فیۆدۆر دۆستۆیڤسکی

تاوان و سزا

وەرگێڕانی: ڕەووف بێگەرد

بەشی پێنجەم

١

سەرلەبەیانی ڕۆژی دوایی کە بەسەر گفتوگۆ شوومەکەی نێوان پیتەر پتروڤیچ لەگەڵ دونیا و پولخێریا ئەلێکساندروڤنادا تێپەڕیبوو، پیتەر پتروڤیچ لە خەو هەستا و بیری ڕووناکتر بوو، بە تەواوی نارەحەتییەوە ناچار بوو دان بەوەدا بنێت کە ئەوەی دوێنێشەو ڕووی دا و بەلایەوە زۆر سەرسامکەر و مەحاڵ بوو، بە هەقیقەت ڕاستە و نکۆڵیی لێناکرێت و قابیلی گۆڕان نییە، خۆپەسەندییە زامدارکراوەکەی وەک ڕەشمار بە درێژایی ئەو شەوە دڵی دەخوارد. هەر کە لە خەو هەستا، یەکسەر تەماشای ئاوێنەی کرد: لەوە دەترسا لەو شەوە درێژەدا سەفرا دەروونی پیس کردبێت، بەڵام لەو لایەنەوە هەموو شتێک ئاسایی و دڵنیابەخش بوو. کە تەماشای دەموچاوە سپی و نەجیبانەکەی خۆی کرد، کە لەم دواییەدا کەمێک قەڵەو بووە، بۆ چرکەساتێک ئاسودەیی تێگەڕا و بڕوای تەواوی بەوە هێنا کە دەتوانێت لە شوێنێکی دی بووکێکی گونجاو و تەنانەت پاکیزەتر بۆ خۆی پەیدا بکات، بەڵام یەکسەر هاتەوە سەر خۆی و بە تووڕەییەوە تفێکی ڕۆ کردە پەنایەکەوە. ئەم کارە زەردەخەنەیەکی تەوساوی و گاڵتەجاڕانەی خستە سەر لێوی ئەندرە سمیونوڤیچ لیبێزیاتینکۆفی هاوڕێی، کە لەگەڵیدا لە ژوورەکەدا دەژیا. پیتەر پتروڤیچ سەرنجی لە

زەردەخەنەکەی دا و ئەمەی کردە ماڵ بەسەر هاوڕێکەیەوە، لەم دواییانەدا گەلێک شت لە نێوان ئەم دوانەدا ڕووی دابوو، لەپڕێکدا لەوە بەئاگا هاتەوە کە نەدەبوو ئاندرێ سمینوڤیچ لە بەسەرهاتی دوێنێی خۆی ئاگادار بکات، بۆیە ڕقەکەی دووقات زیادی کرد، ئەمە دووەمین هەڵەی دوێنێ بوو، کە لە ئەنجامی پەلەکردن و تووڕەبوونەوە بەدی هاتبوو، پاشان بە درێژایی ئەو بەیانییە، وەک دەستی ئانقەستی تیا بێت، یەک بەدوای یەکدا شکست و ناڕەحەتی ڕوویان لێدەکرد. تەنانەت لە دیوانی باڵای داددا، لە ئەنجامدانی کارێکدا کە ماوەیەک بوو دوای کەوتبوو، سەرنەکەوت. لە سەروو هەموویشەوە ئەو خانووەی بۆ زەماوەندەکەی بە کرێی گرتبوو، هەر لەسەر گیرفانی خۆیشی پارەی تیا خەرج کردبوو، خاوەن ماڵەکەی چووبووە سەردار و ئەمی هێنابوە ژاروژەنگ. ئەمە کابرایەکی کارمەندی بە ڕەگەز ئەڵمانی و تازەپیاکەوتوو بوو. بە هیچ جۆرێک قایل نەبوو ئەو گرێبەستەی تازە لە نێوانیاندا مۆر کرابوو، هەڵی بوەشێنێتەوە. دەبوو بەپێی گرێبەستەکە، لە کاتی هەڵوەشاندنەوەیدا، هەرچییەکی بەردەکەوێت بیدرێتی و لەم هەقە خۆش نەدەبوو. ئەگەرچی پیتەر پتروڤیچ تەواو دەستی بە خانووەکەدا هێنابوو، هەروەها لە پیشانگای مۆبیلفرۆشیدا یەک تاکە ڕۆبڵیان لەو پارەیە بۆ نەدەگێڕایەوە، کە لە بارمتەی مۆبیلەکاندا دایابوو، ئەگەرچی هێشتا بۆ ناو خانووەکەی نەگوێزابوونەوە. پیتەر پتروڤیچ لەسەرخۆ کەوتبووە دانەجیرە و بە خۆی دەوت: "لەبەر خاتری مۆبیلیات ژن ناهێنم!" هەر لەو میانەیەدا نائومێدییەک کەوتە دڵییەوە: "ئایا تەواو مەسەلەکە لەدەست چووە و کۆتایی پێهاتووە؟ ئایا ناکرێت هەوڵێکی تری بۆ بدرێت؟" کە بیری لە دونیای شۆخ و شەنگ کردەوە، جارێکی دی

خوێن لە دڵی چۆڕاو بۆ چرکەساتێک ئازارێکی زۆری چەشت، ئەگەر لەو کاتەدا تەنیا ئارەزووی کوشتنی ڕاسکۆلنیکۆڤ لەسەری بدایە، پیتەر پترۆڤیچ، بێ هیچ ئەملاوئەولایەک ئارەزووەکەی دەبردە سەر.
پیتەر پترۆڤیچ کە بە دڵشکاوی و نائومێدییەوە بەرەو ژوورەکەی لیبێزیاتینکۆف دەگەڕایەوە، بە خۆی وت: "بێجگە لەمانە هەڵەیەکی ترم ئەوە بوو کە پارەم پێنەدابوون. شەیتان بە لەعنەت بیت، بەڕاست چۆن من ئەوەندە جوولەکەئاسا بووم؟ لەم لایەنەوە هیچ حسابێکیش لەئارادا نەبوو، تەنیا ئەوە هەبوو کە من لە حاڵەتی هەژاری و نەبوونیدا بیانهێڵمەوە و کارێکی وا بکەم بە فریادڕەسی خۆیانم بزانن، وەلێ ئەوان.. ئاە.. نا، ئەگەر من لەو ماوەیەدا هەزار و پێنجسەد ڕۆبڵم بۆ جیازی و دیاری و جانتا و جلوبەرگ و خرتکەوپرتکە پێبدانایە، تا لە پێشانگای "کنوپ" و پیشانگای ئینگلیزی بیانکڕیایە، بێگومان ئێستا کارەکە پوخت و لەبارتر دەبوو. ئاوا بە ئاسانیش نەیاندەتوانی کارەکە هەڵوەشێننەوە، ئەمانە لەو کەسانەن لە کاتی پەشیمانبوونەوەدا خۆیان بە بەرپرسیار دەزانن، کە هەرچی دیاری و پارەیان دراوەتێ، بیدەنەوە، دانەوەیشی بۆ ئەوان کارێکی گران و ناخۆشبوو! هەروەها تووشی ئازاری ویژدانیش دەبوون بەرانبەر بە کەسێک ئەمەندە دەست و دڵفراوان بووە و کەچی لەپڕێکدا ئەوان دەستیان بەڕوویەوە ناوە. هم، هەڵەم کرد!" دوای ئەوەی دیسانەوە پێی بە جەرگی خۆیدا نایەوە، خێرا خۆی بە گەوج دایە قەڵەم، هەرچەندە ئەم ڕستەیەی بەدەم نەوت، کە بەم ئەنجامە گەیشت، گەڕایەوە ماڵەوە، بەڵام ڕکوتووڕەییەکەی لەو کاتە زیاتر بوو، کە لە ماڵ وەدەر کەوتبوو.
ڕێوڕەسمی پرسەی کۆچکردوو، کە لە ژوورەکەی کاترینا ئیڤانۆڤنادا بەجێ دەهێنرا سەرنجی ڕاسکۆلنیکۆڤی ڕاکێشابوو، دوێنێش هەندێک

شتی لەبارەی ئەم پرسەیەوە بیستبوو، تەنانەت پێدەچوو ئەوەیشی بیر کەوتبێتەوە کە ئەویش بۆ ئەو خوانە بانگهێشت کرابێت، وەلیٚ بە هۆی گرفتارییە تایبەتییەکانییەوە هەموو شتێکی لە بیر چووبوو. ئێستا کە خاتوو لیپیەخزل لە جێی کاترینا ئیڤانۆڤنا (ئەم چووبوو بۆ گۆڕستان) لە پاڵ مێزە ئامادەکراوەکەدا سەرگەرمی کاربوو، دەرفەتی دەست کەوت و چەند پرسیارێکی لێکرد، زانی کە دانیشتنەکە شکۆمەندانە بەڕێوە دەچێت. هەموو کرێگرتەکان تەنانەت ئەوانەیش کە کۆچکردوویان نەدەناسی، وەک ئاندرێ سمیونوڤیچ لێبێزیاتینکۆف کە پێشتر لەگەڵ کاتریندادا بەشەڕ هاتبوو، بانگهێشت کرابوون، پیتەر پتروڤیچیش نەک تەنیا بانگ کرابوو، بەڵکو بە پەرۆشەوە چاوەڕوانی دەکەن، چونکە لە نێو هەموو کرێگرتەکاندا دیارترین میوان بوو، خودی ئامالیا ئیڤانۆڤنا هەرچەندە پێشتر لەگەڵ کاتریندادا دەمەدەمیان بوو، زۆر بەڕێزەوە بانگ کرابوو، بۆیە ئێستا خۆی لێرەدا بە خاوەن ماڵ دەزانی و هەڵدەسوڕا و تا ڕادەیەک چێژی لە کارکردنەکەی دەبینی. لە سەرووی ئەمانەیشەوە خۆی زۆر ڕازاندبووەوە، هەرچەندە جلی تازیەباری لەبەردا بوو، بەڵام سەرتاپای تازە و ئاوریشمین و زەرقی و بەرقی لەبەردا بوو، بە فیزەوە شانازیی بە خۆیەوە دەکرد. هەموو ئەم بەڵگە و زانیارییانە پیتەر پتروڤیچیان خستە سەر بیرکردنەوەیەکی تازە، کە چووە ژوورەکەیەوە، واتا ژووری ئاندرێ سمیونوڤیچ لێبێزیاتینکۆفەوە، هەر سەرقاڵی ئەو بیرە بوو، تێگەیشت کە دەبێت ڕاسکۆلنیکۆڤیش داوەت کرابێت.

ئاندرێ سمیونوڤیچ لەبەر هەر هۆیەک بێت، تەواوی ئەو بەیانییە لە ژوورەکەیدا مابووەوە. لە نێوان پیتەر پتروڤیچ و ئەم بەڕێزەدا پەیوەندییەکی سەیر، بەڵام تا ڕادەیەک سروشتی، دروست ببوو: پیتەر

پتروڤیچ تا ڕادەیەک هەر لەو ڕۆژەوە کە خانووی لێگرتبوو، بەرانبەری هەستی بە نەفرەت و بێزاری دەکرد، لەگەڵ ئەوەیشدا سڵی لێدەکردەوە. پیتەر پتروڤیچ کە گەیشتە پتروزبورگ، هاتە لای ئەم، ئەمەیش لەبەر ئەوەنا کە ئەم پیاوێکی ڕژد و سووکە، هەرچەندە ئەمە گرنگترین هۆی ئەو مەسەلەیەیە، بەڵام هۆیەکی تری هەیە: ئەو کاتەی هێشتا لە ناوچەکەی خۆی دەژیا، لەبارەی ئاندریۆوە کە خۆی بەخێوی کردووە. بیستبووی کە لاوێکی پێشکەوتنخواز و هەڵکەوتووە، تەنانەت لە نێو هەندێک لایەنی سەرنجڕاکێش و ئەفسانەییدا ڕۆڵی گرنگی هەیە. ئەمە هۆیەک بوو بۆ ئەوەی پیتەر پتروڤیچ بەو لاوە سەرسام بێت، ئەو تاقم و لایەنە بە توانایانەیش کە ئاگاداری هەموو جێگایەک و لە هەموو کەسێکیش بێزار بوون و نهێنیی خەڵکیان دەردەخست، ماوەیەکی زۆر بوو پیتەر پتروڤیچیان دووچاری سەرسامییەکی تایبەتی کردبوو کە بە هیچ جۆرێک نەدەزانرا هۆیەکەی چییە. بێگومان خۆی بە تەنیا، بە تایبەتی لە ناوچەیەکی دوورەدەستا، بە هیچ جۆر نەیدەتوانی وێنایەکی ڕاستودروست لەو تاقم و لایەنانە بکات. ئەویش وەک خەڵکانی دی بیستبووی، بەتایبەتی لە پتروزبۆرگدا کەسانێک هەن پێیان دەڵێن پێشکەوتوو و نیهلیستی و چاکەخواز و.. هتد.. وەلێ ئەویش وەک گەلێ کەسی تر مانا و چەمکی ئەم واژانەی بە شێوەیەکی سەیر زل دەکرد، چەندساڵێک بوو زیاد لە هەر شتێکی دی لە ئابڕووچوون دەترسا، ئەمەیش گرنگترین هۆی نیگەرانی هەمیشەیی و لەڕادەبەدەری ئەو بوو. بەتایبەتی ئەو کاتەی بیری لەوە کردەوە کە کارەکەی بگوێزێتەوە بۆ پتروزبۆرگ. لەم لایەنەوە وەک دەڵێن "تۆقیبوو"، تەواو وەک ئەو منداڵانەی هەندێکجار لە شتێک دەتۆقن.

چەند ساڵێک لەوەوبەر کە لە ناوچەکانی دەرەوەی شار دادەنیشت و سەرقاڵی بەڕێخستنی کارەکانی بوو، دووجار ئەو ئابڕووچوونەی بە کەسانی خاوەن پلە و دەسەڵاتەوە دیبوو. ئەوانە کەسانێک بوون ئەم پارێزگارییی لێدەکردن، کە پێشتر ئەوان یارمەتییان دابوو. یەکێک لەو کێشانە خەریک بوو خاوەنەکەی بەرەو چورتم و هەڵدێرێکی گەورە بەرێت، دووهەمیش سەرئێشە و دوودڵیی نایەوە، بۆیە پیتەر پتروڤیچ بڕیاری دا هەر کە هاتە پترۆزبۆرگ، یەکسەر بە دیدێکی ڕوونەوە لە مەسەلەکان بڕوانێت، زانیاریی زۆر بەدەست بێنێت، لە کاتی پێویستیشدا دەستپێشخەر بێت، خۆشەویستی "نەوەی نوێیش" بەدەست بێنێت، لەم ڕووەوە ئومێدی بە ئاندرێ سمیونوڤیچ بوو، بەو جۆرە ئەو کاتەی ڕاسکۆلنیکۆڤی بینی، توانی هەندێک لە مەبەستەکانی لەو ڕستانەدا دابڕێژێت، کە گەنجانە بوون.
بێگومان ماوەیەکی زۆری نەبرد کە پیتەر پتروڤیچ لە ئاندرێ سمیونوڤیچدا بێجگە لە کەسایەتییەکی خوێڕی و سادە چیتری نەبینی. بەڵام ئەمە بە هیچ جۆرێک ڕای پیتەر پتروڤیچی نەگۆڕی و پڕکێشی هیچی نەکرد، تەنانەت ئەگەر بڕوای تەواوی بەوە هەبووایە کە ئەو کەسە پێشکەوتووانە تا ئەو ڕادەیە سادە و ساکارن، هێشتا هەر بە دوودڵی دەمایەوە. بەهەرحاڵ، هەموو ئەو بیروباوەڕ و یاساوڕێسایانەی ئاندرێ سمیونوڤیچ بە گوێیدا دەدا و مێشکی پێ پڕ دەکرد، لای ئەو گرنگ نەبوو، ئەو مەبەستێکی تایبەتی خۆی هەبوو، تەنیا خوازیاری ئەوە بوو تا بتوانێت زووتر لەوە بگات کە ئایا ئەو کەسانە توانایەکیان هەیە یان نا؟ ئایا دەبێت لێیان بترسێت یان نا؟ ئایا ئەگەر ئەم دەست بۆ کارێک بەرێت -هەر کارێک بێت- ئەوان سووک و ڕسوای دەکەن؟ ئەگەریش ڕسوای بکەن، لە چ لایەنێکەوە

دەیکەن؟ ئەوەی باوە ئێستا خەڵکی لە چ بوارێکدا دەست بۆ ڕسواکردن دەبەن؟ بێجگە لەمانە، ئایا دەشێت هەرچۆنێک بووە خۆت بخزێنیتە ناویانەوە، خۆ ئەگەر بە ڕاستی خاوەن هێز و دەسەڵات بن هەرچۆنێک بێت کڵاو بکەیتە سەریان؟ ئایا ئەم کارە پێویستە بکرێت یان نا؟ ئایا ناکرێت، بۆ نموونە بۆ کار و پیشەکەی خۆی، بە هەر جۆرێک بێت، سوودیان لێوەربگرێت؟ بە کورتی، سەدان پرسیاری لە بەردەمدا قوت ببووەوە.

ئەم ئاندرێ سمیونوڤیچە لاوێکی لاواز و نەخۆش و کورتەباڵا بوو، کارمەندی شوێنێک و موویەکی زەردی سەرنجڕاکێشی هەبوو، ڕیشی بە هەردوولای ڕومەتیا هاتبووە خوارێ و گەلێک شانازیی پێوە دەکرد، بێ لەمانە هەمیشە چاوی دێشا، دڵی ناسک بەڵام لە قسەدا زۆر بڕوای بە خۆی و هەندێکجاریش بەفیز و هەوا بوو. ئەم حاڵەتە لەگەڵ دیمەن و ڕواڵەتیدا ئەمەندە جیاواز بوون، کە ببوونە مایەی پێکەنین، بەمانەیشەوە، لە ڕوانگەی ئامالیا ئیڤانۆڤناوە ئاندرێ کرێگرتەیەکی تا ڕادەیەک بەڕێز بوو، چونکە مەست نەدەبوو، کرێی ژوورەکەیشی بە ڕێکوپێکی دەدا. لەگەڵ هەموو ئەم ئاکارانەدا، ئاندرێ سمیونوڤیچ بە ڕاستی کابرایەکی تۆزێک گەوج بوو. پەیوەندیی ئەو بە "پێشکەوتن" و بە "نەوەی نوێ"مانەوە تەنیا لە ڕووی سۆزەوە بوو. یەکێک بوو لەو گروپە بێئەژمارانەی کە گەمژە و نابوود و لاواز بوون، هیچ کارێکی باش فێر نەبووبوون، لە هەوڵی ئەوەدا بوون زوو خۆیان بە بیرێکی باوی بەرەواجەوە هەڵواسن، ئەوانە هەرچییەکیان بکردایە، سووکیان دەکرد، تەنانەت ئەگەر بە ڕاستگۆییش بیانکردایە.

لەگەڵ ئەمانەیشدا لێبێزیاتینکۆف، هەرچەندە گەلێک میهرەبان بوو، وەلێ وردەوردە لە هاوژووری لەگەڵ پیتەر پتروڤیچدا کە پێشتر

ئەمی بەخێو کردبوو، بەتەنگ دەهات. بە ڕێکەوت هەردووکیان ئەم هەستەیان بەرانبەر بە یەکدی هەبوو. هەرچەندە ئاندرێ سمیونوڤیچ پیاوێکی سادە بوو، بەڵام وردەوردە لەوە دەگەیشت کە پیتەر پتروڤیچ فریووی داوەو لە ناخیدا لێی بێزارە و ئەو مرۆڤە نییە کە ئەم تێی گەیشتبوو.

لیبێزیاتینکۆف دەیویست یاسای "فوریە"[1] و تیوری "داروین"ی بۆ باس بکات، بەڵام پیتەر پتروڤیچ کە بەتایبەتی لەم دواییانەدا بە گاڵتەجاڕییەکی زۆرەوە گوێی لە قسەکانی دەگرت، لەم ڕۆژانەدا تەنانەت کەوتبووە سوکایەتیپێکردنیشی، لەبەر ئەوەی لۆژین هەر لە خۆوە تێگەیشتبوو کە لیبێزیاتینکۆف نەک تەنیا کابرایەکی گەوج و لەجەڕە، بەڵکو درۆزنیشە، لە ناو ئەوانەیشدا کە کاریان لەگەڵدا دەکات، چ پەیوەندییەکی بە کەسە گرنگەکانییەوە نییە. ئەوەی دەیزانێت، لە خەڵکی تری دەبیستێت. لە هەموویش گەنتر ئەوەیە کە توانای ڕاگەیاندنی بە باشی نییە، هەندێکجار زیاتر لەوە دەڵێت، کە پێویستە بوترێت، یان لەبەر پەرتی و دوودڵی ناتوانێت هیچ بڵێت، ئیتر بەم حاڵەوە چۆن دەتوانێت پێشکەووتنخواز و چاکە خوازبێت؟

دەبێت ئەوەیشمان لە بیر نەچێت کە پیتەر پیتروڤیچ لەم دە ڕۆژەدا، بەتایبەتی لە سەرەتایدا، گەلێک بە پەرۆشەوە ئەو ڕاوتەگبیرە سەیرانەی قبووڵ دەکرد، کە لە ئاندرێ سمیونوڤیچەوە سەرچاوەیان دەگرت، با بڵێین ئەو کاتەی کە ئاندرێ سمیونوڤیچ فەرمانی دەدایە

---

[1] شارل فوریە (١٧٧٢-١٨٣٧) فەیلەسوف و زانای سایکۆلۆژی فەڕەنسی، لەدایکبووی بیزانسون: سەرۆکی قوتابخانەی فالانستیریانییە "یەکێتی سۆشیالیستی" و.

ئامادەی دروستکردنی "کومون"[١]ی تازە بێت لە شوێنێکی شەقامی "مشچانسکایا"[٢] (شەقامی بورجوازییەکان)دا، یان پێی دەوت هەرگیز ڕێ لە دونیا نەگرێت، تەنانەت ئەگەر لە یەکەم مانگی زەماوەندیشیاندا بێت، ئەگەر ویستی دۆستێکی تر بۆ خۆی بگرێت، یان مەبەستی نییە منداڵەکانی ئاییندەی خۆی تەعمید بکات و.. شتی تریش.. لەم مەسەلانەدا پیتەر پیتروڤیچ یان بەرپەرچی نەدەدایەوە یان هەر بێدەنگ دەبوو. پیتەر پیتروڤیچ لەسەر شێوازی ئاسایی خۆی لەوە بێتاقەت نەدەبوو باس لە ئاکار و ڕەوشتی تایبەتی ئەو بکرێت. تەنانەت ڕێیشی بە ستایشی خۆی دەدا، چونکە هەموو جۆرە ستایش و پیاهەڵدانێکی خۆی گەلێک پێ خۆش بوو.

پیتەر پیتروڤیچ کە لەبەر چەند هۆیەک ئەو بەیانییە چەند پێنج ڕۆبڵییەکی ورد کردبووەوە، لە پشت مێزەکەیەوە دانیشتبوو، سەرقاڵی ژماردنی سەفتەی چەکەکانی بوو. ئاندرێ سمیونوڤیچیش کە بەردەوام پارەی لە گیرفاندا نەبوو، لە ژوورەکەدا پیاسەی دەکرد، خۆیشی لەو دارەتە نەدەدا کە سەفتە پارەکان سەرنجی ڕابکێشن یان مەبەستی بن. پیتەر پتروڤیچ هەرگیز بڕوای بەوە نەدەکرد ئاندرێ سمیونوڤیچ بە ڕاستی ئەو پارانەی لا بێنرخ بێت و بێبایەخانە لێیان بڕوانێت، ئاندرێ سمیونوڤیچیش لای خۆیەوە خەیاڵێکی تاڵی تێگەڕابوو، کە ڕەنگە پیتەر پتروڤیچ لەبارەی ئەوەوە بەو شێوەیە بیر

---

[١] Commane جۆرە سۆشیالستییەکە کە گەلێک لە ڕووناکبیرانی ڕووسیا لە کۆتایی سەدەی نۆزدەدا بۆ بەدیهێنانی شێوازێکی سۆشیالیستی لە سەروبەندی دروستکردنیدا بوون.

[٢] *Meshchanskaya*

بکاتەوە، بەوە دڵخۆش بێت لە دەرفەتێکدا بەو سەفتە پارانە ڕقی هاوڕێ لاوەکەی هەستێنێت، ئازاری بدات، گاڵتەی پێبکات و بە هیچی دابنێت، ئەوەی تێبگەیەنێت کە ئەم دوانە چەندە جیاوازن و چ بۆشاییەکی گەورە لە نێوانیاندا هەیە!
لێبێزیاتینکۆف لەگەڵ ئەوەیشدا کە سەرگەرمی ڕوونکردنەوەی بابەتە دڵگیرەکەی خۆی بوو لەبارەی دروستکردنی "کومون"ەیەکی تازە و تایبەتەوە، وەلێ پیتەر پیتروڤیچی دەبینی زۆر تووڕە و کەمبایەخە، وەڵام و سەرنجە کورتەکانی کە بەدەم ژماردنی سەفتەکانەوە لە دەمی دەردەچوو، پلارێکی گاڵتەئامێز و سوکایەتیپێکردنی ئەم بوو.
بەڵام ئاندرێ سمیونوڤیچی "مرۆڤدۆست" ئەم بارەی پیتەر پیتروڤیچی بەوە دانا بەرئەنجامی ئەو نارەحەتییەی دوێنێیە، کە لە دوای پەیوەندیبڕینی لەگەڵ دونیادا بەدی هاتووە و بەردەوام پەرۆشی ئەوەیە قسەی لەسەر بکرێت. دەیویست بەم بۆنەیەوە هەندێک پەیامی پێشکەووتوانە دەرببڕێت، تا لە لایەکەوە ئاسوودەییەک بە هاوڕێ بەڕێزەکەی ببەخشێت و لەلایەکی ترەوە "بێگومان" کار لە بەرەوپێشبردنی بیروباوەڕی بکات.
پیتەر پیتروڤیچ قسەکانی ئاندرێ سمیونوڤیچی لە شوێنێکی گرنگا بڕی و لەپڕێکدا پرسی:
- ئەم داوەتیە چییە کە ئەم ژنە.. بێوەژنە سازی دەکات؟
- دەڵێی ئاگات لێ نییە! من دوێنێ لەو ڕووەوە قسەم بۆ کردیت و دەربارەی ئەو دابونەریتە بیروباوەڕی خۆمم پێوتیت.. ئاخر، وەک بیستوومە، تۆیش بانگ کراویت، تۆ خۆت دوێنێ لەگەڵیا قسەت کردووە..

- من هەرگیز چاوەڕێی ئەوە نەبووم ئەو ژنە گەوجە تەواو نەدارایەی پارەی لەو گەوجەی ترەوە کە ناوی ڕاسکۆلنیکۆڤە وەرگرتووە، بیکات بە داوەت و پرسەدانان، ئێستایش کە بەوێدا تێپەڕیم، لەو هەموو سازدان و تەدارەکە سەرم سووڕما! دیارە خەڵکێکی زۆری بانگهێشت کردووە. تەنانەت لەسەر خوانەکە مەیم بینی.
پیتەر پیتروڤیچ کە دیار بوو مەبەستی تایبەتی هەیە، لەسەر باس و پرسیارەکانی ڕۆیشت، لەپڕێکدا سەری بەرز کردەوە و وتی:
- چی؟ وتت منیشی بانگ کردووە؟ کەی داوەت کراوم؟ لە بیرم نییە، ناچم، من لەوێ چ کارەم؟ دوێنێ کە تووشی بووم، تەنیا ئەوەم وت لەوانەیە بتوانێت وەک ژنی کارمەندێکی هەژار، ساڵانە یارمەتییەک وەربگرێت، ناشێ بۆ ئەوە منیشی بانگ کردبێت. هە، هە، هە!
لێبێزیاتینکۆف وتی:
- منیش پێم خۆش نییە بڕۆم.
- بێگومان تۆ بە دەستی خۆت لێت داوە، ئەوە ئاشکرایە، شەرم دەکەیت. هە، هە، هە!
لەپڕێکدا لێبێزیاتینکۆف سوور داگەڕا و وتی:
- کێ لێی داوە، لە کێ دراوە؟
- سەیرە! تۆ لە کاترینا ئیڤانۆڤنات داوە، مانگێک لەمەوبەر، دوێنێ ئەم هەواڵەم بیست.. ئەمەیش خاوەن بیروباوەڕەکان.. ئاوا کێشەی ژن چارە دەکەن! هە، هە، هە!
پیتەر پیتروڤیچ کە دیار بوو کەمێک ئاسوودەیی تێگەڕابوو، سەرلەنوێ کەوتەوە ژماردنی سەفتە پارەکان.
لیبزیاتینکۆف کە بەردەوام لە بەیادهێنانەوەی ئەم ڕووداوە بێزار دەبوو، بە تووڕەیی وتی:

- هەموو ئەمانە قسەی بێسەرەوبەرە و بوختانن، هەرگیز وا نەبووە، مەسەلەکە جۆرێکی تر بوو.. تۆ باشت نەبیستووە، قسە دروستکردنە! من لەو شوێنەدا بەرگریم لە خۆم کرد، یەکەمجار ئەو پەلاماری دام و چنگی بۆ درێژ کردم.. ڕیشی لە بنا هەڵکەندم... هەموو کەسێک، هەقی خۆیەتی بەرگری لە خۆی بکات، بێ لەمە، من ڕێگە بە کەس نادەم توندوتیژیم لەگەڵدا بکات.. بیروباوەڕم ڕێگەم پێنادات، چونکە ئەم کارە دەچێتە خانەی زۆرداریییەوە، پاشان دەبوو چیم بکردایە، هەر ئاوا بوەستم و بەرگری نەکەم؟ من تەنیا لە کۆڵ خۆمم کردەوە.

لۆژین لەسەر گاڵتەپێکردنە بەدەکەی بەردەوام بوو.

- هە، هە، هە!

- تۆ بۆیە ئازارم دەدەیت چونکە خۆت ڕکاوی و تووڕەیت.. ئەگینا ئەم قسە بێمانایانە چ پەیوەندییەکیان بە کێشەی ژنەوە هەیە! تۆ باش تێنەگەیشتیت. من بیرم لەوەیش کردۆتەوە ئەگەر ژن و پیاو لە هەموو شتێکدا یەکسان بن. تەنانەت لە لایەنی هێز و توانایشەوە (ئێستا نکۆڵی لەمە ناکرێت) کەواتە دەبێت لەم لایەنەیشەوە هەر یەکسان بن. هەڵبەتە پاشان لەوە گەیشتم کە نەدەبوو مەسەلەکە بەو شێوەیە بخرێتە بەرچاو، چونکە هەر نەدەبوو شەڕ و ئاژاوە پێش بێت، ئەم جۆرە پێشهات و گیروگرفتانە لە کۆمەڵگای ئاییندەدا شیاوی ئەوە نین بیریان لێبکرێتەوە.. بێگومان بەدەستهێنانی یەکسانی بە ڕێگەی شەڕ و ئاژاوە کارێکی سەیروسەمەرەیە!. من ئەوەندەیش گەمژە نیم.. ئەگەرچی شەڕوئاژاوە هێشتا بوونی هەیە، واتە.. بۆ لەمەودوا نابێت بمێنێت، بەڵام ئێستا هەیە.. ئاە.. شەیتان بە لەعنەت بێت! گفتوگۆ لەگەڵ تۆدا مایەی سەرئێشەیە... من لەبەر ئەو پێشهاتە ناخۆشە نییە کە نایەم بۆ ئەو دانیشتنی سەرخۆشییە، تەنیا لەبەر ئەوە ناچم چونکە

ناتوانم لە بیروباوەڕی خۆم لابدەم، نامەوێت لە نەریتێکی وا دواکەوتووی کۆمەڵایەتیدا بەشداری بکەم.. بەڵێ.. هەر لەبەر ئەوەیە. ئەگەرچی دەشێت بڕۆم، بەڵام تەنیا بۆ ڕابواردن و گاڵتەپێکردن.. بەداخەوە قەشەیەکی لێنییە. ئەگینا دەچووم.

– مەبەستت ئەوەیە نان و نمەکی خەڵکی بکەیت و لەسەر خوانیان دابنیشیت و پاشان تف لە ڕوویان بکەیت؟ وایە؟

– نا، مەبەستم ئەوە نییە تف لە ڕوویان بکەم، بەڵکو و تەنیا ڕەخنەلێگرتنیانە، ئامانجەکەی من بەسوودە. من دەتوانم ناڕاستەوخۆ بۆ پێشخستن و گەیاندنی بیروباوەڕ کەڵک لە واقیع ببینم، هەموو مرۆڤێک لەسەریەتی بیروباوەڕی خۆی بڵاو بکاتەوە، چەندە لێبڕاوانە بیکات، چاکترە. من دەتوانم بیروباوەڕەکەم وەک دەنکەتۆوێک بچێنم.. لەو تۆوە هەقیقەت سەوز بێت. ئەمە چ کێشەیەک بۆ خەڵکی دروست دەکات! ڕەنگە لە سەرەتادا پێیان ناخۆش بێت، بەڵام دوایی خۆیان دەبینن چەندە کەڵکیان لێوەرگرتووم، پێشتر لێرەدا خاتوو تربیڤ[1] کە ئێستا بەشداری "کومون"ەکەمانە، بەوە تاوانباریان دەکرد کە وازی لە ماڵی باوکی هێناوە و کەوتۆتە دوای پیاوێک، نامەیەکیشی بۆ باوک و دایکی نووسیووە کە ناتوانێت لە ناو بیروباوەڕی پووچدا بژی، بۆیە شوویەکی ئازادی دوور لە ڕێوڕەسمی ئاینی دەکات. ئەوسا خەڵکی پێیان دەوت ئەمە کارێکی نادروستە و توندوتیژییە بەرانبەر بە خێزان و کەسوکار، وا باشتر بوو هەستی ئەوان نەڕوشێنێت و نامەکەی کەمێک گونجاوتر بێت. بە ڕای من هەموو ئەم قسانە هەلەقومەلەقن و چ پێویستی بەوە نییە نامەی گونجاو و ناسکیان بۆ بنووسێت، بەڵکو

---

[1] *Terebyev*

بە پێچەوانەوە، لەمەسەلەی وادا دەبێت دەست دابگریت. لێرەدا خاتوو ڤارنتس[1] دەکەمە نموونە کە حەوت ساڵ لەگەڵ مێردەکەیدا ژیا، پاشان هەردوو منداڵەکەی بەرەڵا کرد و بە نامەیەکی بێپێشەکییەوە وازی لە مێردەکەی هێنا. بۆی نووسی: "هەستم دەکرد ناتوانم لەگەڵ تۆدا بژیم و خۆشبەخت بم، هەرگیز لێت نابوورم، کە تۆ فریووت دام و هەڵتخەڵەتاندم، ئەوەت لە من شاردەوە کە ڕێکخراوێکی تری کۆمەڵایەتی هەیە بە ناوی کۆمەڵەی سۆشیالیستی، بە هۆی پیاوێکی گەورەوە تازە هەموو ئەم شتانەم زانی و خۆم بەدەستیەوە دا و هەر لەگەڵ ئەودا کەوتمە کار بۆ بەدیهێنانی ئەو کۆمەڵە سۆشیالیستییە، ئەمانەت ڕاستوڕەوان پێدەڵێم، چونکە ئەگەر درۆت لەگەڵدا بکەم واتا درۆم لەگەڵ باوەڕ و شەرەفی خۆمدا کردووە. بۆ خۆت چۆن دەژیت بژی، دەست لە گەڕانەوەی من بشۆ، چونکە تازە کات درەنگە، هیوای بەختەوەریت بۆ دەخوازم" بەڵێ، دەبێت بەو شێوازە نامە بنووسرێت.

- ئەمە هەر ئەو خاتوو تربیڤەیە کە دەتوت سێهەم جاریەتی شووی ئازاد دەکات؟

- لە ڕاستیا ئەمە جاری دووەمیەتی، ئیتر جاری چوارەم بێت یان پانزەهەم.. چی تیایە! هەرگیز بە ئەندازەی ئێستا خەم لە مردنی دایک و باوکم ناخۆم، چەندان جار لەگەڵ خۆمدا بیرم کردۆتەوە کە ئەگەر تا ئێستا زیندوو بوونایە، چۆن ناڕەزاییم لە ڕوویاندا دەردەبڕی! بەتایبەتی بە جۆرێک ڕێکم دەخست کە.. بەڕاست لە چ خورافاتێکی دواکەوتوودا، تف! بیروڕای خۆمم پێدەوتن، وام دەکرد سەریان سوور بمێنێت! زۆر بەداخەوە کە هیچیان نەماون!

---

[1] *Varents*

پیتەر پتروڤیچ قسەکەی پێبڕی:
- تەنیا بۆ ئەوەی سەریان بەسوور بهێنیت؟ هە، هە، چاکە، لەم لایەنەوە مەیل مەیلی جەنابتە، وەلێ پێم بڵێ بزانم، تۆ کە کچی ئەو کۆچ کردووە دەناسیت، کچە لاواز و باریکەکە، ئەوەی لەبارەیەوە دەیڵێن ڕاستە؟نا؟

- جا چییە؟ لە ڕوانگەی منەوە، واتا بە بیروباوەڕی شەخسیی خۆم، ئەوە بۆ ژن زۆر سروشتییە، بۆ وا نەبێت؟ ئەگەر داوەرییەکی ڕاستەقینە بکەین، هەڵبەتە لەم کۆمەڵگایەی ئێستادا ئەو حاڵەتە زۆر سروشتی نییە. چونکە بەزۆر سەپێنراوە و ئازادی و ئارەزووی مرۆڤەکەی تیا نییە. بەڵام لە کۆمەڵگای ئاییندەدا بە تەواوی دەبێتە حاڵەتێکی سروشتی، چونکە کۆمەڵگاکە ئازادە. تەنانەت ئێستایش ئەو لەسەر هەقە، با چۆن ئەژی بژی، ئەو ئازار دەچێژێ و ماندوو دەبێت و ئەمەیش تاقە سەرمایەیەتی، واتا سەرمایەیەکە کە ئازادە لە بەکارهێنانیدا، بێگومان لە کۆمەڵگای ئاییندەدا پێویست بەو سەرمایەیە ناکات، چونکە هۆکاری مانەوەی نامێنێت، خۆفرۆشتنی ئافرەت لە ڕوویەکی ترەوە دیاری دەکرێت کە هاوسەنگە لەگەڵ سستمی گشتی و هۆشیاریدا. بە نیسبەت خودی سۆنیا سمیۆنۆڤناوە، لەم بارەی ئێستادا، من کارەکەی بە نارەزاییدەربڕینێکی توند دادەنێم بەرانبەر بە سستمی کۆمەڵایەتی، بۆیە من زۆر ڕێزی لێدەگرم، تەنانەت کە ئەو کچە دەبینم، دڵم دەکرێتەوە.

- وەلێ من وام بیستووە کە تۆ خۆت لەم خانووە دەرتکردووە!
لێبێزیاتینکۆف ڕقی هەستا و نەڕاندی:
- ئەمەیش بوختانێکی ترە! بە هیچ جۆرێک، بە هیچ جۆرێک مەسەلەکە وانەبووە. هەرگیز مەبەستێکی وا لەئارادا نییە، ئەم قسەوباسانە

دەستهەڵبەستی کاترینا ئیڤانۆڤنان، لەبەر ئەوەی لە هیچ تێنەگەیشت! هەرگیز من مەبەستم نەبووە لە سۆنیا سمیۆنۆڤنا نزیک ببمەوە. من تەنیا و تەنیا چاووگوێم دەکردەوە، بێ هیچ بەرانبەرێک، تێدەکۆشام هەستی نارەزایەتیی تیا دروست بکەم.. من تەنیا ئەوەم مەبەست بوو، کە ئەو نارازی بێت. خودی سۆنیا سمیۆنۆڤنایش ئیدی نەیدەویست لەمماڵەدا بمێنێتەوە!

- بۆ ئەویش بەشدارە لە کۆمەڵەی سۆشیالیستیدا؟

- وا دیارە گاڵتەت پێدێت، حەز ئەکەم پێت بڵێم تۆ لەم هەڵوێستەدا سەرکەوتوو نابیت، چونکە هیچ لە کومونە تێناگەیت! لە کۆمەڵەی سۆشیالیستیدا نەخشەی لەو بابەتە نییە.. کۆمەڵەی سۆشیالیستی بۆیە دروست دەبێت، کە ڕۆڵی وا بوونی نەمێنێت. لەو کۆمەڵگایەدا ئەم ڕۆڵە بە تەواویی مانا و مەبەستی دەگۆڕێت، ئەوەی لەم کۆمەڵگای ئێستادا گەوجانەیە، لەوێ هۆشمەندانە دەبێت، ئەوەی لەم هەلومەرجەی ئێستای ئێمەدا ناسروشتیە، لەوێ تەواو دەبێتە سروشتی. هەموو شتێک بەوەوە بەستراوەتەوە کە مرۆڤ لە کوێدا و لە چ هەلومەرجێکدا دەژی. هەموو شتێک بە ژینگەوە بەستراوەتەوە، مرۆڤ بە تەنیا خۆی هیچ نییە، بەڵام من تا ئێستا پەیوەندیم لەگەڵ سۆنیا سمیۆنۆڤنادا باشە، ڕەنگە ئەمە لەو سۆنگەیەوە هاتبێت، کە ئەو هەرگیز منی بە دوژمن یا نەیاری خۆی نەزانیووە، بەڵێ، من دەمەوێت ئەو دیدێکی سۆشیالیستانەی هەبێت، بەڵام لەبارەی شتی ترەوە! بۆ پێدەکەنیت؟ ئێمە خوازیاری کۆمەڵگایەکی سۆشیالیستیی تازەین، کە تایبەت بێت بە خۆمان و لەسەر پایەیەکی بەرفراوانتر دامەزرابێت، ئەم بیروباوەڕەیشمان لە پێشکەوتندایە. ئێمە زیاتر بێزاری

دەردەبڕین! ئەگەر دوبرولیوبف[١] لە ناو گۆڕدا زیندوو بێتەوە، من چەندوچوونی لەگەڵدا دەکەم، ئەگەر بلینسکیش[٢] زیندوو بێتەوە، دەچمە گیانی. بەڵام ئێستا بە ڕاستی سەرگەرمی پێگەیاندنی سۆنیا سمیۆنۆڤنام. ئەو سروشتێکی زۆر زۆر بەرزی هەیە.

- چاکە، تۆیش سوود لەو سروشتە بەرزە وەردەگریت، وایە؟ هە، هە، هە!

- نا، نا، نەخێر، بە پێچەوانەوە.

- یانی چۆن بە پێچەوانەوە! هە، هە، هە! قسەیەکی سەیرە!

- باوەڕ بکە. ئاخر بزانم پێم بڵێ، لەبەر چ هۆیەک بمەوێت شت لە تۆ بشارمەوە؟ بە پێچەوانەوە، تەنانەت بۆ خۆیشم هەر سەیرە! کە لەگەڵما بێت، بێئەندازە شەرم و خەجاڵەتی دایدەگرێت.

- بێگومان تۆیش چاووگوێی دەکەیتەوە.. هە، هە! پێیشی دەسەلمێنیت کە هەموو ئەم شەرم و حەیایە بێمانایە!

- نەخێر، نەخێر! تۆ چەندە دڵڕەقانە تەنانەت گەوجانەیش –بمبوورە– لە مانای چاووگوێکردنەوە تێگەیشتوویت.. تۆ تێناگەیت! ئەی خودایا، تۆ چەندە هێشتا.. فرت بەم سەردەمەوە نییە. ئێمە دەمانەوێت ژن ئازاد بێت، وەلێ تۆ تەنیا بیر لە شتێک دەکەیتەوە.. هەر چەندە مەسەلەی شەرم و حەیا لە خۆیدا بێهودە و هیچە، بەڵام من بە تەواوی شەرمی ئەوم قبووڵە، چونکە ویستی خۆیەتی و بە هەقی خۆی دەزانێت. بە ڕاستی ئەگەر ئەو بە منی بوتایە "دەمەوێت لەگەڵتا بم" من خۆم زۆر بە سەرکەوتوو دەزانی، چونکە ئەو کچەم خۆش

---

[١] *Doprolubov*

[٢] *Belinsky*

دەوێت، وەلێ ئێستا، بە لایەنی کەمەوە ئێستا، کەس وەک من بە ڕێز و ئەدەبەوە مامەڵەی لەگەڵدا نەکردووە.. لە منیش زیاتر ڕێزی بۆ کەسایەتیی ئەو دانەناوە. من چاوەڕێم و هیوادارم.. و هەر ئەمە.

- وا چاکە دیارییەکی پێشکەش بکەیت، گرەو دەکەم تۆ بیرت لەمە نەکردۆتەوە.

- من پێم وتیت تۆ لە هیچ ناگەیت، هەڵبەتە ئەو لەو حاڵەدایە، وەلێ لەم لایەنەوە مەسەلەیەکی تریش هەیە، مەسەلەیەکی تەواو جیاواز، تۆ بە سووک لەو دەڕوانیت، چونکە هەڵەیەکت لێدیوە، کە پەیوەندی بە شەرەفەوە هەیە، بۆیە بە چاوی سووک تەماشای دەکەیت، تۆ ناتەوێت حوکمێکی دادپەروەرانە و مرۆڤایەتییانە بەسەر ئەو کچەدا بدەیت. تۆ ئاگاداری سروشتی ئەو کچە نیت. من زۆر بە داخم لەم دواییەدا بە تەواوی وازی لە خوێندنەوە هێناوە و تەنانەت داخوازی کتێبم لێناکات، پێشتر کتێبی لێ داوا دەکردم. هەروەها جێی داخە لەگەڵ ئەو هەموو توانا و ئیرادەیەدا کە هەیەتی و سەلماندوویەتی، هێشتا تەواو سەربەخۆ نییە، واتا ئازادی و توانای ڕەتکردنەوەی گەلێک لە وەهمە کۆمەڵایەتییەکان.. و دیاردە بێماناکان. لەگەڵ ئەوەیشدا هەندێک لەو مەسەلانە بە چاکی دەزانێت و دەرکیان دەکات. بۆ نموونە، باش لە مەسەلەی دەستماچکردن دەزانێت. واتا لەوە بە ئاگایە کە ماچکردنی دەستی ژن لە لایەن پیاوەوە، سووکایەتیکردنە بە ژن، چونکە پیاوەکە خۆی لە پلەی یەکەمدا دادەنێت و ئەو لە پلەی دووەمدا. ئەم کێشەیە لای ئێمەوە باس کراوە و منیش لەگەڵ ئەودا قسەم لەسەر کردووە، لەبارەی سەندیکای کرێکارانی فەڕەنسایشەوە کە باسم بۆ دەکرد، بە قووڵی گوێی لێدەگرتم. ئێستایش باسی ئەوەی

بۆ دەکەم چۆن یەکێک بە ئازادی بڕواتە ژووری یەکێکی ترەوە، ئەمە لە کۆبوونەوەی ئاییندەماندا جێی مشتومڕە.
- ئەمەیان چییە؟
- لەم دواییەدا ئەمە بووە جێی باسوخواس کە ئایا یەکێک کە ئەندام بێت لە کۆمەڵەی سۆشیالیستیدا مافی ئەوەی هەیە هەر کاتێک بیەوێت، بچێتە ژووری ئەندامێکی تری هەمان کۆمەڵەوە ئیتر ژن بێت یان پیاو؟ بڕیار وادرا کە بەڵێ دەتوانێت.
- ئەی باشە ئەگەر لەو کاتەدا ئەو ئەندامە، ژنە یان پیاو، سەرقاڵی پێویستییەکی تایبەتی خۆی بوو؟ هە، هە، هە!
ئاندرێ سمیونوڤیچ داگیرسا و بە تووڕەییەوە وتی:
- جەنابتان هەر بیرتان لای ئەو "پێویستییە" نەفرەتلێکراوەیە! ئاه، نازانیت چەند پەشیمان و بێزارم لەوەی کاتی ئەم قسەوباسانە، پێش وادەی خۆی، لەبارەی ئەو پێویستییە مەلعوونەوە قسەم بۆ کردیت! نەفرەت لە شەیتان! لە ڕاستیا ئەمە کێشەی گرنگی هەموو ئەو کەسانەیە کە وەک تۆ وان، پێش ئەوەی لە مەسەلەکە تێبگەن، کێشەکە دەخەنە بەردەمی تۆ! وەک ئەوەی بە هەقی خۆیانی بزانن، یان شانازی بە شتێکەوە بکەن. ئاه! من چەندان جار وتوومە نابێت ئەو مەسەلەیە بەو کەسانە بوترێت، کە لە سەرەتادان تا ئەو کاتەی دەگەنە قۆناغی کۆتایی واتا ئەو کاتەی چاووگوێیان کراوەتەوە و کەوتوونەتە سەر ڕێ و پێگەیشتوون. بە جۆرێکی تر: تەنیا ئەوانە بۆیان هەیە لەم مەسەلانە بدوێن، کە ڕووناکبیری تەواون و بە قووڵی تێی دەگەن. باشە، پێم بڵێ.. تۆ چ ڕسوایی و بێشەرمیەک لە ئاودەستخانەدا دەبینیت؟ من یەکەمین کەسم کە.. من ئامادەم هەموو جۆرە ئاودەستێک پاک بکەمەوە. لەمەدا هیچ جۆرە فیداکارییەک نییە!

ئەمە تەنیا کارێکی بەکەڵک و ئابڕوومەندانەیە بۆ کۆمەڵگا، کە لە هیچ کارێکی دی کەمتر نییە، بێگومان زۆر مەزنترە لە کارەکانی وەک ڕوفائیل و پوشکین، چونکە قازانجی زیاترە.

- بەڵکو شەریفتریشە، شەریفتر، هە، هە، هە!

- شەریف یانی چی؟ لەبارەی دیاریکردنی جۆری کاری مرۆڤەوە من بەم زاراوانە قایل نیم. "شەریفترا" "جوامێرترا" هەموو ئەم زاراوانە پووچ و ڕسوا و بێمانا و کۆنن، لای من نرخێکیان نییە. هەر شتێک قازانجی بۆ مرۆڤایەتی هەبێت، شەریفە، من تەنیا شتێک دەزانم: قازانج! پێبکەنە، چەندت لا خۆشە پێبکەنە، وەلێ ئەمە هەقیقەتەکەیە.

پیتەر پتروڤیچ زۆر پێکەنی، ئیتر لە ژماردنی پارەکانی بووبووەوە و سەفتەکانی لادابوو، بەڵام بۆ هەر هۆیەک بێت، هەندێکیانی لەسەر مێزەکە هێشتبووەوە. مەسەلەی "ئاودەستەکان"یش هەرچەندە باسێکی بێنرخ بوو، بەڵام تا ئێستا چەندجارێک ببوو بە هۆی جیاوازی و پچڕانی پەیوەندیی نێوان پیتەر پتروڤیچ و لاوە هاوڕێکەی، هەموو کەرایەتییەکەیش لەوەدا بوو کە ئاندرێ سمیونوڤیچ بە ڕاستی تووڕە دەبوو، لە کاتێکدا کە لۆژین کاتی بەسەر دەبرد و ڕای دەبوارد، ئێستایش، زۆری حەز لێبوو کە لیبزیاتینکۆف تووڕە بکات.

لیبزیاتینکۆف لەگەڵ هەموو ئەو "سەربەخۆیی" و "ناڕازی"بوونەیدا هێشتا نەیدەوێرا ململانێی پیتەر پتروڤیچ بکات و بەگشتی وەک ڕاهاتنی چەند ساڵێک لەوەوبەری ڕێزی لێدەگرت، خۆی نەگرت و هاواری کرد:

- تۆ بۆیە ڕکن و تووڕەیت چونکە دوێنێ لە کارەکەتدا سەرنەکەوتیت.

پیتەر پتروڤیچ بە هەوا و ناڕەحەتییەوە قسەکانی پێبڕی و وتی:

- حەز دەکەم پێم بڵێیت، ئایا دەتوانیت.. با باشتری بڵێم، ئایا تۆ لەگەڵ ئەو کچەدا ئەوەندە دۆستایەتیت هەیە، کە داوای لێبکەیت هەر ئێستا، بەپەلە بێتە ئێرە، بۆ ئەم ژوورە؟ وا ئەزانم ئێستا ئەوان لە گۆڕستان گەڕاونەتەوە.. گوێم لە دەنگی هاتوچۆیە.. دەبێت من ئەو ئافرەتە ببینم.
لێبێزیاتینکۆف بە سەرسامییەوە پرسی:
- چیت لێدەوێت؟
- هیچ، پێویستە ببینم، من ئەمڕۆ یان بەیانی لێرە نامێنم، بۆیە حەزم دەکرد شتێکی پێبڵێم.. ڕەنگە وا چاکتر بێت تۆیش لێرە بیت و لە باسەکە ئاگادار بیت، زۆر باشترە، ئەگینا خوا خۆی دەزانێت چیت بە خەیاڵدا دێت!
- من خەیاڵم بۆ هیچ ناچێت، هەروا پرسیارەکەم کرد، وەلێ ئەگەر کارت پێیەتی، هێنانی بۆ ئێرە زەحمەت نییە، هەر ئێستا دەچم، هەقیشم بەسەرتانەوە نییە، بڕوات هەبێت.
هەروایش دەرچوو، دوای پێنج دەقیقە لیبزیاتینکۆف لەگەڵ سۆنیادا گەیشتن، سۆنیا زۆر بە سەرسووڕماوییەوە چووە ژووری. ئەو هەر بە سروشتی خۆی سام دایدەگرت، هەمیشە لە بارودۆخی وادا ترسی لێدەنیشت و لە دەموچاوی تازە و ناسیاوی نوێ هەراسان دەبوو. جارانیش هەر دەترسا، لە منداڵییەوە دەترسا و ئێستا ئەمە زیادی کردبوو.. پیتەر پتروڤیچ بە "ئەدەب و ڕێز"ەوە پێشوازیی لێکرد، پێشوازییەکی کەمێک بێپەردە و خۆمانەیی بە تایبەتمەندییەکەوە کە بۆ شان و شکۆ و ڕێزی یەکێکی وەک پیتەر پتروڤیچ بەرانبەر بە کچۆڵەیەکی سەرنجڕاکێشی وەک سۆنیا، تەواو شایستەیە. لۆژین ویستی زوو "دڵنیا"ی بکات، بۆیە لەسەر مێزەکەی بەرانبەر بە خۆی داینا، سۆنیا دانیشت، تەماشای ئەملاوئەولا و لێبێزیاتینکۆف و پارەی

سەر مێزەکەی کرد، لەناکاوێکدا دووبارە لە پیتەر پتروڤیچی ڕوانییەوە و چاوی لێهەڵنەگرت، وەک ئەوەی سەرنجی ئەمی ڕاکێشابێت. لێبێزیاتینکۆف ویستی بەرەو دەرگاکە بچێت، پیتەر پتروڤیچ هەستا، ئاماژەی بۆ سۆنیا کرد، کە هەڵنەستێ و لە نزیک دەرگاکەوە لیبزیاتینکۆفی وەستاند، لەسەرخۆ لێی پرسی:

- ئەو ڕاسکۆلنیکۆڤە لەوێیە، هاتووە؟

- ڕاسکۆلنیکۆڤ؟ لەوێیە، ئەی چۆن؟ بەڵێ، لەوێیە.. ئێستا هاتەوە. بینیم، ئەی چۆن؟

- کەوایە داوات لێدەکەم هەر لێرە بە، لەگەڵماندا، من بە تەنیا لەگەڵ ئەم کچەدا بەجێ مەهێڵە، هەرچەندە هیچ نییە، بەڵام دەشێ.. خوا دەزانێ چی پێوە دەنێن. حەز ناکەم ڕاسکۆلنیکۆڤ ئەم مەسەلەیە بباتە دەرەوە و بیگێڕێتەوە. دەزانیت مەبەستم چییە؟

لێبێزیاتینکۆف لەپڕێکدا هەستی کرد و وتی:

- ئا، دەزانم، دەزانم، بەڵێ، هەقتە.. بە ڕای من تۆ شت زۆر گەورە دەکەیت.. وەلێ.. لەگەڵ ئەوەیشدا هەقی خۆتە، زۆر باشە، نارۆم، هەر لە پاڵ ئەم پەنجەرەیەدا دەوەستم و لێتان تێک نادەم.. دەزانم هەقی خۆتە..

پیتەر پتروڤیچ گەڕایەوە سەرکورسییەکەی و بەرانبەر بە سۆنیا دانیشت، بە وردی پیایدا هەڵیڕوانی و زۆر بە ویقار و لەڕادەبەدەر خۆی سەنگین ڕاگرت. وەک ئەوەی بیەوێت بڵێت: "تۆیش خانمەکە، خەیاڵی خراپ نەکەیت" سۆنیا زۆر نارەحەت بوو.

- سۆنیا سمیۆنۆڤنا، یەکەم خوازیارم لای دایکی بەڕێزت داوای لێبووردنم بۆ بکەیت، هەروایشە، کاترینا ئیڤانۆڤنا لە جێگای دایکتە؟

پیتەر پتروڤیچ قسەکانی بە هێوری و ناسکییەکی زۆرەوە دەست پێکرد و وا دەردەکەوت مەبەستێکی گەلێک پاکی هەیە.
سۆنیا خێرا و بە ترسەوە وتی:
- بەڵێ، وایە، لە جێگای دایکمە.
- چاکە، کەواتە لە دەمی منەوە داوای لێبوردنی لێبکە، لەبەر چەند هۆیەک کە لە دەرەوەی مندان، ناچارم داوای پۆزش بکەم، کە ناتوانم بە دەنگ داوەتە ڕەندانەکەی دایکتەوە بێم و لە دانیشتنی نانخواردنەکەدا بەشداری بکەم. مەبەستم ئەوەیە لە دانیشتنی یادکردنەوەی خوالێخۆشبوودا ناتوانم ئامادە بم.
سۆنیا بەپەلە لەسەر کورسییەکەی هەستا و وتی:
- بەسەرچاو، پێی دەڵێم، هەر ئێستا..
- نا هێشتا قسەم تەواو نەبووە.
بەم قسانە پیتەر پتروڤیچ سۆنیای ڕاگرت و بە سادەیی و نەزانینی ڕێوڕەسمی یەکترناسییەوە زەردەخەنەیەکی گاڵتەئامێزی بۆ کرد و وتی:
- تۆ زۆر کەم من دەناسیت، سۆنیا سمیۆنۆڤنای ئازیز، تۆ وا دەزانیت تەنیا بۆ شتێکی ئاوا بێنرخ کە پەیوەندی بە منەوە هەبێت، ڕێگە بە خۆم بدەم کەسێکی وەک تۆ سەرقاڵ بکەم و بانگی بکەمە لای خۆم؟ من مەبەستێکی ترم هەیە.
سۆنیا خێرا دانیشتەوە، دیسانەوە دراوە ڕەنگ خۆڵەمێشییە دڵگیرەکان، کە لەسەر مێزەکە بڵاو کرابوونەوە، کەوتە بەرچاوی، بەڵام زۆر بەپەلە ڕووی لێوەرگێڕان و تەماشای پیتەر پتروڤیچی کرد. چونکە زوو ئەو هەستەی تێگەڕا، کە سەیرکردنی پارەی خەڵکی کارێکی خراپە. سۆنیا چاوی لە چوارچێوەی ئاڵتوونیی چاویلکە

شووشەییەکەی پیتەر پتروڤیچ بڕی، کە بە دەستی چەپی ئاگاداریی لێدەکرد. هەروەها لە ئەنگوستیلە گەورە و هەرەجوانەکەی پەنجەی ناوەڕاستی هەمان دەستی چەپی ڕوانی، کە نقێمێکی زەردی لەسەر بوو. کەچی لەپڕێکدا چاوی لەسەر ئەویش لابرد، ئیدی نەیدەزانی لە کوێ بڕوانێت. بە ناچاری جارێکی تر کەوتەوە تەماشاکردنی چاوی پیتەر پتروڤیچ.

لۆژین دوای بێدەنگییەک کە لە جاری پێشوو ماقووڵتر دەردەکەوت، وتی:

- وا ڕێکەوت، دوێنێ هەر بەسەر پێوە دوو سێ قسەم لەگەڵ کاترینا ئیڤانۆڤنای بەدبەختا کرد، دوو وشە بەس بوو لەوە تێبگەم لە چ حاڵێکدایە.. ئەگەر بشێت بڵێم.. لە حاڵەتێکی ناسروشتیدایە.

سۆنیا بەپەلە پاڵپشتی قسەکەی کرد و وتی:

- وایە، حاڵەتێکی ناسروشتیی هەیە..

- یان ئەگەر ڕوونتر و سادەتری بڵێم، حاڵەتێکی نەخۆشی.

- بەڵێ، سادەتر و ڕوونترە.. بەڵێ، نەخۆشە.

- بەڵێ، لەم ڕووەوە و بە هەستێکی مرۆڤدۆستییەوە.. وەک دڵسۆزییەک پێم خۆشە لە لایەنێکەوە، بە پێشبینیکردنی چارەنووسی ناخۆش و نائومێدی ئەوەوە، بەتایبەتی یارمەتی بدەم. دیارە هەموو ئەو خێزانە هەژارە ئێستا گیانیان بە تۆیە.

سۆنیا لەپڕێکدا هەستا و وتی:

- ڕێگەم بدەرێ بپرسم.. تۆ لەبارەی مووچەی خانەنشینییەوە چیت پێوتووە. چونکە دوێشەو پێی وتم تۆ چوویتە ژێر ئەوەی مووچەیەکی بۆ پەیدا بکەیت؟ ئەمە ڕاستە؟

- بە هیچ جۆرێک وانییە و تا ڕادەیەک هەڵەی تێگەیشتنە. من تەنیا ئاماژەیەکم کرد کە ڕەنگە یارمەتیی بێوەژنی کارمەندێک بکرێت، کە لە کاتی کارکردندا لەناو چووە، بێگومان ئەمەیش کاتێک دەبێت، کە پشتیوانیی لێبکرێت. وەلێ باوکی خوالێخۆشبووت نەک تەنیا خزمەتی تەواو نەکردووە، بەڵکو لەم دواییەدا هەر نەچووەتە سەر کار. بە کورتی، ئەگەر کەمەئومێدێک لەئارادا بووبێت، ئێستا ئەوەیش زۆر کەم بۆتەوە. چونکە بە ڕاستی لە بارێکی بەم جۆرەدا یارمەتی نادرێت.. بەڵکو بە پێچەوانەوە.. چۆن ئەوان ئێستا لە خەیاڵی مووچەیەکی وادان؟ هە، هە، هە! خانمێکی زرنگە!

- بەڵێ، خانەنشینی.. چونکە خۆی خۆشباوەڕ و میهرەبانە، هەر لەبەر ئەو میهرەبانییەیەتی کە بڕوا بە هەموو شتێک دەکات و.. و.. بیریشی هەروایە.. بەڵێ، ببوورە.

لەگەڵ وتنی قسەکانیدا سۆنیا هەستا بڕوات.

پیتەر پتروڤیچ وتی:

- ببوورە، تۆ هێشتا گوێت لە هەموو قسەکانم نەبووە.

سۆنیا لەبەر خۆیەوە وتی:

- وایە، گوێم لێ نەبووە.

- باشە، کەواتە دابنیشە.

سۆنیا بە بێزارییەوە بۆ سێیەمین جار دانیشتەوە.

- کە بەو حاڵەوە و لەگەڵ ئەو منداڵە بەدبەختانەدا دایکتم بینی، وەک لە پێشدا وتم، ویستم هەر چۆنێک بێت، چەند بتوانم، یارمەتییەکی بدەم، یەعنی هەر بەو جۆرەی کەوتم، چەند بتوانم، نەک زیاتر، بۆ نموونە دەشێت بە ناوی ئەوەوە پیتاک بکرێت، یان یانسیبێکی بۆ ڕێک بخرێت و.. یان شتێکی لەم بابەتانە. ئەم جۆرە کارانە ئاسایی لە لایەن

کەسانێکی نزیک بەو کەسەوە، یان تەنانەت کەسانێکی بێگانەیش کە حەزی یارمەتیدانیان تیا بێت، ساز دەکرێت. هەر ئەمە بوو ویستم پێتانی بڵێم، دەشێت ئەم کارە بکرێت.
سۆنیا بەدەم ڕامانەوە لە پیتەر پتروڤیچ لەبەر خۆیەوە وتی:
- بەڵێ، زۆر چاکە، خوا لێتان..
- ئەم کارە دەکرێت.. وەلێ ئەمە بۆ لەمەودوا.. یەعنی دەکرێت هەر لەمڕۆوە دەست پێبکرێت. شەو یەکتر دەبینین، پێکەوە قسە دەکەین و بەرنامەی بۆ دادەنێین، لە دەوری سەعات حەوتا هەر لێرە سەرێکم لێبدە. هیوادارم ئاندرێ سمیونوڤیچیش بەشداری کارەکەمان بکات.. بەڵام.. لێرەدا شتێک هەیە، کە دەبێت لە پێشەوە بیزانین، هەر بۆ ئەوەیشە، سۆنیا سمیۆنۆڤنا، زەحمەتم داویتێ و بانگم کردویتەتە ئێرە. مەسەلەکە ئەوەیە، بە بڕوای من، ناشێت و ڕەنگە ترسناکیش بێت پارە بکرێتە دەستی کاترینا ئیڤانۆڤناوە، بەڵگەیش ئەم دانیشتنی یادکردنەوەیەی ئەمڕۆیە. واتا بێ ئەوەی تیکەیەک نانی هەبێت بۆ بەیانی، یان، بێ ئەوەی پێڵاوێکی لەپێدا بێت و شتی تریش، ئەمڕۆ شەرابی "رم"ی تایبەتی و تەنانەت دەڵێن شەربەتی "مادیراو" و قاوەیش کڕاوە. خۆم لە هاتنەکەمدا بینیم، سبەی دیسانەوە هەموو شتەکان بەسەر تۆدا دەشکێتەوە، تەنانەت داوای تیکەنانێکیشت لێدەکەن.. دەی، بە ڕاستی ئەمە بێمانایە. بۆیە بە لای منەوە دەبێت کۆکردنەوەی پارەکە بە شێوەیەک ئەنجام بدرێت، کە ئەو بێوەژنە نەگبەتە شتێکی لە بارەوە نەزانێت و تەنیا تۆ لێی بەئاگا بیت. قسەکەم ڕاستە؟
- نازانم.. ئەو هەر ئەمڕۆ ئەمەی کردووە.. ئەمەیش تەنیا جارێک ڕوو دەدات.. زۆری پێ خۆش بوو یادکردنەوەیەکی بۆ بکات، ڕێزی

لێبگرێت.. بۆ یادی.. وەلێ ژنێکی گەلێک ئاقڵە.. باشە، بێگومان ئارەزووی خۆتە، منیش زۆر زۆر، زۆر سوپاسگوزاری تۆم.. هەموو ئەوانیش.. خوا ئێوە.. هەروەها هەتیووەکانیش..
سۆنیا قسەکانی تەواو نەکردبوو دایە پرمەی گریان.
- زۆر باشە، کەواتە ئەمانە لە بیر مەکە، ئێستایش وەک بەشداریکردنی من لەو پیتاکەی کە بۆ دایکت دەکرێت، تکایە ئەم پارانەم لێوەربگرە. حەزیش دەکەم، زۆریش حەز دەکەم لە هیچ شوێنێک ناوی من نەبرێت. فەرموو.. چونکە خۆیشم کێشەی دەرامەتم زۆرە و ناتوانم لەوە زیاتر...
پیتەر پتروڤیچ کە کاژە دە ڕۆبڵیەکانی باش لە یەکدی جیا کردبووەوە، بۆ سۆنیای ڕاگرت. سۆنیا وەریگرت. سوور داگەڕا. لە جێگاکەی هەستا، ورتەورتێکی کرد و بەپەلە کەوتە خواحافیزی. پیتەر پتروڤیچ بە ڕێزێکی زۆرەوە تا بەردەم دەرگاکە ڕەوانەی کرد. پاشان سۆنیا، کە سەرتاپا نیگەران و ماندوو دەهاتە بەرچاو، لە ژوورەکە هاتە دەرێ و بە شپرزەییەکی زۆرەوە گەڕایەوە لای کاترینا ئیڤانۆڤنا.
لە هەموو ئەو ماوەیەدا ئاندرێ سمیونوڤیچ کە نەیدەویست قسەیان پێببڕێت، جارێک لە پاڵ پەنجەرەکەدا دەوەستا و تاوێک لە ناو ژوورەکەدا دەکەوتە پیاسەکردن. بەڵام کە سۆنیا ڕۆشت، لەپڕێکدا لە پیتەر پتروڤیچ نزیک کەوتەوە و بە هەستێکی پڕەوە دەستی بۆ درێژ کرد و وتی:
- هەموو شتێکم دی و ژنەوت..
زۆر بە تایبەتی دانی بە دواوشەدا نا:
- ئەمە کارێکی شەرافەتمەندانە بوو، مەبەستم ئەوەیە بڵێم ئینسانییانە بوو. تۆ نەتویست سوپاسیشت بکەن. بینیم! هەرچەندە دان بەوەدا

دەنێم. لەسەر بنەمای ئەو بیروباوەڕەی هەمە ناتوانم دەستخۆشی لە خێرپێکردنەکەت بکەم. چونکە خێرپێکردن نەک ناتوانێت شەڕ ڕیشە کێش بکات، بەڵکو بەهێزتری دەکات، بەڵام لەگەڵ ئەوەیشدا ناشێت دان بەوەدا نەنێم کە حەزم لە کارەکەتان کرد، بەڵێ، بەڵێ، زۆرم لا خۆش بوو.

پیتەر پتروڤیچ کە بە دوودڵییەوە لە لیبزیاتینکۆفی دەڕوانی. لەبەر خۆوە وتی:

- نا، ئەمانە گرنگ نین!

- نا، گرنگە، کەسێک سووکایەتیی پێکرابێت –وەک ئەوەی دوێنێ بە تۆ کرا– لەگەڵ ئەوەیشدا بتوانێت بیر لە چارەڕەشیی خەڵکی تر بکاتەوە. کەسێکی وا.. هەرچەندە کارەکەی خەوشێکی کۆمەڵایەتیشی پێوە بێت. لەگەڵ ئەمانەیشدا.. شایانی ستایشە! من چاوەڕێی شتی لەم بابەتەم لە تۆ نەدەکرد پیتەر پتروڤیچ، بە تایبەتی کە بیروڕاکانت.. تۆ ئەو بیروڕایانەت زۆر قورس گرتووە! بۆ نموونە ئەو تێکشکانەی دوێنێ چەند تۆی نیگەران کردووە.

ئاندرێ سمیونوڤیچ کە سەرلەنوێ بە دڵخۆشییەوە خۆشەویستی خۆی بۆ پیتەر پتروڤیچ دەربڕی، لەسەر قسەکانی ڕۆشت:

- باشە پێم ناڵێیت ئەم هاوسەریەتییەی تۆ دەتەوێت کەڵکی چییە، کەڵکی چییە؟ ژن و مێردایەتی لە ڕێگەی شەرعەوە چ سوودێکی بۆ تۆ هەیە، جەنابی پیتەر پتروڤیچی زۆر شەریف؟ ئەم بەشەرعی و یاساییکردنی هاوسەریەتییە بۆ تۆ چ کەڵکێکی هەیە؟ باشە، ئەگەر پێت خۆشە، دەتوانیت دارکاریم بکەیت، بەڵام زۆرم پێ خۆش بوو زەماوەندەکەت سەری نەگرت، ئازادیت و هێشتا بۆ سوودگەیاندن بە

مرۆڤایەتی دەژیت.. بەڵێ، خۆشحاڵم.. بڕوانە، هەرچییەکم لە دڵدا بوو، پێم وتیت.
- ئەزانیت بۆچی باشە، چونکە نامەوێت لە ڕێی ناشەرعی و مارەنەبڕینەوە کڵاوی تەرەسیم بکرێتە سەر و منداڵی خەڵک بەخێو بکەم، بۆیە مارەبڕین بە کاری پێویست دەزانم.
لۆژین هەر تەنیا بۆ وەڵامدانەوەی ئەو ئەو قسانەی کرد، ئەگینا ئەو زۆر بە سەختی بیری لە جێگایەکی تر و مەبەستێکی دی بوو.
ئاندرێ سمیونوڤیچ وەک ئەسپی شەڕ کە گوێی لە دەنگی شەیپووری جەنگ بووبێت، داچڵەکی و وتی:
- منداڵ؟ تۆ باس لە منداڵ دەکەیت؟ منداڵ باسێکی کۆمەڵایەتییە و بایەخێکی زۆر گرنگی هەیە. من لەگەڵتام، بەڵام کێشەی منداڵ بە جۆرێکی دی چارەسەر دەکرێت. هەندێک هەن منداڵ وەک بەشێک لە خێزان بە تەواوی ڕەت دەکەنەوە، لەبارەی منداڵەوە دواتر قسە دەکەین. با ئێستا بگەڕێینەوە سەر ئەو "تەرەسییە"ی کە ناوت هێنا، دان بەوەدا دەنێم ئەمە خاڵی لاوازی منە، ئەم زاراوە قێزەون و پۆخڵەی لە پوشکینەوە وەرگیراوە، لە فەرهەنگی ئاییندەدا جێی نابێتەوە، ئاخر "کڵاوی تەرەسی" یانی چی؟ ئەمە چ تێنەگەیشتنێکە! کامە کڵاو؟ کڵاو بۆچی؟ چ قسەیەکی بێمانایە! بە پێچەوانەوە لە هاوسەریەتیی ناشەرعیدا شتی وا هەر ڕوو نادات! کڵاوی تەرەسیەتی بەرئەنجامێکی سروشتی هەموو ژن و مێردایەتییەکی ڕەسمی و شەرعییە. واتا هاوسەریەتیی ئازاد بۆ چاککردن و نارەزاییدەربڕینە بەرانبەر بەو شێوە هاوسەریەتییە و چ ڕسواییەکی لە دواوە نییە.. خۆ ئەگەر گریمان ڕۆژێک لە ڕۆژان ناچاری ژنهێنانی بەو شێوە ڕەسمی و شەرعییە بکرێم. گەلێک بەو "کڵاوە" نەفرەتییە شادمان دەبم، ئەگەر

شتێکی وا ڕووی دا، به ژنەکەم دەڵێم: "هاوڕێ، من تا ئێستا هەر خۆشم دەویستیت، وەلێ لەمەودوا بێجگە لە خۆشەویستی ڕێزیشت لێدەگرم، چونکە توانای ئەوەت هەبوو نارەزایەتی دەرببڕیت!" پێدەکەنیت؟ دەزانیت بۆ، چونکە تۆ ئەو توانایەت نییە لە بیروباوەڕی پووچ خۆت ڕزگار بکەیت. نەفرەت لە شەیتان. ئاخر من ئەوە دەزانم ئەگەر یەکێک ژنێکی شەرعی بهێنێت و پاشان ژنەکە ناپاکیی لەگەڵدا بکات، ئەو پیاوە تووشی چ گاشەیەک دەبێت. چونکە هەموو کارێکی ناپەسەند ئەنجامی ناپەسەندی لێدەکەوێتەوە، لە حاڵی وادا ژن و مێردەکەیش تووشی کێشە و ڕسوایی دێن. بەڵام ئەگەر کڵاوەکە ڕێک و ڕەوان لەسەر بکەن و هاوسەریەتییەکی ئازاد و ناشەرعی پێک بهێنن، ئەوسا هەرگیز "کڵاوی تەرەسی" بوونی نامێنێت، هەر بە خەیاڵی کەسدا نایەت، تەنانەت ناوەکەیشی لە بیر دەچێتەوە. بە پێچەوانەوە، دەتوانم بڵێم ژنەکەت بۆت دەسەلمێنێت کە ڕێزت لێدەگرێت، چونکە تۆ ئامادە نیت ڕێ لە خۆشی و بەختەوەریی ئەو بگریت، هێندەیش سنگفراوان و پێشکەوتوویت، تۆڵە لە مێردە تازەکەی ناکەیتەوە. نەفرەت لە شەیتان! من هەندێکجار وام بە خەیاڵدا دێت ئەگەر ژن بێنم (ئیتر ژنهێنانی ئازاد بێت یان لە ڕێگەی شەرعەوە، هەردووکیان بەبێ جیاوازی) دەشێت خۆم دۆستێکی پیاو بۆ ژنەکەم پەیدا بکەم، ئەگەر ئەو خۆی بیری لە دۆستگرتن نەکردبووەوە، پێیشی دەڵێم: "هاوڕێ، من تۆم خۆش دەوێت، بەڵام بێجگە لەمە حەز دەکەم ڕێزم بگریت". بەڕاستمە، بەڵێ وایە، ئایا من ڕاست دەکەم یان نا؟

پیتەر پتروڤیچ بە تەوسەوە زەردەیەکی هاتێ، بەڵام قسەکانی زۆر بە لاوە گرنگ نەبوو. تەنانەت باش گوێیشی بۆ نەتەکاند. لە ڕاستیا بە قووڵی بیری لە جێگایەکی تر دەکردەوە. لە دواییدا لیبزیاتینکۆفیش

درکی بەوە کرد. پێدەچوو پیتەر پتروڤیچ دڵەڕاوکێی بێت، هەر دەستی هەڵدەگلۆفت و بیری دەکردەوە، هەموو ئەمانە، لە دواییدا کە ئاندرێ سمیونوڤیچ بیری کردەوە، هاتنەوە یادی.

٢

زۆر کارێکی گران بوو بتوانیت بە وردی ئەو هۆکارانە دیاری بکەیت، کە سەرە شپرزەکەی کاترینا ئیڤانۆڤنا بۆ ئەم دانیشتنی یادکردنەوەیەی بە پێویست دەزانی. لە ڕاستیشدا، لەو بیست ڕۆبڵەی کە ڕاسکۆلنیکۆڤ بۆ خەرجیی کفنودفنکردن پێی دابوون، دە ڕۆبڵیان کردبووە قەبەڵی ئەم دانیشتنە، دەشێت کاترینا ئیڤانۆڤنا بە ئەرکێکی سەرشانی خۆی زانیبێت کە کۆچکردوو بە ڕێزەوە ناو ببرێت و بە "شێوەیەکی شایستە" یادی بکرێتەوە. بۆ ئەوەی گشت کرێنشینەکانی تر و ئامالیا ئیڤانۆڤنا بە تایبەتی لەوە بگەن، کە کۆچکردوو "نەک تەنیا لە هەموو ئەوان خراپتر نەبووە، بەڵکو بە چەند پلەیەکیش لەوان چاکترە". هیچ یەکێکیش لەوانە مافی ئەوەی نییە بەرانبەر بەو "بە خۆی بنازێت". ڕەنگە لەم لایەنەوە، لە پێش هەر شتێکی تردا، ئەو لووتبەرزییە کاریگەریی هەبووبێت کە تایبەتە بە هەژارانەوە، ئەو لووتبەرزییەی لە بەڕێخستنی هەندێک ڕێوڕەسمی کۆمەڵایەتیی لەم جۆرەدا کە لە ژیانماندا زۆر ڕوو دەدەن، گەلێک لە هەژار و داماوەکان هەرچییەکیان پێبکرێت بەکاری دێنن و دواپوولی خۆیانی تیا خەرج دەکەن، ئەمە تەنیا بۆ ئەوەی "لە خوار خەڵکەوە" نەبن و "خەڵکی دی" عەیبەیان نەڵێن. هەروەها زۆر پێدەچێت کاترینا ئیڤانۆڤنا لەم پێشهاتەدا، بەتایبەتی لەم چرکەساتەدا کە دەڵێی لە دنیادا بە تاقی تەنیا ماوەتەوە، ویستبێتی بە هەموو ئەو "کرێنشینە ئاوارە و

نەگبەتانە" بڵێت، ئەو نەک "دەزانێت چۆن بژی و میوانداری بکات" بەڵکو ئەو هەر لە بنەڕەتدا بۆ ئەم چارەنووسە دروست نەبووە کە بووە بە تووشیەوە. ئەو "لە ماڵی خانەدان و دەوڵەمەند و کۆڵۆنێل"دا گەورە بووە، هەرگیز بۆ ئەوە پەروەردە نەکراوە خۆی زەوی گسک بدات و شەوانە شڕەوپڕەی منداڵ بشوات. ئەم هەوای لووتبەرزی و خۆبەزلزانینە هەندێکجار تووشی نەداراترین و بێکەسترین کەس دێت، هەندێکجاریش دەگۆڕێت بۆ نەبوونییەکی شێلگیرانەی سەخت، وەلێ بەهەرحاڵ، کاترینا ئیڤانۆڤنا لەو جۆرە ژنانە نەبوو، کە زوو خۆ بە دەستەوە دەدەن. دەشیا هەندێک پێشهات بە تەواوی کاری لێبکردایە، بەڵام هەرگیز نەیدەتوانی هەرەس بە ورەی بێنێت، واتا ترساندن و کۆنترۆڵکردنی ئیرادەی، مەحاڵ بوو. هەرچەندە سۆنیا زۆر ڕاستی دەکرد کە دەیگوت مێشکی خەریکە تێک دەچێت. وەلێ هێشتا ئەمە بە تەواویی یەکلایی نەببووەوە. بەڵام لەم دواییەدا، واتا لەم ساڵەی دواییدا، مێشکی ئەو داماوە، لەوە زیاتر هێدمەی بەرکەوتبوو، کە بەرگەی دەگرت. بە وتەی پزیشکیش، نەخۆشی سیل وردەوردە توانای ئەقڵ لەناو دەبات.

جۆر و ئەندازەی ئەو شەرابانەی کە بۆ ئەو دانیشتنە ئامادە کرابوون، لە نێوانیاندا شەرابی "مادیر"یش، زۆر نەبوو، زۆری خرابووە سەر، وەلێ خواردنەوە هەبوو، لەوانە ڤۆدگا، ڕوم و شەرابی لیسبن، هەمووشیان خراپترین جۆری خواردنەوە بوون. لە خۆراکیشدا بێجگە لە "کوتیا"[1]، سێ چوار خواردنی جیاجیا، لەوانە "بلینی"[2] کرابوون و لە

[1] Koutia خۆراکێکی تایبەتییە، لەگەنم دروست دەکرێت.

[2] Bliny خۆراکێکە لە هەویر دروست دەکرێت.

چێشتخانەکەی ئامالیا ئیڤانۆڤنادا ئامادە کرابوون. هەروەها دوو سەماوەریان بۆ چاو "پونش"[1]ی دوای نانخواردن دەم کردبوو. کاترینا ئیڤانۆڤنا کڕینی شتەکانی خستبووە ئەستۆی خۆی. بۆ ئەم مەبەستەیش پیاوێکی نەگبەتی پۆلۆنی کە ئەویش لە ساختمانەکەدا کرێچی بوو، خوایش دەیزانی بە چ مەبەستێکەوە لای لیپڤخزڵ کاری دەکرد، یارمەتیی دەدا. ئەو کابرایە زوو فریای کاترینا ئیڤانۆڤنا کەوت، هەموو دوێنێ و سەرلەبەیانی ئەمڕۆ، لە کاتێکدا کە ئاگالەخۆبڕاو و هانکەهانکی بوو، بەدوای کاترینادا ڕاکەڕاکە و دیار بوو زۆریش هەوڵی دەدا سەرنجی خەڵکی بە لای خۆیدا ڕابکێشێت، بۆ بچووکترین شت پرسی بە کاترینا ئیڤانۆڤنا دەکرد، تەنانەت بۆ دۆزینەوەی تا ناو حەسارەکەیش دەچوو. بەردەوام بە زمانی پۆلۆنی بە "خانمی بەڕێزی کۆلۆنێل " ناوی دەهێنا، تا ئەوەی کاترینا ئیڤانۆڤنا، کە لە پێشدا لای وابوو بەبێ ئەم مرۆڤە "خزمەتگوزار و مەزنە" کاروبارەکانی بە تەواوی پەکیان دەکەوێت، سەرئەنجام ڕقی هەستا و لێی بەتەنگ هات، یەکێک لە سروشتەکانی کاترینا ئیڤانۆڤنا ئەوە بوو کە ڕێکەوتی هەر کەسێکی بکردایە، جوانترین سیفەتی دەدایە پاڵی و ئەوەندەی تاریف لێدەکرد، کە خودی کەسەکە شەرمی پێدەهات، لەو ئاکارانە دەدوا کە ئەسڵەن لەو کەسەدا نەبوو، لە ناخی دڵەوە ئەمەی دەکرد و خۆیشی بە تەواوی بڕوای پێی بوو. بەڵام لە ناکاوێکدا هەستی دەکرد فریوو دراوە، ئەو کەسەی پێش چەند سەعاتێک تاریفی لێدەکرد، پەیوەندیی لە گەڵیا دەبڕی، قسەی ناشیرینی پێدەوت و دەری دەکرد. خوویەکی سەیر و خۆشی لێبوردووانەی هەبوو. بەڵام تێکشکان و بەدبەختییە

---

[1] شەربەتێکی تێکەڵە لە شەراب و ئاوی میوە و شەکر.

یەک لە دوایەکەکانی، زۆر بە سەختی داوای ئەوەیان لێدەکرد هەموو کەس لە خۆشی و شادیدا بژین، کەسیش بێجگە لەو ژیانە چی تری قبووڵ نەبێت. ئەگەر ڕێکەوتی بچووکترین نایەکسانی و کەمترین شکستی بکردایە، لە پێستی خۆی دەردەچوو، بە جۆرێک کە دوای ئەوەی خۆی لەگەڵ ڕەنگاڵەترین هیوا و جوانترین ئاوات و درەوشاوەترین خەیاڵ و خەوندا ڕاهێنابوو، لە چرکەساتێکدا، دەکەوتە جوێندان بە چارەنووس و نەفرەتکردن لە زەمانە، هەرچییەکی بەردەست بکەوتایە، دەیدڕاند یان پەرتی دەکرد و سەری خۆیشی بە دیواردا دەکێشا.
کەسیش نەیدەزانی، چۆن ئاوا لە پڕێکدا، ئەم ئامالیا ئیڤانۆڤنایە، بوو بە جێی ڕێز و شانازی کاترینا ئیڤانۆڤنا، ڕەنگە لەبەر ئەوە بووبێت کە لەم پرسەدانان و میوانداریکردنەدا ئامالیا ئیڤانۆڤنا بەشداری کردووە و تەواو ماندوو بووە. مێزڕازاندنەوە و خوان و خاولی و پێویستیی تر و ئامادەکردنی خواردن لە چێشتخانەکەی ئەودا هەموو بەر ئەو کەوتبوو. کاترینا ئیڤانۆڤنا هەموو ئەوانەی بەرەوڕووی ئەو کردەوە و خۆی چوو بۆ گۆڕستان. لە ڕاستیشدا هەموو شتەکان باش بەڕێ کرابوون: مێز زۆر بە ڕێکوپێکی ڕازابووەوە. دەفر و چنگاڵ و چەقۆ و پەرداخ و پیاڵەی چا و شتی تریش. هەرچەندە ئەو شتانە لە ڕووی شێوە و ڕەنگ و نرخەوە گەلێک جیاواز و نەگونجاو بوون، چونکە لە کرێگرتەکان کۆ کرابوونەوە و بە ئەمانەت هێنرابوون. وەلێ لە کات و شوێنی دیاریکراوی خۆیدا ئامادە کرابوون. ئامالیا ئیڤانۆڤنا کە زانی کارەکانی زۆر چاک ئەنجام داوە، بە جلی ڕەش و کڵاوی بە قردیلەی ڕەشی جوان ڕازاوەوە، چووە پێشوازیلێکردنی ئەوانەی لەسەر قەبران دەگەڕانەوە، بەڵام هەستێکی شانازیکردن و لووتبەرزیی پێوە دیار

بوو. هەرچەندە ئەو هەستە لە جێی خۆیدا بوو، بەڵام لای کاترینا ئیڤانۆڤنا باش نەشکایەوە: بۆ ئەگەر ئامالیا ئیڤانۆڤنا نەبووایە، کەسی تر نەیدەتوانی مێز برازێنێتەوە! کڵاو و قردێلە تازەکانیش لای کاترینا پەسەند نەبوون، بە خۆی دەوت: "ناشێ ئەم ژنە ئەڵمانییە گەوجە شانازی بەوەوە بکات کە خاوەن ماڵە و بەزەیی پیاماندا هاتۆتەوە بۆیەش ئامادە بووە خێر بە کرێگرتەکان بکات؟ بەزەیی پێداهاتنەوە! بەداخەوە! لەماڵی باوکی کاترینا ئیڤانۆڤنادا کە کۆلۆنێل بووە و تا ڕادەیەکیش نیمچەپارێزگار بووە، جاری وا هەبووە خواردنی چل کەس لەسەر سفرە ئامادە کراوە. نموونەی ئامالیا ئیڤانۆڤنا، یان ڕاستتر ئامالیا لودڤیگوڤنا لەو شوێنەدا تەنانەت ڕێگەی ئەوەیشیان پێنەدەدا لە چێشتخانەدا کار بکات".

وەلێ کاترینا ئیڤانۆڤنا بڕیاری دا تا کاتی خۆی نەگات، ئەو هەستانە دەرنەبڕێت، هەرچەندە لە ناوەوەی خۆیدا بڕیاری دا کە ئامالیا ئیڤانۆڤنا لە جێی خۆیدا بوەستێنێت، بۆ ئەوەی لە خۆی بایی نەبێت و خوانەکردە خەیاڵی هەڵە بەسەریدا گوزەر نەکات. بۆیە سەرەتا بە ڕواڵەت لەگەڵیدا کەمێک ساردیی نواند. تا ڕادەیەک خەمێکی تریش کاترینا ئیڤانۆڤنای بێحەوسەڵە کردبوو: لە ناشتنی مردووەکەدا، لە هەموو ئەو کرێگرتانەی بانگ کرابوون، بێجگە لە کابرای پۆڵەندی کە لەگەڵ هەموو گیروگرفتەکانی خۆیدا دەرفەتی سەردانی بۆ ڕەخسابوو، تا ڕادەیەک کەسی دی ئامادە نەبوو. لە میوانداریییەکەیشدا، واتا بۆ نانخواردنیش، نابوودترین و هەژارترین میوان هاتبوون، ئەوانیش بە شڕوپڕترین جلوبەرگەوە، ئەوانەی بەتەمەن یان خاوەن ویقار بوون، وەک تەگبیریان پێکەوە کردبێت، کەسیان ئامادە نەبوون.

بۆ نموونە پیتەر پتروڤیچ لۆژین، کە دەتوانیت لە هەموو کرێگرتەکانی دی زیاتر بە ویقار و خاوەن پلەوپایەی دابنێیت، ئەویش نەهاتبوو، ئەمە لە کاتێکدا کە دوێنێشەو بە هەموویانی وتبوو، واتا بە ئامالیا ئیڤانۆڤنا، پولیوتشکا، سۆنیا و کابرای پۆڵەندی، کە لۆژین خانەدانترین و میهرەبانترین کەسە، دەوڵەمەندە و هاوڕێی گەورە گەورەی هەیە، پێشتر هاوڕێی یەکەم مێردی بووە و هاتوچۆی ماڵی باوکیشی کردووە و بەڵێنیشی داوەتێ چەند توانای هەبێت، یارمەتیی بدات کە مووچەیەکی خانەنشینی باشی بۆ ببڕێتەوە. لێرەدا دەبێت ئەوە لە یاد نەکەین کە خۆهەڵکێشانی کاترینا ئیڤانۆڤنا بە سامان و دۆست و هاوڕێوە، لە پای هیچ سوود و بەرژەوەندییەکی تایبەتی خۆیەوە نەبووە، بەڵکو تەنیا لەبەر دڵپاکیی خۆی و چێژبینین لە پیاهەڵدانی ئەو کەسە و بایەخ و نرخپێدانی بوو. لە دوای لۆژینەوە و بە پەیڕەویلێکردنی ئەو لیبێزیاتینکۆفە "بێژی"یەش نەهاتبوو. باشە ئەو بە چی خۆی دەنازێت؟ ئێمە بەزەییمان پیا هاتبووەوە کە بانگهێشتمان کردبوو، لەبەر ئەوەی هاوڕێی پیتەر پتروڤیچە و لە ژوورێکدا لەگەڵی دەژی، وتمان ناکرێت ئەویش بانگ نەکەین.

هەروەها خانمێک و "کچە قەیرەکەی" نەهاتبوون، ئەوان هەرچەندە دوو هەفتەیەک بوو لە خانووەکەی ئامالیا ئیڤانۆڤنادا ژووریان گرتبوو. بەڵام تا ئێستا چەند جارێک لەو دەنگە دەنگوهەرایەی لە ژوورەکەی مارمیلادۆڤەوە دەچوە دەرێ، بە تایبەتی ئەو کاتانەی خوالێخۆشبوو بە سەرخۆشی دەگەڕایەوە ماڵەوە، هاواریان لێهەڵدەستا. کاترینا ئیڤانۆڤنا خۆی ئەمەی لە ئامالیا ئیڤانۆڤنا بیستبوو، ئەمەیش لەو کاتانەدا کە جوێنی دەدا و هەڕەشەی لە کاترینا ئیڤانۆڤنا دەکرد، کە لە ماڵەکە دەریان دەکات، چونکە شەڕوشۆڕەکەیان ببووە

هۆی بێزاریی "ئەو کرێگرتە خانەدانانەی کە هیچ یەک لە خێزانەکەی کاترینا نرخی پەنجەیەکی ئەوانیان نییە" کاترینا ئیڤانۆڤنا بە تایبەتی بڕیاری ئەوەی دابوو بانگی ئەو خانمە و کچەکەی بکات کە "ئەمان نرخی پەنجەیەکی ئەوانیان نییە!" بەتایبەتی کە تا ئێستا چەند جارێک ڕووی دابوو کاتێک تووشی ببوو بە تووشی ئەو ژنەوە، زۆر بە سووکایەتییەوە ڕووی لە کاترینا وەرگێڕابوو. بۆیە دەبوو ئێستا لەوە بگات کەسانێکی لەو نەجیبتر لێرەدا هەن کە بیر دەکەنەوە و هەستیارترن، ڕق هەڵناگرن و بەرانبەرەکەیان پشتگوێ ناخەن، دەبوو ئەو دوو خانمە لەوەیش تێبگەن کە کاترینا ئیڤانۆڤنا شایانی ئەم چارەنووسە نییە و لەگەڵیدا ڕانەهاتووە. بڕیاری دابوو لە کاتی نانخواردندا سەری ئەم باسەیان بۆ بکاتەوە، هەروەها ئەوەیشیان پێبڵێت کە باوکی پارێزگار بووە و ناڕاستەوخۆیش ئەوەیان تێبگەیەنێت کە ڕوووەرگێڕان لە کاتی بەیەکترگەیشتندا کارێکی گەوجانەیە.

هەروەها یەکێکی تر لەوانەی کە نەهاتبوو، عەقیدێکی قەڵەو بوو (لە ڕاستیدا مولازمێکی خانەنشین بوو) وەلێ زانیبوویان کە ئەو لە دوێنێبەیانییەوە نەخۆشە و لە ناو جێگادا کەوتووە.

بە کورتی ئەوانەی بۆ میوانداریییەکە هاتبوون، بریتی بوون لە کابرای پۆڵۆنی، کارمەندێکی نەگبەتی نووسینگە، کە جلێکی شڕوپڕی لەبەردا و دەموچاوی زیپکاوی و بۆنێکی ناخۆشی لێدەهات، پیرەمێردێکی کەڕی نیوەکوێر، کە کۆن لە بەڕێوەبەریەتێکی پۆستەدا کاری کردووە و نەتدەزانی کێ و لەبەر چی دەمێک بوو لە ماڵی ئامالیا ئیڤانۆڤنا داڵدەی درابوو، بێجگە لەمانە ئەفسەرێکی هەمیشە مەستی خانەنشین، کە لە ڕاستیدا لێپرسراوی کڕینی خواردەمەنیی سوپا بوو، قاقای

پێکەنینێکی زۆر ناشرینی لێدەدا، ئەمەیش هاتبوو، بەڵام تەنانەت ئەمەندە بێئەدەبانە هاتبوو، کە چاکەتی لەبەر نەکردبوو.
پاشان پیاوێکی تر بەبێ ئەوەی سڵاو لە کاترینا ئیڤانۆڤنا بکات هات، لەسەر مێزەکە دانیشت. سەرئەنجام یەکێک بە جلی ماڵەوەوە دەرکەوت، لەبەر ئەوەی کە جلکی تری نەبوو. هاتنی ئەو کابرایە بەو حاڵەوە ئەمەندە بێئابڕوانە بوو، کە ئامالیا ئیڤانۆڤنا و کابرای پۆڵۆنی توانییان لە ژوورەکە دەری بکەن. هەروەها کابرای پۆڵۆنی، دوو کەسی پۆڵۆنیی تر کە هەرگیز ڕێیان نەکەوتبووە ماڵی ئامالیا ئیڤانۆڤنا و کەس لەو ناوە نەیدیبوون. لەگەڵ خۆیدا هێنابوونی. گشت ئەم شتانە تەواو ڕقی کاترینا ئیڤانۆڤنایان هەڵساندبوو، بە خۆی دەوت: "باشە، ئەم هەموو خۆئامادەکردنە بۆ ئەمانە؟" تەنانەت لەبەر بێجێگایی منداڵەکانیان، لەسەر مێزێک کە هەموو ژوورەکەی داگیر کردبوو، بۆ نانخواردن دانەنا، بەڵکو لە پشتەوە لەسەر سنووقێک کە لە سووچێکدا دانرابوو، سفرەیان بۆ داخستن، بەو جۆرە دوو منداڵە بچووکەکەیان لەسەر کورسییەک دانا، پولێچکا کە لەوان گەورەتر بوو و سەرپەرشتیی دەکردن، تا خواردنیان بداتێ و لووتیان "وەک ڕێوڕەسمی خێزانە خانەدانەکان" پاک بکاتەوە. بە کورتی، دەبوو کاترینا ئیڤانۆڤنا، بە ناچاری. بە ڕێزێکی زۆرەوە، پێشوازییان لێبکات. بەڵام هەندێک لەوانەی بە چاوی ڕەخنە و بێبایەخانە تەماشا کرد و بە فیزەوە داوەتی سەر مێزی کردن، لەبەر ئەوە لای خۆیەوە بڕیاری دا هۆی نەهاتنی ئەو کەسانە بخاتە ئەستۆی ئامالیا ئیڤانۆڤناوە. بۆیە لەپڕێکدا بە تەواویی پشتگوێی خست و ئامالیا ئیڤانۆڤنایش لە مەسەلەکە گەیشت و زۆری لا ناخۆش بوو. ئەمە مزگێنیی

ئاییندەیەکی باشی نەدەدا، بەهەرحاڵ، سەرئەنجام هەموویان لە دەوری مێزەکە کۆبوونەوە.
ڕاسکۆلنیکۆڤ تا ڕادەیەک ئەو کاتە گەیشت، کە ئەوانی تر لە گۆڕستانەوە گەڕابوونەوە. کاترینا ئیڤانۆڤنا بە هاتنی گەلێک خۆشحاڵ بوو: یەکەم لەبەر ئەوەی ڕاسکۆلنیکۆڤ "تاقە میوانێکی ڕووناکبیر"ی نێو ئەوانە بوو، کە "بەپێی زانیارییەکی بڕواپێکراو، خۆی ئامادە کردبوو تا دوو ساڵی تر لە زانکۆی پتروزبورگدا کورسیی مامۆستایەتی بەدەست بێنێت"، دووەم لەبەر ئەوەی ڕاسکۆلنیکۆڤ بە ڕێزەوە و هەر کە گەیشت داوای لێبووردنی لێکرد و وتی هەرچەندە زۆری پێ خۆش بوو لەگەڵیاندا بچێتە سەر گۆڕستان، بەڵام بەداخەوە نەیتوانی بەشدارییان بکات.
کاترینا ئیڤانۆڤنا خێرا لای چەپی خۆیەوە داینا. (لە لای ڕاستییەوە ئامالیا ئیڤانۆڤنا دانیشتبوو) لەگەڵ ئەوەدا کە هەمیشە لە هەوڵی ئەوەدابوو خواردن بە هەموو کەسێک بگات و لەگەڵ ئەو کۆکینە پڕ لە ئازارەی کە بەردەوام قسەی پێدەبڕی و نزیک بوو بخنکێت و لەو ساتەیشدا زۆر سەختتر ببوو، هەمیشە ڕووی قسەی لە ڕاسکۆلنیکۆڤ دەکرد، دەیویست هەر بە چرپە باس لە هەست و تووڕەبوونە ڕەواکەی خۆی بکات لەبارەی میوانداریيەکەوە کە بەپێی مەیل و ویستی ئەو ساز نەکراوە و بە دڵی نییە. دەبێت لەم ڕووەوە ئەوە بوترێت کە تووڕەییەکەی گەلێکجار لە شێوەی پێکەنینێکی شادمانانەدا دەردەکەوت، ئەمەیش گاڵتەپێکردن بوو بە میوانەکان و بەتایبەتی خاوەنماڵەکە.
- خەتای هەموو ئەم شتانە لە ئەستۆی ئەو کوندەپەپووەیە، دەزانیت کێ دەڵێم. ئەوە، ئەوە.

بەدەم قسەکانەوە کاترینا ئیڤانۆڤنا ئاماژەی بۆ لای خاوەن خانووەکەی دەکرد:

- تەماشای بکە، خەریکە گلێنەکانی چاوی دەردەپەڕن، خۆیشی دەزانێت باسی ئەو دەکەین. وەلێ چونکە لێی تێناگات، مۆڕەمان لێدەکات، ئاە، کوندەپەپوو، هە، هە، هە! بەم کڵاوە قردێلاویەیەوە دەیەوێت چیمان پیشان بدات! هە، هە، هە! بەڵام سەرنجت داوە هەمیشە هەوڵی ئەوەیەتی وا خۆی لای میوانەکان پیشان بدات، کە ئامادەبوونی لەم دانیشتنەدا و بەرانبەر بە من لە گەورەیی ئەوەوەیە، من بە مرۆڤێکی شایستەم دانا بۆیە داوام لێکرد کەسانی بەڕێز، بە تایبەتی هاوڕێکانی خوالێخۆشبوو بانگهێشتی ئەم میواندارییە بکات. وەلێ بڕوانە کێی داوەت کردووە، هەر لە لێبووک دەچن! خوا بیانبڕێت! تەماشای ئەو پیاوە بکە چ دەموچاوێکی پۆخڵی هەیە! ئاژەڵێکی دووپێیە! یان ئەو زەلامە پۆڵۆنییە.. هە، هە، هە! هیچ کەس، هیچ کەس، هەرگیز ئەمانەی لێرە نەدیووە و خۆیشم چ ڕۆژێک ئەمانەم نەبینیووە! باشە، من لە تۆ دەپرسم ئەمانە بۆ هاتوونەتە ئێرە؟ چەند جوانیش لە پاڵ یەکدا دانیشتوون!

لەپڕێکدا بە زمانی پۆڵۆنی ڕووی لە یەکێکیان کرد و وتی: بەڕێز، بە دڵسۆزییەوە لەسەر قسەکەی ڕۆشت:

- کولێرەت لایە؟ دەی فەرموو هی تر، بیرە بخۆرەوە، بیرە! حەز لە ڤۆدکا ناکەیت؟ سەیری بکە: لە جێگاکەی هەستاوە و سڵاو دەکات. تەماشا، تەماشا، بێگومان زۆر برسییانە. نەگبەتینە! باشە، با بخۆن، هەر باشە دەنگەدەنگ ناکەن، تەنیا.. بە ڕاستی خەمی کەوچکە زیوەکانی خاوەن خانووەکەمە...

لەپڕا بە دەنگی بەرز ڕووی لە خاوەن خانووەکە کرد و وتی:

- ئامالیا ئیڤانۆڤنا! ئەگەر بە ڕاستی کەوچکەکانی تۆیان دزی، پێشەکی پێت دەڵێم من هەقم بەسەرەوە نییە، هە، هە، هە!
دیسانەوە دایە قاقای پێکەنین و ڕووی لە ڕاسکۆلنیکۆڤ کرد، ئاماژەی بۆ لای خاوەنماڵەکە کرد و خۆشیی لە کارەکەی خۆی هات، وتی:
- تێنەگەیشت، دیسانەوە تێنەگەیشت! دانیشتووە و دەمی کردۆتەوە، لێی بڕوانە، کوندەپەپوو، کوندەپەپوو، هەر تەواو کوندەپەپوویەکی ڕاستەقینەیە، بەڵام بەو قردێلە تازانەوە، هە، هە، هە!
لێرەدا پێکەنینەکەی دیسانەوە بووەوە بە کوکینێکی زۆر سەخت کە ماوەی پێنج دەقیقەی خایاند. کەمێک خوێن کەوتە سەر دەستەسڕەکەی و ئارەقەیش کەوتە سەر ناوچاوانی. بە هێوری خوێنەکەی پیشانی ڕاسکۆلنیکۆڤ دا، هەناسەیەکی تازەی دایەوە، زۆر شپرزە و بەو پەڵە سوورانەوە کە کەوتبوونە سەر گۆنای، بە گوێی ڕاسکۆلنیکۆڤدا چرپاندی:
- تۆ بڕوانە، من کارێکی زۆر چاکم خستبووە ئەستۆی، داوام لێکردبوو ئەو خانمە و کچەکەی بانگ بکات. بێگومان دەزانیت باسی کێ دەکەم؟ بۆیە دەبوو‌ایە زۆر لەسەرخۆ و دلۆڤانانە ڕەفتاری بکردایە و گەلێک لێزانیش بووایە، بەڵام وایکرد ئەم ژنە گەلحۆ و تازەهاتووە، ئەم ئاژەڵە لەخۆباییە، ئەم لادێییە نابووتە، هەر تەنیا لەبەر ئەوەی ژنی ئەفسەرێک بووە، هاتۆتە ئێرە بۆ ئەوەی مووچەی خانەنشینی بۆ ببڕنەوە، بۆ ئەو مەبەستەیش پێڵاوی بەپێوە نەماوە ئەوەندە هاتوچۆی لێپرسراو و ژووری چاوەڕوانیی کردووە، بە تەمەنی پەنجا و پێنج ساڵیەوە هێشتا سووراو و سپیاو دەکات (بە سەروچاویا دیارە).. کەچی لەگەڵ هەموو ئەمانەیشیدا ئەم جانەوەرە

نەک تەنیا بیری لە هاتن نەکردەوە، بەڵکو تەنانەت کە زانیشی ناتوانێت بێت، یەکێکی نەنارد وەک نەریتێکی ئەدەبییانەی باو پۆزش بهێنێتەوە! نازانم بۆ پیتەر پترۆڤیچ نەهاتووە؟ بە ڕاست سۆنیا لە کوێیە؟ ئاها، ئەمیش ئەو، ئاخری هات باشە، سۆنیا، لە کوێ بوویت؟ بە لامەوە سەیرە تەنانەت لە پرسەی باوکیشتا ئاگات لە وادە و بەڵێن نەبێت! ڕادیون ڕومانوڤیچ، بفەرموو با لای تۆوە دابنیشێت، سۆنیا گیان، تۆ جێگەت ئێرەیە.. حەز لە چی دەکەیت دەستی بۆ درێژ بکە.. لەم خواردنە هەڵبگرە، ئەمە باشترە، هەر ئێستا کولیرەیش دێنن، نانت بە منداڵەکان دا؟ پولێچکا گیان، تۆ لەوێ هەموو شتێکت هەیە؟ هە، هە، هە! چاکە، لینا گیان، ئاقڵ بە، تۆیش کۆلیا، بەو جۆرە قاچت ڕامەژێنە، وا دابنیشە وەک چۆن منداڵی خێزانێکی شەریف و خانەدان دادەنیشێت. سۆنیا ئەی تۆ دەڵێی چی؟

سۆنیا کۆشا یەکسەر پۆزشەکەی پیتەر پترۆڤیچ ڕابگەیەنێت، ویستی بە دەنگی بەرز قسە بکات بۆ ئەوەی دانیشتووان گوێیان لێبێت، ئەو ڕستە و دەستەواژە هەرە جوان و بە ئەدەبانەیش بەکار بهێنێت کە خودی پیتەر پترۆڤیچ ڕازاندبوونییەوە، هەروەها ئەوەیشی لێ زیاد کرد کە پیتەر پترۆڤیچ بەڵێنی داوە لە یەکەم دەرفەتدا سەریان لێدەدات. بۆ ئەوەی دەربارەی کارەکان پێکەوە قسە بکەن و چی پێویست بێت هەنگاوی بۆ بنێن.

سۆنیا دەیزانی ئەم باسە حەوسەڵەیەک بە کاترینا ئیڤانۆڤنا دەبەخشێت، ئارامی و ئاسوودەییەکی تێدەگەڕێنێت، لە هەموویش گرنگتر ئەوەیە گیانی خۆبەزلزانینەکەی دادەمرکێنێت.

پاشان سڵاوێکی خێرای لە ڕاسکۆلنیکۆڤ کرد، لە پاڵیا دانیشت و بە وردی پیایدا هەڵیڕوانی، بەڵام بە درێژایی ئەو ماوەیە، لە قسەکردن

لەگەڵیدا و تا ڕادەیەک لە تەماشاکردنیشی خۆی گرت. سۆنیا تەنانەت حەوسەڵەیشی تەواو لەسەر خۆی نەبوو، هەرچەندە چاوی لە کاترینا ئیڤانۆڤنا نەدەتروکاند تا لێی دڵگران نەبێت. نە خۆی و نە کاترینا ئیڤانۆڤنا جلی تازییەباریان لەبەردا نەبوو، چونکە جلی ڕەشیان نەبوو، جلەکانی سۆنیا قاوەییەکی تێر و تاقە جلەکەی بەری کاترینایش قوماشێکی تۆخی ڕێڕێ بوو، هەواڵ و باسەکەی پیتەر پتروڤیچ بە باشی تێپەڕی. کاترینا ئیڤانۆڤنا دوای ئەوەی بە گرنگییەکی زۆرەوە گوێی لە قسەکانی سۆنیا گرت، زۆر بە ویقارەوە هەواڵی تەندروستی و ژیانی پیتەر پتروڤیچی پرسی، پاشان خێرا و بە دەنگێکی تا ڕادەیەک بەرز بە ڕاسکۆلنیکۆڤی وت: لە ڕاستیا بۆ کەسێکی بەڕێز و جوامێری وەک پیتەر پتروڤیچ، لەگەڵ ئەو دۆستایەتییە پتەوەی لەگەڵ خێزانەکەیدا هەیەتی و ئەو هاوڕێیەتییەی کە ئەو لەگەڵ باوکی ئەمدا هەیبووە، زۆر شتێکی سەیر دەردەچوو ئەگەر بکەوتایەتە ناو ئەم "سەگ و گورگەوە!"

ئینجا بە دەنگی بەرز وتی:

- لەبەر ئەمە، ڕادیون ڕومانوڤیچ، من زۆر سوپاسگوزاری تۆم کە بەم حاڵەیشەوە لە نانونمەک چەشتنی مندا بەشداریت کردین و هاتیت، هەرچەندە بڕوام وایە هاوڕێیەتیت لەگەڵ مێردی کۆچ کردوومدا تاقە هۆیەک بووە بۆ ئەوەی بەڵێنەکەت بەجێ بێنێت.

ئینجا، جارێکی دی بە ویقار و شانازییەوە هەموو میوانەکانی بەسەر کردەوە، لەپڕێکدا بە تایبەتی و بە دەنگی بەرز لە پیرەمێردە کەڕەکە کە لەوبەری مێزەکەوە دانیشتبوو، پرسی کە ئایا گۆشتی سوورەوەکراوی ناوێت، ئایا شەرابی سووری لیسبینیان داوەتێ؟ پیرەمێرد وەڵامی نەدایەوە و تا ماوەیەکیش هەر تێنەگەیشت پرسیاری

چی لێدەکات، هەرچەندە ئەوانەی لە پاڵیا دانیشتبوون، بە پێکەنینەوە دەیانویست تێی بگەیەنن.
وەلێ پیرەمێردەکە بە زاری کراوەوە تەماشای ئەملاوئەولای خۆی دەکرد و ئەمەیش ببووە هۆی ئەوەی دانیشتووەکان زیاتر پێبکەنن.
کاترینا ئیڤانۆڤنا ڕوو بە ڕاسکۆلنیکۆڤ لەسەر قسەکانی ڕۆشت:
- تەماشای ئەم گەمژەیە! بڕوانە، بڕوانە. ئاخر ئەمەیان بۆ هێناوە؟ بەڵام دەربارەی پیتەر پترۆڤیچ دەبێت بڵێم هەمیشە بڕوام پێکردووە و هەڵبەتە، ئەو هەرگیز لەمانە..
پاشان بە توندی و بەدەنگی بەرز و ڕوویەکی گەلێک جیدی و گرانەوە بە جۆرێک کە ئامالیا ئیڤانۆڤنا لە بینینی سڵەمییەوە، پێی وت:
- هەرگیز لەو ژنە دەعەجانی و بێسەرەوبەرانەی تۆ ناچێت کە لە ماڵی باوکمدا بە کارەکەری موبەقیش ڕایان نەدەگرتن، مێردی خوالێخۆشبوویشم تەنیا لە ڕووی دڵسۆزیی و مەزنیی خۆیەوە ڕووی پێدەدان.
لەپڕێکدا ئەفسەرە خانەنشینەکەی ئازووقەی سوپا، کە لە نۆشکردنی دوانزەهەمین پێکی ڤۆدکادا بوو، هاواری لێهەستا:
- بەڵێ، حەزی لەمەی بوو، بە ڕاستی حەزی لێدەکرد و زۆریشی دەخواردەوە.
کاترینا ئیڤانۆڤنا زوو لێی ڕاپەڕی و وتی:
- مێردی کۆچکردووم بە ڕاستی لەو لایەنەوە خۆی پێنەدەگیرا و لاواز بوو، هەموویش ئەمە دەزانن، وەلێ پیاوێکی دڵسۆز و شەریف بوو، ماڵ و خێزانەکەی خۆی خۆش دەویست و ڕێزی لێدەگرتن. تاقە خەوشێکی هەبوو، کە لە ڕووی دڵسۆزییەکی تایبەت بە خۆیەوە زیاد لە پێویست بڕوای بە کەسانی بێکەڵک و گەندەڵ دەکرد. خوا دەزانێت

لەگەڵ کێدا دانیشتووە و خواردویەتییەوە، لەگەڵ کەسانێکدا کە نرخی پاژنەی پێڵاوەکانی ئەویان نەبووە، بڕوانە، ڕادیون ڕومانوڤیچ، لە گیرفانیا کەڵەشێرێکی بچووکیان دۆزییەوە، کە لە حەڵوا دروست کرابوو، زۆر سەرخۆش بوو، بەڵام منداڵەکانی لە بیر بوو.
ئەفسەری ئازووقەی هاواری لێهەستا:
- کەڵە... شێر.. وتت کەڵەشێر؟
کاترینا ئیڤانۆڤنا ئاقڵانە وەڵامی نەدایەوە، بەڵکو بیری کردەوە و هەناسەی هەڵکێشا، دوایی ڕوو بە ڕاسکۆلنیکۆڤ وتی:
- دیارە تۆیش وەک کەسانی دی وا بیر دەکەیتەوە کە من لەگەڵ کۆچکردوودا دڵڕەق بووبم، بەڵام وانییە، ڕێزی لێدەگرتم و زۆریش ڕێزی دەگرتم. مرۆڤێکی میهرەبان و پاک بوو، هەندێکجار زۆر دڵم پێی دەسووتا! هەندێکجار لە پەنایەکدا دادەنیشت و چاوی تێدەبڕیم، زۆر دڵم پێی دەسووتا، حەزم دەکرد بیلاوێنم، بەڵام کە بیرم دەکردەوە ئەگەر بیلاوێنم دەست دەداتەوە سەرخۆشی. تەنیا بە قسە و ڕەفتاری ڕەق دەتتوانی ڕێگەی لێبگریت.
ئەفسەری ئازووقە کە پێکێکی تری تازەی ڤۆدگای بۆ خۆی تێکرد، هاواری کرد:
- بەڵێ، قژڕاکێشانیشی تێدەکەوت، زۆریشی تێدەکەوت.
کاترینا ئیڤانۆڤنا قسەکانی پێبڕی و وتی:
- نەک تەنیا قژڕاکێشان، هەندێکجار پیاوی ئەوەندە گەوج هەیە، شایانی ئەوەن بە گسک لێیان بدەیت، هەڵبەتە ئێستا من مەبەستم لە خوالێخۆشبوو نییە..
پەڵە سوورەکانی سەر گۆنای زیاد لە جاران سوور داگەڕان و سنگی جۆشی خواردبوو، کەمێکی مابوو بێتەوە سەر خۆی و دیسان

تێهەڵچێتەوە، زۆر لە میوانەکان بە تەوسەوە پێدەکەنین و بابەتەکەیان لا خۆش بوو. ئەفسەری ئازووقەیان دنە دەدا و بە گوێیدا دەیاتچرپاند. دیار بوو دەیانویست ئەو دووانە بەربنە گیانی یەکتری.
ئەفسەری ئازووقە کەوتەوە قسە:
- ڕێگەم دەدەیت بپرسم، تۆ لەبارەی چییەوە.. مەبەستم ئەوەیە لەبارەی کێوە.. ئێستا.. بەڵام نا، پێویست ناکات! بێهودەیە: بێوەژنە، بێوەژن! دەیبەخشم و خۆ بەدەستەوە دەدەم.
جارێکی تر کەمێک ڤۆدگای بۆ خۆی تێکردەوە. ڕاسکۆلنیکۆڤ دانیشتبوو، لەسەرخۆ و بە بێزارییەوە گوێی گرتبوو، ئەو خواردنەی بەردەوام کاترینا ئیڤانۆڤنا دەیکردە قاپەکەیەوە، تەنیا بۆ ڕێز و نەڕەنجاندنی ئەو لێی دەچێشت.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە وردی لە سۆنیای دەڕوانی، وەلێ سۆنیا تا دەهات شپرزەتر دەبوو، هەستی دەکرد ئەم دانیشتنە بە سەلامەتی کۆتایی نایەت، زۆر بە ترسەوە لە تووڕەییە سەختەکەی کاترینا ئیڤانۆڤنای دەڕوانی. ئەو دەیزانی گرنگترین هۆی نەهاتنی ئەو دوو ژنە کرێگرتە تازەیە بۆ میوانداررییەکە، خودی سۆنیایە. ئەو خۆی لە ئامالیا ئیڤانۆڤنای بیستبوو کە دایکی کچەکە، تەنانەت داوەتییەکەی پێ ناخۆش بووە و پرسیویەتی: "چۆن دەبێت کچەکەم لە تەنیشت ئەو کچەتیوەوە دابنیشێت؟" سۆنیا دەیزانی کاترینا ئیڤانۆڤنا هەر چۆنێک بووە، ئەم قسەیەی پێ گەیشتوەتەوە، سووکایەتیکردنیش بە سۆنیا، بە لای کاترینا ئیڤانۆڤناوە، قورستر بوو لە سووکایەتیپێکردنی خودی کاترینا و منداڵەکانی و تەنانەت بە باوکیشیان. بە کورتی ئەم سووکایەتیپێکردنە، مەرگەساتێک بوو بۆ خۆی، سۆنیا دەیزانی کاترینا ئیڤانۆڤنا ئیتر ئارام ناگرێت تا "بەو دوو ژنە خوێڕییە نەسەلمێنێت کە

ئەوان هەردووکیان..." و هتد. ڕێکەوتیش وابوو، وەک بە دەستی ئانقەست کرابێت، یەکێک لەوسەری مێزەکەوە دەفرێکی بۆ سۆنیا نارد، دەفرەکە بە ناوەکولێرە وێنەی دوودڵی تیرلێدراوی تیا کرابوو. کاترینا ئیڤانۆڤنا گڕی گرت، بەبێ وەستان و بە دەنگی بەرز کە دەگەیشتە ئەوسەری مێزەکە وتی ئەو کەسەی دەورییەکەی ناردووە بێجگە لە "چوار پێیەکی سەرخۆش" هیچی تر نییە.
ئامالیا ئیڤانۆڤنایش کە دڵی لێی دابوو پێشهاتی ناخۆش بەڕێوەیە، لە هەمان کاتدا پڕبەدڵ لە هەڵوێستی کاترینا ئیڤانۆڤنا ڕەنجا بوو، بۆ ئەوەی ئەو هەستە خراپەی لای میوانەکان دروست ببوو، بیرەوێنێتەوە، هەروەها لەبەرچاوی ئەواندا پلەوپایەیەک بۆ خۆی زیاد بکات، لە خۆیەوە و کتوپڕ کەوتە گێڕانەوەی چیرۆکێک بە زمانێکی ڕووسیی شکستە و وتی یەکێک لە هاوڕێکانی بە ناوی "کارل"[1] کە کارمەندی دەرمانخانە بوو، شەوێکی درەنگ سواری گالیسکەیەک دەبێت و دەڕوات، گالیسکەوانەکە ویستی بیکوژێ، ئەو زۆر پاڕایەوە نەیکوژێت، گریا و دەستی هەڵپێکا و ترسا، لە ترسانا دڵی تەقی" کاترینا ئیڤانۆڤنا هەرچەندە زەردەیەکی بۆ کرد، بەڵام یەکسەر یادی کەوتەوە کە نەدەبوو ئامالیا ئیڤانۆڤنا بە زمانی ڕووسی قسە بکات. ئامالیا ئیڤانۆڤنایش لە جاران زیاتر بێزرا و بە زمانە شکستە ڕووسییەکە قسەکانی ڕەت کردەوە و وتی: باوکی لە بەرلین کەسایەتییەکی زۆر زۆر ناودار بووە و هەمیشە لە ڕێڕۆیشتندا دەستی دەکەوتە گیرفانەوە". کاترینا ئیڤانۆڤنا خۆی نەگرت و بە شۆخییەوە دایە قاقای پێکەنین، بە جۆرێک کە ئامالیا ئیڤانۆڤنا خەریک بوو لە داخا بتەقێت و بە زۆر خۆی گرت.

---

[1] *karl*

کاترینا ئیڤانۆڤنا کە تازە هاتبووەوە سەر خۆی، لە ژێرەوە بە ڕاسکۆلنیکۆڤی وت:
- چەند گەمژەیە! دەیویست بڵێت باوکی دەستی دەخستە گیرفانییەوە بەڵام ئەو بە شێوازێک وتی وا دەزانیت دەستی بە گیرفانی خەڵکی تردا کردووە. هە، هە، هە! ئاگات لێنەبوو! ڕادیون ڕومانوڤیچ، هەموو ئەم بێگانانەی لە پتروزبورگ دەژین، بەتایبەتی ئەڵمانییەکان، کە کەس نازانێت لە کوێوە هاتوون، هەموویان لە ئێمە گەوجترن. باشە، بڕوا بکە، ئایا ئەمە چ مانایەکی هەیە کە "کارڵ، کارمەندی دەرمانخانە، لە ترسا دڵی تەقیووە" بە ڕاستی، بۆ ئەمە هێند گەلۆر بووە کە لەباتیی ئەوەی پەلاماری گالیسکەوانەکە بدات و دەستوپێی ببەستێت "دەستی هەڵپێکاو گریا و پاڕایەوە" کەرە! وا دەزانێت چیرۆکەکەی زۆر کاریگەر بووە و تەنانەت هەست بە خۆی ناکات چ چیرۆکێکی گەوجانەیە! بە لای منەوە ئەو ئەفسەری ئازووقەیە گەلێک لەو بە ئاوەزترە. هیچ نەبێت دیارە سەرلێشێواوە و هەموو ئەقلی لە ناو پێکەکەیایەتی. بەڵام ئەمانە، باشە خۆ هەموو ڕێکوپێک و جیدین.. تەماشای بکە، دانیشتووە و چاوی زەق کردۆتەوە، تووڕەیە، تووڕە! هە، هە، هە! هە، هە، هە.
کاترینا ئیڤانۆڤنا کە هاتبووەوە سەر خۆی و کرابووەوە، ڕاست کەوتە باسکردنی هەندێک وردەکاری، کە چۆن لەگەڵ بەدەستهێنانی مووچەی خانەنشینیدا، لە شاری "ت.." کە شوێنی لە دایکبوونیەتی، قوتابخانەیەکی ناوخۆیی بۆ کچە خانەدانەکان دەکاتەوە.
هێشتا کاترینا ئیڤانۆڤنا باسی ئەم پرۆژەیەی لای ڕاسکۆلنیکۆڤ نەکردبوو، بۆیە ئێستا خێرا کەوتە ڕوونکردنەوەی وردەکارییەکانی و ئەو ژیانە خۆشەی لەوێ بەسەری دەبات. کەس نەیدەزانی چۆن ئاوا

کتوپڕ ئەو "بڕوانامەی ڕێزلێنانە"ی کە مارمیلادۆڤای کۆچکردوو لە مەیخانەکەدا بۆ ڕاسکۆلنیکۆڤی باس کردبوو، کاتێک کە کاترینا ئیڤانۆڤنا لە ڕۆژی دەرچوونی پەیمانگایدا سەمای لە بەردەم پارێزگادا کردووە، وا ئێستا گەیشتبووە دەستی کاترینا ئیڤانۆڤنا. ئەو بڕوانامەی ڕێزلێنانە بەڵگەیەکی سەلمێنەرە کە ڕێگەی کردنەوەی ئەو بەشە ناوخۆییەی بۆ بکاتەوە. وەلێ لەمە گرنگتر، هێنانی ئەو بڕوانامەیە بە مەبەستی ئەوە بوو کە ئەو "دوو ژنە دەعەجانی و هەرچیوپەرچییانە" ئەگەر بێنە دانیشتنەکەوە، بە تەواوی تەریق ببنەوە، چونکە بۆیان دەسەلمێت کە کاترینا ئیڤانۆڤنا لە بنەماڵەیەکی زۆر نەجیبە و تەنانەت دەتوانین بڵێین لە "خانەوادەیەکی خانەدان"ە و کچی ئەفسەرێکی پایەبڵندە. بەهەرحاڵ، لەو ژنانە چاکترە کە سەرپێچی دەکەن و لەم دواییەدا ژمارەیان زۆر زیادی کردووە، بڕوانامەی ڕێزلێنانەکە هەر زوو لە نێوان سەرخۆشەکاندا دەستاودەستی کرد و کاترینا ئیڤانۆڤنایش ڕێگەی لێنەگرت.. چونکە بڕوانامەکە بە ڕوونی نووسرابوو ئەو کچی پیاوێکی پلەدارە کە نزیکە لە پلەی عەقیدییەوە. لەبەر ئەوەیش کە کاترینا ئیڤانۆڤنا کەوتبووە هەوای خۆیەوە، لەسەر ئەو ژیانە خۆشە دەدوا، کە لە ئاییندەدا لە شاری "ت.." بەسەری دەبات. باسی ئەو مامۆستایانەی کرد کە داوایان لێدەکات لە قوتابخانەکەدا وانە بڵێنەوە. دەربارەی مانگۆیش[1]، ئەو پیرەمێردە فەرەنسییەی لە پەیمانگا وانەی فەرەنسی بە خۆی وتۆتەوە و ئێستایش هەر لە شاری "ت.." دەژی، قسەی کرد، لەوەدوا ئەو پیاوە تا ئێستایش بە کەمترین مووچە بە دەنگییەوە دێت. پاشان هاتە سەر

[1] mango

باسی سۆنیا و وتی: سۆنیایش لەگەڵیا دەڕوات بۆ شاری "ت.." و لە هەڵسوڕاندنی کارەکانیدا هاوکاریی زۆری دەکات. کە ئەم قسەیەی کرد، یەکێک لە بەری ئەوبەری مێزەکەوە دایە پڕمەی پێکەنین، کاترینا ئیڤانۆڤنا خۆی نەکرد بە خاوەنی و وای نیشان دا گوێی لە پێکەنینەکە نەبووە، بەڵام زوو زیاتر دەنگی هەڵبڕی و کەوتە باسی ئاکارە جوانەکانی سۆنیا وەک: "پاکی و دڵسۆزی، لەسەرخۆیی و لێبوردەیی، بەڕێزی و ڕەوشتجوانی" پاشان پەنجەی نازی بەسەر ڕوومەتی سۆنیادا هێنا، لە جێگاکەی هەستا و دوو جار ماچی کرد.
سۆنیا تەواو سوور داگەڕا و لەپڕێکدا کاترینا ئیڤانۆڤنا کەوتە گریان و لە ناوەوەی خۆیدا وتی: "گەوجییە بەم دەمارە ماندووەوە.. کە تەواو ناڕەحەتە، ئیتر کاتی ئەوە هاتووە میوانداریەکە کۆتایی پێبێت، نانخواردن تەواو بووە و کاتی چاخواردنەوەیە".
ئامالیا ئیڤانۆڤنا لەوە زۆر بەتەنگ هاتبوو کە نە بەشداری گفتوگۆکانی کردبوو نە کەسیش گوێی لە قسەکانی گرتبوو، بۆیە لەو کاتەدا دوا دەرفەتی هێنا، خۆی ئامادە کرد و هەرچەندە دوودڵی و هەستێکی شاراوە هەر ترسێکی تیا دەجووڵاند، بەڵام ڕووی لە کاترینا ئیڤانۆڤنا کرد و سەرنجێکی زۆر ورد و قووڵی دایە، پێی وت: دەبێت لەو قوتابخانە نێوخۆییەدا زۆر ئاگای لە بەرگی ژێرەوەی کچەکان بێت (پێویستە جلشۆرێکی ژنی باشی هەبێت کە بەردەوام ئاگای لەو جلانە بێت، هەروەها پێویستە چاودێریی کچەکان بکرێت کە شەوانە بەدزییەوە هیچ جۆرە ڕۆمانێک نەخوێننەوە). کاترینا ئیڤانۆڤنا کە بە تەواوی شەکەت و بێتاقەت بوو، میوانداریەکەیش حەوسەڵەی پێنەهێشتبوو، ڕاست قسەی بە ئامالیا ئیڤانۆڤنا بڕی و پێی وت قسەکانی هیچوپووچن و ئەو لێیان تێناگات. چاودێریکردنی جلوبەرگ

کاری لێپرسراوی گەنجینەیە، نەک سەرۆکی بەڕێزی پەیمانگا. لەبارەی خوێندنەوەی ڕۆمانیشەوە، ئەمە داوایەکی گەلێک ناشایستەیە و هیواداره ئامالیا ئیڤانۆڤنا قڕوقەپی لێبکات.

ئامالیا ئیڤانۆڤنا لە داخا دەموچاوی سوور داگەڕا، بە تووڕەیی و ڕووسییەکی شکستەوە وتی کە ئەو "لە نیەتپاکییەوە، تەنیا لە نیەتپاکییەوە، ئەمەی پێدەڵێت و چاکەی ئەوی گەرەکە، هەرچەندە دەمێکە کرێی خانوویشی لێوەرنەگرتووە". کاترینا ئیڤانۆڤنا خێرا بەرپەرچی دایەوەو وتی ئەو درۆ دەکات و چاکەی ئەمی ناوێت، چونکە هەر دوێنێ بوو، کاتێک کە هێشتا کۆچکردوو لە ناو جێگادا گیانی دەدا، ئامالیا ئیڤانۆڤنا خەریک بوو بۆ کرێ خانووەکە گیانی دەربهێنێت. لە وەڵامی ئەم قسانەدا ئامالیا ئیڤانۆڤنا وتی: "ئەو بۆ میوانییەکە ئەو دوو خانمەی بانگ کردبوو، وەلێ ئەوان نەهاتن، چونکە خانەدانن و ناتوانن بێنە داوەتی خانمێکی نانەجیبەوە".

کاترینا ئیڤانۆڤنا زوو هاتە دەست و پێی وت: لەبەر ئەوەی کە ئەو خۆی هیچ نییە و متمانەی پێناکرێت، بۆیە ناشێت لەبارەی خانەدانی و ناخانەدانیی کەسەوە بڕیار بدات. ئامالیا ئیڤانۆڤنا خۆی پێنەگیرا و زوو کەوتە باسی خۆی: "باوکی لە بەرلین پیاوێکی زۆر گرنگ بووە و کاتێک بە ڕێدا ڕۆیشتووە هەردوو دەستی ناوەتە گیرفانی و بەردەوام پف، پفی، بوە!" بۆ ئەوەی باوکی خۆی زیاتر بەرجەستە بکات، ئامالیا ئیڤانۆڤنا لەسەر کورسییەکە هەستا، هەردوو دەستی خستە گیرفانییەوە، فووی لە گوپی کرد و دەنگێکی بێمانای لە دەمی دەرهێنا، کە زیاتر لە پف، پف، دەچوو. هەموو کرێگرتەکان دایانە قاقای پێکەنین، هەستیان دەکرد شەڕێک بەڕێوەیە و پێیان خۆش بوو، بۆیە زیاتر دنەی خاوەن ماڵیان دەدا. بەڵام ئیدی لەوەدا نەمابوو کاترینا

ئیڤانۆڤنا خۆی بگرێت. بە دەنگێکی بەرز کە هەموویان بیبیستن، وتی: ڕەنگە ئامالیا ئیڤانۆڤنا هەر بێباوک بێت، ژنێکی مەیخۆری ئاوارەی پترۆزبورگ، بێگومان پێشتر یان چێشتلێنەر یان ڕەنگە لەو کارە خراپتری کردبێت.

ڕەنگی ئامالیا ئیڤانۆڤنا وەک قرژاڵێک خرابێتە ناو ئاوی داخەوە، تەواو سوور بووەوە. هاواری کرد کە "دەشێت کاترینا ئیڤانۆڤنا بێباوک بێت، ئەگینا باوکی ئەم خەڵکی بەرلینە، ڕینکۆتێکی درێژی لەبەر دەکرد و هەمیشە هەر پف، پفی بوو".

کاترینا ئیڤانۆڤنا بە تەوسەوە وتی: هەموو کەس بە چاکی بنەچەی ئەم دەناسێت، هەر ئەو بڕوانامەی ڕێزلێگرتنەی بە ڕوونی ئەوەی تیا نووسراوە کە باوکی عەقیدە، بەڵام باوکی ئامالیا ئیڤانۆڤنا، ئەگەر لە سووچێکدا باوکێکی هەبووبێت، حەتمەن لە دەرەوەی پترۆزبورگەوە هاتووە و شیری فرۆشتووە. وەلێ زیاتر شیمانەی ئەوە هەیە کە هەر باوکی نەبووبێت، چونکە تا ئێستایش نازانیت ناوی ئامالیا ئیڤانۆڤنایە یان ئامالیا لودڤیگونا؟

لەو برگەیەدا ئامالیا ئیڤانۆڤنا کە تووڕەییەکەی گەیشتبووە لووتی، مستێکی بە مێزەکەدا کێشا، دەنگی هەڵبڕی کە ئەو ناوی ئامالیا ئیڤانۆڤنایە، نەک لودڤیگونا، باوکی ناوی ئیڤان و گەورە پیاوی شار بووە، لە کاتێکدا باوکی کاترینا ئیڤانۆڤنا هەرگیز پلەی وای بە خۆیەوە نەدیووە.

کاترینا ئیڤانۆڤنا لەسەر کورسییەکە هەستا، بە دەنگێکی دڵکارانە کە بە ڕووکەش هێور بەرگوێ دەکەوت (هەر چەندە ڕەنگی سپی و سنگی تەواو کرخ ببوو) وتی: "ئەگەر ئامالیا ئیڤانۆڤنا جارێکی دی پڕکێشی

بکات، باوکە نابوودەکەی لەگەڵ باوکی ئەمدا بەراورد بکات، کڵاوە قردێلاوییەکەی لەسەر دەکاتەوە و لەژێر پێی دەنێت".
هەر کە ئامالیا ئیڤانۆڤنا گوێی لەو وشانە بوو، بە ناو ژوورەکەدا کەوتە ڕاکەڕاکە و بە هەموو هێزی هاواری دەکرد کە ئەو خاوەن ماڵە و دەبێت کاترینا ئیڤانۆڤنا "هەر ئێستا لە خانووەکە بڕواتە دەرەوە". ئینجا بەپەلە کەوتە کۆکردنەوەی کەوچکە زیوینەکانی سەر مێزەکە. پاشان بوو بە ژاوەژاو، منداڵەکان دەستیان بە گریان کرد، سۆنیا بۆ هێورکردنەوەی کاترینا ئیڤانۆڤنا هەڵمەتی دایە، بەڵام کە ئامالیا ئیڤانۆڤنا لەناکاوێکدا ئاماژەی بۆ کارتە زەردەکە کرد، کاترینا ئیڤانۆڤنا سۆنیای دایە دواوە و پەلاماری ئامالیا ئیڤانۆڤنای دا، بۆ ئەوەی بەڵێنەکەی بباتە سەر و کڵاوەکەی لەسەر بکاتەوە. لەو چرکەساتەدا دەرگاکە کرایەوە، لەپڕێکدا پیتەر پتروڤیچ لوژین لەبەر دەرگاکەدا دەرکەوت، وەستا و زۆر بە وردی بە هەموویاندا هەڵیڕوانی. کاترینا ئیڤانۆڤنا هاشاولی بۆ برد و هاواری لێکرد:

٣

- پیتەر پتروڤیچ! هیچ نەبێت تۆ بەرگریم لێبکە! بەم بوونەوەرە گەوجە بڵێ بۆی نییە خۆی هەڵنێ و لەگەڵ خانمێکی خانەداندا کە نەگبەتی ڕووی لێناوە، وا ڕەفتار بکات.. بۆ کاری لەم جۆرە دادگا هەیە.. من دەچمە لای خودی دادوەر.. ئەوسا ئەم دەبێت وەڵامی هەبێت.. بە یادی ئەو پێشوازییانەی باوکم لێی دەکردیت، بەرگری لە هەتیووەکانم بکە.
پیتەر پتروڤیچ کە بە هۆی دەستڕاوەشاندنەوە دەیویست کاترینا ئیڤانۆڤنا لێی نزیک نەبێتەوە، وتی:

- داوای لێبوردنت لێدەکەم خانمەکەم.. ببوورە، داوای لێبوردنت لێدەکەم، تۆ خۆت دەزانی من هەرگیز بە خزمەتی باوکی بەڕێزتان نەگەشتووم، ببوورە، خانم (یەکێک دایە قاقای پێکەنین) نایشمەوێت بکەومە ناو شەڕی بەردەوامی تۆ و ئامالیا ئیڤانۆڤناوە.. من بۆ کارێکی تایبەتی خۆم هاتووم، دەمەوێت زۆر بەپەلە لەگەڵ سۆنیای زڕکچتاندا.. ئیڤانۆڤنا.. وا بزانم ناوەکەی وایە؟ گفتوگۆیەکم هەیە.. ڕێگەم بدە بچم بۆ لای..
پیتەر پتروڤیچ ڕاست بە لای کاترینا ئیڤانۆڤنادا تێپەڕی و بەرەو لای سۆنیا چوو، کە لە سووچێکی بەرانبەردا وەستابوو.
کاترینا ئیڤانۆڤنا چۆن وەستا بوو، هەر وا مایەوە، وەک هەورەتریشقە لە شوێنی خۆیدا وشکی کردبێت وابوو، بڕوای نەدەکرد چۆن پیتەر پتروڤیچ دانی بە نانونمەکی باوکیدا نەنا، ئەو "نانونمەکەی" لە خەیاڵی خۆیدا دروستی کردبوو، خۆیشی وەک ڕاستییەک بڕوای تەواوی پێهێنابوو. ئاوازە وشک و تا ڕادەیەک هەڕەشەئامێزەکەی پیتەر پتروڤیچیش، سەری کاس کرد، بەگشتی لەگەڵ دەرکەوتنی ئەو پیاوەدا هەموویان وردەوردە ئارام بوونەوە، بێجگە لەوە پەیدابوونی یەکێکی وا "جیدی و پیاوی کار" لە ناو ئەو کۆمەڵەیەدا هەرگیز نەدەگونجا، ئاشکرا دیار بوو کە ئەو بۆ کارێکی گرنگ هاتووە و هۆکارێکی گەلێک نائاسایی ئەوی گەیاندۆتە ئەو شوێنە، بۆیە لەوانەیە ڕووداوێک پێش بێت و کارەساتێک بقەومێت. ڕاسکۆلنیکۆڤ کە لە نزیک سۆنیاوە وەستابوو، خۆی لادا تا پیتەر پتروڤیچ تێپەڕ بێت، وەلێ پیتەر هیچ خۆی تێنەگەیاند. دوای چرکەساتێک لیبزیاتینکۆفیش لەبەر دەرگاکەوە دەرکەوت. نەهاتە ژوورەوە، بەڵکو هەر لەوێدا، بە

سەرسامییەوە، کەوتە کونپشکنی. لەوە دەچوو بە هیچ جۆرێک نەزانێت چی لەئارادایە.
پیتەر پتروڤیچ ڕوو لە هەمووان وتی:
- بمبەخشن دانیشتنەکەم لێ تێک دان، بەڵام مەسەلەکە زۆر گرنگە، پێیشم خۆشە کە ئێوە بیزانن، ئامالیا ئیڤانۆڤنا خوازیارم تۆیش وەک خاوەنی خانووەکە، گوێ لەو قسانە بگریت، کە لەگەڵ سۆنیا ئیڤانۆڤنا دا دەیکەم.
پاشان ڕووی لە کچە کرد کە ترس و شپرزەییەکەی گەیشتبووە ئەوپەڕی. وتی:
- سۆنیا ئیڤانۆڤنا، لەسەر مێزەکەم، لە ژوورەکەی هاوڕێی بەڕێزم ئاندرێ سمیونوڤیچ لیبێزیاتینکۆف، هەر یەکسەر دوای ڕۆیشتنی تۆ، گەڵایەکی سەدڕۆبلی من دیار نەما، ئەگەر تۆ بەهەر جۆرێک بێت بزانیت ئەو پارەیە لە کوێیە، بەڵێنی شەرەفت پێدەدەم، هەموو ئەمانەیش بەشایەت دەگرم کە ڕووداوەکە لێرەدا کۆتایی پێبێت. ئەگەر وانەبێت ناچار دەبم هەنگاوی جیدیتر بنێم و ئەوسا.. گوناهەکە لەسەر خۆتە.
بێدەنگییەکی کڕ تەواوی ژوورەکەی داگرت، تەنانەت ئەو منداڵانەیش کە دەگریان، بێدەنگ بوون. سۆنیا ڕەنگی مردووی لێنیشتبوو، وەستابوو لە لۆژینی دەڕوانی و نەیدەتوانی وەڵام بداتەوە، دەتوت هێشتا لە مەسەلەکە نەگەیشتووە، چەند چرکەیەک تێپەڕی.
لۆژین لێی ڕاما و پرسی:
- ها، دەڵێی چی؟
سۆنیا لە دواییدا نووزەیەکی لێوەهات و وتی:
- من نازانم.. من هیچ شتێک نازانم..

- نا؟ نایزانیت؟
دوای ئەو قسانە دیسانەوە لۆژین بۆ ماوەی چەند چرکەیەک بێدەنگ بوو، پاشان بە دەنگێکی دڵگیرانە کە هێشتا شتێک دۆستایەتیی هەر تیا مابوو، وتی:
- خاتوون، بڕوانە و بیری لێبکەرەوە، من ئێستاش دەرفەتی بیرکردنەوەت دەدەمێ. بڕوانە، ئەگەر من دڵنیا نەبوومایە، دیارە لەو ئەزموونانەوە کە هەمە، هەرگیز پرکێشیم نەدەکرد ئاوا ڕاستەوخۆ لە ئەستۆی تۆی بنێم، چونکە تۆمەتدانەپاڵ، بەم ڕاستەوخۆییە و لەبەرچاوی خەڵکیدا ئەگەر درۆ یان تەنانەت بە هەڵەیش بوترێت، من خۆم بە بەرپرسیار دادەنێم، من ئەمە دەزانم، ئەم بەیانییە بۆ پێویستی تایبەتی خۆم چەند چەکێکم بە بڕی سێ هەزار ڕۆبڵ ورد کردەوە، بڕی پارەکانم لە دەفتەری یاداشتەکانمدا نووسراوە. کە گەڕامەوەماڵەوە، بە ئاگاداری ئاندرێ سمیونوڤیچ لێبێزیاتینکۆف، پارەکانم ژمارد، دوای ئەوەی دوو هەزار و سێ سەد ڕۆبڵم ژمارد، خستمە ناو کیفی پارەکە و کیفەکەیشم نایە گیرفانی ناوەوەی چاکەتەکەمەوە. ئەوەی لەسەر مێزەکە مایەوە نزیکەی پێنج سەد ڕۆبڵی کاش بوو، کە سیانیان سەد ڕۆبڵی بوون، لەو کاتەدا بوو کە تۆ هاتیتە ژوورەوە، بێگومان لەسەر داوای خۆم هاتیت، ماوەیەک مایتەوە، پاشان بە بێزارییەکی زۆرەوە کە تەنانەت سێ جار لە کاتی قسەکردندا هەستایت بۆ ئەوەی بڕۆیت. ئێمە هێشتا لە گەرمەی گفتوگۆدا بووین. ئاندرێ سمیونوڤیچ دەتوانێت لەم بارەیەوە شایەتی بدات. بێگومان تۆ خۆت، خاتوون، لەمە دڵنیایت، دانیش بەوەدا دەنێیت کە من بە هۆی ئاندرێ سمیونوڤیچەوە ویستم تۆ لەوێ ئامادە بیت. تەنیا بۆ ئەوەی دەربارەی منداڵە هەتیووەکان و ئەو بارە خەفەتبارەی کە کاترینا

ئیڤانۆڤنای خزمتی تێکەوتووە، (کە نەمتوانیبوو لە دانیشتنی پرسەکەیدا ئامادە بم) قسە بکەین، بۆ ئەوەی بتوانین لە ڕێی کۆکردنەوەی ئیمزا و پیتاک و شتێکی لەو بابەتەوە هاوکاریان بکەین. تۆ سوپاست کردم و تەنانەت فرمێسک لە چاوتا قەتیس ما، من هەموو شتێک وەک خۆی دەگێڕمەوە، بۆ ئەوەی یەکەم بیرت بهێنمەوە، دووەم تا بزانیت کە بچووکترین مەسەلە بەسەر مندا تێناپەڕێت و لە یادمدا دەمێنێت. دوایی من لەسەر مێزەکە دە ڕۆبڵیەکم هەڵگرت و لای خۆمەوە وەک پێشەکییەک بۆ هاوکاریکردنی کەسوکارەکەت دامیتێ. هەموو ئەمانە ئاندرێ سمیونوڤیچ دیویەتی. ئینجا تا بەردەم دەرگاکە ڕەوانەم کردیت، تۆ هەر بێتاقەت بوویت. کە لەگەڵ ئاندرێ سمیونوڤیچدا بە تەنیا مامەوە، نزیکەی دە دەقیقە پێکەوە قسەمان کرد. ئاندرێ سمیونوڤیچ چووە دەرێ و من گەڕامەوە سەر مێزەکە کە پارەکانی لەسەر بوو، بۆ ئەوەی دوای ژماردنیان، وەک بیرم لێکردبووەوە، بە جیا بیانخەمە جێگایەکەوە. زۆر سەیرم لێهات کە بینیم یەکێک لە سەد ڕۆبڵییەکان دیار نەماوە. ئێستا خۆت سەرپشک بە و بڕیار بدە. جارێ لەبارەی ئاندرێ سمیونوڤیچەوە من بە هیچ جۆرێک گومانم لێی نییە، تەنانەت شەرمم پێدێت ئەگەر خەیاڵێکی وایش بکەمەوە. گومانم لە ژماردنی پارەکانیش نییە، چونکە پێش هاتنی تۆ بە چرکەساتێک، دوای بەسەرکردنەوەی پارەکە، هیچ کەموکورییەکی تیا نەبوو. باوەڕ بکە، من ئەوەم لەبەرچاوە کە تۆ زۆر نارەحەت و پەلەی ڕۆیشتنت بوو، بۆ ماوەیەکیش هەر دەستت بەسەر مێزەکەدا دەهێنا، من ئاگام لە باری کۆمەڵایەتیی تۆ هەیە و ئەو حاڵەتەیش کە لەوەوە کەوتۆتەوە و ئەوپەڕی پێم ناخۆشە، بە پێچەوانەی ویستی خۆمەوە ناچار بەو بەدگومانیە بووم کە بێگومان بۆ خۆی بەدبەختییەکە، بەڵام ڕەوایشە

و له جێی خۆیدایه، دەبێت ئەوەیش دووباره بکەمەوە من بە تەواوی بڕواوه، لەوه گەیشتووم لەگەڵ هەموو ئەمانەیشدا ئەم تۆمەته بۆ من لێپرسراوی و مەترسییەک دێنێته گۆڕێ. وەلێ وەک دەبینیت، من مەسەلەکەم پشتگوێ نەخست و دەبوو بەرانبەری بوەستم، ئێستا پێت دەڵێم کە بۆچی نەدەبوو بێدەنگ بم و هەڵنەدەمێ: تەنیا لەبەر شتێک، بەڵێ، تەنیا لەبەر ئەوەی کە تۆ لەڕادەبەدەر سپڵە و پێنەزان بوویت. خاتوون، بۆ؟ ئاخر، من بۆ ئەوە تۆم بانگ کردە لای خۆم کە یارمەتیت بدەم، کێشەی کەسوکارە هەژارەکەت چارەسەر بکەم، هەر بۆیه وەک سەرەتا دە ڕۆبڵم دایتێ، کەچی تۆ هەر لەوێدا و بەو گەرماوگەرمییە بەو جۆره پاداشتی منت دایەوە! نا، چی بەمە دەڵێیت! چ پەندێک لەمە وەردەگریت! باش بیری لێبکەرەوە. پاشان من وەک هاوڕێیەکی دڵسۆز داوات لێدەکەم –چونکە لەم چرکەساتەدا مەحاڵە هاوڕێی لە من دڵسۆزترت هەبێت– وەرەوە سەر خۆت، ئەگینا چاوپۆشیت لێناکەم! دەی، دەڵێی چی؟

سۆنیا تاسابوو، لەبەر خۆیەوە وتی:

– من لەسەر مێزەکەی تۆ هیچم هەڵنەگرتووە. تۆ خۆت دە ڕۆبڵت داومەتێ، ئەوەتا، فەرموو ئەویشم ناوێت.

سۆنیا خێرا دەستەسڕەکەی لە گیرفانی دەرهێنا، گرێکەی دۆزییەوە و کردیەوە، گەڵا دە ڕۆبڵییەکەی دەرهێنا و بەرەو لای لۆژین درێژی کرد.

لۆژین بێ ئەوەی پارەکە وەربگرێت، بە جەخت و سەرکۆنەکردنەوە وتی:

– کەواتە دان بە سەد ڕۆبڵیەکەدا نانێیت؟

سۆنیا تەماشای ئەملاوئەولای خۆی کرد. هەموویان چاوی توورەیی و ڕق و گاڵتەپێکردنیان تێبڕیبوو. تەماشای ڕاسکۆلنیکۆڤی کرد.
ڕاسکۆلنیکۆڤ دەستی کردبووە خاچ و لەسەر سنگی دانابوو، لە پاڵ دیوارەکەدا وەستابوو. چاوی گڕی لێدەبووەوە و تەماشای کچەکەی دەکرد.
سۆنیا کڕوزایەوە:
- خودایا!
لۆژین لەسەرخۆ و تەنانەت بە میهرەبانییەوە وتی:
- ئامالیا ئیڤانۆڤنا، دەبێت پۆلیس ئاگادار بکرێت، لەبەر ئەوە تکات لێدەکەم بنێرە بەدوای دەرگاوانەکەدا.
ئامالیا ئیڤانۆڤنا دەستی بەدەستا دا و بە ئەڵمانی و ڕووسییەکی شەقوشڕەوە وتی:
- خودای مەزن. من دەمزانی دزە.
لۆژین بە دوای قسەکانیدا وتی:
- تۆ دەتزانی؟ کەواتە بەڵگەیەک هەیە تۆی گەیاندبێتە ئەم ئەنجامە. ئامالیا ئیڤانۆڤنای بەڕێز، تکایە ئەم قسانەی لە بەردەمی ئەم کەسانەدا کردت لە بیریان نەکەیت.
لەپڕێکدا لە هەموو سووچ و کەنارێکەوە بوو بە دەنگەدەنگ و جووڵەجووڵ.
کاترینا ئیڤانۆڤنا کە تازە هاتبووەوە سەر خۆی، هاواری کرد:
- چۆن؟
ڕاست بەرەو لای لۆژین خۆی ڕادا و وتی:
- چۆن؟ بە دز تاوانباری دەکەیت؟ بە دز؟ سۆنیا؟ ئاه.. هەی خوێڕییانە! خوێڕییانە!

خۆی گەیاندە سۆنیا و بە دەستە لاواز و وشکەڵاتوەکانییەوە لە ئامێزی گرت، وەک مەنگەنە بە خۆیەوە نوساند و وتی:

- سۆنیا! چۆن وێرات دە ڕۆبڵ لەم کابرایە وەربگریت، هەی بێئەقڵ! دەی بیدەرێ، دە ڕۆبڵەکەی بدەرەوە، بیهێنە.

کە کاترینا ئیڤانۆڤنا گەڵا دە ڕۆبڵییەکەی لە سۆنیا سەند، لە ناو لەپیدا گرمۆڵەی کرد و ڕاست گرتییە دەموچاوی لۆژین، گلۆڵە کاغەزەکە دای لە چاوی و کەوتە سەر زەوی. ئامالیا ئیڤانۆڤنا ڕای کرد بۆ ئەوەی گەڵاکە هەڵبگرێت، پیتەر پتروڤیچ ڕقی هەستا و هاواری کرد:

- ئەم شێتە بگرن.

لەم کاتەدا لەبەر دەرگاکەوە لیبێزیاتینکۆف و چەند کەسێکی تر دەرکەوتن، لە نێوانیاندا ئەو دوو ژنە هەبوو، کە بانگ کرابوون و تازە هاتبوونە ئەوێ.

کاترینا ئیڤانۆڤنا هاواری لێهەستا:

- چۆن؟ شێت؟ من شێتم؟ گەوجە! تۆ خۆت گەوجیت! ئەی پیاوی یاسایی دڵڕەق. خوێڕی، سۆنیا، سۆنیا پارەی ئەو بدزێت؟ سۆنیا دز بێت؟ ئەو دەتوانێت تەنانەت پارەیشت بداتێ، هەی گەمژە!

کاترینا ئیڤانۆڤنا پێکەنینێکی هسترییانەی کرد:

- هەرگیز پیاوی وا گەمژەتان بینیووە؟

لەگەڵ قسەکانیدا بەرەو هەموو لایەک دەچوو، ئاماژەی بۆ لای لۆژین دەکرد و لەپڕێکدا خاوەن خانووەکەیانی بینی:

- چۆن؟ تۆیش پێی دەڵێیت دز؟ تۆیش لایەنی ئەو دەگریت؟ سۆنیا دزە؟ هەی مریشکەپیسکەی پروسی! بێویژدانانە! ئاخر ئەو لەم ژوورە نەچووەتە دەرێ، هەر کە لای تۆی بێشەرەفەوە گەڕایەوە، لێرەدا لە پاڵ ڕادیون ڕومانوڤیچدا دانیشت!.. وەرە بیگەڕێ، خۆ ئەو لەم ژوورە

نەڕۆشتۆتە دەرەوە، کەواتە دەبێت پارەکەی پێبێت، وەرە بیگەڕێ، بگەڕێ، دەی بگەڕێ. بەڵام ئەگەر هیچت نەدۆزییەوە، ئەوسا دەبێت جەناب ببووریت، دەبێت بێیتە وەڵام: لە بەردەم ئیمپراتۆردا، لە بەردەمی تزاردا، هەر دەچم بۆ لای خودی تزار و دەکەوم بەسەر پێیدا، هەر ئەمڕۆ، هەر ئەمڕۆ. من بێکەسم، من هەتیووم! ڕێگەم پێدەدەن، وا دەزانیت ڕێم پێنادەن! تۆ هەڵەیت، دەڕۆم، دەڕۆم، تۆ لای خۆتەوە وات داناوە کە ئەو شەرمن و خەجاڵەتە؟ تۆ بە هیوای ئەوە بوویت؟ وەلێ برادەر من، زرنگم و شەرم ناکەم، تۆ خراپ تێگەیشتوویت، وەرە بگەڕێ، بگەڕێ، بگەڕێ، دەی بگەڕێ.
کاترینا ئیڤانۆڤنا بەدەم قسەکانییەوە ڕق بەرچاوی گرتبوو، بەرەو لای سۆنیا دەستی لۆژینی ڕادەکێشا.
لۆژین وتی:
- من ئامادەم و وەڵامی ڕەفتاری خۆمم پێیە.. بەڵام ڕاوەستە، خانم، ڕاوەستە، من زۆر باش ئەوە دەزانم تۆ زرنگیت..
پاشان لەبەر خۆوە وتی:
- ئەمە.. ئەمە.. چۆن دەبێت؟.. ئەمە کاری پۆلیسە و دەبێت ئەو ئەنجامی بدات.. هەر چەندە، لێرەیش شایەت هەیە.. زیاد لە پێویست شایەت هەیە.. من ئامادەم.. بەڵام بەهەرحاڵ ئەمە بۆ پیاو کێشەیە.. چونکە دوو ڕەگەزی جیاوازن.. مەگەر بە یارمەتی ئامالیا ئیڤانۆڤنا.. هەرچەندە.. کارەکە وا ناکرێت.. ئاخر.. ئەی چۆن؟
کاترینا ئیڤانۆڤنا هاواری کرد:
- خۆت کێت دەوێت! خۆت دایبنێ با بێت و بیگەڕێت! سۆنیا، گیرفانەکانت هەڵبگێڕەوە، ئاوا! بڕوانە، حەیوان، هەموویان خاڵین، ئەم گیرفانەیان تەنیا دەستەسڕی تیایە و هیچی تر. دەبینیت! ئەمەیشیان

گیرفانەکەی تر، وەرە، وەرە، دەیبینیت، دەیبینیت! کاترینا ئیڤانۆڤنا نەک هەر تەنیا گیرفانەکانی هەڵگێڕایەوە، بەڵکو هەر بە تەواوی دەریهێنانە دەرەوە. بەڵام لە ناکاوێکدا، لە گیرفانی دووەمی لای ڕاستا، کاغەزێک دەرپەڕی، دوای ئەوەی لە حەوادا چەرخێکی خوارد، لە نزیک پێی لۆژینەوە کەوتە سەر زەوی. هەموویان ئەمەیان بینی: زۆریان بە سەرسامییەوە هاواریان لێهەستا، پیتەر پتروڤیچ دانەوییەوە، بە دوو پەنجە کاغەزەکەی هەڵگرت، بەرانبەر بە هەموویان ڕایگرت و کردییەوە. گەڵایەکی سەد ڕۆبڵی بوو، کە هەشت جار نووشتابووەوە. پیتەر پتروڤیچ دەستی بە گشت لایەکدا گێڕا بۆ ئەوەی هەموویان بە چاکی بیبینن.

ئامالیا ئیڤانۆڤنا بە ڕووسییە شەقوشڕەکەی هاواری کرد:

- دزە! لێرە مەمێنە! پۆلیس، پۆلیس، پێویستە ئەمانە بنێرن بۆ سیبریا.

لە هەموو لایەکەوە هاوار بەرز بووەوە. ڕاسکۆلنیکۆڤ هەر بێدەنگ بوو، چاوی لە سۆنیا کەلا نەدەخست و هەندێکجاریش نیگایەکی خێرای لۆژینی دەکرد. سۆنیا لە جێگاکەیدا وەستابوو، دەتوت کاس و وڕ بووە، تەنانەت سەیری پێنەدەهات. کەچی لەپڕێکدا تێکڕای دەموچاوی وەک خوێنی لێهات، قیژاندی و بە هەردوو دەستی دەموچاوی شاردەوە، دیسان هاوارێکی تری کردەوە، کە پڕ بوو لە ناڵە و لاڵانەوە:

- نا، من ئەم کارەم نەکردووە، من پارەم هەڵنەگرتووە. ئاگام لێی نییە.

خۆی هاویشتە لای سۆنیا ئیڤانۆڤناوە، ژنی نەخۆش ئەمەندە توند بە سنگی خۆیەوە نووساند، دەتوت پێی خۆشە سنگی بکاتە سپێر و لە هەموو شتێک بیپارێزێت. لە کاتێکدا کە وەک منداڵێک لە ئامێزیدا

دەیلاواند و ماچی دەکرد، هەندێکجاریش لێوی بەسەر دەستیدا دەهێنا، بەبێ باوەڕکردن بەو بەڵگەیەیش، هاواری دەکرد:

- سۆنیا، سۆنیا، من باوەڕ ناکەم.. باوەڕ ناکەم تۆ هەڵتگرتبێت، بەڕاست ئەمانە چ کەسانێکی دەبەنگن ئەگەر بڕوا بکەن! خودایا.

پاشان ڕووی لە خەڵکەکە کرد و وتی:

- دەبەنگینە! ئێوە هێشتا نازانن، نازانن چ دڵێکی پێوەیە، چۆن کچێکە! ئەو دزی بکات؟ ئەو! ئەو ئامادەیە دواکراسی لەبەر خۆی دابکەنێت، بیفرۆشێت، بە ڕووتی بسووڕێتەوە، ئەگەر هەموو ئێوە پێویستتان بەو کراسە بێت، بتانداتێ. بەڵێ، ئەمە لەو کەسانەیە. بۆیە کارتیشی وەرگرت، چونکە خەریک بوو منداڵەکانم لە برسانا دەمردن، لەشی خۆی بۆ ئێمە فرۆشت. ئاە.. خوالێخۆشبوو، مێردی خوالێخۆشبووم، ئەی بێچارە! دەبینیت؟ دەبینیت؟ ئەمەیش پرسەکەت! بۆ داکۆکیی لێناکەن؟ ئێوەیش بڕواتان کرد، هیچ یەکێکتان نرخی پەنجەچکۆڵەی ئەوتان نییە، هیچ کامتان، هیچ کامتان! خودایا، ئاخر بۆ داکۆکیی لێناکەن؟

هەنسکی کاترین ئیڤانۆڤنای هاوسەر مردوو، سیلاوی و بێچارە و بێکەس، کاری زۆری لە هەموویان کردبوو. لە دەموچاوە خەمبارەکەیدا کە نەخۆشیی سیل پووکاندبوویەوە، لە لێوی وشک و پەرماوی و دەنگی گڕ و گیراوی، لەو شین و شەپۆرەیدا کە لە گریانی منداڵ دەچوو، لەو پاڕانەوە پڕ لە نائومێدییەیدا، کە بۆ پشتیوانیلێکردنی سۆنیا دەیکرد، ئەمەندە بەزەیی و ئازاریان تیا دەردەکەوت، پێدەچوو هەموو دڵیان بەو ژنە بەدبەختە بسووتێت، تەنانەت پیتەر پتروڤیچیش زوو ئەو هەستی بەزەییپێداهاتنەوەیەی دەرخست و بە دەنگێکی کاریگەرەوە وتی:

- خانم، خانم! ئەم کێشەیە پەیوەندی بە تۆوە نییە، کەس ناتوانێت دەستی تۆمەتبارکردن بۆ لای تۆ ڕابکێشێت. بە تایبەتی کە تۆ خۆت، لە هەڵگێڕانەوەی گیرفانەکانیدا پارەکەت دۆزییەوە. بەوەدا دیارە کە تۆ هەر ئاگات لێنەبووە. زۆر زۆر بەداخم کە هەژاری وای لە سۆنیا سمیۆنۆڤنا کردووە دەست بۆ ئەو کارە بکێشێت. بەڵام ئاخر خاتوون، بۆ نەتویست دانی پێدا بنێیت؟ لە ڕسوایی دەترسایت؟ یەکەمجارت بوو؟ ڕەنگە ئاگات لە خۆت نەبووبێت؟ بە تەواوی دیارە. بەڵام بۆ کارەکەت بەم مەرەیە گەیاند!

پاشان ڕووی لە هەمووان کرد و وتی:

- بەڕێزان، بەڕێزان! لەبەر ئەوەی گەلێک کاری لێکردووم و بەزەییم پیایدا دێتەوە. هەرچەندە سووکایەتیشم پێکراوە، بەڵام ئامادەم لێی خۆش بم.

ئینجا ڕووی لە سۆنیا کرد و وتی:

- خاتوون، هیوادارم ئەم تەریقبوونەوەیە پەندێک بێت بۆ ئاییندەت و دەرسی لێوەربگریت، ئیتر من دوای کارەکە ناکەوم و بە ناچاری وازی لێدەهێنم. با لێرەدا کۆتایی پێبێت.

پیێەر پتروڤیچ لەژێرەوە تەماشای ڕاسکۆلنیکۆڤی کرد، نیگای هەردووکیان بەر یەکدی کەوتن، نیگا ئاگرینەکەی ڕاسکۆلنیکۆڤ لەوەدا بوو ئەو بکات بە خۆڵەمێش. وەلێ کاترینا ئیڤانۆڤنا، لەوە دەچوو گوێی لە هیچ نەبووبێت. وەک شێت سۆنیای گرتبووە ئامێزی و ماچی دەکرد. منداڵەکانیش لە هەموو لایەکەوە و بە دەستە بچووکەکانییەوە بە سۆنیاوە نووسابوون. پولیچکایش کە تەنانەت بە تەواوی نەیدەزانی مەسەلەکە چییە، گیانی دەلەرزی، دەگریا و هەموو

سەروچاوی ببوو بە فرمێسک. ڕووە خنجیلانەکەی کە گریان ئاوساندبووی، نابووە سەر شانی سۆنیا و شاردبوویەوە..
لەپڕێکدا دەنگێکی زاڵ لەبەر دەرگاکەوە بەرز بووەوە:
- ئای کە پیاوێکی خوێڕییە!
پیتەر پتروڤیچ بەپەلە ئاوڕی دایەوە. لیبزیاتینکۆف کە چاوی بڕیبووە نێو چاوی و مۆڕەی لێدەکرد، جارێکی دی وتییەوە:
- ئای کە کارێکی نامەردانەیە!
پیتەر پتروڤیچ مووچرکێکی پێدا هات، هەموویان پێیان زانی (هەڵبەتە لە دواییدا ئەمەیان بیر دەکەوتەوە) لیبزیاتینکۆف هەنگاوی نایە ناو ژوورەکەوە، کە بەرەو لای پیتەر پتروڤیچ دەڕۆیشت وتی:
- چۆن وێرات من بکەیت بە شایەت؟
لۆژین کەوتە ورتەورت:
- یانی چی، ئاندرێ سمیونوڤیچ! لەبارەی چییەوە قسە دەکەیت؟
لیبزیاتینکۆف کە چاوی کوێرانە نابوونە سەر یەک و زۆر بە سەختی لێی دەڕوانی، بە توندی تێی خوڕی:
- دەزانیت یانی چی، یانی تۆ درۆ دەکەیت، مەبەستم ئەوەیە وا بڵێم.
لیبزیاتینکۆف ڕکێکی سامناک دایگرتبوو، ڕاسکۆلنیکۆڤ چاوی تێبڕی، وەک ئەوەی بیەوێت هەموو وشەیەکی هەڵبسەنگێنێت و تێی بگات. دیسانەوە بێدەنگی هەموو لایەکی گرتەوە، پیتەر پتروڤیچ تا ڕادەیەک خۆی لەدەست دا، بە تایبەتی لە سەرەتادا، دوایی کەوتە پتەپت:
- تۆ کە ئەم قسانە بە من دەڵێیت.. ئاخر تۆ چیتە؟ ئایا هۆشت لەسەردا ماوە؟
- هۆشم لە جێی خۆیدایە، وەلێ تۆ.. تۆ نامەردیت! کارەکەت نامەردانەیە. من گوێم لە هەموو شتێک بوو، زۆر وەستام تا باش

تێبگەم، چونکە دەبێت دان بەوەدا بنێم کە من تا ئێستایش مەسەلەکەم زۆر بە ناماقووڵ دەهاتە بەرچاو.. ئاخر ئەم کارەت بۆ کرد، تێناگەم!
- بۆ من چیم کردووە! ئایا دەست لەم قسە هیچ و بەپێچوپەنایانە هەڵناگریت؟ ڕەنگە خواردبێتتەوە و سەرخۆش بیت؟
- تۆ پیاوێکی نامەردیت، ڕەنگە تۆ سەرخۆش بیت نەک من! من تەنانەت ڤۆدگایش ناخۆمەوە، چونکە ئەو کارە لەگەڵ بیروباوەڕی مندا ناگونجێت. بیری لێبکەنەوە ئەو، خۆی، هەر بە دەستی خۆی ئەو گەڵا سەد ڕۆبڵییەی دایە سۆنیا سمیۆنۆڤنا، من بینیم، شایەتم، ئامادەم سوێند بخۆم، ئەو، ئەو خۆی!
لیبزیاتینکۆف ڕووی قسەکانی دەکردە هەموویان و هەر یەکێکیشیان.
لۆژین هاواری کرد:
- کوڕە تۆ شێت بوویت؟ سۆنیا سمیونۆڤنا خۆی لێرەیە و بەرانبەرتانە، خۆی، هەر ئێستا، بەرانبەر بە هەمووان دانی پێدا نا کە بێجگە لە دە ڕۆبڵ پارەی تری لە من وەرنەگرتووە. ئیتر من چۆن توانیوومە دوایی ئەو پارەیەی بدەمێ!
لیبزیاتینکۆف بە دەنگی بەرز جەختی کردەوە:
- من خۆم تۆم بینی، تۆم بینی کە چیت کرد. هەرچەندە ئەمە بە پێچەوانەی بیروباوەڕمەوەیە، بەڵام ئامادەم لە دادگادا سوێند بخۆم، چونکە چاوم لێبوو چۆن تۆ بە دزییەوە پارەکەت خستە گیرفانی! بەڵام من دەبەنگ بووم کە وامزانی تۆ ئەم کارە لە ڕووی چاکە و بەزەییەوە دەکەیت. لەبەر دەرگاکە، ئەو کاتەی ڕەوانەت دەکرد و ئەو پشتی لە تۆ بوو، لە ئاوڕدانەوەدا تۆ بە دەستی ڕاست تەوقەت لەگەڵ کرد و بە دەستی چەپیشت لەسەرخۆ گەڵا سەد ڕۆبڵیەکەت خستە گیرفانییەوە. من خۆم بینیم، خۆم بینیم!

ڕەنگی لۆژین پەڕی و چوختییانە وتی:
- بۆ درۆ دەکەیت! باشە ئاخر چۆن توانیت تۆ کە لە پاڵ پەنجەرەکەدا وەستابوویت، ئەو سەد ڕۆبڵییە ببینیت؟ خەونت دیووە.. بەو چاوە کوێرانەتەوە.. وڕێنە دەکەیت!
- نا، خەونم نەدیووە، هەرچەندە دووریش وەستابووم، وەلێ هەموو شتێکم بینی، هەرچەندە لە ڕاستیا جیاکردنەوە و دیاریکردنی گەڵاکە لە پاڵ پەنجەرەکەوە کارێکی ئاسان نییە، لەم لایەنەوە ڕاست دەکەیت، بەڵام من لە ڕێی بەڵگەیەکی زۆر تایبەتییەوە تەواو لەوە دڵنیا بووم کە ئەو گەڵایە سەد ڕۆبڵییە. چونکە ئەو کاتەی تۆ دە ڕۆبڵیەکەت بە سۆنیا سمیونۆڤنا دا، کە خۆم ئەوەم بینی، هەر لەو کاتەدا گەڵا سەد ڕۆبڵییەکەیشت لەسەر مێزەکە هەڵگرت، (ئەمە خۆم بینیم، چونکە لەو کاتەدا کە من لە نزیک تۆ و مێزەکەوە وەستابووم، کتوپڕ بیرۆکەیەک لەسەری دام، لەبەر ئەوە لە بیرمدا مایەوە کە لە ناو دەستی تۆدا سەد ڕۆبڵییەک هەیە) تۆ قەدت کرد و هێشتتەوە، بە درێژایی ئەو ماوەیە هەر لە ناو دەستتا دەتگوشی، من لەوەدا بوو لە بیرم بچێتەوە، بەڵام کە هەستایت، لە دەستی ڕاستەوە ناتە دەستی چەپت و زۆریشی نەمابوو لێت بکەوێت. بۆیە ئەمجارەیان سەرلەنوێ بیرم کەوتەوە، چونکە دووبارە بیرۆکەکە لەسەری دامەوە. واتا زانیم تۆ دەتەوێت بە نهێنیی منەوە یارمەتیی بدەیت. ئێستا دەتوانیت بزانیت چۆن من چاودێریم کردوویت. چۆن ئەوەیشم بینی کە تۆ توانیت پارەکە بخەیتە گیرفانیەوە، من ئەمەم بینی، بینیم و ئامادەم سوێند بخۆم.
لیبزیاتینکۆف خەریک بوو دەخنکا، لە هەموو لایەکەوە بوو بە دەنگەدەنگ کە زیاتر بەڵگەی سەرسووڕمانی دەگەیاند. بەڵام

هەندێکجاریش لە دەنگەکاندا هاواری هەڕەشە دەبیسترا. هەموو دەوری پیتەر پتروڤیچیان گرتبوو، کاترینا ئیڤانۆڤنا خۆی ڕادایە لای لیبزیاتینکۆفەوە.

- ئاندرێ سمیونوڤیچ! من لەبارەی تۆوە هەڵە بووم! داکۆکیی لێبکە! تەنیا تۆ دەیناسیت! هەتیووە. خوا تۆی بۆ ناردووە! ئاندرێ سمیونوڤیچ، ئازیز و جوامێر!

کاترینا ئیڤانۆڤنا کە تا ڕادەیەک نەیدەزانی چی دەکات، لە بەردەمیدا بە چۆکدا هات.

لۆژین کە ڕکی گەیشتبووە ئەوپەڕ و تەواو تووڕە بوو، زریکاندی:

- بێمانایە، قسەی بێسەرەوبەرەن. جەناب! یانی چی "لە بیرم کرد، بیرم کەوتەوە، لە بیرم کرد" بەم قسانەی تۆ بێت، من بە تایبەتی و بە مەبەستەوە ناومەتە گیرفانی؟ بۆ؟ لەبەر چی؟ چی من و ئەمە کۆ دەکاتەوە..

- بۆچی؟ خۆیشم لەمە تێناگەم، بەڵام هیچ گومان لەوەدا نییە، ئەوەی من وتم، تەواو ڕاستە، من بڕوام پێیەتی، ئەی نامەردی تاوانبار. لە بیرمە لەو کاتەدا چەند زوو پرسیارێکم بە خەیاڵدا هات، ڕاست لەو کاتەدا کە سوپاسم کردیت و دەستم گوشیت، بەخۆم وت: بۆ بە دزییەوە پارەکەی خستە گیرفانییەوە؟ مەبەستم ئەوەیە لەبەر چی کارەکەت بە دزییەوە کرد؟ ئایا لەبەر ئەوە لە منت شاردەوە، چونکە دەتزانی بیروباوەڕی من دژی ئەو کارەیە و من کۆمەکی تایبەتی و خێر بە چارەسەری کێشەکە نازانم و ڕەتی دەکەمەوە؟ باشە، من بیرم لەوەیش کردەوە کە ڕەنگە تۆ پێت خۆش نەبووبێت لە بەردەمی مندا ئەو پارە زۆرەی بدەیتێ، هەروەها بۆ ئەوەیش چووم کە دەشێت بخوازیت ئەو سەرسام و شادمان بێت کاتێک لەپڕێکدا دەست بە

گیرفانیدا دەکات و سەد ڕۆبڵییەک بە دەستییەوە دێت (چونکە کەسانێکی خێرخواز هەن حەزیان لەوەیە کارە چاکەکانیان بەم شێوازە ئەنجام بدەن، من ئەمە دەزانم) پاشان بیری ئەوەم کردەوە تۆ دەتەوێت ئەو کچە تاقی بکەیتەوە، بۆ ئەوەی بزانیت ئایا دوای ئەوەی ئەو بە پارەکە دەزانێت دێتەوە لات و سوپاست دەکات یان نا! ئینجا وتم ڕەنگە لە سوپاس و سوپاسگوزاری بێزار بێت و پەیڕەوی لەو باوەڕە بکات، کە دەڵێت: دەستی ڕاستت نەزانێت دەستی چەپت چی دەکات، بە کورتی و پوختی گەلێک لەم ڕاوبۆچوونانە.. بەڵێ، بیرم بۆ زۆر شت چوو، بڕیاریشم دا لە دواییدا و بە هێوری هەموویان شەنوکەو بکەم، بەهەرحاڵ، بە لامەوە وا چاک بوو بەسەر خۆمیدا نەهێنم کە من ئاگاداری نهێنییەکانتم. وەلێ هەر لە هەمان کاتدا پرسیارێکی دی خێرا ئەوکی گرتم، کە دەشێت پێش ئەوەی سۆنیا سمیۆنۆڤنا پێی بزانێت، پارەکە ون بکات. بۆیە بڕیارم دا بێم بۆ ئێرە، بانگی بکەم و پێی بڵێم تۆ سەد ڕۆبڵییەکت خستۆتە گیرفانییەوە. بەڵام لە ڕێگەدا سەرم لە ماڵی خانمان کابیلیاتنیکوف[1] دا، بۆ ئەوەی کتێبی "پیاچوونەوەی گشتی میتۆدی بنچینەیی"[2]یان بدەمێ و ڕاسپێریان بکەم کە وتارەکانی پیدریت و ڤاگنەر بخوێننەوە. پاشان هاتم بۆ ئێرە و بەسەر ئەم شەڕەدا کەوتم. باشە، دەکرێت هەموو ئەم

---

[1] *Kabyliatnikov*

[2] ئەم کتێبە ساڵی ١٨٦٦ لە پترۆزبورگ چاپک راوە، وەرگێڕانی کۆمەڵێک وتاری زانستی ڕەهەند دیالەکتیکییە، لە لایەن کۆمەڵێک بیرمەندەوە نووسراون وەک: فیرشون، کلودبەناو، مولیشوت، تیودور پیدریت، ئادۆلف ڤاگنەر. —و—

بیروبۆچوونانەم لە خۆمەوە دروست کردبێت، بەبێ ئەوەی بە ڕاستی خۆم نەمدیبێت تۆ چۆن پارەکەت خستۆتە گیرفانییەوە؟

کە ئاندرێ سمیونوڤیچ وتەکانی خۆی بە بەڵگەی تەواو و ئەنجامگیرییەکی لۆژیکییانەوە تەواو کرد، زۆر ماندوو ببوو، بە جۆرێک کە ئارەقە بە ناوچاویدا دەهاتە خوارێ. بەداخەوە تەنانەت نەیتوانی بە زمانی ڕووسی و بە شێوەیەکی شایستە مەبەستەکانی دەرببڕێت (هەرچەندە زمانی تریشی نەدەزانی) بۆیە دوای ئەو داوەرییە ئەوەندە بە سەختی شەکەت بوو، دەتوت لەپڕێکدا تووشی چروسانەوە هاتووە. وەلێ لەگەڵ ئەوەیشدا کاریگەریی قسەکانی لەڕادەبەدەر بوو، چونکە هێند بە بڕوا و بوێرانە دەدوا، هەموویان باوەڕیان بە قسەکانی کردبوو. پیتەر پتروڤیچ هەستی کرد کاری بەرەو خراپی سەردەکێشێت.

بۆیە هاواری لێهەستا:

- ئەو پرسیارە گەوجانەیەی بە زەینی تۆدا هاتوون، چ پەیوەندییەکیان بە منەوە هەیە، ئەمانە کەی بەڵگەن! دەشێت هەموو ئەمانەت لە خەوندا بینیبێت! من پێت دەڵێم تۆ درۆ دەکەیت، درۆ دەکەیت و لەبەر هەر هۆیەک بێت بوختانم بۆ هەڵدەبەستیت، بەتایبەتی لەبەر ئەوەی من بڕوام بە بیروباوەڕ و بۆچوونە کۆمەڵایەتییەکانی تۆ نییە، ئەو بیروڕا سۆشیالیستیە کافرانەیەی پڕە لە بێبەندوباری. تەنیا ئەمەیە و هیچی تر.

بەڵام ئەم فێڵەی پیتەر پتروڤیچ سوودی نەبوو، بە پێچەوانەوە لە هەموو لایەکەوە بوو بە ژاوەژاو، لیبزیاتینکۆف هاواری کرد:

- ئا.. تۆ لە مەبەستەکە دوور مەکەوەرەوە! درۆ دەکەیت! پۆلیس بێنە و من سوێند دەخۆم! من تەنیا شتێک هەیە کە تێی ناگەم، بۆ دەستی بۆ ئەم کارە ناپیاواتەیە برد! هەی نامەردی بەدبەخت!
سەر ئەنجام ڕاسکۆلنیکۆڤ هاتە پێشێ و بە دەنگێکی پتەوەوە وتی:
- من دەتوانم ئەوە ڕوون بکەمەوە کە بۆچی دەستی دایە ئەم کارە، ئەگەر پێویستیش بکات ئامادەم سوێند بخۆم.
ڕاسکۆلنیکۆڤ هێور و پێداگر دیار بوو، لە یەکەم نیگاوە هەموویان بۆیان دەرکەوت بە ڕاستی ئەو لە وردەکاریی مەسەلەکە دەزانێت و ئیدی گرێکە دەکرێتەوە.
ڕاسکۆلنیکۆڤ کە ڕاستەوخۆ ڕووی لە لیبزیاتینکۆف کردبوو، وتی:
- من ئێستا هەموو شتێکم لا ڕوون بۆتەوە، لە سەرەتای حیکایەتەکەوە هەستم دەکرد پیلانێکی نامەردانە لەئارادایە، ئەم هەستەم لە ئەنجامی کۆمەڵێک هۆکارەوەیە، کە تەنیا من دەیزانم و ئێستا بۆ هەمووتانی باس دەکەم، چونکە هەموو قسەکان لەوێدا کۆ دەبنەوە، تۆیش، ئاندرێ سمیونوڤیچ، بە شایەتییە زۆر بەنرخەکانی خۆت، هەموو شتێکت بۆ من یەکلایی کردەوە و بەرچاوڕوونیت پێبەخشیم. هیوادارم هەمووتان، هەمووتان گوێم لێبگرن: ئەم بەڕێزە (ئاماژەی بۆ لۆژین کرد) ماوەیەک لەمەوبەر خوازبێنی کچێکی کرد. کچێک، ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا ڕاسکۆلنیکۆڤی خوشکم، وەلێ دوای ئەوەی هات بۆ پترۆزبورگ، سێ ڕۆژ لەمەوپێش، لە یەکەم دیدارماندا لەگەڵمدا بەشەڕ هات و منیش لە ماڵەکەم دەرم کرد، دوو شایەت لەسەر ئەو ڕووداوە هەن. ئەم کابرایە زۆر شەڕانییە، سێ ڕۆژ لەمەوبەر، من ئەوسا نەمدەزانی ئەو لەم ساختمانەی نزیک بە ئێوەدا ژووری گرتووە، لە ئەنجامدا ڕۆژی شەڕەکەمان، واتا سێ ڕۆژ

لەمەوپێش، ئەو ئاگای لێبوو کە من وەک هاورێییەکی کۆچکردووی بەڕێز مارمیلادۆڤ، هەندێ پارەم بۆ پرسەکەی دا بە کاترینا ئیڤانۆڤنای ژنی. ئەم بەڕێزە یەکسەر نامەیەکی بۆ دایکم نووسی و ئاگاداری کرد کە من هەرچی پارەم هەبوە، داومە بە سۆنیا سمیۆنۆڤنا، نەک بە کاترینا ئیڤانۆڤنا، هەروەها لە نامەکەیدا وشەی زۆر قێزەونی لەبارەی کاری.. سۆنیا سمیۆنۆڤناوە کردبوو، واتا زۆر بە ناشیرینی باسی پەیوەندیی نێوان من و سۆنیا سمیۆنۆڤنای کردبوو، هەموو ئەم کارەیشی، لە بیرتان نەچێت، بۆ ئەوە بوو کە پەیوەندیی نێوان من و دایکم و خوشکم تێک بدات. تا بۆیان بسەلمێنێت کە من ئامانجێکی ناشەریفانەم هەیە، بۆیە دواپوولی خۆم، کە ئەوان لە دەمی خۆیانی دەگرنەوە و وەک یارمەتیدانم بۆم دەنێرن، ئاوا بە خۆڕایی بە فیڕۆی ئەدەم، دوێنێشەو، بە ئامادەبوونی دایکم و خوشکم و خۆیشی، ئەم ڕاستییەم ئاشکرا کرد، سەلماندیشم من پارەکەم داوە بە کاترینا ئیڤانۆڤنا بۆ خەرجیی پرسەکە نەک بە سۆنیا سمیونۆڤنا، هەروەها ئەوەیشم وت کە من تا سێ ڕۆژ لەمەوبەر تەنانەت سۆنیام نەناسیووە و نەبینیووە، هەر لەو ئاقارەدا بە پیتەر پتروڤیچم وت کە ئەو بەهەموو بەهرە و توانایەوە، بە ئەندازەی پەنجەچکۆلەی سۆنیا سمیونۆڤنا نرخی نییە کە ئەو وا بە خراپی باسی دەکات، ئەو پرسیاری لێکردم کە ئایا ئامادەم سۆنیا سمیۆنۆڤنا لە پاڵ خوشکمدا دابنیشێنم؟ وەڵامم دایەوە کە من ئەو کارەم هەر لە یەکەم ڕۆژەوە کردووە. ئەو لەوە زۆر تووڕەیە کە دایکم و خوشکم نایانەوێت بە هۆی بوختان و دەستهەڵبەستەکانیەوە پەیوەندیم لەگەڵدا ببڕن. بۆیە بەردەوام قسەی ناجۆر و تڕۆی وای لەگەڵدا دەکردن، کە

شیاوی بەخشین نەبوو. لە ئەنجامدا پەتی پەیوەندییان لەگەڵدا بڕی و لە ماڵەکە دەریان کرد.
هەموو ئەم بەسەرهاتە دوێنێشەو ڕوویدا، ئێستا داواکارم بە تایبەتی ئاگادار بن: ئەوە بزانن، ئەگەر ئەو ئەمڕۆ لەوەدا سەربکەوتایە کە بیسەلمێنێت سۆنیا سمیۆنۆڤنا دزە. یەکەم بۆ خوشک و دایکمی دەردەخست کە تا ڕادەیەک بەدگومانییەکەی لە شوێنی خۆیدا بووە. دووەم لەسەر ئەوەی کە من خوشکم لەگەڵ سۆنیا سمیۆنۆڤنادا هاوسەنگ کردووە، هەقی ئەوەی هەیە تووڕە بێت و سەرئەنجام هێرشبردنی بۆ سەر من بەرگریکردن بووە لە شەرەفی خوشکی من، کە دەبێت بە دەزگیرانی ئەو. بە کورتی بە هۆی ئەم بەسەرهاتانەوە دەیتوانی هەر چۆنێکە، دووبارە سەربکەوێت و نێوان من و کەسوکارم تێک بدات، بێگومان ئەو کاتە ئومێدێکی پەیدا دەکردەوە، کە ئەوان بیگرنەوە خۆیان. بێجگە لەمەیش، دەیویست بەم کارەی ئێستای تۆڵە لە من بکاتەوە، چونکە لای خۆیەوە هەستی بەوە کردووە کە ئابڕوو و بەختەوەری سۆنیا سمیونۆڤنا لای من گەلێک بەنرخە. ئەمە هەموو ئەو شتانەیە کە لەژێر سەریدا بووە، من هەر ئەوەندە لەم چیرۆکە تێگەیشتووم، هۆکارەکان ئەمانەن و هیچی تریان لە پشتەوە نییە.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بەم ڕستانە کۆتایی بە وتەکانی هێنا، گەلێکجار هاوار و دەنگی سەرسامیی ئامادەبووان قسەکانیان پێدەبڕی، ئەوانەی بە بایەخێکی زۆرەوە گوێیان بۆ ڕادێرابوو، بەڵام ڕاسکۆلنیکۆڤ لەگەڵ ئەو قسەبڕینانەیشدا، بە شێوازێکی هێندە هێمن، بە وردی و ڕوونی دوا، کە جێگای بۆ هیچ گومانلێکردنێک نەهێشتەوە، دەنگی زاڵ و

شێوازی قەناعەتپێکردن و دەموچاوە دڵگیرەکەی، کارێکی زۆر سەیر و سەرنجڕاکێشی لە ئامادەبووان کردبوو.
لیبزیاتینکۆف بە خۆشییەوە پەسەندی کرد و وتی:
- وایە، وایە، هەر وایە، هەر دەبێت وایش بێت، چونکە کاتێک سۆنیا سمیۆنۆڤنا هاتە ژوورەکەمانەوە، لە منی پرسی ئایا تۆ لەوێیت؟ ئایا تۆم لە نێو میوانەکانی کاترینا ئیڤانۆڤنادا دیووە؟ هەر بۆ ئەو مەبەستە بانگی کردمە پاڵ پەنجەرەکەوە و لەسەرخۆ ئەو پرسیارەی لێکردم. دیار بوو دەیویست بەتایبەتی تۆ لەوێ بیت. مەسەلەکە ئەمەیە.
لۆژین بێدەنگ بوو، هەرچەندە ڕەنگ بە ڕوویەوە نەمابوو، کەچی زەردەخەنەیەکی نەفرەتی خستبووە سەر لێوی. وەک بیر لەوە بکاتەوە بە چ جۆرێک خۆی لەم کێشەیە ڕزگار بکات. ڕەنگە زۆری پێ خۆش بووبێت هەر ئاوا بڕوات و دانیشتوانەکان بەجێ بهێڵێت، بەڵام بۆ ئەم حاڵەتەی ئێستا کارێکی نەشیاو بوو، چونکە ئەو هەڵوێستە بە مانای قبووڵکردنی تۆمەتەکان و دانپێدانانی ئەو بوختانە ناهەقانەبوو، کە دەربارەی سۆنیا سمیونوڤیچ کردبووی. بێجگە لەمانە، میوانەکان بە هۆی زۆر خواردنەوەی مەیەوە تەواو هەڵچووبوون. لێپرسراوی ئازووقە، هەرچەندە ئاگای لە تەواوی شتەکان نەبوو، بەڵام لەوانی دی زیاتر کردبووی بە هەرا، پێشنیازی زۆر ناخۆشی لە دژی لۆژین دەکرد. بەڵام لە نێوانیاندا کەسانێکیش دیار بوون، کە مەست نین، خەڵکەکە لە هەموو ژوورەکانەوە هاتبوون. سێ پیاوە پۆڵەندییەکە وروژابوون، بەرانبەر بە لۆژین هاواریان دەکرد، بە زمانی پۆڵۆنی هەڕەشەیان لێدەکرد و قسەیان پێدەوت. سۆنیایش بە وردی گوێی گرتبوو، بەڵام پێدەچوو ئەویش زۆر ئاگاداری هەموو شتەکان نەبێت. وەک ئەوەی بێهۆش بووبێت و تازە هاتبێتەوە

سەرخۆی. بەڵام چاوی لەسەر ڕاسکۆلنیکۆڤ لانەدەبرد، چونکە وای هەست دەکرد کە ئەو تەنیا کەسێکە بەرگریی لێبکات. کاترینا ئیڤانۆڤنا زۆر بە زەحمەت هەناسەی دەدا، خیزەخیزێک لە سنگییەوە دەهات و گەلێک شەکەت و ماندوو دیار بوو. لە هەموو گەمژانەتر باری ئامالیا ئیڤانۆڤنا بوو: دەمی کرابووەوە و هیچ نەیدەزانی مەسەلەکە چییە. تەنیا ئەوەی دەبینی، کە پیتەر پتروڤیچ گیری خواردووە. ڕاسکۆلنیکۆڤ ویستی بکەوێتەوە قسەکردن. بەڵام دەرفەتیان نەدا. هەموویان لۆژینیان دابووە بەر هاوار و هەڕەشە و جوێن. وەلێ پیتەر پتروڤیچ کۆڵی نەدا، کە بینی لە تۆمەتبارکردنی سۆنیادا شکستی خوارد، ڕاستوڕەوان دایە بێناموسی، بە ناو خەڵکەکەدا کەوتە ڕێکردنەوە بۆ خۆی و وتی:

- ببوورن بەڕێزان، ببوورن. هێند تەنگم پێ هەڵمەچنن، ڕێگەم بدەن بڕۆم، تکایە هەڕەشەیشم لێمەکەن. من دڵنیاتان دەکەم کە هیچ ڕوو نادات. من لەو ترسنۆکانەیش نیم.. بە پێچەوانەوە.. بەڕێزان ئێوە بەرپرسیارن کە دەتانەوێت بە زۆر تاوانێک داپۆشن، دزەکە دەستی کەوتۆتە ڕوو، من واز ناهێنم و دەیاندەمە دادگا، دادگا نە ئەوەندە کوێرە.. نە ئەوەندەیش سەرخۆشە، دادگا بڕوا بە دوو کەسی خوانەناس و پیلانگێڕ و گومڕا ناکات کە بیانەوێت تۆڵە لە من بکەنەوە و خۆیشیان لەبەر گەوجییان دانیان بەمەدا نابێت. بەڵێ، ڕێگەم بدەن.

ئاندرێ سمیونوڤیچ وتی:

- ئیدی ناهێڵم پێ بخەیتە ژوورەکەمەوە، تکایە هەر لە ئێستاوە بگوێزەرەوە بۆ جێگایەکی تر، هیچ لە بەینی من و تۆدا نەماوە، کە بیر لەوە دەکەمەوە چۆن بۆ ماوەی دوو هەفتە من خۆم شەکەت و ماندوو کردبوو بۆ ئەوەی باسی..

- ئاندرێ سمیونوڤیچ، من ئەو کاتەی خۆم سوور بووم لەسەر ئەوەی بڕۆم، تۆ جەختی مانەوەت لێدەکردم، ئێستا تەنیا ئەوە دەڵێم کە تۆ پیاوێکی گەلۆریت. هیوادارم بتوانیت ئەقڵ و چاوی کوێرت چار بکەیت، بەڕێزان داوای لێبوردن دەکەم.
لۆژین ڕێگەی بۆ خۆی کردەوە. بەڵام لێپرسراوی ئازووقەکڕین نەیدەویست هەر ئاوا بە ئاسانی تەنیا بە جوێن وازی لێبهێنێت. بۆیە پەرداخێکی لەسەر مێزەکە هەڵگرت و زۆر بە خێرایی گرتییە پیتەر پتروڤیچ، بەڵام پەرداخەکە بەر ئامالیا ئیڤانۆڤنا کەوت، ژنەکە هاواری لێهەستا، لێپرسراوی ئازووقە لەبەر ئەوەی کە زۆر بە خێرایی پەرداخەکەی فڕێدا بوو، هاوسەنگییەکەی خۆی لەدەست دا، بۆیە بە هەموو قورساییەکەیەوە خۆی کردبوو بەژێر مێزەکەدا.
پیتەر پتروڤیچ گەڕایەوە ژوورەکەی و دوای نیو سەعات لەوێ باری کرد. سۆنیا بە شەرمنییەکەی خۆیەوە، پێشتریش دەیزانی کە هاڕین و لەناوبردنی ئەو لە هاڕینی هەر کەسێکی دی ئاسانترە، هەموو کەسێکیش دەتوانێت بە ئاسانی سووکایەتیی پێبکات. لەگەڵ ئەوەیشدا، ئەو تا ئەو کاتە وای بیر دەکردەوە کە دەتوانێت بەهەر ڕێگەیەک بێت، خۆی لەو بوختان و دەستهەڵبەستە گەورانە بپارێزێت، بە مەرجێک ئەگەر بتوانێت لەسەر بنەمای سۆز و خۆشەویستی و هێوری و خاکیەتی خۆی مامەڵە لەگەڵ مرۆڤەکانی تردا بکات. بەڵام لەم لایەنەوە تووشی نائومێدی و ڕەشبینیەکی زۆر بوو، ئەمەیش زۆر گران لەسەری کەوت، بێگومان ئەو بەوپەڕی هێمنی و بەبێ ناڕەزاییدەربڕین دەیتوانی خۆی بگرێت. تەنانەت لەم کارەساتەیشدا، لە سەرەتادا، بەرگەگرتنی زۆر بە زەحمەت دەزانی، لەگەڵ ئەوەیشدا کە بێگوناهییەکەی بە تەواوی دەرکەوت و ترس و شپرزەییەکەی

بەسەر چوون و لە هەموو شتێک تێگەیشت، کەچی هەستی بێتوانایی و ڕەنج و ئازار دڵیان گوشی، تووشی حاڵەتێکی هیستیری بوو. سەرئەنجام خۆی نەگرت، لە ژوورەکە دەرپەڕی و بە هەڵەداوان بەرەو ماڵەکەی خۆی بەڕێ کەوت. ئەمە دوای ڕۆیشتنی لۆژین ڕووی دا. ئامالیا ئیڤانۆڤنایش کە دوای ئەوەی پەرداخەی بەرکەوت، نەیتوانی لە بەردەم پێکەنینی ئامادەبواندا خۆی بگرێت، کاسەی سەبری لێی ڕژا، وەک شێت هاوارێکی ناقۆڵای کرد و پەلاماری کاترینا ئیڤانۆڤنای دا، چونکە ئەوی بە هۆی هەموو گرفتەکان دەزانی. بە زمانێکی ناتەواوی ڕووسی وتی:

- نابێت لەم خانووەدا بمێنیت، دەبێت هەر ئێستا بڕۆیتە دەرەوە.

بەدەم قسەکانییەوە هەرچی شتومەکی کاترینا ئیڤانۆڤنا بوو، کە توانای هەڵگرتنیانی هەبوو، گرتی و فڕێی دانە سەر زەوی. کاترینا ئیڤانۆڤنا کە بێ ئەمەیش هێز و توانای لێبڕابوو، تا ڕادەیەک لەوەدا بوو ببوورێتەوە، لەسەر تەختەکەی بەو حاڵە ناخۆشەوە کەوتبوو، ڕاپەڕی و پەلاماری ئامالیا ئیڤانۆڤنای دا، وەلێ هێزی ئەو دوانە هاوکێشی یەکتر نەبوون، خاوەن خانووەکە بە جۆرێک ئەو ژنە نەخۆشەی ڕاوەشاند، کە وەک پەڕی باڵندەیەک فڕێی دایە لایەکەوە.

کاترین ئیڤانۆڤنای نەگبەت و بێچارە کەوتە گریان و هاوار.

- چۆن! بێجگە لەوەی کە بێبەزەییانە بوختانی بە سۆنیادا کرد، وەک حەیوان پەلاماری منیشی دا، لە ڕۆژی بەخاکسپاردنی مێردەکەمدا، فڕێم دەدەنە سەر شەقام، دوای ئەوەی کە نانونمەکیان کردم، لەگەڵ هەتیووەکانمدا، باشە بۆ کوێ بچم! خودایا!

پاشان چاوی بڵێسەی دا و ناڵاندی:

- خودایا، بەڕاست دەبێت هیچ دادپەروەرییەک نەبێت؟ تۆ ئەگەر بەرگری لە هەتیوو نەکەیت ئەی لە کێی دەکەیت؟ باشە، دەبینین، حەتمەن لە دنیادا هەقیقەت و دادپەروەرییەک هەیە، من دەیدۆزمەوە، هەر ئێستا ئەو دادگایانە دەدۆزمەوە. ڕاوەستە، حەیوانی خوانەناس، پولێچکا گیان، تۆ لەگەڵ منداڵەکاندا بمێنەرەوە، من هەر ئێستا دەگەڕێمەوە. چاوەڕێم بکەن. ئەگەریش دەتوانن لە کۆڵانەکەدا بوەستن، با بزانین لەم دنیایەدا هەقیقەتێک بوونی هەیە یان نا؟

ئەو قوماشە ئاوریشمینە سەوزەی مارمیلادۆڤ لە چیرۆکەکەدا باسی کردبوو، دای بەسەریدا. کاترینا ئیڤانۆڤنا لە ناو خەڵکی ئاپۆرە و مەستی کرێگرتەوە کە هێشتا لە ژوورەکەدا کۆ بوون، ڕێگەی بۆ خۆی کردەوە، بە هاوار و ناڵە و فرمێسکەوە پەڕییە سەر شەقامەکە، ئامانجێکی دیاری نەبوو، بەڵام هەر دەیویست لە هەر شوێنێکدا بووە دادپەروەری بدۆزێتەوە و دەست بە داوێنییەوە بگرێت.

پۆلیا لەگەڵ منداڵەکاندا بە ترسەوە چووە سەر سندوقێک، کە لە سووچێکی ژوورەکەدا بوو، دوو منداڵەکەی لە ئامێز گرت، بە ترسولەرزەوە چاوەڕێی گەڕانەوەی دایکی بوو.

ئامالیا ئیڤانۆڤنا بە ژوورەکەدا دەهات و دەچوو هاواری دەکرد و دەیگرماند. هەرچییەکی بەردەست بکەوتایە، فڕێی دەدایە سەر زەوی و لە هەراوهاوار نەدەکەوت. کرێگرتەکانیش هەریەکە و لای خۆیەوە کەوتبووە زریکە و هاوار. هەندێکیان لەبارەی ڕووداوەکەوە چی بە ئەقڵیاندا بهاتایە، دەیانوت. هەندێکی تریان شەڕیان دەکرد و جوێنیان دەدا، هەیشیانبوو پێدەکەنی.

ڕاسکۆلنیکۆڤ لەگەڵ خۆیدا بیری کردەوە: "کاتی ڕۆیشتنی منیش نزیک بۆتەوە، با بزانین سۆنیا سمیۆنۆڤنا چی دەڵێت!"

بەم خەیاڵەوە ڕووی لە ماڵی سۆنیا کرد.

ئەگەرچی ڕاسکۆلنیکۆڤ ترس و پەژارەیەکی زۆر تایبەتی خۆی لە دڵدا بوو، وەلێ بەرگرییەکی پارێزەرانەی بەتینوتاوی لە بەرانبەر لۆژیندا لە سۆنیا کرد. لەگەڵ ئەو هەموو ئازارەی بەیانیدا دەتوت دەرفەتێکی بۆ پێش هاتووە، کە باری گرانی ئەو هەست و لێکدانەوانەی توانای بەرگەگرتنیانی نەمابوو، بیانگۆڕێت بە شادمانییەکی ڕاستەقینە، بەتایبەتی دوای ئەو پشتیوانی و بەرگریکردنە دڵسۆزانەیەی لە سۆنیای کردبوو. بێجگە لەمە، ئەو بڕیارەی بۆ بینینی سۆنیا دابووی، هەندێکجار زۆر بە سەختی دوودڵی دەکرد، چونکە دەبوو لەو بینینەدا بە سۆنیا بڵێت کێ لیزاڤێتای کوشتووە. ئەمە ئازارێکی سەختی پێدەگەیاند، لەبەر ئەوە دەستی دەنا بە ڕووی ئەو بیرۆکەیەوە و لە خۆی دوور دەخستەوە. بۆیە ئەو کاتەی کە لای کاترینا ئیڤانۆڤناوە هاتە دەرێ و وتی: "باشە، ئێستا چی دەڵێیت سۆنیا سمیۆنۆڤنا؟" دیار بوو شەوق و دەماخی سەرکەوتنەکەی بەسەر لۆژیندا هێشتا کاریگەریی بەسەرییەوە مابوو. بەڵام لەپڕێکدا و بە شێوەیەکی زۆر سەیر گۆڕا: کە گەیشتەماڵی کابرناوموف، هەستی کرد لەناکاوێکدا هێزو توانای لێبڕا، ترسی لێنیشت و تەواو شڵەژا.

بەرانبەر بە دەرگاکە وەستا، بیری کردەوە و پرسیارێکی بە خەیاڵدا هات: "ئایا پێویست دەکات بگوترێت کێ لیزاڤێتای کوشتووە؟" پرسیارێکی سەیر بوو. چونکە لەپڕێکدا و هەر لەو چرکەساتەدا، هەستی کرد نەک ناکرێت ئەوە نەگوترێت و بە نهێنی بمێنێتەوە، بەڵکو دواخستنی تا ماوەیەکی لەوە زیاتر مەحاڵە. ئەو نەیدەزانی بۆ ئەوە مەحاڵە، تەنیا هەستی پێدەکرد و ئەو هەستی نەتوانینەیش هێند

بەئازار و گران بوو، کە تا ڕادەیەک هەرەسی پێدەهێنا. بۆ ئەوەی لەوە زیاتر لەگەڵ خۆیدا بێنەوبەرە نەکات و ئازار نەچێژێت، ڕاسکۆلنیکۆڤ بەپەلە دەرگاکەی کردەوە و لەبەر دەرگاوە تەماشای سۆنیای کرد. سۆنیا کە لەو کاتەدا پاڵی دابوو بە مێزەکەوە و دانیشتبوو، دەموچاویشی لە نێو هەردوو دەستیدا شاردبووەوە، هەر کە ڕاسکۆلنیکۆڤی بینی، خێرا هەستا و پێشوازیی لێکرد. دەتوت پێشتر لە چاوەڕوانی ئەودا بووە. کە لە ناوەڕاستی ژوورەکەدا گەیشتە لاوەکە، بەپەلە وتی:

- ئەگەر تۆ نەبوویتایە چیم بەسەر دەهات؟

دیار بوو دەیویست هەرچی زووترە ئەوە بە لاوەکە بڵێت، هەر لەبەر ئەوەیش بوو چاوەڕێی دەکرد.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بەرەو لای مێزەکە ڕۆشت و لەسەر هەمان ئەو کورسییە دانیشت، کە تازە سۆنیا لەسەری هەستابوو. کچەکە وەک دوێنێ دوو هەنگاو لەولاوە بەپێوە وەستا.

ڕاسکۆلنیکۆڤ وتی: ئێ، سۆنیا؟

لەپڕا هەستی کرد لەرزینێک کەوتە دەنگییەوە، بەڵام بەردەوام بوو:

- ئاخر تەواوی کێشەکە لە "باری کۆمەڵایەتیی تۆ و ئەو داب و نەریتەدایە، کە لێی دەکەوێتەوە" تۆ لە مەسەلەکە دەگەیت؟

خەفەتێکی زۆر نیشتە سەر دەموچاوی سۆنیا، قسەی بە لاوەکە بڕی و وتی:

- دیسانەوە وەک دوێنێ قسەم لەگەڵدا مەکە! تکات لێدەکەم مەیکەرەوە، من خۆم کەم دەرد و ئازارم نییە..

پاشان لە ترسی ئەوەی نەکا ڕاسکۆلنیکۆڤ سەرکۆنەکردنەکەی ئەوی پێ ناخۆش بووبێت، بەپەلە زەردەخەنەیەکی کرد و وتی:

- بێئەقڵیم کرد ئەوێم بەجێ هێشت. دەبێت لەوێ چی ڕووی دابێت؟ ویستم ئێستا بگەڕێمەوە بەڵام هەر لە بیری ئەوەدابووم کە ئێستا.. تۆ دێیت.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بۆی ڕوون کردەوە کە ئامالیا ئیڤانۆڤنا سەرقاڵی دەرکردنیان بوو لە خانووەکەی و کاترینا ئیڤانۆڤنایش بە دوای "دادپەروەری و هەقیقەت"دا وێڵ بوو.
سۆنیا ناڵەیەکی لێوە هات:
- ئەی هاوار، خودایا! با زوو بڕۆین.
بەدەم قسەکانەوە مانتۆ سووکەڵەکەی خۆی بەپەلە هەڵگرت.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە تووڕەییەوە هاواری کرد:
- بەردەوام وایت! هەمیشە لە بیری ئەواندایت! کەمێک لەگەڵما بمێنەوە.
- ئەی کاترینا ئیڤانۆڤنا چۆن؟
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە بێزارییەوە وتی:
- کاترینا ئیڤانۆڤنا بەبێ تۆ کاری ناڕوات، ئێستا کە لە ماڵ چووەتە دەرەوە، خۆی دەگەڕێتەوە لات، ئەگەر لێرە نەبیت، بە کەمتەرخەمت دادەنێت..
سۆنیا بە دوودڵی و پەژارەوە لەسەر کورسییەکە دانیشت، ڕاسکۆلنیکۆڤ چاوی لە زەوییەکە بڕیبوو، بیری دەکردەوە و هیچی نەدەوت.
پاشان بەبێ ئەوەی تەماشای سۆنیا بکات، دەستی پێکرد:
- با بڵێین لۆژین نەیویست، وەلێ ئەگەر بیویستایە و بۆیشی دەچووە سەر، ئەگەر بە ڕێکەوت من و لێبزیاتینکۆفیش لەوێ نەبووینایە، تۆی لە زیندان دەنا، وانییە؟

سۆنیا بە نزمی وەڵامی دایەوە:
- وایە.
بە نیگەرانی و حەواسپەرتییەوە دووبارەی کردەوە:
- وایە!
- بەڵام بە ڕاستی دەشیا من لەوێ نەبم! لیبیزیاتینکۆفیش هەر بە ڕێکەوت هاتبووە ئەوێ.
سۆنیا هەر بێدەنگ بوو.
- باشە، ئەگەر تۆی بخستایەتە زیندانەوە، ئەوسا چی ڕووی دەدا؟ لە بیرتە دوێنێ چیم پێ گوتیت؟
سۆنیا دووبارە وەڵامی نەدایەوە، لاوەکە دوای کەمێک تێڕامان بە پێکەنینێکی کەمێک دەستکردەوە وتی:
- من وێنای ئەوەم دەکرد تۆ دیسانەوە هاوار بکەیت و بڵێیت: "ئاخ، قسە مەکە، واز بێنە!"
دیسانەوە سۆنیا وەڵامی نەدایەوە، دوای چرکەیەک ڕاسکۆلنیکۆڤ لێی پرسی:
- دیسانەوە بێدەنگی؟ ئاخر دەبێت قسەیەک بکەین، وایە؟ من حەز دەکەم بزانم تۆ چۆن، وەک لیبیزیاتنیکوف دەڵێت، دەتتوانی ئەم کێشەیە چارەسەر بکەیت؟ (ڕاسکۆلنیکۆڤ لەوەدا بوو بشڵەژێت) نا، من بە ڕاستی قسە دەکەم، سۆنیا، بیر لەوە بکەرەوە کە تۆ لە پێشەوە هەموو نەخشەکانی لۆژینت بزانیایە، واتا بڕوای تەواوت هەبووایە کە کاترینا ئیڤانۆڤنا و منداڵەکانی لەناو دەچن و تۆیش سووک و ڕسوا دەبیت. (هەرچەندە هیچ بایەخ بەمە نادەیت) هەروەها پولێچکایش.. چونکە ئەمە ڕێگەی ئەویشە، باشە، ئەگەر لە ناکاوێکدا هەموو ئەمانە بخرانایەتە بەردەم بڕیار و داوەریی تۆ: کە ئایا لۆژین بە هەموو

نامەردیی ئەنجامدانی کارە دزێوەکانییەوە بژی یان کاترینا ئیڤانۆڤنا؟ تۆ چ بڕیارێکت دەدا؟ کامیان بمرن؟ من ئەم پرسیارە لە تۆ دەکەم؟

سۆنیا بە هێمنی لێی ڕوانی، هەستی کرد لە دوای ئەم قسە بەپارێزانەوە مەبەستێکی شاراوە هەیە، کە شتێک بیری ئەم دەخاتەوە. پاشان بە وردی لە ڕاسکۆلنیکۆڤی ڕوانی و وتی:

- من وا هەست دەکەم تۆ بتەوێت پرسیارێک بکەیت.

- زۆر چاکە، با وابێت، بەڵام لەو حاڵەتەدا تۆ چ بڕیارێکت دەدا؟

سۆنیا بە بێزارییەوە وتی:

- بۆ پرسیار لە شتێک دەکەیت کە هاتنەدیی مەحاڵە؟

- کەواتە وا چاکترە لۆژین بە زیندوویی بمێنێت و کاری نامەردی خۆی بکات! تۆ ناوێریت ئەم بڕیارە بدەیت؟

- ئاخر، من ناتوانم بزانم خوا چی دەوێت.. بۆ پرسیارێک دەکەیت کە شیاوی کردن نییە؟ ئەم پرسیارە بێمانایانە بە چ کارێک دەخۆن؟ چۆن دەبێت ئەم مەسەلەیە بەسترابێتەوە بە بڕیاری منەوە؟ ئەی کێ منی کردۆتە دادوەر تا بڵێم کێ بژی و کێ بمرێ؟

ڕاسکۆلنیکۆڤ خێسەی لێکرد و وتی:

- هەڵبەت ئەگەر "خواستی خوا" بێتە ئاراوە، هیچمان بۆ ناکرێت.

سۆنیا ناڵەیەکی سوێدارانەی کرد و وتی:

- بێپەردە بیڵێ، چیت دەوێت؟ دیسان تۆ دەتەوێت شتێک بڵێیت. ئایا هەر بۆ ئەوە هاتوویت ئازارم بدەیت؟

لەوە زیاتر خۆی نەگرت و دایە پڕمەی گریان.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە خەمێکی زۆرەوە تەماشای کرد، پێنج دەقیقە تێپەڕی، پاشان لەسەرخۆ وتی:

- دەزانیت سۆنیا تۆ ڕاست دەکەیت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ لەپڕێکدا گۆڕا، شێوازە زبر و ناخۆشەکەی نەما، تەنانەت دەنگیشی تەواو کز بوو.

- من دوێنێ خۆم پێم وتیت کە ئەگەر بێم بۆ لات، لەبەر ئەوە نییە داوای لێبوردنت لێبکەم، وەلێ ئێستا تا ڕادەیەک وام دەست پێکردووە هەر دەڵێی داوای لێخۆشبوونت لێدەکەم، من کە باسی لۆژین و خواستی خودام کرد، باسی خۆم کرد.. لە ڕاستیدا داوای لێخۆشبوونم کرد. سۆنیا.

ڕاسکۆلنیکۆڤ ویستی زەردەخەنەیەک بخاتە سەر لێوی، بەڵام زەردەخەنەکە بێڕەونەق و لاواز خۆی نواند. سەری داخست و دەموچاوی نایە ناو هەردوو دەستییەوە.

لەپڕێکدا هەستێکی نائارامی و ڕقێکی چاوەڕواننەکراوی بەرانبەر بە سۆنیا تێگەڕا. پێدەچوو خۆیشی سەیری لەو هەستە سامناکە هاتبێت. خێرا سەری بەرز کردەوە و لە سۆنیا ڕاما، بەڵام نیگاکەی بەرانبەری نیگایەکی نیگەران و پڕ لە میهرەبانی بوو، نیگایەک هەستی خۆشەویستیت تیا بەدی دەکرد. ڕقەکەی ڕاسکۆلنیکۆڤ وەک خەونێک توایەوە. لەوانەیە ئەو هەستەی هەر نەبووبێت و بە هەڵە لەگەڵ هەستێکی تردا لێی تێک چووبێت، ئەمەیش مانای ئەوەیە وەختی چرکەساتەکە گەیشتبێت.

دیسانەوە ڕاسکۆلنیکۆڤ سەری داختسەوە و دەموچاوی لە ناو هەردوو دەستیدا شاردەوە. لەپڕێکدا ڕەنگی هەڵبزڕکا، لەسەر کورسییەکە هەستا، سەیری سۆنیای کرد و بێ ئەوەی هیچ بڵێت، خۆنەکردانە لەسەر قەرەوێڵەکەی دانیشت.

ئەو چرکەساتە لە هەستی ڕاسکۆلنیکۆڤدا بە تەواوی لەو چرکەساتەی دەکرد، کە تەورەکەی لە بەرەزوانەکە کردەوە، لە پشت سەری

پیرێژنەکەوە وەستا و هەستی کرد کە "ئیتر نابێت چرکەیەک بە فیڕۆ بدات"
سۆنیا کە زۆر ترسا بوو، لێی پرسی:
- چیتە؟
ڕاسکۆلنیکۆڤ توانای وەڵامدانەوەی نەبوو، هەرگیز ئەوەی بە بیردا نەدەهات مەبەستەکە بەم جۆرە "ئاشکرا" بکات، خۆیشی نەیدەزانی ئێستا چی بەسەر دێت.
سۆنیا بەهێوری لێی نزیک کەوتەوە، لەسەر قەرەوێڵەکە لە پاڵیا دانیشت، بێ ئەوەی چاوی لێبتروکێنێت چاوەڕوانیی کرد، دڵی بە جۆرێک لێی دەدا، لەوەدا بوو بتەقێت، بەرگەگرتنی ئەو حاڵەتە مەحاڵ بوو.
ڕاسکۆلنیکۆڤ ڕووە هەڵبزڕکاو و مردووئاساکەی، کە ڕەنگی مردووی لێنیشتبوو کردە سۆنیا. لێوی بەبێ خۆکرد لار دەکەوت و دەیویست شتێک بڵێت، ترس تەواو دەستی بەسەر سۆنیادا کێشا، لەسەرخۆ لێی تەکییەوە و وتییەوە:
- تۆ چیتە؟
ڕاسکۆلنیکۆڤ وەک یەکێک وڕێنە بکات و ئاگای لە خۆی نەبێت، کەوتە منەمن:
- هیچ، سۆنیا، مەترسە.. هیچ نییە! بە ڕاستی هەروا ئەبێت ئەگەر دادوەرییەکی ڕاستەقینە بکەین..
لەپڕێکدا چاوی لە سۆنیا بڕی و وتی:
- باشە بۆ من تەنیا بۆ ئەوە هاتووم ئازاری تۆ بدەم؟ بەڕاست بۆ؟ من بەردەوام ئەم پرسیارە لە خۆم دەکەم، سۆنیا..

ڕەنگە پێش چارەکەسەعاتێک ئەو پرسیارەی لە خۆی کردبێت، بەڵام ئێستا ئەم قسانە لەوپەڕی بێتوانایی و بێئاگاییدا دەکات. لەرزێکی بەردەوامییش تەواوی جەستەی داگرتبوو.

سۆنیا هاودەردیی کرد و لێی ڕوانی، پێی وت:

- ئەم ئازارە چییە تۆ دەیچێژیت!

- هەمووی بێمانایە!.. دەزانیت سۆنیا (لە ناکاوێکدا زەردەی هاتێ، زەردەخەنەیەکی کاڵ و بێتین کە یەک دوو چرکەساتی خایاند) لە بیرتە دوێنێشەو دەمویست چیت پێبڵێم؟

سۆنیا بە نیگەرانییەوە چاوەڕێ ما.

- ئەو کاتەی دەڕۆیشتم، وتم ڕەنگە ماڵئاواییەکی هەتاهەتاییت لێبکەم. وەلێ ئەگەر بێم بۆ ئێرە. پێت دەڵێم.. کێ لیزاڤیتای کوشتووە.

سۆنیا لەپڕا هەموو لەشی کەوتە لەرزین.

- باشە، وا ئێستا هاتووم ئەوەت پێبڵێم.

سۆنیا بەبێ ئارامی لەبەر خۆوە وتی:

- کەواتە تۆ دوێنێشەو بە ڕاستی..

بەڵام وەک لەپڕا هاتبێتەوە سەرخۆی، بەپەلە پرسی:

- تۆ لە کوێ دەزانیت؟

هەناسەی بە زەحمەت دەدا و ڕەنگی تادەهات زیاتر هەڵدەبزڕکا،

- دەزانم.

سۆنیا دەقیقەیەک بێدەنگ بوو، پاشان بە ترسەوە پرسی:

- بۆ ئەو کەسەیان گرتووە؟

- نا، نەیانگرتووە.

دیسانەوە سۆنیا بە دەنگێکی زۆر کزەوە، دوای کەمێک پرسی:

- ئەی کەواتە تۆ چۆن دەیزانیت؟

ڕاسکۆلنیکۆڤ ئاوڕی لێدایەوە و جوان لێی ڕاما، بە زەردەخەنە لاواز و کەچەکەی پێشوویەوە وتی:

- هەڵیبێنە.

مووچرکێک بە جەستەی سۆنیادا گەڕا، پاشان زەردەیەکی منداڵانەی هاتێ و وتی:

- ئاخر تۆ بۆ.. تۆ بۆ ئەوەندە من دەترسێنیت؟

ڕاسکۆلنیکۆڤ کە هەر تەماشای دەموچاوی سۆنیای دەکرد و دەتوت ناتوانێت چاوی لێبتروکێنێت، لەسەر قسەکانی ڕۆیشت:

- دیارە من و "ئەو کەسە" زۆر هاوڕێین.. ئەوەی من بیزانم، ئەو نەیدەویست لیزاڤێتا بکوژێت.. بە ڕێکەوت لیزاڤێتای کوشت، ئەو دەیویست تەنیا پیرێژنەکە بکوژێت.. ئەو کاتەی کە بە تەنیایە.. بەڵام لەپڕێکدا لیزاڤێتا گەیشت و.. ئەویشی کوشت.

دەقیقەیەکی زۆر ترسناک تێپەڕی، هەردووکیان لە یەکدی ڕامابوون، ڕاسکۆلنیکۆڤ پرسیارێکی لێکرد وەک لە قەڵایەکەوە خۆی فڕێ دابێتە خوارێ، وابوو:

- ناتوانیت هەڵیبێنیت ئەو کەسە کێیە؟

سۆنیا بە دەنگێکی زۆر نزم لەبەر خۆوە وتی:

- ن.. نا.

- باشە، بڕوانە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ دوای قسەکان، سەرلەنوێ هەستە کۆنینەکەی ئاشنای لەپڕێکدا ڕۆحی تەزاند. لە سۆنیای دەڕوانی، وەلێ لەپڕێکدا لە دەموچاوی سۆنیادا سیمای لیزاڤێتای بینییەوە. ئەو چرکەساتەی دەموچاوی لیزاڤێتا بە چاکی هاتەوە بیر، کە بە تەورەکەیەوە لێی نزیک کەوتەوە، ئەو لە ترسا خۆی پەنادایە لای دیوارەکە و هەردوو

دەستی بۆ پێشەوە درێژ کرد، زۆر چاکی لە بیرە، لە دەموچاوی لیزاڤیتادا ترسێکی منداڵانەی بینی، وەک سیمای دەموچاوی ئەو منداڵانەی لەپڕێکدا لە شتێک بترسن، بە نارەحەتییەوە لەو شتە ترسناکە بڕوانن و خۆیان بخەنە لاوە، دەستە بچووکەکانیان بۆ پێشەوە درێژ بکەن و لەوەدا بێت بگرین. تا ڕادەیەک ئێستا سۆنیا لە هەمان ئەو حاڵەتەدا بوو. بە هەمان بێتوانایی و ترسولەرزەوە، ماوەیەک لە ڕاسکۆلنیکۆڤ ڕاما، لەپڕا دەستی چەپی بۆ پێشەوە درێژ کرد، کەمێک پەنجەی بەسەر سنگی ڕاسکۆلنیکۆڤدا هێنا، بە هێوری لەسەر تەختەکە هەستا، وردەوردە لێی دوور کەوتەوە و چاوی بە تیژی تێبڕی. لەپڕێکدا ترسەکەی سۆنیا لە ڕاسکۆلنیکۆڤیش نیشت، هەر هەمان ئەو ترسەی ئەو، ڕاسکۆلنیکۆڤیش لای خۆیەوە لە سۆنیا ڕاما، تا ڕادەیەک هەمان زەردەخەنە منداڵانەکە بە دەموچاوی ئەویشەوە دەرکەوت، سەرئەنجام لەژێر لێوەوە وتی:

- هەڵت هێنا؟

- خودایا!

ئەم وشەیە بە ئاهێکی ترسناکەوە لە سنگی سۆنیا هاتە دەرێ، کچەکە توانای لێبڕا، کەوتە سەر قەرەوێڵەکە و ڕووی لە سەرینەکەدا ون بوو. بەڵام دوای چرکەیەک بەپەلە هەستا و خێرا لە ڕاسکۆلنیکۆڤ نزیک بووەوە، هەردوو دەستی گرت، بە قامکە باریکەکانی وا کەوتە گوشینیان، دەتوت لە مەنگەنەدان، دیسانەوە بێجووڵە، وەک لە جێگاکەیدا بزمارکوت کرابێت. لە دەموچاوی ڕاسکۆلنیکۆڤ ڕامایەوە. بەو ڕامانە پڕ لە نائومێدییەوە دەیویست لە ئاواتێکی خۆی بگەڕێت و بیدۆزێتەوە. بەڵام هیچ ئاواتێکی بەدی نەکرد. هیچ گومانێک نەما. هەر ئەوە بوو کە بۆی چووبوو. تەنانەت لە دواییدا، کاتێک کە سۆنیا ئەو

چرکەساتەی بیر دەکەوتەوە، حاڵەتێکی سەیر و سەرسووڕهێنی تووش دەهات: چۆن یەکسەر لەوە گەیشتبوو کە ئیدی گومانی تیا نەماوە؟ ئەوێک نەیدەتوانی بڵێ لەوەوبەر هەستێکی لەو بابەتەی تێگەڕاوە، کەچی کە ڕاسکۆلنیکۆڤ ئەوەی پێوت، لەپڕێکدا وای هاتەبەر چاو کە پێشتر ئەوە بەدڵیدا ختوورەی کردووە.
ڕاسکۆلنیکۆڤ وەک بلاڵێتەوە وتی:
- بەسە سۆنیا، بەسە! ئازارم مەدە.
ڕاسکۆلنیکۆڤ هەرگیز بەو نیازە نەبوو کە ئاوا دان بە مەسەلەکە دابنێت، هەرگیز، بەڵام وا کەوتەوە.
سۆنیا کە دەتوت ئاگای لە خۆی نەماوە، لە جێگاکەی هەستا، بەدەم هەڵگلۆفتنی توندی دەستییەوە گەیشتە ناوەڕاستی ژوورەکە، بەڵام بەپەلە گەڕایەوە و لە پاڵیا دانیشت، بە جۆرێک لەوەدا بوو شانی بە شانییەوە بنووسێت. لەپڕا وەک یەکێکی ئەنگێوراو لەرزی، قیژاندی و بەبێ ئەوەی هۆیەکەی بزانێت، لە بەردەم ڕاسکۆلنیکۆڤدا کڕنووشی برد. وتی:
- چیت کردووە، چیت بە خۆت کردووە؟
پاشان ڕاست هەستایە سەر پێ و ئاوێزانی گەردنی بوو، لە ئامێزی گرت و توند ب ەخۆیەوە نووساند.
ڕاسکۆلنیکۆڤ سڵەمییەوە و چووە دواوە، تەماشای کرد و زەردەخەنەیەکی خەمگینانەی هاتە سەر لێو.
- تۆ زۆر سەیریت، سۆنیا! لە ئامێزم دەگریت و ماچم دەکەیت، هەر تەواو لەو کاتەیشدا کە من باسی "ئەو شتەم" بۆ کردیت. تۆ هەرگیز نازانیت چی دەکەیت!
- نا، نا، لەم دنیایەدا کەس ئێستا لە تۆ داماوتر نییە!

بێ ئەوەی گوێی لە سەرنجەکەی ڕاسکۆلنیکۆڤ بێت، لە کاتی تەواو هەڵچوونیدا ئەو ڕستەیەی وت، وەک ئەوەی هیچ ئاگای لە خۆی نەمابێت و یەکسەر بە کوڵ کەوتە گریان. هەستێک کە ماوەیەکی زۆر بوو ڕاسکۆلنیکۆڤ ئاشنایەتیی لەگەڵیدا نەمابوو، وەک شەپۆلێکی بەتاو پەلاماری دڵی دا و زوو نەرمی کرد. ڕاسکۆلنیکۆڤ بەرگەی ئەو هەستەی نەگرت و دوو دڵۆپ فرمێسک بە برژۆڵییەوە قەتیس ما. پاشان بە ئومێدەوە تەماشای سۆنیای کرد و وتی:

- کەواتە سۆنیا دەستبەردارم نابیت؟

سۆنیا هاواری کرد:

- نا، نا، نا، هەرگیز، لە هەر شوێنێک بیت دەکەومە دوات. هەر شوێنێک! خودایا! وای لە منی بەدبەخت! ئاخر، بۆ پێشتر من تۆم نەناسی! بۆ زووتر نەهاتیتە ئێرە؟ ئای خودایا!

- وا ئێستا هاتووم.

دەتوت سۆنیا ئەقڵی لەدەست داوە، دیسانەوە دەستی لە مل کردەوە:

- ئێستا! ئێستا چی بکەین!.. پێکەوە، لەگەڵ تۆدا دێم بۆ زیندان.

وەک لە ناکاودا دەماری ڕاسکۆلنیکۆڤت ڕاکێشابێت. زەردەخەنەیەکی بێزاری پڕ لە لەخۆباییبوونی جارانی کەوتەوە سەر لێو، وتی:

- سۆنیا، ڕەنگە من هێشتا حەزم لە چوونەزیندان نەبێت.

سۆنیا تەماشایەکی خێرای کرد.

دوای ئەوەی لە ناکاوێکدا سۆنیا هاوسۆزی خەم و ئازاری ئەو مرۆ بەدبەختەی کرد، وا جارێکی دی بیری ترسناکی کوشتن لە پەڕەی دڵی دایەوە. لە گۆڕانی تۆنی دەنگی ڕاسکۆلنیکۆڤدا لەپڕا دەنگی پیاوکوژێکی بیست و بە سەرسامییەوە لێی ڕاما. ئەو تا ئێستا نەیدەزانی چۆن و لەبەرچی ئەو کارەی کردووە. وا ئێستا تێکڕای

هەموو ئەو پرسیارانە پێکەوە لە هەستیدا هەڵگیرسان، دیسان باوەڕی نەکرد کە "ئەو، دەکرێت ئەو پیاوکوژبێت! باشە ئاخر شتی وا دەبێت؟" سۆنیا کە پێدەچوو هێشتا نەهاتبێتەوە سەرخۆی، بەوپەڕی سەرسامییەوە وتی:

- یانی چی؟ من لە کوێم! باشە چۆن تۆ.. توانیت ئەم بڕیارە بدەیت؟.. یانی بۆ!

ڕاسکۆلنیکۆڤ دەنگی شەکەتیی لێدەچۆڕا و تا ڕادەیەکیش بە بێزارییەوە وتی:

- دیارە، بۆ دزین! لێمگەڕێ، سۆنیا!

سۆنیا بەوپەڕی سەرسامییەوە لە شوێنەکەیدا چەقی بوو، بەڵام لەپڕا هاواری کرد:

- برسیت بوو! تۆ.. بۆ ئەوەی یارمەتی دایکتی پێبدەیت؟ ها؟

ڕاسکۆلنیکۆڤ سەری داخست و بۆ لایەکی تر ڕووی وەرگێڕا و بە هێوری وتی:

- نا، سۆنیا، نا! من ئەوەندە برسیم نەبوو.. من، لە ڕاستیا دەمویست یارمەتی دایکم بدەم. بەڵام.. ئەمەیش تەواو ڕاست نییە.. سۆنیا، ئازارم مەدە.

سۆنیا دەستی ڕاوەشاند و وتی:

- باشە دەبێت هەموو ئەمانە ڕاست بن! خودایا، ئەمە چ جۆرە ڕاستییەکە! کێ دەتوانێت بڕوا بەمە بکات؟.. تۆ کە هەموو شتێکی خۆت بە خەڵکی دەبەخشیت، چۆن بۆ دزی خەڵک دەکوژیت؟

پاشان هاواری کرد:

- ئایی! کەواتە ئەو پارەیەی بە کاترینا ئیڤانۆڤنات دا.. ئەو پارەیە.. خودایا.. ئەو پارەیەیش..

ڕاسکۆلنیکۆڤ بەپەلە قسەکانی پێبڕی:
- نا، سۆنیا، لێرەدا بوەستە، ئەم پارەیە لەو پارانە نەبوو، ئەم پارەیە دایکم بە هۆی بازرگانێکەوە بۆی ناردبووم، ئەو کاتە نەخۆش بووم، هەر ئەو ڕۆژەی کە پارەکەم پێگەیشت، دامێ، ڕازومیخین شایەتە.. ئەو پارەیە هی من بوو، هی خۆم، بەهەق هی خۆم بوو.
سۆنیا بە سەرسامییەوە گوێی لێگرتبوو، بە هەموو توانایەوە هەوڵی دەدا لە شتێک تێبگات.
ڕاسکۆلنیکۆڤ لەسەرخۆ و لە حاڵەتی بیرکردنەوەدا وتی:
- وەلێ پارەکەی تر.. من تەنانەت نازانم پارەی لێبوو یان نا، من لەو کاتەدا کیفی پارەکەم لە ملی کردەوە.. کیفێکی پێستە بوو، پڕ بوو.. زۆری تێئاخنرابوو. بەڵام من تەماشای ناوەوەیم نەکرد، دیارە پەلەم بووە، وەلێ شتەکان دوگمە و سەردەست و زنجیر بوو. هەموو ئەوانەم لەگەڵ کیفی پارەکەدا، لە حەوشەیەکدا کە نایناسمەوە، لە شەقامی "و..." خستمە ناو چاڵێکەوە، لەژێر بەردێکدایە، ئێستایش هەموو شتەکان هەر لەوێدان.
سۆنیا زۆر بە وردی گوێی گرتبوو، پاشان خێرا، وەک بیەوێت دوائومێدی لەدەست نەچێت، پرسی:
- باشە بۆ.. ئەی چۆن دەڵێی بە مەبەستی دزی کوشتووتە، لە کاتێکدا کە خۆت هیچت لێهەڵنەگرتووە؟
- نازانم.. هێشتا بڕیاری ئەوەم نەداوە ئەو پارانە هەڵبگرم یان نا!
ڕاسکۆلنیکۆڤ وشەکانی بە جۆرێک دەوت، وەک ئەوەی لە بیرکردنەوەیەکی سەختا بێت، پاشان هاتەوە سەر خۆی، زوو زەردەخەنەیەکی کرد و لەسەر قسەکانی ڕۆشت:
- ئەمە چ گەوجایەتییەک بوو من ئێستا کردم، ها؟

بیرێک بەسەری سۆنیادا تێپەڕی: "تۆ بڵێی شێت نەبێت؟" بەڵام زوو لە سەری خۆی دەرکرد. نا، مەسەلەکە شتێکی ترە، شتێک کە هیچ کەس تێی ناگات.

لەپڕێکدا ڕاسکۆلنیکۆڤ زۆر بە گەرمی وتی:

- دەزانیت سۆنیا، دەزانیت دەمەوێت چیت پێبڵێم: ئەگەر تەنیا لەبەر ئەوە کوشتبێتم کە برسیم بووە (ڕاسکۆلنیکۆڤ جەختی لەسەر هەر وشەیەک دەکرد، نیگایەکی پڕ لە ڕاز بەڵام ڕاستگۆیانەی لە سۆنیا دەگرت) ئێستا.. بەختەوەر بووم. ئەمە بزانە.

دوای کەمێکناڵەیەکی نائومێدانەی کرد و وتی:

- بەڵام بە تۆ چی، ئەم مەسەلەیە چ سوودێکی بۆ تۆ هەیە. ئاخر بە کەڵکی چی تۆ دێت تەنانەت ئەگەر دان بەوەدا بنێم کە کارێکی خراپم کردووە؟ باشە، ئەم سەرکەوتنە گەمژانەیەی تۆ بەسەر مندا چی بۆ تۆ دەکات؟ ئاخ سۆنیا، بۆچی من بۆ ئەم شتانە هاتوومەتە لای تۆ؟

سۆنیا ویستی شتێک بڵێت و بێدەنگ بوو.

ڕاسکۆلنیکۆڤ وتی:

- بۆیە دوێنێشەو داوای هاتنم لێکردیت، چونکە ئیدی بێجگە لە تۆ کەسم نەماوە.

- بۆ کوێ بێم؟

- مەشڵەژێ، بۆ دزی و کوشتن نا، من و تۆ دوو کەسی جیاوازین.. دەزانیت سۆنیا، من ئێستا، هەر ئێستا لەوە گەیشتم کە دوێنێشەو بۆ کوێم بانگ دەکردیت. دوێنێشەو نەمدەزانی بۆ کوێت بانگ دەکەم. تەنیا لەبەرشتێک داوام لێدەکردیت و هەر بۆ ئەوەیش هاتبووم: سۆنیا، بە تەنیا جێم مەهێڵە. جێم دێڵیت؟

سۆنیا دەستی ڕاسکولنیکۆفی گوشی.

دوای دەقیقەیەک ڕاسکۆلنیکۆڤ بەوپەڕی خەم و نائومێدیەوە، لە کاتێکدا کە بە قووڵی لە سۆنیا ورد دەبووەوە، هاواری کرد:
- باشە بۆ، بۆچی پێموت، بۆ کارەساتەکەم بۆ گێڕایەوە! تۆ، سۆنیا چاوەڕێی پاساوی منی، دانیشتویت و چاوەڕێ دەکەیت، من ئەمە دەبینم، بەڵام چیت پێبڵێم؟ ئاخر، تۆ شتێک لەو کێشەیە تێناگەیت، تەنیا ئەوەیە کە ئازار دەچێژیت.. ئەویش لەبەر من. باشە، بڕوانە، تۆ دەگریت و پاشان لە ئامێزی خۆتم دەگریت، بۆ لە ئامێزم دەگریت؟ چونکە نەمتوانی خۆم بە تەنیا بەرگەی ئەو نەهامەتییە بگرم و هاتووم بارە قورسەکە لە ئەستۆی یەکێکی تر بنێم. "تۆیش ئازار بچێژە، من ئاسوودەتر دەبم" ئایا تۆ دەتوانیت بەدکارێکی ئاوات خۆش بوێت؟
سۆنیا هاواری کرد:
- بۆ تۆ خۆیشت ئازار ناچێژیت؟
دیسانەوە هەمان هەستوسۆز وەک شەپۆلێک بەسەر دڵی ڕاسکۆلنیکۆڤدا هات و بۆ چرکەساتێک دڵی نەرم بوو.
- سۆنیا، من دڵێکی خراپم هەیە، ئەمە بزانە، گەلێک شت هەن لەمەوە ڕووناکییان دەچێتە سەر، هەر لەبەر ئەو خراپییەی خۆیشمە کە هاتوومەتە لات و تووڕەم، بێگومان کەسانێک هەن لە حاڵێکی وادا هەرگیز ناچنە لای کەسی تر. بەڵام من ترسنۆک و.. بەدم! بەهەرحاڵ، ئەمانە گرنگ نین.. دەبێت ئێستا قسەی خۆم بکەم، بەڵام نازانم لە کوێوە دەست پێبکەم..
ڕاسکۆلنیکۆڤ وەستاو کەوتە ناو دنیای بیرکردنەوەوە، پاشان سەرلەنوێ هاواری کردەوە:

- بەداخەوە من و تۆ دوو کەسی جیاوازین، هەرگیز لە یەکدی ناگەین، بە ڕاستی نازانم بۆ، بۆ هاتم بۆ ئێرە! هەرگیز لە خۆم خۆش نابم، سۆنیا وتی:
- نا، نا، چاکت کرد هاتیت، باشترە من بیزانم! زۆر باشترە.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە مەراقەوە لێی ڕوانی، لەوە دەچوو بیری لە شتێک کردبێتەوە، وتی:
- ڕەنگە شتەکە وابووبێت، هەر بە ڕاستی وابوو، دەزانیت، من ویستم ببم بە ناپلیۆن، بۆیە کوشتم.. باشە، ئێستا تێدەگەیت؟
سۆنیا لە ڕووی سادەیی خۆی و بە شەرمەوە کەوتە ورتەورت:
- نـ.. نا، بەڵام تۆ قسەکەت بکە..
جەختی لەسەر وتەکانی کرد:
- .. بیلێ! تێی دەگەم، لە ناخەوە تێی دەگەم.
- تێدەگەیت؟ زۆر باشە، با بزانین.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بێدەنگ بوو، ماوەیەک دالغەی لێدا و ئەوسا وتی:
- ئەوەی مایەی پێکەنینە، ئەوەیە من جارێکیان پرسیارێکم لە خۆم کرد کە: ئەگەر بۆ نموونە ناپلیۆن لە شوێنی من بووایە، لە سەرەتای ژیانیدا و بۆ بەدەستهێنانی شکۆ و گەورەیی نە ڕێگەی تۆلۆن و میسر، نە تێپەڕین بە چیای موبلانی لەبەر بگرتایە، بەڵکو لەباتیی هەموو ئەو شتە جوان و مەزنانە تەنیا و تەنیا پیرێژنێکی بکوشتایە، ژنێکی قێزەونی سەلەمخۆری هیچوپووچ هەر بۆ ئەوەی دەست بەسەر پارەی ناو سندووقەکەیدا بگرێت -ئەمەیش بۆ ئەوەی کە دەرگا لەسەر ژیانی ئاییندەی خۆی بکاتەوە، تێدەگەیت؟ ئایا ئەوسا ئەو کارەی دەکرد، ئەگەر هیچ دەرووەیەکی تری نەدیبایە؟ ئایا هەستی بە تەریقی و بێئابڕوویی نەدەکرد چونکە ئەو ڕێگەچارەیە گەلێک

ڕسواییە و دوورە لە جوامێریی و.. تاوانیشە؟ باشە، دەبێت پێت بڵێم کە لەسەر ئەو "پرسیارە" ماوەیەکی زۆر ئازارم چەشت، بە جۆرێک گەلێک شەرمەزار بووم کاتێک لەپڕێکدا گەیشتمە ئەوەی – ئەمەیش زۆر کتوپڕ بوو– کە ناپلیون نەک تەنیا خەجاڵەت نەدەبوو، بەڵکو هەرگیز ئەوەی بە بیردا نەدەهات کە ئەمە کارێکی بەنرخ نەبێت.. تەنانەت سەریشی لەوە دەرنەدەکرد کە بۆ دەبێت ئەم کارە سووک و ڕسوایی بەدوا بێت؟

بێگومان ئەگەر ڕێگەچارەی تری لەبەردەستا نەبووایە، ئەویش ئەو پیرێژنەی دەکوشت. باشە، منیش لەو دوودڵییە هاتمە دەرێ و کوشتم.. وەک پەیڕەویکردن لە خاوەن دەسەڵاتێک، ئیتر بەسەرهاتەکە وابوو، پێکەنینت پێدێت؟ بەڵێ، سۆنیا، ڕەنگە لێرەدا لە هەموو سەیرتر ئەوە بێت کە بەسەرهاتەکە بەم شێوەیە ڕووی داوە..

بەڵام سۆنیا بە هیچ جۆرێک پێکەنینی نەدەهات، بە دەنگێکی زۆر نزم و شەرمنتر لە پێشوو، وتی:

– وا چاکە کورت و پوخت مەسەلەکەم بۆ باس بکەیت، ئیتر پێویست بە نموونەهێنانەوە و ئەمسەروئەوسەر ناکات.

ڕاسکۆلنیکۆڤ ئاوڕی لێدایەوە، نیگایەکی خەمبارانەی کرد و دەستی گرت.

– لەمەیشدا تۆ ڕاست دەکەیت سۆنیا، ئەمانە هەموو قسەی بێمانا و تا ڕادەیەک ورێنەی ڕووتن! بڕوانە، تۆ دەزانیت کە ئیدی تا ڕادەیەک دایکم هیچی نییە، خوشکم ڕێکەوت ڕووناکبیری کردووە و بە ناچاری لە ناو خێزانەکاندا دادەیی دەکات. تاقە ئومێدێکی ئەوان من بووم. من دەمخوێند، وەلێ نەمدەتوانی خەرجیی زانکۆ پەیدا بکەم، بۆیە ناچار بووم بۆ ماوەیەک واز لە خوێندن بهێنم. ئەگەر کارەکە ئاسایی

برۆیشتایە، دوای دە، یان دوانزە ساڵ –ئەگەر هەموو شتێک بە باشی بەڕێوە بچوایە– لە دواییدا دەبوومە مامۆستا یان کارمەندێک و مانگانە هەزار ڕۆبڵ مووچەم وەردەگرت.. –دەتوت ڕاسکۆلنیکۆڤ پێشتر قسەکانی لەبەر کردووە– بەڵام تا ئەو کاتە دایکم لە داخ و خەفەتا دەمرد، منیش بە هیچ جۆرێک نەمدەتوانی ئاسوودەی بکەم. وەلێ خوشکم، ڕەنگە ئەو لە دایکم خراپتری بەسەر بهاتایە!.. باشە ئەمە پێی دەڵێن چی مرۆڤ هەموو تەمەنی نەبوونی بێت و بە لای هەر شتێکدا بڕوات، ڕووی لێوەربگێڕێت، دایکی فەرامۆش بکات، سووکایەتییەک کە بە خوشکی دەکرێت، بەوپەڕی ڕێزەوە قبووڵی بکات؟ ئەمە بۆ؟ ئایا بۆ ئەوەی دوای بەخاکسپاردنی ئەوان، کەسانێکی تری وەک ژن و منداڵ پێک بهێنێت و پاشان ئەوانیش بە هەژاری و بەبێ تیکەیەک نان بەجێ بهێڵێت؟ باشە.. باشە.. منیش بڕیارم دا، دوای ئەوەی پارەی پیرێژنەکەم دەست دەکەوێت، لە ساڵەکانی بەرایی خوێندنمدا خەرجی بکەم، بەبێ ئەوەی ئەرکی خوێندنی زانکۆم بخەمە ئەستۆی دایکم، هەروەها هەندێکی تری ئەو پارەیە لە یەکەم هەنگاوی ژیانی دوای زانکۆدا، بە شێوەیەکی ڕێکوپێک و بنەمایەکی فراوان بەکار بهێنم. واتا کار و کردەوەی ئاییندەم بە جۆرێک ڕێک بخەم، کە بتوانم ژیانێکی ئازاد و تازە بۆ خۆم بڕەخسێنم. باشە، ئەمە هەموو شتێکە.. دەی، بەو جۆرە پیرێژنەکەم کوشت، ئەمە کارێکی خراپ بوو من کردم.. بەڵام.. ئەمەندە بەسە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە شەکەتی کۆتایی بە چیرۆکەکە هێنا، پاشان سەری داخست.

سۆنیا بە خەمگینییەوە هاواری کرد:

- ئاخ. ئەمە ڕاست نییە، ڕاست نییە، باشە، دەبێت شتی وا بکرێت.. نا، وانییە، وانییە.

- دەبینیت کە خۆت دەڵێیت وانییە! بەڵام من ڕاستوڕەوان پێم وتیت، هەقیقەتەکە چۆنە، وا.

- ئاخر ئەمە چ جۆرە هەقیقەتێکە! ئاخ خودایا!

- سۆنیا، من تەنیا ئەسپێیەکم کوشتووە، ئەسپێیەکی پیس و زیانبەخش.

- بۆ مرۆڤ ئەسپێیە؟

ڕاسکۆلنیکۆڤ تەماشایەکی سەیری کرد و وەڵامی دایەوە.

- خۆیشم دەزانم ئەو ئەسپێ نەبوو.

پاشان لەسەر قسەکانی ڕۆشت:

- من درۆ دەکەم، سۆنیا، ماوەیەکە درۆ دەکەم.. مەسەلەکە ئەمە نییە، تۆ ڕاست دەکەیت، سۆنیا. کارەکە ئەنگێزەی زۆر تری لە دواوەیە، سۆنیا، من ماوەیەکی زۆرە لەگەڵ کەسدا نەدواوم.. ئێستا سەرم زۆر دێشێت.

چاوی ڕاسکۆلنیکۆڤ لە ئاگری تادا داگیرسابوو، تا ڕادەیەک کەوتبووە وڕێنەکردن، زەردەخەنەیەکی نیگەرانی بەسەر لێویدا دەهات و دەچوو. لەو حاڵەتە دەروونییە شپرزەیەدا، شەکەتییەکی سەختی پێوە دەبینرا.

سۆنیا دەیزانی سنووری ئازارکێشانەکەی چەندە زۆرە. سەری ئەویش گێژی دەخوارد. ڕاسکۆلنیکۆڤ بە شێوەیەکی زۆر سەیر قسەی دەکرد! وەک ئەوەی وردەوردە مەسەلەکان بکەونە ڕوو. "بەڵام.. چۆن دەبێت، چۆن! ئای خودایا!" سۆنیا لە داخ و نائومێدیدا بە جۆرێک دەستی هەڵدەگلۆفت، وەک بیەوێت بیانشکێنێت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ وەک بە گۆڕانی بیروباوەڕی خۆی سەرسامی دایگرتبێت، لەپڕێکدا سەری بڵند کرد و کەوتەوە قسە:
- نا، سۆنیا، وانییە، کارەکە بەو جۆرە نییە، وا چاکە.. تۆ گریمانەکە وا بکە -بەڵێ ئەمەیان چاکترە- تۆ وای دابنێ من کابرایەکی لەخۆباییم، ئیرەیی دەبەم، تووڕەم، نامەردم، ڕکاویم و تۆڵەکارم و.. تەنانەت شتێک لە شێتیەتیم تێدایە- لێگەڕێ با هەموو شتێکت یەکژەمی پێبڵێم، لەبارەی شیمانەی شێتیەتیی منەوە، پێشتریش هەندێک شتیان دەوت و من پێم دەزانی.. - ئێستایش پێم وتیت من خەرجیی زانکۆم بۆ دابین نەدەکرا. بەڵام دەزانیت، ڕەنگە بمتوانیایە خوێندنەکەم تەواو بکەم؟ ڕەنگە دایکم بیتوانیایە پێویستییەکانی زانکۆی بۆ بناردمایە و خۆیشم خەرجیی خواردن و جلوبەرگم پەیدا بکردایە. بێگومان دەمتوانی! وانەم دەوتەوە و بۆ هەر وانەیەک نیو ڕۆبڵم وەردەگرت. ڕازومیخینیش وای دەکرد. بەڵام من سواری سەری خۆم بووم و نەمکرد، بە ڕاستی "سواری سەری خۆم بووم" پڕ بە پێستی خۆیەتی. ئیتر وەک جاڵجاڵۆکە خزامە سووچەکەی خۆمەوە. تۆ هێلانەکەمت دیبوو، هاتوویت. تۆ دەیزانیت، سۆنیا، بنمیچی نزم و ژووری تەنگ چەندە ڕۆح و ئەقڵی مرۆڤ بە تەنگ دێنێت! ئای چەندە لەو ژوورە بێزار بووم! لەگەڵ ئەوەیشدا نەمدەویست لێی بڕۆمە دەرێ. هەر بە تایبەتی نەمدەویست بچمە دەرێ، بە درێژایی ڕۆژ دەرنەدەچووم و کاریشم نەدەکرد. تەنانەت حەزی خواردنیشم نەمابوو، هەر بۆ خۆم ڕادەکشام، ئەگەر ناستاسیا شتێکی بهێنایە دەمخوارد، ئەگەر نەیشیهێنایە هەر بە برسیەتی ڕۆژەکەم بەسەر دەبرد، هەر لە داخا داوام نەدەکرد! شەوانە بە تاریکی دادەنیشتم، چونکە پارەی مۆمێکم پەیدا نەدەکرد، کە ژوورەکە ڕووناک بکاتەوە. دەبوو وانەکانم ئامادە

بکەم، بەڵام کتێبەکانم فرۆشتبوو، لەسەر مێزەکەم، یاداشتەکانم، دەفتەرەکانم تا ئێستایش لە تەپوتۆزدان و قامکێک خۆڵیان لەسەرە. من زیاتر ئەوەم پێ خۆش بوو ڕابکشێم و بیر بکەمەوە، بەردەوام بیرم دەکردەوە.. بەردەوام خەونم دەبینی، خەونی سەیروسەمەرە، ناهێنێت باسیان بکەم! بەڵام ئەوسایش، وام دەهاتە بەرچاو کە.. نا، بەم جۆرەنا، ناتوانم بە چاکی لێی بدوێم، بڕوانە، من هەمیشە، لەو کاتەدا لە خۆم دەپرسی بۆ ئەمەندە گەلحۆم، ئەگەر کەسانی تر نەزان بن و منیش ئەو ڕاستییە بزانم کە نەزانن، ئەی بۆ خۆم ئاقڵتر نەبم؟ دوایی، سۆنیا، زانیم ئەگەر چاوەڕێ بم تا هەموو خەڵکیی ئاقڵ دەبن، ئەوە کاتی زۆری دەوێت.. پاشان لەوەیش گەیشتم کە شتی وا هەرگیز بەدی نایەت، خەڵکی گۆڕانیان بەسەردا نایەت، کەسیش نییە بیانگۆڕێت و ئەوەیش ناهێنێت مرۆڤ هەوڵی بێهودە بدات! بەڵێ، ئەمە وایە، ئەمە یاسای ئەوانە.. یاسایە. سۆنیا! ئەمە وایە، من ئێستا ئەوە دەزانم سۆنیا، ئەو کەسەی ئەقڵ و ڕۆحێکی توندوتۆڵی هەبێت. ئەو کەسە دەبێتە سەروەریان. ئەو کەسەی جەسارەتی زۆری هەبێت، ئەو کەسە لای ئەمان هەق بەدەستە و بۆی هەیە هەموو شتێک بکات. ئەو کەسەی مەسەلە گرنگەکان پشتگوێ بخات، تفی لێبکات، ئەو کەسە دەبێتە یاسادانەری ئەمانە، کەسێک لە هەموو ئەوانی دی بوێرتر بێت، هەر ئەو لەوانی دی زیاتر مافی هەیە. تا ئێستا ئەمە وا ڕۆیشتووە و لە ئاییندەیشدا هەروا دەبێت. تەنیا کوێرەکانن ئەم هەقیقەتانە نابینن.

هەرچەندە لە کاتی قسەکردندا ڕاسکۆلنیکۆڤ بەردەوام لە سۆنیای دەڕوانی، بەڵام ئیتر نیگەرانی ئەوە نەبوو بزانێت سۆنیا لە قسەکانی دەگات یان نا. تا بە تەواوی لەشی داگرتبوو، لە هەڵچوونێکی

ترسناکدا دەژیا (لە ڕاستیا دەمێک بوو لەگەڵ کەسدا نەدوابوو) سۆنیا زانی، ئەم ڕەشبینییە بووەتە بنەمای بیروباوەڕی ئەو.
ڕاسکۆلنیکۆڤ هەر بەو حاڵەتی هەڵچوونەوە بەردەوام بوو:
- سۆنیا، من ئەوسا هەستم کرد دەسەڵات تەنیا بۆ ئەو کەسانەیە، کە دەوێرن بنووشتێنەوە و بە چاکی بیگرن. لێرەدا تەنیا شتێک گرنگە: تەنیا شتێک، دەبێت بوێر بیت. ئەوسا، بۆ یەکەمجار لە هەموو تەمەنمدا بیرۆکەیەکم تێگەڕا، بیرۆکەیەک هیچ کەسێک لە پێش مندا بە خەیاڵیدا نەگەڕابوو، هیچ کەسێک. لەپڕێکدا پرسیارێک وەک خۆرەتاو لە پێشمدا قوت بووەوە، ئەویش ئەوەبوو کە بۆچی تاکو ئێستا یەکێک نەیوێراوە، کاتێک بە لای ئەم هەموو گەندەڵییانەدا تێپەڕیووە، کلکیان بگرێت و ڕەوانەی دۆزەخیان بکات، بەڵام من.. من ویستم بوێر بم و کوشتم.. من تەنیا ویستم بوێری بەخەرج بدەم، سۆنیا ئەمە هۆکارە ڕاستەقینەکەیە.
سۆنیا دەستی پێکدا دا و هاواری کرد:
- بەسە، بەسە! تۆ لە یەزدان دوور کەوتوویتەوە و یەزدانیش تۆی داوەتە دەست شەیتان..
- بەڕاست، سۆنیا، ئەو کاتەی لە تاریکیدا ڕادەکشام و بیری سەیر سەیرم دەکردەوە، تۆ بڵێی ئەهریمەن ختوورەی خراپی خستبێتە دڵمەوە؟ ها؟ پێم بڵێ.
- وس بە، گاڵتە مەکە، کافر، تۆ لە هیچ تێناگەیت، لە هیچ، ئای خودایا، ئەو لە هیچ، لە هیچ، ناگات!
- بێدەنگ بە، سۆنیا، من گاڵتە ناکەم، بە هیچ جۆرێک. من خۆیشم دەزانم ئەهریمەن ڕێنمایی کردووم. بێدەنگ بە سۆنیا، بێدەنگ بە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ ئەم وتانەی بە بێزارییەوە دەوت و بەردەوامیش بوو لەسەری:

- من هەموو شتێک دەزانم، ئەو کاتانەی لە ژووورە تاریکەکەدا ڕاکشابووم، بیرم لە هەموو ئەمانە کردەوە و لەگەڵ خۆمدا هێنامن و بردمن.. زۆر بە وردی سەروبنم کردن. من هەموو شتێک دەزانم، هەمووی! نازانیت ئەم هەموو بێنەوبەردە و چەنەبازییە لەو شوێنەدا تا چ ڕادەیەک منیان بێئومێد و ناڕەحەت کرد! من دەمویست هەموو شتەکان فەرامۆش بکەم، لە نووکەوە ژیان بگرمە بەر سۆنیا، دەمویست دەست لە چەنەبازی هەڵگرم. ئایا تۆ بە ڕاستی وا بیر دەکەیتەوە کە من وەک گەمژەیەکی چاوبەستراو دوای ئەم کارە کەوتبم؟ نا، من وەک هۆشیارێکی زرنگ کەوتمە دوای ئەم کارە و هەر ئەوەیش سەری تیا بردم. ئایا بە ڕاستی تۆ وا بیر دەکەیتەوە کە ئەگەر من بۆ نموونە ئەم پرسیارەم لە خۆم بکردایە: "ئایا من مافی دەستەڵاتداریم هەیە یان نا"، نەمدەزانی کە نەخێر مافم نییە؟ یان ئەگەر لە خۆم بپرسم: "ئایا مرۆڤ ئەسپێیە یان نا؟" بێگومان لای من مرۆڤ ئەسپێ نییە. ئەوەی لای ئەو کەسە ئەسپێیە، کە هەرگیز ئەم پرسیارە لە خۆی ناکات، بەڵکو هەر لە خۆیەوە بۆ پێشەوە لێدەخوڕێت و دەڕوات.. کاتێک من ئەو هەموو ڕۆژانە ئازارم دەچێژا بۆ ئەوەی تێبگەم کە ئایا ناپلیۆن ئەو پیرێژنەی دەکوشت یان نا، تەواو ڕوون و ئاشکرایە من هەستی ئەوەم هەبووە کە ناپلیۆن نیم.. ئازاری ئەو هەموو چەنەبازییەم چەشت سۆنیا، حەزم دەکرد بەیەکجاری لە کۆڵ خۆمی بکەمەوە، سۆنیا، ویستم بەبێ هیچ چەندوچونێکی لۆژیکییانە، بیکوژم، لەبەر خۆم بیکوژم، تەنیا لەبەر خۆم، لەم لایەنەوە تەنانەت نەمویست درۆ لەگەڵ خۆمدا بکەم. ئەو

تاوانەم بۆ ئەوە نەکردووە یارمەتیی دایکم بدەم، نا، ئەمە درۆیە! بۆ ئەوەیش نەبووە کە دوای بەدەستهێنانی ئەو کەرەسانە کاری مرۆڤایەتی بکەم و یارمەتیی خەڵکی بدەم. نا، ئەمە درۆیە. من تەنیا لەبەر خۆم کوشتوومە، لەو چرکەساتەیشدا هیچ لام مەبەست نەبوو ئەوە بزانم کە پاشان دەبم بە کەسێکی چاکەخواز، یان هەموو تەمەنم وەک جاڵجاڵۆکە هەوڵ دەدەم خەڵکی بخەمە ناو تانوپۆکەمەوە و شیلەی ژیانیان بمژم.. مەسەلەی پارەیش هەر لە بیری مندا نەبووە، سۆنیا، کاتێک تووشم بوو بە تووشی ئەو کوشتنەوە، شتێکی ترم لە خەیاڵدا بوو.. من ئێستا بەو شتانە دەزانم.. سۆنیا هەوڵ بدە تێمبگەیت، ئەگەر ئەو ڕێگەیەم بێتەوە بەر، ڕەنگە هەرگیز کەس نەکوژم. من دەمویست لە شتێکی تر تێبگەم، شتێکی تر هانی دەدام ئەو کارە بکەم: دەبوو لەو کاتەدا من لەوە تێبگەم ئایا منیش وەک خەڵکانی دی ئەسپێم یان مرۆڤم؟ ئایا من دەتوانم سنوور ببەزێنم یان ناتوانم؟ ئایا ئازایەتی ئەوەم تیایە دانەومەوە و چیم پێویستە هەڵیبگرم، یان ناتوانم؟ ئایا بوونەوەرێکی ترسنۆک و لەرزۆکم یان خاوەن هەقم..

دیسانەوە سۆنیا دەستی بەدەستا دا و هاواری کرد:

- هەقی کوشتن؟ هەقی ئەوەت هەبێت خەڵکی بکوژیت یان نا؟

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە تووڕەییەوە هاواری کرد:

- ئاە.. سۆنیا!

ویستی بەرپەرچی بداتەوە، بەڵام بە سووکایەتیپێکردنەوە بێدەنگی هەڵبژارد، پاشان کەوتەوە قسە:

- قسەم پێمەبڕە، سۆنیا، من تەنیا دەمویست شتێک بۆ تۆ بسەلمێنم: ئەویش ئەوەیە کە لەو کاتەدا شەیتان منی بۆ ئەوێ کێش کرد، پاشان

تێی گەیاندم کە نەدەبوو بۆ ئەوێ بڕۆم، چونکە منیش وەک هەموو کەسانی دی بێجگە لە ئەسپێیەک هیچی تر نیم: کردمی بە مەسخەرە و گاڵتەجاڕی خۆی، لەبەر ئەمەیە ئێستا هاتوومەتە لای تۆ، میواندارییم بکە، سۆنیا، ئەگەر ئەسپێ نەبوومایە، هەرگیز دەهاتمە لای تۆ؟ گوێ بگرە: لەو ساتەدا کە بۆ لای پیرێژنەکە دەچووم، تاقە مەبەستم "تاقیکردنەوە" بوو، لەمە تێبگە.

- ئەوسا کوشتت! کوشتت!

- باشە، بزانە چۆنم کوشتووە؟ ئایا کەس بەم جۆرە دەکوژرێت، ئایا من چیم کردووە خەڵکی تریش وا دەکات؟ ڕۆژێک ئەوەت بۆ باس دەکەم کە چۆن ڕۆیشتووم بۆ ئەوێ، بۆ من پیرێژنەکەم کوشتووە؟ نا، من خۆم کوشتووە، نەک پیرێژنەکە! بۆ هەتاهەتایە ژیانی خۆم دا بەدەم ئاوەوە.. بەڵام پیرێژنەکە شەیتان کوشتوویەتی، نەک من.. باشە، ئیتر بەسە، سۆنیا، بەسە.

لەپڕێکدا دەنگی هەڵبڕی و بە خەفەتێکی بێئەندازەوە وتی:

- وازم لێبێنە. لێم گەڕێ.

پاشان ئانیشکی دادایە سەر ئەژنۆی، سەری خستە نێو هەردوو دەستی و وەک مەنگەنە گوشی.

ناڵەیەک لە گەرووی سۆنیاوە هات و وتی:

- ئای چ ئازارێکە!

ڕاسکۆلنیکۆڤ سەری بڵند کرد، نیگەرانی و نائومێدی تەواو دەموچاویان گۆڕیبوو، تەماشای سۆنیای کرد، لەپڕا وتی:

- باشە، چار چییە؟ چی بکەین؟ بیڵێ.

سۆنیا ڕاست لە جێگاکەی هەستا، بە چاوە پڕ لە فرمێسکەکانی کە دەدرەوشانەوە هاواری کرد:

- چار چییە! هەستە..

.. شانی گرت، ڕاسکۆلنیکۆڤ کەمێک هەستا، بە سەرسامییەوە لێی ڕوانی.

- .. هەر ئێستا، یەکسەر بڕۆ لەسەر چوارڕێگەکە ڕاوەستە، کڕنووش بەرە، لە پێشا زەوییەکە ماچ بکە، ئەو زەوییەی پیست کردووە، پاشان سەر بۆ هەموو لایەک دابنەوێنە، بۆ هەر چوارلا، ئینجا بە دەنگی بەرز بە خەڵکەکە بڵێ: "من کوشتوومە!" ئەوسا یەزدان ژیانێکی تازەت پێدەبەخشێت. دەرۆیت؟ دەڕۆیت؟

لە کاتی ئەم پرسیارانەدا هەموو لەشی سۆنیا کەوتبووە لەرزین و لەوەدا بوو لە هۆش خۆی بچێت. توند هەردوو دەستی لاوەکەی خستبووە نێو دەستی خۆیەوە، بە نیگایەکی ئاگرینەوە لێی دەڕوانی.

ڕاسکۆلنیکۆڤ ئەم هەڵچوونە کتوپڕەی سۆنیای زۆر سەیر هاتە بەرچاو و بە دەنگێکی گیراوەوە لێی پرسی:

- مەبەستت ئەوەیە بڕۆمە زیندان، سۆنیا؟ ئایا دەکرێت من ڕاستی لەسەر خۆم بڵێم.

- پێویستە خۆت لەبەر دەرد و ئازاردا بگریت بۆ ئەوەی لە گوناهەکانت پاک ببیتەوە.

- نا، من ناچمە لایان، سۆنیا.

- کەواتە ژیانی چی، چۆن دەتوانیت بژیت؟ ئایا ئەمە دەشێت؟ باشە، چۆن دەتوانیت لەگەڵ دایکتا قسە بکەیت؟ ئاه، ئەوان چییان بەسەر دێت؟ بەڵام من چی دەڵێم؟ تۆ دایک و خوشکت بەرەڵا کردووە، بەرەڵات کردوون و تەواو، وانییە؟ ئای خودایا: ئەو خۆی هەموو شتەکان دەزانێت. باشە، مرۆڤ چۆن دەتوانێت بێکەس بژی! ئێستا تۆ چیت بەسەر دێت!

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە هێوری وتی:
- منداڵ مەبە، سۆنیا، من چ ناهەقییەکم بەرانبەریان کردووە؟ بۆ بڕۆم بۆ لایان؟ چییان پێبڵێم؟ ئەمانە هەمووی خەیاڵی ڕووتن.. خۆیان ملیونان کەس دەکوژن و بە کاری چاکیشی دادەنێن. سۆنیا، ئەوانە درۆزن و حەرامزادەن!.. ناڕۆم، باشە چییان پێبڵێم؟
پاشان بە تەوسەوە وتی:
- پێیان بڵێم من کوشتوومە و نەموێراوە پارەکە هەڵبگرم و لەژێر بەردا شاردوومەتەوە؟ ئاخر ئەوان پێم پێدەکەنن و دەڵێن.. "کەربووی هەڵتنەگرت، گەوج و ترسنۆک بوویت". ئەوان هیچ، هەر لە هیچ ناگەن، ئەوان سۆنیا، شایانی ئەوە نین کە تێبگەن. بۆ بچم؟ ناچم، منداڵ مەبە سۆنیا.
سۆنیا دەستی پاڕانەوەی بۆ درێژ کرد و وتییەوە:
- ژیانی ئاییندەت بێجگە لە ئازارێکی بەردەوام هیچی تر نابێت.
ڕاسکۆلنیکۆڤ خێسەیەکی لێکرد، بە خەیاڵی پەرتەوە وتی:
- ڕەنگە زۆر بوختانم بە خۆمدا کردبێت، دەشێت هێشتا من مرۆڤ بم نەک ئەسپێ.. لە بڕیارەکانیشدا پەلەم کردبێت.. دەمەوێت هێشتا هەر بەرگری لە خۆم بکەم.
زەردەخەنەیەکی پڕ لە لەخۆباییبوونی کەوتە سەرلێو.
سۆنیا وتی:
- دەتوانیت بارێکی ئەوەندە گران هەڵبگریت؟ تەمەنێک، بە درێژایی تەمەنێک!
- ڕادێم، گوێ بگرە، گریان تەواو. ئێستا کاتی ئەوەیە بیر لە کار بکەینەوە، هاتووم پێت بڵێم ئێستا بە دوامدا دەگەڕێن، داویان بۆ داناوم.. دەمگرن.

سۆنیا بە ترسەوە هاواری کرد:
- وای!
- باشە بۆ هاوار دەکەیت؟ تۆ خۆت ناتەوێت بخرێمە زیندان؟ کەچی ئێستا دەترسیت؟ وەلێ ئەوە بزانە: من خۆمیان بەدەستەوە نادەم، بەرەنگاریان دەبمەوە، ناتوانن هیچ بکەن، هیچ بەڵگەیەکیان بەدەستەوە نییە. دوێنێ تووشی مەترسییەکی گەورە هاتم و وامزانی ئیدی تەواو بووم. بەڵام ئەمڕۆ کاروبار چاکترە. هەموو بەڵگەکانیان دوو ڕووی هەیە. بەو مانایەی کە من دەتوانم تۆمەتەکانیان بە قازانجی خۆم هەڵبگێڕمەوە، تێدەگەیت؟ هەڵیشیدەگێڕمەوە، چونکە شارەزایان بووم.. بەڵام گومان لەوەدا نییە کە دەمخەنە زیندانەوە. ئەگەر پێشهاتێک ڕووی نەدایە، ڕەنگە هەر ئەمڕۆ زیندانی بکرامایە. ڕەنگە ئێستایش ئەو کارە بکەن. هەرچەندە ئیتر گرنگ نییە، سۆنیا، ماوەیەک دەمێنمەوە و پاشان ئازادم دەکەن. لەبەر ئەوەی هیچ بەڵگەیەکی تەواویان بەدەستەوە نییە، بەدەستیشیانەوە نابێت، دڵنیات دەکەم، ئەوەی تا ئێستا بەدەستیانەوەیە، بەشی ئەوە ناکات تاوانبارم بکەن. بەڵام ئیتر بەسە.. ئەمەم بۆیە پێ وتی، تەنیا بۆ ئەوەی بیزانیت.. هەوڵیش دەدەم کە دایکم و خوشکم دڵنیا بکەم و ترسیان لێنەنیشێت.. لەوە ناچێت خوشکم لە ئێستادا پێویستی بە هیچ بێت.. دایکیشم هەروا.. هەموو شتەکە ئەمەیە. بەڵام تۆ ئاگات لە خۆت بێت.. لە بەندیخانەدا سەرم لێدەدەیت، کە زیندانی کرام؟
- ئاخ، بێگومان، بێگومان!
هەردووکیان شەکەت و داماو، وەک دوو کەسی نقوم بوو کە دوای زریان بە تەنیا کەوتبێتنە کەنارێکی چۆڵ و تەریکەوە، لە پاڵ یەکدا دانیشتبوون. ڕاسکۆلنیکۆڤ تەماشای سۆنیای دەکرد، هەستی بە

خۆشەویستییەکی زۆری سۆنیا دەکرد بەرانبەر بە خۆی، هەروەها لەناکاوێکدا هەستی بە ناڕەحەتی و ناخۆشییەک کرد کاتێک بینی کەسێک تا ئەو ڕادەیە ئەوی خۆشدەوێت. هەستێکی سەیر و ترسناک بوو. کە بۆ لای سۆنیا هات، وای بیر دەکردەوە هەموو هیوا و ئاواتی لەودا دەبینێتەوە. وای بۆ دەچوو کە هیچ نەبێت هەندێک لە ئازاری کەم دەبێتەوە، وەلێ ئێستا کە دڵی سۆنیا بە تەواوی لای ئەو بوو، لەپڕا زانی و هەستی کرد کە لە جاران زیاتر بەدبەختترە. بۆیە ڕووی لە سۆنیا کرد و پێی وت:

- سۆنیا، کاتێک دەکەومە زیندانەوە، وا چاکە سەرم لێنەدەیت.

سۆنیا وەڵامی نەدایەوە، دەگریا، چەند دەقیقەیەک تێپەڕی، پاشان وەک تازە بیری کەوتبێتەوە، لەپڕێکدا پرسی:

- خاچت هەیە؟

ڕاسکۆلنیکۆڤ لە سەرەتادا لە پرسیارەکەی تێنەگەیشت.

- نیتە، وایە؟ وەرە، ئەم خاچەدارینە بگرە، من خاچێکی ترم هەیە لە مس دروست کراوە و هی لیزاڤێتابوو. من و لیزاڤێتا خاچەکانمان گۆڕییەوە، ئەو خاچەکەی خۆی بە من دا و منیش میداڵە بچووکەکە. من ئێستا خاچەکەی ئەو لە گەردنم دەکەم و ئەمەی تر بۆ تۆ، فەرموو وەری بگرە.

بە جەختەوە وتییەوە:

- ئاخر.. ئەوەیانماڵی منە. هی خۆمە، ئاخر من و تۆ پێکەوە بەرەو هەڵگرتنی ئازار دەچین، هەر لەگەڵ یەکیشدا خاچەکانمان دەبەین!

ڕاسکۆلنیکۆڤ وتی:

- بمدەرێ.

حەزی لە زویرکردنی سۆنیا نەدەکرد، بەڵام لەناکاودا، ئەو دەستەی بۆ خاچەکەی درێژ کردبوو، گێڕایەوە دواوە، بۆ ئەوەیش دڵنیای بکات، لەسەر قسەکانی ڕۆشت:

- ئێستا نا، سۆنیا.. دوایی، وا چاکترە.

سۆنیا بە تاسەوە پاڵپشتیی لێکرد:

- بەڵێ، بەڵێ، وا چاکترە، ئەو کاتەی دەتەوێت دان بە تاوانەکەتدا بنێیت. ئەوسا دەیکەیتە گەردنت، دێیت بۆ لام و من دەیکەمە گەردنت، پێکەوە درود دەخوێنین و پێکیشەوە دەڕۆین.

لەو کاتەدا یەکێک سێ جار لە دەرگاکەی دا، دەنگێکی زۆر ئاشنا و بەئەدەب هاتە بەرگوێ:

- سۆنیا سمیونۆڤنا، دەکرێت بێم بۆ لات؟

سۆنیا ترسا و خۆی بەرەو لای دەرگاکە ڕادا، لەبەر دەرگاکەوە دەموچاوی جەنابی لێبیزیاتنیکۆڤ دەرکەوت.

٥

لێبێزیاتینکۆف بە سەرو سیمایەکی شپرزەوە هات و ڕووی لە سۆنیا کرد:

- هاتم سەرت لێبدەم، سۆنیا سمیونۆڤنا، داوای لێبووردنت لێدەکەم.

لەپڕا ڕووی دەمی لە ڕاسکۆلنیکۆڤ کرد و وتی:

- لە خۆمەوە وام دانابوو کە تۆ لێرە بیت، بە نیازی خراپ نا، وەک ئەوەی کەسانی تر بیری لێدەکەنەوە، بەڵام وام دانابوو کە..

ئینجا وازی لە ڕاسکۆلنیکۆڤ هێنا و لەگەڵ سۆنیادا کەوتە قسە:

- لەوێ کاترینا ئیڤانۆڤنا شێت بووە.

سۆنیا هاواری لێهەستا، لێبێزیاتینکۆف بەردەوام بوو:

- مەبەستم ئەوەیە لەوە دەچێت، بە کورتی.. نازانم چی بکەین، دەمویست ئەمە بڵێم! گەڕاوەتەوە، گوایا لەو شوێنەی کە بۆی چووە، دەریان کردووە، لەوانەیە لێیشیان دابێت.. ئیتر وا پێدەچێت، چووە بۆ لای سیمیون زاخاروڤیچی سەرۆک کاری مێردەکەی. بەڵام لەماڵەوە نەبووە. چونکە میوانی نیوەڕۆی سەرتیپێکی تر بووە.. ئینجا تەماشا بکەن، چووە بۆ ئەو ماڵەیش، بۆ شوێنی نانخواردنەکە.. بیهێننە بەرچاوی خۆتان، چووە بۆ ماڵی سەرتیپەکەی تر و ئەمەندەی جەخت کردووە تا سەرۆک سیمیون زاخاروڤیچیان بۆ هێناوەتە دەرەوە. دەڵێن لەو کاتەدا لەسەر مێزی نانخواردن بوون. ئینجا بیری لێبکەنەوە کە دەبێت چی ڕووی دابێت! بێگومان کاترینا ئیڤانۆڤنایان دەرکردووە، وەک خۆیشی دەڵێت ئەم جوێنی بە سەرتیپەکە داوە و شتێکی تێگرتووە، دیارە زۆر جێی باوەڕە.. بەڵام چۆن نەیانگرتووە، من لەمە تێناگەم! ئێستا خۆی ئەم شتانە بۆ هەموو کەسێک دەگێڕێتەوە، تەنانەت بۆ ئامالیا ئیڤانۆڤنایش. وەلێ ئێستا هێند هاوار دەکات و بە خۆیدا دەکێشێت، ناتوانیت باش لە قسەکانی بگەیت.. ئاخ، دەڵێ و دەقیژێنێت.. هاواری ئەوەیەتی کە چۆن هەموو لێی تەکیونەتەوە و بەرەڵایان کردووە، بۆیە منداڵەکانی هەڵدەگرێت و دەیانباتە سەر شەقام و سازیان بۆ لێدەدات، گۆرانیان پێدەڵێت و سەمایان پێدەکات، خۆیشی گۆرانی و سەما دەکات، پارە لە خەڵکی کۆ دەکەنەوە، هەموو ڕۆژێکیش دەچنە ژێر پەنجەرەی ژووری ماڵی سەرتیپەکە، بەو جۆرە، وەک خۆی دەڵێت: "با سەرتیپ و خەڵکانی تریش ببینن چۆن منالی کارمەندێکی بەڕێز وەک سواڵکەر بە شەقامەکاندا دەگەڕێن". لە منداڵەکان دەدات و ئەوانیش دەگرین. لینا فێری گۆرانیی "گوندە چکۆڵەکە" دەکات، هەروەها کوڕە هەرە

بچووکەکەیان و پۆلینا میخایلوڤنا فێری سەما دەکات. جلەکانیان دەدرێنێت، کڵاوی تایبەتی، وەک کڵاوی لیبوکیان بۆ دەدورێت. دەیەوێت لەباتیی ئامێری مۆسیقا تەشتێک بە دەستەوە بگرێت و لێی بدات.. گوێ لە هیچ ناگرێت.. باشە، لای خۆتانەوە وێنای بکەن چی ڕوو دەدات؟ دەبێت هەر ئاوا دەستبەرداری بین!

لیبێزیاتینکۆف دەیویست هەر لەسەر گێڕانەوەی چیرۆکەکەی بڕوات، بەڵام سۆنیا کە بێدەنگ گوێی لێگرتبوو، لە پڕ مانتۆ و کڵاوەکەی خۆی هەڵگرت، لە ژوورەکە هاتە دەرێ و هەر بەدەم ڕێگەوە لەبەری کردن. ڕاسکۆلنیکۆڤ لە دوایەوە بەدەر کەوت و لیبزیاتینکۆفیش بە دوای ئەودا هاتە دەرێ، کە گەیشتنە کۆڵانەکە، بە ڕاسکۆلنیکۆڤی وت:

- حەتمەن شێت بووە، من نەمویست سۆنیا سمیۆنۆڤنا بترسێنم و وتم "گوایا" بەڵام گومانی تیا نییە کە شێت بووە. دەڵێن نەخۆشی سیل دوومەڵ لە مێشکا دروست دەکات. بە داخەوە من لە پزیشکی نازانم، ویستم کاترینا ئیڤانۆڤنا قەناعەت پێبکەم، بەڵام ئەو گوێ لە کەس ناگرێت.

- لە بارەی دوومەڵەکانەوە هیچت پێوت؟

- بە تەواوی نا، خۆ ئەگەر پێشم بوتایە، هەر لێم نەدەگەیشت، وەلێ دەمەوێت بڵێم ئەگەر بتەوێت بە لۆژیک قەناعەت بە یەکێک بکەیت، کە گریان باش نییە، واز لە گریان دەهێنێت، ئەمە ئاشکرایە، بەڵام تۆ لەو بڕوایەدایت کە ئەو دەست هەڵبگرێت؟

ڕاسکۆلنیکۆڤ وەڵامی دایەوە:

- ئاخر، ئەگەر وابووایە، ژیان زۆر ئاسان دەبوو.

- تکایە، تکایە، بێگومان زۆر زەحمەتە کاترینا ئیڤانۆڤنا لەمە بگات. وەلێ تۆ ئاگات لەوەیە لە پاریس، چەند تاقیکردنەوەیەکی تازە

لەبارەی ئەوەوە کراوە، کە دەکرێت شێت، لە ڕێی قەناعەتپێکردنێکی لۆژیکییانەوە چارەسەر بکرێت؟ یەکێک لە پسپۆڕەکان کە زانایەکی گەورە بووە و بەم زووانە مردووە، وای داناوە دەشێت لەو ڕێگەیەوە ئەو چارەسەرە بکرێت. پوختەی بیری لەوەدایە کە شێتەکان کێشەی ئۆرگانیکیان نییە، بەڵکو شێتیەتی جۆرە هەڵەیەکی لۆژیکییە. واتا هەڵەی داوەریکردن و بیروڕادەربڕین لەسەر شت. ئەو زانایە لەگەڵ نەخۆشەکەدا دەدوا و وردەوردە بەڵگەکانی ڕەت دەکردەوە، بیری لێبکەرەوە، دەڵێن ئەنجامی باشی بەدەست هێناوە. بەڵام پێدەچێت ئەنجامی چارەسەرییەکە تەواو دڵنیاکەر نەبووبێت، چونکە پزیشکەکە لەگەڵ ئەو شێوازەدا، شێوازی بەکارهێنانی دوشی ئاویشی بەکار هێناوە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ ماوەیەک بوو ئیدی گوێی بۆ قسەکانی هەڵنەخستبوو، کە گەیشتە بەر ماڵەکەی خۆی، بەسەر خواحافیزی لە لێبێزیاتینکۆف کرد و چووە ژوورێ، لێبزیاتینکۆف سەری سوورما، تەماشای ئەملاوئەولای کرد و خێرا کەوتەوە ڕێ. ڕاسکۆلنیکۆڤ چووە ژوورە گەنیلەکەیەوە و لە ناوەڕاستیا وەستا "بۆ گەڕاوەتەوە بۆ ئێرە؟" سەیری کاغەزی دڕاو و زەردهەڵگەڕاوی سەر دیوارەکانی کرد، هەروەها تۆز و خۆڵ و تەختی نووستنەکەی.. لە دەرەوە، دەنگی لێدانێکی بەردەوام و ناخۆش دەبیسترا، وەک یەکێک بزمار دابکوتێت وابوو. چووە لای پەنجەرەکەوە، لەسەر پەنجەی پێی وەستا و خۆی هەڵبڕی. ماوەیەک زۆر بە وردی تەماشای دەرەوەی کرد. بەڵام دەرەوە چۆڵ و ئەوانەی شتیان دادەکوتی، دیار نەبوون. لەلای چەپەوە، هەندێک لە پەنجەرەی ئاپارتمانەکە کرابوونەوە. لە بەردەم پەنجەرەکاندا ئینجانەی گوڵ هەبوو، لە پشت پەنجەرەکانەوە جل

هەڵخرابوو.. ڕاسکۆلنیکۆڤ پێشتر هەموو ئەمانەی دەزانی. ئاوڕی دایەوە و لەسەر قەرەوێڵەکەی دانیشت، هەرگیزاوهەرگیز، ئەمەندەی ئێستا، هەستی بە تەنیایی نەکردبوو.
بەڵێ، جارێکی دی هەستی کردەوە کە ڕەنگە بە ڕاستی ڕقی لە سۆنیا بێتەوە. بەتایبەتی چونکە ئەو وای لێکردبوو کە ئێستای لە جاران داماو و بەدبەختتر بێت "بۆ چووبوو بۆ لای سۆنیا، بۆ ئەوەی سواڵی فرمێسکی لێبکات؟ بۆ دەبوو ژیانی سۆنیایش ژەهراوی بکات؟ ئای، چ نامەردییەکە!" لەپڕێکدا بە دەنگێک کە مانای پێداگرتنی دەگەیاند، وتی:
- من بە تەنیا دەمێنمەوە، نابێت بێتە سەردانی بەندیخانەم.
دوای پێنج دەقیقە دیسانەوە ڕاسکۆلنیکۆڤ سەری بەرز کردەوە و زەردەخەنەیەکی سەیری کرد. بیرێکی چاوەڕواننەکراوی بەسەردا هات: "کێ ناڵێ لە زینداندا حاڵم باشتر نابێت؟"
ڕاسکۆلنیکۆڤ لە بیری نەما لە ژوورەکەیدا لەگەڵ ئەو بیروبۆچوونە ئاڵۆزو سەیرانەدا کە پەلاماری سەریان دابوو، چ ماوەیەکی دوورودرێژی بەسەر بردووە! لەناکاوێکدا دەرگا کرایەوە و ئاڤدوتیا ڕومانوڤنا هاتە ژوورێ، لە پێشا لە بەردەم دەرگاکەدا وەستا و تەماشای براکەی کرد. تەواو بەو شێوەیەی کە کەمێک لەوەوبەر ڕاسکۆلنیکۆڤ تەماشای سۆنیای کردبوو. پاشان چووە ژوورێ، بەرانبەر براکەی، لەسەر هەمان کورسییەکەی دوێنێی دانیشت. ڕاسکۆلنیکۆڤ بێدەنگ و بەبێ هیچ بیرکردنەوەیەک لێی ڕاما. دونیا وتی:
- کاکە بێزار مەبە، من تەنیا بۆ دەقیقەیەک هاتوومەتە ئێرە.

دەموچاوی دونیا هێور و ڕەندانە و دوور لە توندوتیژی بوو، نیگای بێگەرد و ئارام بوو. ڕاسکۆلنیکۆڤ هەستی کرد کە ئەویش لە خۆشەویستیا هاتووەتە لای.

- کاکە، من ئێستا هەموو شتێک دەزانم، هەموو شتێک، دیمیتری پرۆکفیچ هەموو شتێکی بۆ باس کردووم و لێکی داوەتەوە. بە هۆی بەدگومانییەکی گەوجانە و دزێوەوە تۆیان خستۆتە ژێر چاودێرییەوە و ئازارت دەدەن.. دیمیتری پرۆکفیچ پێی وتم هیچ مەترسییەک لەئارادا نییە و تۆ بە هەوانتە ئەو ترسەت لە خۆت گەورە کردووە. وەلێ من لەگەڵ ڕاکەی ئەودا نیم، من باش لەوە گەیشتووم کە چۆن هەستت وروژاوە و ڕەنگە ئەم حاڵەتی وروژانەیش بۆ هەمیشە کاریگەریی لەسەرت هەبێت. من لەمە دەترسم، من هەقم بەوەوە نییە کە بۆ وازت لە ئێمە هێناوە و ڕەخنەیشت لێناگرم. لە سەرکۆنەکردنیش داوای لێبووردنت لێدەکەم. وا هەست دەکەم ئەگەر منیش تووشی غەمێکی ئەمەندە قورس بهاتمایە، هەروەکو تۆ لە هەموو خەڵکی دوور دەکەوتمەوە و تەنیاییم هەڵدەبژارد. لەم بابەتەوە لەگەڵ دایکمدا هیچ ناڵێم، وەلێ دەربارەی تۆ بەردەوام قسەی لەگەڵدا دەکەم و بەدەم تۆوە پێی دەڵێم کە لە زووترین کاتدا دەگەڕێیتەوە لامان، لەبارەی دایکمەوە دڵت هیچ نەکات، من دڵنیا و ئاسوودەی دەکەم. بەڵام تۆ ئازاری مەدە و هیچ نەبێت جارێک وەرە بۆ لای. لە بیرت نەچێت کە ئەو دایکە، ئێستا تەنیا بۆ ئەوە هاتووم کە پێت بڵێم —دونیا لە جێگاکەی هەستا— ئەگەر لە هەر ڕوویەکەوە پێویستیت بە من بێت، تەنانەت بە ژیانیشم.. پێم بڵێ و من ئامادەم، خوات لەگەڵ.

دونیا سووری خوارد و بەرەو لای دەرگاکە چوو.

ڕاسکۆلنیکۆڤ هەستا و لێی نزیک کەوتەوە، وەستاندی و وتی:

- دونیا! ئەم ڕازومیخینە، واتا دیمیتری پرۆکفیچ، کوڕێکی زۆر نایابە.
دونیا کەمێک سوور داگەڕا و دوای تۆزێک بێدەنگی پرسی:
- چی تر؟
- گەنجێکی چالاک، ئیشکەر و نەجیبە، توانای خۆشەویستییەکی قووڵی هەیە.. ماڵئاوا دونیا.
دونیا وەک تەواو هەڵایسابێت وابوو، پاشان لەپڕێکدا بە دوودڵییەوە وتی:
- چییە کاکە، پێدەچێت بۆ یەکجاری لە یەکدی جیا ببینەوە، ئەم ڕاسپێرییانە چییە بە منی دەڵێیت؟
- گرنگ نییە.. ماڵئاوا.
ڕاسکۆلنیکۆڤ ڕووی لێ وەرگێڕا و بەرەو پەنجەرەکە چوو، دونیا کەمێک وەستا، بە دوودڵییەوە لێی ڕوانی و بە شپرزەیی چووە دەرێ.
نا، ئەو بەرانبەر بە خوشکەکەی سارد نەبوو، تەنانەت لە چرکەساتێکدا –دوا چرکەسات- زۆر بەتاسەوە حەزی دەکرد دونیا لە ئامێز بگرێت، ماڵئاوایی لەگەڵدا بکات و تەنانەت هەموو شتێکی پێبڵێت. بەڵام بە ڕاستی پڕکێشی نەکرد تەوقەیشی لەگەڵدا بکات، لەگەڵ خۆیدا بیری کردەوە: "لە ئاییندەدا، ئەگەر بیر بکاتەوە من چۆن ئێستا لە ئامێزم گرتووە، لەوانەیە مووچرکی پێدا بێت، ڕەنگە بڵێت من ماچیم لێدزیووە!" دوای چەند دەقیقەیەک بە خۆی وت: "تۆ بڵێی خۆی لە بەردەم ئەم جۆرە دانپێدانانەدا بگرێت؟ نا، خۆی ناگرێت، لەو ژنانەیە کە بەرگەی شتی وا ناگرن".
بیری لە سۆنیا کردەوە، شەماڵێکی تازە لە پەنجەرەکەوە هاتە ژوورێ، لە دەرەوەیش هەتاوەکە ڕووناکی پێشووی نەمابوو، ڕاسکۆلنیکۆڤ لەپڕا کڵاوەکەی هەڵگرت و چووە دەرێ.

هەڵبەتە نە دەیتوانی و نە خوازیاری ئەوەبوو بیر لە نەخۆشییەکەی خۆی بکاتەوە، وەلێ نیگەرانیی بەردەوام و باری ناخۆشی دەروونی، هەرگیز نەدەبوو بەبێ کاریگەری بمێننەوە، ئەگەر تا ئێستا تا و ورێنەو بوورانەوە نەهاتبوونەوە سەرینی، بێگومان تەنیا لەبەر ئەوەبوو کە ئەو نیگەرانییە دەروونییە بەردەوامە، هێشتا ئەوی لە حاڵەتی مانەوە و هۆشمەندیدا هێشتبووەوە. هەرچەندە حاڵەتێکی دەستکرد و ساتەوەختی بوو.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بەبێ ئامانج دەسووڕایەوە، خۆرئاوا بوو، لەم دواییەدا هەستی بە غەمێکی زۆر تایبەتی لە خۆیدا دەکرد، غەمێکی زۆر توندوتیژ نەبوو، بەڵام هەستی ئەوە دەکرا کە بەردەوام و بۆ هەمیشە بمێنێتەوە. دەتوت ئەم غەمە سارد و مەرگاوییە بە درێژایی ساڵانێکی بێکۆتا هەروا دەمێنێتەوە، وەک ئەوەی هەموو دەوروبەری داگیر کردبێت وابوو. لە خۆرئاوابووندا ئاسایی ئەو هەستە لە کاتی دی زیاتر ئازاری دەدا. لە دواییدا بە بێزارییەوە کەوتە ورتەورت:
- بە جەستەیەکی وا زەبوونی گەمژانەوە کە بۆ نموونە وابەستەی خۆرئاوابوونێکە، چۆن دەتوانم خۆم لە کاری بێهودە بدزمەوە، نەک تەنیا بۆ سۆنیا، بەڵکو پەنا بۆ دونیایش نەبەم!
یەکێک بانگی کرد، کە ئاوڕی دایەوە، لیبێزیاتینکۆڤ خۆی گەیاندێ و وتی:
- بیری لێبکەرەوە، من لەلای ماڵەکەی تۆوە دێم، بە دواتا دەگەڕام، بیهێنە بەرچاوت کە ئەو ژنە قسەکانی کردووە بە کردەوە. منداڵەکانی بردووە، من و سۆنیا سمیۆنۆڤنا بە هەزار شەڕەشەق دۆزیومانەتەوە. خۆی تاوەیەکی بە دەستەوە گرتبوو لێی دەدا، منداڵەکانی ناچار کردبوو سەما بکەن، منداڵەکان دەگریان، لەسەر هەر

کوچە و دووکانێکدا دەوەستان، خەڵکی گەوج و نەزانیش دوایان کەوتبوون، دەفەرموو با بڕۆین.
ڕاسکۆلنیکۆڤ کە دوای لیبیزیاتینکۆف کەوتبوو، بە گومانەوە پرسی:
- ئەی سۆنیا؟
- بە تەواوی شێت بووە، مەبەستم سۆنیا سمیونۆڤنا نییە، بەڵکو کاترینا ئیڤانۆڤنایە. بەڵام تا ئەندازەیەک سۆنیا سمیونۆڤنایش شێت بووە. کاترینا ئیڤانۆڤنا ئەوە هەر بە تەواوی شێت بووە. پێت دەڵێم تەواو بووە. دەیانبەن بۆ پۆلیسخانە، ئینجا وێنای بکە ئەمە چ کاریگەرییەک بەجێ دێڵێت.. ئێستا ئەوان لە نزیک ڕووبار و پردەکەوەن.. لە ماڵی سۆنیا سمیۆنۆڤناوە دوور نییە، بەڵکو زۆریش نزیکە.
لە پاڵ ڕووبارەکەدا، ئەو شوێنەی زۆر لە پردەکەوە دوور نەبوو، دوو ساختمان لەو لای ئەو خانووەوە کە سۆنیای تیا دەژیا. کۆمەڵێک کەس کۆ ببوونەوە. بەتایبەتی منداڵەوردکە گەمارۆی ئەوێیان دابوو، دەنگی گیراو و ناڵەی کاترینا ئیڤانۆڤنا لەسەر پردەکەوە دەهات. بە ڕاستی دیمەنێکی سەیر بوو، دەنگەکە دەیتوانی دانیشتوانی کۆڵان و بازاڕەکە بەرەو لای خۆی کێش بکات. کاترینا ئیڤانۆڤنا بە بەرگە کۆنەکەی و کەوڵەکەی بەری و کڵاوە پووشییە چکۆڵەکەی کە تەپیبووە لایەکی سەرییەوە، لە شێتێکی تەواو دەچوو. شەکەت و هانکەهانکی بوو.
دەموچاوی کە نەخۆشیی سیل زەرد و لاوازی هەڵگێڕابوو، زیاد لە هەر کاتێکی دی دەرد و ئازار خۆی تیا دەنواند –دەبێت ئەوە بزانین ئەوانەی نەخۆشی سیلیان لەگەڵدایە، لەسەر شەقام و لەبەر هەتاودا هەمیشە نەخۆشتر دێنە بەرچاو وەک ئەوەی لە ماڵی خۆیاندا

دەردەکەون– بەڵام ئەو بە جۆرێک جۆشی سەندبوو، دانەدەمرکایەوە. تا دەهات زۆرتر ڕکی زیادی دەکرد، بەردەوام خۆی ڕادەدایە لای منداڵەکانی و بەسەریاندا دەیقیژاند، پێی لێ دادەگرتن و لە بەردەم خەڵکەکەدا فێری دەکردن چۆن سەما بکەن و چی بڵێن و زۆری لەسەر دەڕۆیشت. کە دەیزانی لێی تێناگەن، نائومێدانە تووڕەیی بەرکی دەگرت و لە منداڵەکانی دەسرەواند.. پاشان لە ناوەڕاستی کارەکەدا خۆی دەگەیاندە لای خەڵکەکە، ئەگەر بینەرێکی پۆشتە و پەرداخی بدیایە، ڕێک دەکەوتە سکاڵا کە: "بڕوانە، ئەمانە منداڵی خێزانێکی خانەدانن و تەنانەت خێزانێکی بووە و ئێستا بەم حاڵە گەیشتوون". ئەگەر لە نێو خەڵکەکەدا گوێی لە پێکەنین یان وشەیەکی گاڵتەجاڕی ببووایە، ڕاست پەلاماری زەلامەکەی دەدا و جوێنبارانی دەکرد. لە ڕاستیا هەندێک پێدەکەنین، هەیشبوو سەری بادەدا، بەڵام بەگشتی هەموویان بە چاوی کونجکۆڵی و فزووڵەوە تەماشای ژنەی شێت و منداڵە کڵۆڵەکانیان دەکرد. ئەو تاوەیەی لێبێزیاتینکۆف باسی لێوە کردبوو، لەئارادا نەبوو، یان لایەنی کەم ڕاسکۆلنیکۆڤ نەیبینی. بەڵام لەباتیی تاوەلێدان، کاترینا ئیڤانۆڤنا کە دەیویست پۆلیا گۆرانی بڵێت و لینا و کۆلیا سەما بکەن، دەستە ڕەق و تەقەکانی پێکدا دەدا، زەربەکەی ڕێک دەخست و خۆیشی لەگەڵیاندا دەیوت. بەڵام کە کۆکە دەیگرت و گۆرانییەکەی بۆ نەدەوترا، نائومێدانە ڕکی هەڵدەستا، جوێنی بە نەخۆشییەکەی دەدا و دەستی بە گریان دەکرد. گریان و ترسی کۆلیا و لینا زۆر بە سەختی تووڕەیان دەکرد. لە ڕاستیا هەوڵی دابوو جلی منداڵەکان لە شێوەی گۆرانیبێژە گەڕۆکەکاندا بێت. مێزەرێکی سووروسپی بەسەری کوڕە بچووکەکەیەوە بەستبوو لەوانەی تورکەکان دەیبەستن. بەڵام لەبەر ئەوەی کە لینا قوماشی بەر

نەکەوتبوو، کاترینا ئیڤانۆڤنا کڵاوێکی قووچی خوریی سووری کردبووە سەری -باشترە لەباتیی کڵاو بڵێین شەوکڵاو- ئەم کڵاوە هی خوالێخۆشبوو سمیون زاخارۆڤیچ بوو، پەڕی وشترمرێکی پێوە بوو، لە پاشماوەکانی نەنکی کاترینا ئیڤانۆڤنا و تا ئەو کاتە لە سندووقێکدا هەڵگیرابوو، کە هەموو شتەکانی ناوی بریتی بوون لە ئاسەواری بنەماڵەکە، پۆلیا بەرگی ئاسایی خۆی لەبەردا بوو. بەڵام بە نیگایەکی شەرمنانە و ترسەوە تەماشای دایکی دەکرد و بستێک لێی دوور نەدەکەوتەوە، فرمێسکەکانی دەشاردنەوە و لەبەر ئەوەی هەستی بە شێتبوونی دایکی کردبوو، بە دوودڵییەوە لەملاوئەولای دەڕوانی. گەلێک لە شەقام و خەڵکەکە دەترسا، سۆنیا بەردەوام لە دوای کاترینا ئیڤانۆڤناوە دەڕۆشت، دەگریا و لێی دەپاڕایەوە بگەڕێتەوە بۆ ماڵێ. بەڵام هیچ داوا و پاڕانەوەیەک کاری لە کاترینا ئیڤانۆڤنا نەدەکرد، ئەو بەدەم هەناسەبڕکێ و کۆکینەوە خێرا خێرا پێی دەوت:

- وازم لێبێنە سۆنیا، وازم لێبێنە. تۆ خۆت نازانیت چیت دەوێت. لە منداڵ دەکەیت! پێم وتیت ئیدی ناگەڕێمەوە لای ئەو ژنە ئەڵمانییە سەرخۆشە، لێگەڕێ هەموو، هەموو پترۆزبورگ بزانن، منداڵی پیاوێکی نەجیب، کە تەواوی تەمەنی بە ڕاستیودروستی ژیاوە و دەتوانین بڵێین هەر لە کاتی بەجێهێنانی کارەکەیدا مردووە، چۆن وا ئێستا درۆزە دەکەن (کاترینا ئیڤانۆڤنا ئەم چیرۆکەی لە خۆیەوە دروست کردبوو، کوێرانەیش بڕوای پێ هێنابوو) وازبێنە. وازبێنە با ئەو سەرتیپە کەودەنە ئەمانە ببینێت. بە ڕاستی سۆنیا تۆ بێئەقڵیت. باشە ئێستا چی بخۆین، تۆ بیڵێ؟ لەڕادەبەدەر ئازاری تۆمان داوە، ئیتر نامەوێت.

که ڕاسکۆلنیکۆڤی بینی، زوو گەیشتە لای و هاواری کرد:
- ئاخ، ڕادیون ڕومانوڤیچ، ئەمە تۆیت! تکات لێدەکەم ئەم کچە گەمژەیە تێبگەیەنە کە لەمەی ئێمە کاری باشتر ناکرێت! تەنانەت سازلێدەرە گەڕۆکە ئاساییەکانیش خەرجیی خۆیان دەست دەکەوێت. ئێمەیش بە زوویی هەموو دەماننناسن، دەزانن، کە خێزانێکی هەژار و خانەدان و هەتیووبارین. ئەوەیش دەبینیت کە ئەو سەرتیپە ناچیزە جێگاکەی لەدەست دەدات. دەبینیت! ئێمە هەموو ڕۆژێک دەڕۆینە ژێر پەنجەرەی ژووری خانووەکەی، هەر کاتێک جەنابی ئیمپراتۆر بەلاماندا تێپەڕێت، هەموومان دەکەوینە سەر چۆک، وا دەکەم منداڵەکان بەرانبەر بە ئیمپراتۆر بووەستن و منیش پێی دەڵێم: "باوکە، فریامان بکەوە" ئیمپراتۆر باوکی هەتیووە، دڵسۆزە، دەبینیت پشتیوانیمان لێدەکات و ئەو سەرتیپە هیچوپووچە..
پاشان بە فەڕەنسی وتی:
- لینا، ڕێک بوەستە. تۆیش کۆلیا دەبێت دیسانەوە سەما بکەیت. چییە بۆ هەنسک هەڵدەدەیت! دەی، کەرە لە چی دەترسیت! خودایا، ڕادیون ڕومانوڤیچ، چی لەمانە بکەم! ئەگەر دەزانیت چەندە کەودەنن! ئاخر، چی لەگەڵ ئەمانەدا بکەم..
کاترینا ئیڤانۆڤنا لە حاڵێکدا کە نیمچە گریانێک دەگریا، کەچی هێشتا دابوویە دەمی و لە قسە نەدەکەوت، ئاماژەی بۆ منداڵە گریاوەکانی دەکرد. ڕاسکۆلنیکۆڤ هەوڵی دا بیگێڕێتەوە دواوە، بۆ ئەوەیش کە ڕێز لە غرورەکەی بگرێت، پێی وت بۆ ئەم جوان نییە بە کۆڵاناندا بگەڕێت، لەبەر ئەوەی کە ئەو خۆی داناوە ببێتە بەڕێوەبەری قوتابخانەی ناوخۆیی کچانی خانەدان..
- ناوخۆیی هە، هە، هە! دەنگی دەهۆڵ لە دوور خۆشە.

پێکەنینەکەی کاترینا ئیڤانۆڤنا گۆڕا بە کۆکە و پاشان کەوتەوە قسە:
- نا، ڕادیون ڕومانوڤیچ، ئەو خەونە بووە نەخشی سەر ئاو! هەموو دەستیان لە ئێمە بەردا.. ئەو سەرتیپە هیچوپووچەیش.. دەزانیت، ڕادیون ڕومانوڤیچ، من مەرەکەبدانێکم تێگرت، مەرەکەبدانەکە لە ژوورێکدا لەسەر مێزێک دانرابوو، لە پاڵ پەڕەکاغەزێکدا کە ئەوانەی دەچوونە ئەوێ ئیمزایان لەسەر دەکرد. منیش ئیمزام کرد، پاشان مەرەکەبدانەکەم تێگرت و ڕام کرد. هەی نامەرد و بچووکینە! تفیان لێبێت. ئێستا. خۆم خواردنیان بۆ پەیدا دەکەم و منەتی کەس هەڵناگرم.
ئاماژەی بۆ سۆنیا کرد و وتی:
- لەڕادەبەدەر ئازارمان داوە! پۆلیچکا، چەندمان کۆ کردۆتەوە. پیشانم بدە، چۆن؟ تەنیا دوو کوپیک؟ هەی هیچوپووچانە، کەس پارە نادات، تەنیا کەوتوونەتە دوامان و زمان دەردێنن، باشە، ئاماژەی بە یەکێکی ناو خەڵکەکە کرد -نازانم ئەم گەوجە بە چی پێدەکەنێت. هەموو ئەم گاڵتەپێکردنانە لە ئەنجامی گەمژەیی کولیاوەیە. سزایەکی سەیرە! پۆلێچکا، چیت دەوێت؟ بە فەڕەنسی قسەم لەگەڵدا بکە، فێرم کردبوویت، چەند ڕستەیەک دەزانیت.. ئەگینا چۆن دەردەکەوێت کە ئێوە منداڵی خێزانێکی نەجیب و شەریفن و هیچ پەیوەندییەکتان بە سازلێدەرە گەڕۆکەکانەوە نییە. ئێمە نامانەوێت لە کۆڵانەکاندا چاولێکەریی "پتروشکا"[1] بکەین. بەڵکو ئێمە گۆرانیی ڕەسەن دەڵێین.. ئاخ بەڕاست! ئێستا چ گۆرانیەک بڵێین؟ تۆ زۆر قسەم پێدەبڕیت، بەڵام.. دەزانیت ڕادیون ڕومانوڤیچ، بۆیە لێرەدا وەستاوین تا بڕیار

[1] کەسایەتییەکی میللی کۆمیدییە.

لەسەر گۆرانییەک بدەین، پێویستە گۆرانییەک بێت کە کۆلیا بتوانێت سەمای لەگەڵدا بکات.. چونکە هەموو ئەم کارانە، چەند دەتوانیت لای خۆتەوە وێنای بکە، بێ پرۆڤەکردنە، دەبێت خۆمان بۆ ئەوە ئامادە بکەین کە لە مەودوا لە پێشا پرۆڤە بکەین، پاشان بەرەو شەقامی "نوسکی" دەچین. لەوێ خەڵکانی بەپلەوپایە زۆرە، کە زۆر زوو سەرنجمان دەدەنێ. لینا تەنیا گۆرانیی "گوندە بچووکەکە" دەزانێت، هەر بە تەنیا ئەو گۆرانییە و ئەوەیش نابێت، هەموو خەڵکی ئەو گۆرانییە دەزانن، ئێمە دەبێت گۆرانییەکی زۆر ناوازەتر بڵێین.. باشە، پولێچکا، تۆ بیرت لەچی کردۆتەوە؟ خۆزگا هیچ نەبووایە تۆ بتتوانیایە هاوکاریی دایکت بکەیت! یادوەرییم، یادوەرییم، خراپ بووە و شتم بیر ناکەوێتەوە، ئەگینا شتەکان باش بەڕێوە دەچوون. ئاخر، بە ڕاستی ناکرێت گۆرانی "ئەو ئەفسەرەی پاڵی داوەتە شمشێرکەیەوە"[١] بڵێین. وەرن با شیعرە فەڕەنسییەکە "پێنج فلس" بڵێین، من فێرم کردبوون، ئەو شیعرەم فێر کردبوون ئیدی. بە تایبەتی چونکە شیعرێکی فەڕەنسییە، یەکسەر لەوە تێدەگەن کە ئێوە منداڵی خانەدانن و کارتان زۆر کاریگەر دەبێت.. دەشێت تەنانەت گۆرانیی "مالبرو دەچێت بۆ شەڕ" بڵێین، چونکە گۆرانییەکە تایبەتە بە منداڵانەوە، لە ناو هەموو ماڵە دەوڵەمەندەکاندا کە بیانەوێت منداڵەکانیان بخەوێنن، ئەو گۆرانییەیان بۆ دەڵێن.
کاترینا ئیڤانۆڤنا دەستی بە وتنی گۆرانییە فەڕەنسییەکە کرد:

---

[١] سەرەتای شیعرێکی شاعیری ڕۆمانسی باتیوشکوفە، ساڵی ١٨١٤ ئاوازی بۆ دانراوە و ڕەواجێکی زۆری هەبووە –و–.

مالبرو دەڕوات بۆ شەڕ – نازانێت کەی دەگەڕێتەوە. بەڵام دوای وتنی دوو دێڕەکە وتی:
- نا، وا چاکترە گۆرانی "پێنج فلس" بڵێین! باشە، کولیا، دەست بخەرە کەمەرت و ئامادە بە، تۆیش لینا، بە پێچەوانەوە بسوورێ، من و پۆلیایش چەپڵە لێدەدەین و گۆرانی دەڵێین. ئەوسا بە فەرەنسی دەستی پێکرد:
"پێنج فلس، پێنج فلس بۆ بەرێخستنی ژیانمان.
- هە، هە، هە!..
کاترینا ئیڤانۆڤنا کەوتە کۆکین، پاشان هەر بەدەم کۆکینەوە وتی:
- پۆلیا، جلەکانت ڕێک بخە، سەر شانەکانت هاتوونەتە خوارێ. دەبێت هەمووتان ئاگاداری هەڵسوکەوتی خۆتان بن، بۆ ئەوەی هەموو بزانن کە منداڵی خێزانێکی نەجیبزادەن. من ئەوسا پێم وتیت با کراسەکە درێژتر و ڕێکتر بێت، بەڵام بە ئامۆژگارییەکانی تۆ، سۆنیا کە هەر دەتوت "کورتتر و کورتتر" لێت تێک دان و منداڵەکەی بێنموود کرد. چۆن! دیسان دەستان بە گریان کردەوە؟ باشە بۆ، بێگوێیانە؟ دەی، کولیا، تۆ زووتر دەست پێبکە، دەی، زوو، ئاخ.. چ منداڵێکی ئارامهەڵگریت.
"پێنج فلس، پێنج فلس"
- چی؟ دیسانەوە سەرباز! فەرموو، چیت دەوێت؟
هەروایش بوو، سەربازێک لە ناوەڕاستی خەڵکەکەوە ڕێی دەکردەوە. هەر لەو کاتەیشدا، پیاوێکی بە هەیبەت و هەڵکەوتوو دەرکەوت، بەرگێکی ڕەسمی و پاڵتاوێکی لەبەردا بوو، پیاوێکی بە ویقاری تەمەن پەنجا ساڵ بە گەردنبەندێکەوە (ئەمە بە تایبەتی بۆ کاترین ئیڤانۆڤنا خۆش و بۆ پاسەوانەکە کاریگەر بوو) نزیک کەوتەوە، بێدەنگ

گەڵایەکی سەوزی -سێ ڕۆبڵ-ی دایە کاترین ئیڤانۆڤنا. لە دەموچاوی پیاوەکەدا سۆزێکی ڕاستگۆیانە هەست پێدەکرا. کاترینا ئیڤانۆڤنا بەئەدەبەوە پارەکەی قبووڵ کرد و بە شێوازێکی تایبەتی بۆی چەمایەوە، بە غرورێکەوە وتی:
- گەورەم سوپاست دەکەم. ئەو هۆکارانەی ئێمەیان ناچار کردووە بۆ.. پولێچکا پارەکەی لێوەربگرە. دەبینیت کە کەسانێکی خانەدان و مەزن هەن لە کاتی بەدبەختیدا یەکسەر ئامادەن یارمەتی ژنێکی نەجیبزادە بدەن. جەنابی گەورە و میهرەبان، تۆ لە بەرانبەری خۆتدا، کۆمەڵێک منداڵی خانەدان دەبینیت، کە دەتوانیت بڵێیت ڕەگی نەجیبزادەییان تێدایە.. بەڵام ئەو سەرتیپە بێحورمەتە لەسەر خوان دانیشتبوو و گۆشتی کەوی دەخوارد.. پێشی بە زەویدا دەکێشا کە بۆچی لێم تێک داوە. پێموت: گەورە و بەڕێز، داوات لێدەکەم پشتیوانی لەم هەتیوانەم بکەیت، لە هەتیوەکانی سمیون زاخاروڤیچ، هەروەها لە کچەکەی کە خوێڕیترین کەس لە ڕۆژی مەرگی خوالێخۆشبوودا تانەی لێداوە.. ها، دیسانەوە سەربازەکەیە؟
ڕووی لە کارمەندە گەورەکە کردەوە و هاواری کرد:
- .. یارمەتیمان بدە، بۆ ئەم سەربازە وازم لێناهێنێت؟ لە شەقامی "مشچانسکایا"ش لە دەست سەربازێکی تر هەڵاتین، باشە، گەوجە تۆ چیت گەرەکە؟
- ئاخر.. ئەم کارانەی ئێوە لە شەقام و کۆڵاناندا قەدەغەیە، تکایە کاری نابەجێ مەکەن..
- تۆ کاری نابەجێ دەکەیت، من بە سازەوە دەگەڕێم، ئەمە چ پەیوەندییەکی بە تۆوە هەیە؟

- ئەوەی ساز لێبدات، دەبێت مۆڵەتی وەرگرتبێت، بەڵام تۆ بەم کارە خەڵکی بێزار دەکەیت، تۆ ماڵت لە کوێیە؟
کاترینا ئیڤانۆڤنا شیڕاندی:
- چۆن؟ مۆڵەت؟ من ئەمڕۆ مێردەکەم مردووە، مۆڵەتی چی!
پیاوە کارمەندەکە وتی:
- خانمەکەم، خانمەکەم، لەسەرخۆ بە، وەرە با بڕۆین، من دەتانگەیەنمە ماڵەوە، لە ناو ئەم خەڵکەدا بۆ تۆ جوان نییە ئەم کارە بکەیت.. تۆ نەخۆشیت..
کاترینا ئیڤانۆڤنا هاواری کرد:
- گەورە و بەڕێز، گەورە و بەڕێز، تۆ هیچ نازانیت، ئێمە دەچین بۆ شەقامی نڤسکی، سۆنیا سۆنیا! باشە بۆ کوێ چووە؟ ئەویش دەگری! باشە، ئێوە هەموو چیتان بەسەر هاتووە!
لەپڕێکدا هاواری کرد:
- کولیا، لینا، بۆ کوێ دەچن؟ ئاە چ منداڵێکی گەمژەن! کولیا، لینا، بۆ کوێ دەچن؟
وەلێ کولیا و لینا کە لە ئاپۆرەی سەر شەقامەکە و ڕەفتاری شێتانەی دایکیان تەواو ترسابوون، هەر ئەوەندەی چاویان بەو سەربازە کەوت کە دەیویست بیانگرێت و بیانبات، بە جووتە دەستی یەکتریان گرت و ڕایان کرد. کاترینا ئیڤانۆڤنای کڵۆڵ بەدەم ناڵە و گریانەوە کەوتە دوایان، دیمەنێکی بە ڕاستی غەمگین و دڵتەزێن بوو کاتێک دەتبینی ئەو ژنە چۆن بە هەناسەبڕکێ و گریانەوە بە دوایاندا ڕای دەکرد. سۆنیا و پولێچکایش هەر بە ڕاکردن کەوتنە دوای ئەو.
- سۆنیا، بیانگێڕەوە دواوە.. هەی منالی گەمژە و سەرەڕۆ!. پولێچکا بیانگرە!.. من ئەم کارە لەبەر ئێوە..

کاترین لە کاتی ڕاکردندا پێی خزا و کەوت.
سۆنیا کە بەسەریدا چەمابووەوە هاواری لێهەستا:
- خۆی کوشت، ئای.. خودایا.. شەلاڵی خوێنە!
هەموو بە دەوریدا کۆ بوونەوە. ڕاسکۆلنیکۆڤ و لیبزیاتینکۆف لەوانە بوون کە پێش ئەوانی تر گەیشتنە سەری. کارمەندەکە گەیشتە لایان و پاسەوانەکەیش لە دوای ئەوەوە بە بێزارییەوە وتی: "ئەی هاوار!" لەبەر ئەوەیش کە هەستی بە مەترسی کرد، دەستی ڕاوەشاند و کەوتە دوورخستنەوەی خەڵکەکە و وتی:
- لاچن! لاچن!
یەکێک هاواری کرد:
- خەریکە دەمرێت!
یەکێکی تر وتی:
- شێت بووە.
ژنێک کە نیشانەی خاچی بۆ خۆی دەکێشا، وتی:
- خودایا بگەرە فریای! کچ و کوڕەکەیان گیراوەتەوە؟ وا هێنایانن. کچە گەورەکەیان گرتوونیەتەوە.. چ سەرەڕۆیەکن!
بەڵام کە بە وردی لە کاترین ئیڤانۆڤنایان ڕوانی، زانییان بە پێچەوانەی بۆچوونەکەی سۆنیاوە، لەبەر ئەوە زامدار نەبووە کە قاچی بەر بەرد کەوتووە. بەڵکو ئەو خوێنەی سەر زەوی شەقامەکەی سوور کردووە، لە سنگی ئەو ژنە داماوەوە هەڵقوڵیوە و لە گەروویەوە هاتۆتە خوارێ.
پیاوە کارمەندەکە ڕووی لە ڕاسکۆلنیکۆڤ و لیبێزیاتینکۆف کرد و لەبەر خۆیەوە وتی:

- دەزانم، دەزانم، ئەمە نەخۆشی سیلە، خوێن لە گەرووویەوە دێت و دەیخنکێنێت. ژنێکی خزمم وای بەسەر هات، بەم نزیکانە خۆم بە دیارییەوە بووم، هەر بەم جۆرە و بە ئەندازەی دوو پەرداخێک.. هەر لە پڕێکدا.. بەڵام چی بکەین، هەر ئێستا دەمرێت!

سۆنیا خۆی پێنەدەگیرا، دەپاڕایەوە و ڕووی لە هەر یەکێک لەوان دەکرد.

- بۆ ئێرە، ئێرە، بۆ لای من، من لێرە دەژیم.. دووەم خانوو، زووتر، زووتر بیگەیەننە ماڵەکەی من! بنێرن بە دوای پزیشکدا، ئای خودایا!

بە هەوڵی کارمەندەکە کارەکە ئەنجام درا، تەنانەت پاسەوانەکەیش لە هەڵگرتنی کاترین ئیڤانۆڤنادا هاوکاری کرد، بە نیوەمردوویی گەیاندیانە ژوورەکەی سۆنیا و لەسەر قەرەوێڵەکە پاڵیان خست، هێشتا هەر خوێنی لێدەهات. وەلێ لەوە دەچوو وردەوردە کاترینا ئیڤانۆڤنا بێتەوە سەر خۆی. لەگەڵ سۆنیادا، ڕاسکۆلنیکۆڤ و لێبزیاتینکۆف و پیاوە کارمەندەکە و پاسەوانەکە چوونە ژوورێ، پاسەوانەکە ئەو کونپشکن و سووسەکەرانەی دەرکرد، کە دەیانویست بڕۆنە ژوورەوە.

پولێچکا دەستی کولیا و لینای گرتبوو، ئەوان دەلەرزین و دەگریان و بەو حاڵەوە چوونە ژوورێ. خێزانی کاپەرناومۆڤیش گەیشتن، کاپەرناومۆڤ سیمایەکی سەیروسەمەرەی هەبوو، شەل و کوێر، قژی سەر و ڕیشی زۆر و بژ بوو، ژنەکەیش بە دەموچاوی هەمیشە ترس لێ پژاوەوە، منداڵەکانی کە ڕوویان لە ترساندا وشک و دەمیان داچەقاند بوو، لەبەر دەرگادا دەرکەوتن.

لەبەینی ئەم هەمووەدا، سڤیدریگایلوفیش دەرکەوت، ڕاسکۆلنیکۆڤ بە سەرسامییەوە تەماشای کرد، لەبەر ئەوەی لە بیری نەبوو ئەوی لە ناو ئاپۆرەی خەڵکەکەدا دیبێت، نەیدەزانی لە کوێوە هاتووە.

باسی پزیشک و قەشە کرا، هەرچەندە پیاوە کارمەندەکە بە چرپە بە ڕاسکۆلنیکۆڤی وت کە پێویست بە پزیشک ناکات. بەڵام فەرمانی دا بچن بە دوای پزیشکدا. خودی کاپەرناومۆڤ بۆ ئەنجامدانی خێرا دەستبەکار بوو.

هەر لەو سەروبەندەدا، کاترینا ئیڤانۆڤنا هەناسەی هاتەوە سەر خۆی و خوێنەکەی تا ڕادەیەک وەستا. کاترینا ئیڤانۆڤنا نیگایەکی ئازاراوی، بەڵام ورد و کاریگەری لە سۆنیا کرد کە بە ڕەنگی هەڵبزرکاو و دەستی لەرزۆکەوە بە دەستەسرەکەی دڵۆپە ئارەقەکانی ناو چاوی کاترینای پاک دەکردەوە. پاشان داوای کرد هەڵیبستێنن، هەر لەسەر قەرەوێڵەکە دایاننیشاند و لە هەردوولاوە ڕایان گرت.

کاترینا ئیڤانۆڤنا بە نزمی پرسی:

- منداڵەکان لە کوێن؟ سۆنیا تۆ هێناتنەوە؟ ئای گەوجینە.. باشە، ئاخر بۆ ڕاتان کرد؟.. ئاخ.

هێشتا لێوە وشکەکانی خوێن دایانپۆشیبوو، ژنە بە وردی چاوی بە دەوری خۆیدا گێڕا و وتی:

- تۆ لێرە ئاوا دەژیت سۆنیا! من تەنیا جارێکیش نەهاتوومەتە لات.. وا ئێستا بە ڕێکەوت..

بە غەمگینییەوە لێی ڕوانی:

- سۆنیا.. ئێمە توانامان تیا نەهێشتیت. پولێچکا، لینا، کولیا، وەرنە ئێرەوە.. چاکە، ئەمە منداڵەکان، هەموویان بۆ تۆ.. دەیاندەمە دەستت..

ئیتر من بەسە!.. شەڕەکە کۆتایی هات، ئاه.. لێم بگەڕێن، لێم بگەڕێن هیچ نەبێت با بە ئاسوودەیی بمرم..
دیسانەوە سەریان نایەوە سەر سەرینەکە.
- چی؟ قەشە؟ پێویست ناکات.. ئایا پارەی زیادەتان پێیە؟ من گوناهێکم نەکردووە، خوا بێ قەشەیش لێم خۆش دەبێت.. خۆی دەزانێت چەندم ئازار چەشتووە! ئەگەر نەیشمبەخشێت گرنگ نییە!..
وڕێنەیەکی ناڕەحەتکەر تا دەهات زیاتر دەستی بەسەردا دەگرت. جارێک مووچرکی پیا دەهات، چاوی بەملاوبەولادا دەگێڕا و بۆ چرکەساتێک هەموویانی دەناسییەوە، کەچی لەپڕێکدا هۆشیارییەکەی دەبوو بە وڕێنە، زۆر بە سەختی و زەحمەت هەناسەی دەدا، وەک ئەوەی شتێک لە گەروویدا قرخەقرخی پێبخات وابوو تا ئەو ڕادەیەی لە دوای هەر وشەیەکەوە هەناسەیەکی تازە بدات، هاواری دەکرد:
- من پێی دەڵێم "خاوەن شکۆ" ئەمە ئامالیا لودڤیگویە.. ئاخ، لینا، کۆڵیا، دەستان بخەنە کەمەرتان، توندتر، توندتر، گلیسە[1]، گلیسە، پێ بە زەویدا بکێشن.. منداڵێکی ڕەند بە!
بە ئەڵمانی وتی:
- "تۆ خاوەنی ئەڵماس و مرواریت" باشە، دوای ئەوە چی؟ خۆزگا ئەم گۆرانییەمان بوتایە:
تۆ جوانترین چاوت هەیە
ئیدی چیت دەوێت؟ کچەکە؟
باشە، دیارە "ئیدی چیت دەوێت؟" گەمژە هەروا بیر دەکاتەوە.. ئاخ.. ئەمەیش شیعرێکی تری ڕووسی:

Glissez [1] بە فەڕەنسی واتا بجوڵێ –و–

- "لە قرچەقرچی گەرمای نیوەڕۆدا.. لە دەشتەکانی داغستاندا.. "
ئای چەندە حەزم لەم گۆرانییە بوو.. هەر دەمپەرست، پولێچکا.. دەزانیت.. لەو کاتەدا کە لەگەڵ باوکت دەزگیرانی یەکتری بووین، باوکت ئەم گۆرانییەی دەوت.. چ ڕۆژانێک بوو! خۆزگا، خۆزگا بمانتوانیایە ئەو گۆرانییە بڵێین! بەڵام ئەوی تری، ئەوی تریم لە بیر چۆتەوە.. دەی ئێوە بیڵێن.. چی بوو؟ چی؟
کاترینا ئیڤانۆڤنا لەڕادەبەدەر شپرزە و پەرێشان بوو، دەیویست هەستێت، لە دواییدا بە دەنگی گیراو و ترسناکییەوە کە بە زەحمەت لە گەرووییەوە دەهاتە دەرێ، لە حاڵێکدا کە هەر وشەیەکی لەگەڵ هاوار و بە ڕوویەکی زۆر ترساوەوە دەوت، دەستی بە گۆرانییەکە کرد! "لە قرچە قرچی گەرمای نیوەڕۆدا.. لە دەشتەکانی داغستاندا.. فیشەکێک بە سنگەوە.".
لەپڕێکدا دایە پڕمەی گریان، ناڵەیەکی پڕ لە حەسرەتی هەڵکێشا و هاواری کرد:
- ئاگات لەم هەتیوانە بێت! گەورە و بەڕێز، لەبەر خاتری ئەوەی نانونمەکی سمیون زاخاروڤیچت کردووە.. دەتوانین ناوی نەجیبزادەی لێبنێین..
لەپڕێکدا ڕاپەڕی و هاتەوە هۆش خۆی، بە سەرسامییەوە هەموویانی بەسەر کردەوە و لێیان ڕاما، لەناکاوێکدا سۆنیای ناسی. بە شەرم و ئەوینەوە، وەک ئەوەی بینینی سۆنیا لەوێدا سەرسامی کردبێت، وتی:
- سۆنیا، سۆنیا، سۆنیای ئازیز، تۆیش لێرەیت؟
دیسان سەریان بەرز کردەوە.
- بەسمە!.. تەواو! ماڵئاوا نەگبەت، ئیدی دواتوانای بارگیرەکە کۆتایی هات، لە گیانەڵادایە.

بە نائومێدی و بێزارییەوە ئەمانەی وت و سەری کەوتەوە سەر سەرینەکە.
دیسانەوە بوورایەوە، بەڵام زۆری نەخایاند، دەموچاوە زەردهەڵگەڕاو و وشکهەڵاتووەکەی بەرەو دوا کەوت، دەمی کرایەوە، قاچی لەرزی و درێژ بوو، هەناسەیەکی زۆر قووڵی هەڵکێشا و مرد.
سۆنیا بەسەر لاشەکەیدا کەوت و لە ئامێزی گرت، سەری نا بە سنگی لاوازی ژنەکەوە و پێوەی نووسا، پولێچکا قاچی دایکی لە باوەش گرت، ماچی دەکرد و بەکوڵ دەگریا. کولیا و لینا کە واقیان وڕمابوو، هەستیان بە کارەساتێکی ترسناک دەکرد، پاڵیان دابووە یەکەوە و چاویان بڕیبووە یەکدی، لەپڕێکدا پێکەوە زاریان داپچڕا و کەوتنە هاوارهاوار. هێشتا هەر بەرگی لێبوکییەکەیان لەبەردا بوو. یەکێکیان مێزەر و ئەوی تر کڵاوێکی لەسەردا بوو کە بە پەڕی وشترمر ڕازابووەوە.
نەیانزانی لە کوێوە "بڕوانامەی ڕێزلێنانەکە" لەپڕێکدا لەسەر پێخەفەکە و لە پاڵ کاترینا ئیڤانۆڤنادا دانرا، پەڕەکە لە نزیکی سەرینەکەیەوە کەوتبوو. ڕاسکۆلنیکۆڤ بینی و چووە نزیک پەنجەرەکەوە. لێبێزیاتنیکوف چووە پاڵی و پێی وت:
- مردا!
سڤیدریگایلوڤیش لێی نزیک کەوتەوە و وتی:
- ڕادیون ڕومانوڤیچ دەمەوێت دوو قسەت لەگەڵدا بکەم، زۆر بە پەلە.
لێبێزیاتینکۆف زوو جێگاکەی خۆی بۆ چۆڵ کرد و بەئەدەبەوە دوور کەوتەوە. سڤیدریگایلوف ڕاسکۆلنیکۆڤی سەراسیمەی بردە سووچێکەوە و پێی وت:

- هەموو شتەکان لەسەر من، واتا کفنودفن و شتی تر، دەبێت بۆ ڕاپەڕاندنی ئەمە پارەت لە دەستا بێت و منیش پێم وتبوویت پارەم زۆرە. ئەم دوو کۆترە بێگوناهە و پۆلیا لە دەزگا خێرخوازییەکان دادەنێم، لەوێ زۆر باش ئاگاداریان دەبن. بە ناوی هەر یەکێکیانەوە هەزار و پێنج سەد ڕۆبڵ دادەنێم تا دەگەنە تەمەنی باڵق بوون. بۆ ئەوەی سۆنیا سمیۆنۆڤنا تەواو دڵنیا و ئاسوودە بێت، ئەویش لەو زەلکاوە ڕزگار دەکەم، لەبەر ئەوەی کچێکی شایستەیە، وایە؟ باشە، تۆیش بە ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا بڵێ بە چ شێوەیەک دەهەزار ڕۆبڵەکەی ئەوم خەرج کردووە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ پرسی:

- تۆ بە چ مەبەستێک ئەم چاکە گەورەیە دەکەیت؟

سڤیدریگایلوف پێکەنی.

- هەی.. هەی! چ بەدگومانێکیت! ئاخر، من پێم وتیت پارەم زۆرە. باشە، ناکرێت تەنیا لەبەر خاتری مرۆڤایەتی کارێکی وا بکرێت؟ ئاخر، ئەو (بە پەنجە ئاماژەی بۆ ئەو شوێنە کرد کە ژنە کۆچکردووەکەی لێبوو) وەک ژنە سووخۆرەکە -ئەسپێ- نەبوو. دەی پێم بڵێ: "کامیان باشترە لۆژین بەو نامەردی و خوێڕیەتەوە بژی یان ئەم ژنە بمرێت؟" خۆ ئەگەر من یارمەتییان نەدەم "پولێچکایش بۆ نموونە، ناچارە هەر هەمان ڕێگەی خوشکەکەی لەبەر بگرێت".

سڤیدریگایلوڤ وەک بە تەوس و گاڵتەپێکردنەوە قسەکان بکات وابوو، بەڵام چاویشی لە ڕاسکۆلنیکۆڤ هەڵنەدەبڕی.

ڕاسکۆلنیکۆڤ لە بیستنی ئەو قسانەی خۆی بە سۆنیای وتبوون، ڕەنگی پەڕی و سارد بووەوە. زوو خۆی بەرەو دواوە کێشا و

سەراسیمە لە سڤیدریگایلوڤ ڕاما. لە کاتێکدا هەناسەی تەنگ ببوو، منەمنێکی کرد:

- جا تۆ.. لە کوێ ئەمە دەزانیت؟

- ئاخر، منیش هەر لێرە، لە پشت ئەم دیوارەوە، لای خاتوو ڕسڵیخ دەژیم، لێرە کاپێرناومۆڤ و لەوێ خاتوو ڕسڵیخ کە هاوڕێیەکی کۆن و زۆر بەوەفامە، نیشتەجێن، من دراوسێی هەردووکیانم.

- تۆ؟

سڤیدریگایلۆڤ کە لە پێکەنیندا گیانی کەوتبووە جووڵە، وتی:

- بەڵێ، من دەتوانم سوێندی شەرەفت بۆ بخۆم، ڕادیون ڕومانوڤیچی زۆر ئازیز، کە تۆ بێئەندازە سەرنجی منت ڕاکێشاوە، ئاخر کە پێم وتیت من و تۆ پێک دێین، بۆ ئەوە پێشبینی نەبوو؟ باشە، وا پێک گەیشتین، دەیشبینیت من چ مرۆڤێکی شیاوم. دەبینیت دەشێ لەگەڵ مندا بگونجێیت و ژیان بەسەر بەریت.

بەشی شەشەم

١

ڕۆژانێکی سەیر بۆ ڕاسکۆلنیکۆڤ هاتبوونە پێشێ، وەک ئەوەی تەمێکی خەست پێچابێتیە خۆی و تەنیاییەکی دژواریش بەرکی ڕزگارنەبوونی گرتبێت. لە ڕۆژانی دواییدا، واتا دوای ماوەیەکی زۆر کە ئەو ڕۆژانەی دەکەوتەوە یاد، دەیزانی لەو قۆناغەدا توانای درککردنی لێڵ بووە. ماوەیەک، تا کۆتایی کارەساتەکە، ئەم حاڵەتەی هەر لەگەڵدا بوو، بێجگە لە هەندێک ناوکێشی کورت کورت نەبێت. بڕوای بەوە هێنا لەو کاتانەدا لە گەلێک مەسەلەدا هەڵەی کردووە. بۆ نموونە لە مێژووی هەندێک بەسەرهاتدا، لایەنی کەم، دوای گەڕانەوەی بۆ لای یاداشتەکانی خۆی، یان ئەو هەوڵانەی بۆ ڕووناککردنەوەی یادەوەرییەکانی بە هاوکاریی ئەو زانیارییانەی لە کەسانی ترەوە بە دەستی هێنان، گەلێک شتی لەبارەی خۆیەوە دۆزییەوە. بۆ نموونە بۆی دەرکەوت ڕوداوێکی لەگەڵ ڕوداوێکی تردا تێکەڵ کردووە، یان وای دەزانی بەسەرهاتێک پەیوەندیی بە بەسەرهاتێکی ترەوە هەیە کە لە ڕاستیدا ڕووی نەداوە و تەنیا لە خەیاڵی خۆیدا بووە. هەندێکجار تووشی ترس و شڵەژانێکی هێند ئازاراوی دەبوو، کە زۆری نەدەبرد دەبوە ترس و تۆقانێکی سامناک.

هەروەها لە بیرییەتی کە دەقیقە و سەعات و بەڵکو ڕۆژانێکیش، لە حاڵەتێکی دەروونیی وادا دەژیا بە پێچەوانەی ترسەکانی جارانییەوە بووە... ژیانی بە جۆرێک سڕ ببوو وەک هەندێک لەوانەی لە سەرەمەرگدان هەستی بە هیچ نەدەکرد. بەگشتی، لە دوارۆژانی ئەو قۆناغەدا دەتوت نایەوێت لە حاڵوباری خودی خۆی تێبگات. هەندێک لە مەسەلە گرنگەکان کە دەبوون زۆر زوو دەربخرێن و ڕووناکییان بخرێتە سەر، کەچی هەر بەتایبەتی بۆ ئەو دەبوو بە بارێکی گران. وای هەست دەکرد ئەگەر لە دەست هەندێک چەرمەسەری ڕزگاری بێت و لێیان هەڵبێت، ئەوە ئەوپەڕی بەختەوەریەتی. لە کاتێکدا کە ئەو لەبیرخۆبردنەوەیە لەوانە بوو ببێتە هۆی لەناوچوونێکی ناچاری.
بەتایبەتی سڤیدریگایلوڤ نیگەرانی دەکرد، تەنانەت دەشێ بڵێین ڕاسکۆلنیکۆڤ تەواوی زەینی خۆی خستبووە سەر ئەو، لەوساوە کە سڤیدریگاڵوڤ لە ژوورەکەی سۆنیا، لەو ڕۆژەدا کە کاترینا ئیڤانۆڤنای تیا مرد، قسە هەڕەشەئامێزەکانی زۆر بە ڕاشکاوی پێوت، ئیتر ڕەوتی ئاسایی بیرکردنەوەی ڕاسکۆلنیکۆڤ وەک بڵێی تێک چوو. هەرچەندە ئەو مەسەلەیە بێسنوور نیگەرانی دەکرد، بەڵام ڕاسکۆلنیکۆڤی پەلەی چارەسەرکردنی نەبوو. هەندێکجار لەپڕێکدا، لە چایخانەیەکی هەژارانەی سووچێکی دوور و تەریکی شاردا، بە تاقوتەنیا خۆی دەبینییەوە، کە لەسەر مێزێک دانیشتووە و بیر دەکاتەوە، خۆیشی بە زەحمەت دەیزانی چۆن ڕێی کەوتۆتە ئەوێ. لەپڕێکدا دیسان سڤیدریگایلوفی وەبیر دەهاتەوە. زۆر ڕوون و ئاشکرا و بە دوودڵییەوە ئەوەی بۆ دەردەکەوت کە تا زووە لەگەڵ ئەو پیاوەدا قسە بکات و ئەگەر بکرێت چی هەیە پێی بڵێت، تەنانەت جارێک، لە پشت دیوارێکەوە، خەیاڵی وای لێدا، کە لەوێ چاوەڕێی

سڤیدریگایلۆڤە و ئەو شوێنە جێژوانیانە. جارێکی دی، لە بەرەبەیاندا، لە جێگایەکدا کە نەیدەزانی کوێیە، لە خەو هەستا، لەسەر زەوی و لە ناو دارودەوەنێکدا نوستبوو، کە بە هیچ جۆرێک نەیدەزانی چۆن گەیشتۆتە ئەوێ و لەوێدا کەوتووە. دەبێت ئەوەیشمان لە بیر نەچێت کە دوو سێ ڕۆژ دوای مەرگی کاترینا ئیڤانۆڤنا، یەک دوو جار تووشی سڤیدریگایلۆڤ هات، هەمیشە ئەمە لە ژوورەکەی سۆنیادا ڕووی دەدا، ڕاسکۆلنیکۆڤ ڕاهاتبوو بێ هیچ مەبەستێک و تەنیا بۆ بینینی سۆنیا یەک دوو دەقیقە سەری لێبدات. بەردەوام ئەم دووانە چەند قسەیەکی سەرپێییان لەگەڵ یەکتردا دەکرد، بەڵام بۆ تاقەجارێکیش لە مەسەلە سەرەکییەکە نەدوان. وەک ئەوەی لەگەڵ یەکدا ڕێک کەوتبن کە لەو بارەیەوە تا ماوەیەک بێدەنگ بن. هێشتا تەرمی کاترینا ئیڤانۆڤنا لە تابووتەکەیدا بوو.

سڤیدریگایلۆڤ دەربارەی ناشتنی تەرمەکە تەقەلای دەدا و ڕای دەسپارد. سۆنیایش گەلێک سەرقاڵ بوو. لە دوایەکتربینیندا سڤیدریگایلوف بۆ ڕاسکۆلنیکۆڤی ڕوون کردەوە کە کاروباری منداڵەکانی کاترینا ئیڤانۆڤنای بە چاکی تەواو کردووە. بە هۆی پەیوەندی بە کەسانێکەوە و بە یارمەتیی ئەوان، هەرسێ منداڵەکەیان لە دەزگایەکی زۆر شایستەدا جێ کردۆتەوە. ئەو پارەیەی بۆی تەرخان کردبوون، زۆر بە چاکی شکایەوە، لەبەر ئەوەی هەتیوی پارەدار جێوڕێی ئاسانتر دەست دەکەوێت لەو هەتیووەی کە پارەی نەبێت. هەروەها لەبارەی سۆنیاوە دوا و گفتی دا بەو زووانە سەر لە ڕاسکۆلنیکۆڤ بدات. چونکە زۆر مەبەستیەتی و بە پێویستی دەزانێت لەبارەی هەندێک مەسەلەوە لەگەڵیا بدوێت و باری سەرنجی بزانێت. ئەم قسانە لە ڕارەوی نزیک بە نەردەوانەکە کران. سڤیدریگایلۆڤ

چاوی لە نێوچاوی ڕاسکۆلنیکۆڤ بڕیبوو، دوای کەمێک هێوری بە دەنگی نزم لێی پرسی:

- بەڵام ڕادیون ڕومانوڤیچ تۆ چیتە، باش نایەیتە بەرچاوم؟ ڕاستە گوێ دەگری و دەبیستی، بەڵام پێدەچێت لە هیچ تێنەگەیت! دەی با هەندێک قسە لەگەڵ یەکدا بکەین، بەداخەوەم کاری خۆم و کاری خەڵکانی دی زۆر سەرقاڵیان کردووم.

لەپڕێکدا لەسەر قسەکانی ڕۆشت:

- هەموو مرۆڤێک پێویستی بە هەوایە، هەوا، هەوا، پێش هەر شتێکی تر.

لەپڕێکدا چووە دواوە، بۆ ئەوەی ڕێ بە قەشە و یارمەتیدەرەکەی بدات کە بە پلیکانەکاندا سەردەکەوتن بۆ نوێژکردن لەسەر مردووەکە، لەسەر داوای سڤیدریگایلۆڤ، بەردەوام هەموو ڕۆژێک دووجار دەهاتن و دروودیان لەسەر دەخوێند، سڤیدریگایلۆڤ ڕۆشت، ڕاسکۆلنیکۆڤ کەمێک وەستا و بیری کردەوە. پاشان لە دوای قەشەکەوە چووە ژوورەکەی سۆنیاوە و لەبەر دەرگاکەدا وەستا.

ڕێوڕەسمی نوێژ و دروودخوێندنەکە لە دۆخێکی ئارام و بەشکۆ و ماتەمینیدا بەڕێوە چوو، ڕاسکۆلنیکۆڤ هەر لە سەردەمی منداڵییەوە، هەمیشە هەستی بە مردن دەکرد و لەبەرچاوی خۆیدا دەیبینی، هەستەکە سەخت و دژوار و تێکەڵ بە ترسێکی عارفانە بوو. بە تایبەتی ماوەیەکی زۆر بوو لەم ڕێوڕەسمە دوور کەوتبووەوە. بۆیە ئێستا لە جاران زیاتر هەستی بەو ترس و تۆقانە دەکرد و زۆرتر ئازاری دەچەشت. تەماشای منداڵەکانی دەکرد، هەموویان لە بەردەم تابووتەکەدا کەوتبوونە سەر چۆک و پولێچکا دەگریا، لە دوایانەوە سۆنیا لەسەرخۆ، وەک شەرم بکات، دەگریا و دروودی دەخوێند.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بیری کردەوە: "بەڕاست لەم ڕۆژانەدا، ئەو کچە نە جارێک تەماشای کردووم و نە بە وشەیەک لەگەڵما دواوە". خۆر ژوورەکەی تەواو ڕووناک کردبووەوە، دووکەڵی بخوورەکان وەک ئەستوون بەرەو ژوور دەکشا، قەشەکە دروودی "بەخشین"ی لەسەر خوێند. ڕاسکۆلنیکۆڤ تا کۆتایی ڕێوڕەسمەکە مایەوە، قەشەکە لە کاتی ماڵئاوایی و سەرخۆشیکردندا نیگایەکی سەیری ئەملاوئەولای خۆی کرد. دوای کۆتاییهاتنی درووود خوێندنەکە ڕاسکۆلنیکۆڤ لە سۆنیا نزیک بووەوە، سۆنیا لەپڕێکدا دەستی گرت و سەری نایە سەرشانی، ئەم هەنگاوە دۆستانەیە ڕاسکۆلنیکۆڤی سەرسام کرد و خستییە ناو دنیای بیرکردنەوەوە: چۆن دەبێت وابێت؟ چۆن سۆنیا هیچ ڕقی لێی نابێتەوە؟ چۆن نەفرەتی لێناکات؟ تەنانەت لە دەستی سۆنیادا هەستی بە لەرزین نەکرد، ئەمە ئەوپەڕی لەخۆبوردن و قوربانیدان بوو، بە لایەنی کەمەوە ئەمە ئەنجامگیرییەک بوو ڕاسکۆلنیکۆڤ لە ڕەفتاری سۆنیاوە پێی گەیشتبوو. سۆنیا هیچی نەدەوت. ڕاسکۆلنیکۆڤ دەستی گوشی و چووە دەرەوە. هەستی بە بێتاقەتی و شەکەتییەکی زۆر کرد، ئەگەر بۆی بلوایە لەو دەقیقەیەدا بڕواتە جێگایەک، جێگایەک هەر خۆی بە تاقوتەنیا بووایە، تەنانەت هەموو تەمەنی هەر لەوێدا بمایەتەوە، بێگومان خۆی بە بەختەوەر دەزانی. بەڵام کێشەکە لەوەدایە کە لەم دواییەدا، هەرچەند تا ڕادەیەک بەردەوام تەنیا بوو، وەلێ بە هیچ شێوەیەک نەیدەتوانی هەستێکی ڕاستەقینەی تەنیایی بکات. هەندێکجار دەچووە دەرەوەی شار، لە شاڕێیەکەوە دەچووە لاڕێیەک، تەنانەت جارێکیان لە بێشەڵانێکەوە سەری دەرهێنا، وەلێ چەندە دەوروبەری چۆڵتر بووایە، زیاتر هەستی بە کەسێکی نزیک و بێزارکەر دەکرد. کەسەکە ترسناک

نەبوو، بەڵام بێزارکەر بوو، لەبەر ئەمە بەپەلە دەگەڕایەوە شار و ناو خەڵکی. دەچووە چایخانە و مەیخانە و مەیدانی "سنّنایا" و بازاڕ، لەو شوێنانەدا ئاسوودەتر دەبوو.
ئێوارەیەک لە ڕیستورانێکی هەرزانبەهادا گۆرانی دەوترا، سەعاتێکی ڕێک لەوێ دانیشت و گوێی گرت، پاشان بیری کردەوە کە کاتێکی زۆر خۆشی بەسەر بردووە. بەڵام هەر دوای ئەوە دیسان خەمۆکی دایگرتەوە. دەتوت ویژدانی ئازاری دەدات، بە خۆی دەوت: "لێرە دانیشتووم و گوێ لە گۆرانی دەگرم، وەلێ بەڕاست ئەمە کاری ئێستای منە؟" بەڵام دیسانەوە بەوەی دەزانی کە هۆی بێزارییەکەی تەنیا ئەو شتە نییە، بەڵکو شتێکی ترە کە دەبوو زۆر خێرا چارەسەر بکرێت. شتێکی زۆر دیار و ئاشکرا کە وشە ناتوانێت دەری ببڕێت. شتەکان وەک گلۆڵە پێکدا چووبوون. بە خۆی دەوت: "نا، شەڕ و ململانێکە چاکترە!" دیسانەوە پۆرفیری.. یان سڤیدریگایلۆڤ.. چاکترە زووتر ملیان نەدەمێ و پەلاماریان بدەم.. بەڵێ، بەڵێ! لە ڕیستورانتەکە هاتە دەرێ و تا ڕادەیەک کەوتە لۆقە. لەپڕێکدا و بێ ئەنگێزە بیری دایک و خوشکی سەراسیمەی دەکرد. لە یەکێک لەو شەوانەدا بوو کە بەرەبەیان خۆی لە دوورگەی "کرستۆڤسکی"[١] لە نێو دەوەنەکاندا دییەوە. لە سەرما چۆقەی دانی دەهات و لەرزوتا داگیری کردبوو، پاشان بەرەو ماڵەوە کەوتە ڕێ و پێش هەتاوکەوتن گەیشت. دوای ئەوەی چەند سەعاتێک نووست، لەرزوتاکەی ڕەوییەوە، بەڵام تا درەنگوەختێک چاوی نەکردەوە. لە سەعات دووی پاش نیوەڕۆدا لە خەو هەستا.

---

[١] *krestovsky*

ڕاسکۆلنیکۆڤ بیری کەوتەوە کە تەرمی کاترینا ئیڤانۆڤنا لەو ڕۆژەدا لەگۆڕ دەنرێت، خۆشحاڵ بوو کە بەشداریی لە ڕێوڕەسمی ناشتنەکەدا نەکردبوو. ناستاسیا خواردنی بۆ هێنا، بە ئیشتیهاوە نان و ئاوی خوارد و تەنانەت هەستت دەکرد زۆر هەڵپەی خواردنی بوو، بیری ڕوونتر و حاڵی لە سێ ڕۆژی پێشوو باشتر بوو. تەنانەت سەریشی لەوە سووڕما کە چۆن لەوەوبەر ئەو هەستە ترسناک و سامناکانە دەستیان بەسەردا گرتووە. لەپڕێکدا دەرگاکە کرایەوە و ڕازومیخین هاتە ژوورێ.

ڕازومیخین کورسییەکەی هێنایە پێشەوە، بەرامبەر بە ڕاسکۆلنیکۆڤ لەسەر مێزەکە دانیشت و وتی:

- ها! نان دەخوات، کەواتە نەخۆشی چی!

ڕازومیخین لەوە دەچوو نیگەران بێت و نەیشیدەویست بیشارێتەوە. زۆر بە تووڕەیی و ڕاشکاوی قسەی دەکرد، بەڵام پەلەی نەبوو، دەنگیشی بەرز نەدەکردەوە. دەبوو بزانیت کە بیرێکی تایبەتی و تەنانەت نائاسایی لە مێشکدایە، بە دەنگێکەوە کە پێداگرتنی تیا بوو، وتی:

- گوێ بگرە، من لەوێ .. نەفرەت لە هەمووتان.. وەلێ کە ئێستا دەبینم، بە ئاشکرا دەبینم، کە ناتوانم هیچ تێبگەم.. تکا دەکەم، وا تێنەگەیت هاتووم لێکۆڵینەوەت لەگەڵدا بکەم.. بۆ دۆزەخ.. خۆم نامەوێت، تازە بێم و هەموو نهێنیی تۆ ئاشکرا بکەم. تەنانەت هەرگیز نامەوێت گوێ لەو جۆرە قسانە بگرم، لەوانەیە تف ڕۆکەم و بڕۆم، من تەنیا بۆ ئەوە هاتووم کە خۆم بێ پێچوپەنا لەوە تێبگەم کە ڕاستە تۆ شێتیت؟ ئاخر دەزانیت لەبارەی تۆوە بڕوایان وایە -هەندێکیان- کە تۆ یان شێتیت یان نزیکی لە شێتییەوە. بە ڕاستی دەڵێم من خۆیشم

لەوەدا بووم بڕوا بکەم، یەکەم لەبەر ئەوەی کە هەڵسوکەوتی تۆ گەوجانەیە، تا ڕادەیەکیش هێند نامەردانەیە، کە ناتوانیت پاساوی بدەیت. دووەم لەبەر ڕەفتاری دواییت لەگەڵ دایک و خوشکتا. کە تەنیا ئاژەڵ یان بەدڕەگەزێک، ئەگەر نەڵێم شێتێک دەیتوانی ئەو جۆرە ڕەفتارەیان لەگەڵدا بکات، کە تۆ لەگەڵیاندا کردت. کەواتە دەبێت تۆ شێت بیت.

- دەمێکە ئەوانت دیووە؟

- هەر ئێستا، تۆ لەوساوە نەتبینیوون؟ پێم بڵێ تۆ لە کوێیت؟ تا ئێستا سێ جار هاتووم بۆ لات. دایکت لە دوێنێوە بە ڕاستی نەخۆشە، دەیویست بێت بۆ لات، ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا نەیهێشت. بەڵام ئەو گوێی لێنەبوو و دەیوت: "ئەگەر نەخۆش بێت، ئەگەر ئەقڵی لەدەست دابێت. بێجگە لە دایکی کێ کۆمەکی پێدەکات؟" هەمووومان ڕێک کەوتین و هاتین بۆ ئێرە، چونکە نەماندەتوانی بە تەنیا دەستبەرداری بین، تا نزیک ژوورەکەت هەر دڵمان دەدایەوە. هاتینە ژوورەوە، تۆی لێنەبوویت، لێرەدا دانیشت، دە دەقیقە دانیشت، ئێمەیش بەسەر سەریەوە وەستاین. پاشان هەستا و وتی: "کە لە ماڵ چووبێتە دەرەوە، مانای وایە باری تەندروستیی باشە و دایکی لە یاد کردەوە. خەجاڵەتی و ئابڕوچوونە دایک لەبەر دەرگا بوەستێت و وەک دەرۆزەکەر سواڵی خۆشەویستی و دڵدانەوە بکات".

کە گەڕایەوە ماڵێ لە جێگادا کەوت، ئێستایش تای لێهاتووە، دەیوت: "دیارە کاتەکەی هەر بەشی دڵدارەکەی دەکات". دایکت بڕوای وایە سۆنیا سمیۆنۆڤنا یان دەزگیرانتە یان دۆست، منیش نایزانم، بۆیە ڕاست چووم بۆ ماڵی سۆنیا سمیۆنۆڤنا، چونکە هاوڕێ، دەمویست هەموو شتێک بە چاکی بزانم، هاتم، بینیم تابوتێک دانراوە، منداڵ

دەگری و سۆنیا سمیۆنۆڤنایش بەرگی پرسەیان پێدەگرێت. تویش لە هیچ شوێنێکەوە دیار نەبوویت. تەماشایەکم کرد، داوای لێبووردنم کرد و هاتمە دەرێ. چووم بۆ لای ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤنا و چیم دیبوو پێم وت. هەموو ئەم قسانە بێمانان، نە دۆست لەئارادایە نە دەزگیران، تەنیا شیمانەی شێتیەتی لە هەمووی زیاترە. وەلێ جەنابیشت دانیشتوویت و گۆشتاوی گا هەڵدەلوشیت. لەوە دەکات سێ ڕۆژ بێت هیچت نەخواردبێت. ڕاستە شێتەکانیش خواردن دەخۆن، هەرچەندە تۆ هێشتا هیچت پێنەوتووم، بەڵام تۆ.. شێت نیت! من سوێند دەخۆم، بە هیچ جۆرێک تۆ شێت نیت. کەواتە هەمووتان بۆ دۆزەخ بڕۆن، چونکە نهێنییەکتان لەژێر سەردایە، نهێنییەکە، منیش نامەوێت بە نهێنیی ئێوەوە سەر بنێمەوە.

ڕازومیخین بەدەم قسەکانەوە لە جێگاکەی هەستا و لەسەری ڕۆشت:

– تەنیا بۆ ئەوە هاتبووم جوێنت پێبدەم، هیچ لە دڵما نەهێڵم، ئەیشزانم ئیدی چی دەکەم.

– باشە، دەتەوێت چی بکەیت؟

– بە تۆ چی گەر بمەوێت هەرچییەک بکەم؟

– دەڕۆیت خۆت سەرخۆش دەکەیت.

– تۆ چۆن.. چۆنت زانی؟

– چۆن نایزانم، هیچی ناوێت.

ڕازومیخین کەمێک بێدەنگ بوو، لەپڕێکدا بە گەرمی وتی:

– تۆ هەمیشە مرۆڤێکی زۆر ئاقڵ بوویت، هەرگیزاوهەرگیز شێت نەبوویت. ڕاستە، دەمەوێت بڕۆم و بخۆمەوە. ماڵئاوا.

هەرکە کەوتە ڕێ ڕاسکۆلنیکۆڤ وتی:

- ڕازومیخین، وەک لە بیرم بێت سێ ڕۆژ لەمەوبەر لەبارەی تۆوە قسەم لەگەڵ خوشکما کرد.

ڕازومیخین وەستا. تەنانەت کەمێکیش ڕەنگی پەڕی و وتی:

- لەبارەی منەوە! ئاخر.. تۆ کەی سێ ڕۆژ لەمەوبەر دیوتە؟

لە قسەکانییەوە وا دەردەکەوت کە خەریکە دڵی دەکەوێتە پەلەپەل.

- بە تەنیا هاتبوو بۆ ئێرە، لێرەدا دانیشتبوو، لەگەڵما قسەی کرد.

- ئەو؟

- بەڵێ ئەو.

- باشە تۆ چیت پێوت.. مەبەستم ئەوەیە لەبارەی منەوە؟

- پێم وت تۆ کوڕێکی زۆر چاک و شەریف و کارامەیت. بەڵام دەربارەی ئەوەی کە تۆ خۆشت دەوێت، هیچم نەوت، چونکە ئەو خۆی دەیزانێت.

- خۆی دەیزانێت؟

- پێت سەیر نەبێت! بۆ هەر کوێ بچم، هەر بەڵایەکم بەسەر بێت، تۆ دەبیتە پشت و پەنایان. ڕازومیخین، من ئەوان بە تۆ دەسپێرم، بۆیە ئەمەت پێدەڵێم، چونکە دڵنیام تۆ زۆرت خۆش دەوێت، بڕوای تەواویشم بەوەیە کە تۆ هەستوسۆزێکی پاکت هەیە. ئەوەیش دەزانم ڕەنگە ئێستا ئەویش تۆی خۆش بوێت یان خۆشی ویستبێتی. جا ئێستا خۆت بڕیار بدە ئایا پەنابردنە بەر خواردنەوە چاکە یان نا؟

- ڕودیا گیان.. بڕوانە.. ئاه.. نەفرەت لە شەیتان! بەڵام تۆ دەتەوێت بۆ کوێ بچیت؟ گوێ بگرە.. ئەگەر ئەمانە بەشێکن لە نهێنییەکە، باوا بێت، وەلێ من.. من پەی بەو نهێنییە دەبەم، بڕوای تەواویشم هەیە کە هیچ نییە بێجگە لە قسەی هیچوپووچ و بێمانا، هەموو ئەمانە تۆ خۆت لە

تەنیاییدا دروستت کردوون. دەمەوێت ئەوەیش بڵێم کە تۆ مرۆڤێکی زۆر چاکیت، بەڵێ، مرۆڤێکی ڕەندیت.
- بەڕاست دەمویست ئەوەیش بڵێم و تۆ قسەکەت پێبڕیم. تۆزێک لەمەوبەر باشت وت کە پێویست ناکات ئەو نهێنییە بزانیت. ماوەیەک واز لەو بیرۆکانە بێنە و دوودڵ مەبە. لە کاتی خۆیدا لە هەموو شتێک تێدەگەیت. واتا ئەو کاتەی پێویست بکات. دوێنێ یەکێک پێی وتم مرۆڤ پێویستی بە هەوایە. هەوا، هەوا! ئێستا دەمەوێت بڕۆم بۆ لای ئەو کەسە بۆ ئەوەی تێبگەم مەبەستی چی بووە.
ڕازومیخین ڕاماو و شپرزە وەستابوو، دەیویست بڕیارێک بدات، لەپڕێکدا بە خۆی وت: "حەتمەن لە پیلانێکی سیاسیدایە، بێگومان وایە، دەیەوێت هەنگاوێکی گرنگ بنێت، گومانی تێدا نییە، بێجگە لەمە هیچی تر نییە و.. دونیایش دەیزانێت.."
پاشان بەدەم پچڕپچڕیی وشەکانەوە، وتی:
- کەواتە ئاڤدوتیا ڕومانۆڤنا دێت بۆ لات. تۆیش دەتەوێت ئەو کەسە ببینیت کە وتوویەتی مرۆڤ زۆر پێویستی بە هەوایە، بە هەوا.. کەواتە.. ئەو نامەیە.. پەیوەندیی بەم قسەیەوە هەیە..
ڕازومیخین دوارستەی بە شێوەیەک کۆتایی پێهێنا، کە دەتوت قسە لەگەڵ خۆیدا دەکات.
- نامەی چی؟
- ئەمڕۆ نامەیەکی پێگەیشت زۆر نیگەرانی کرد، زۆر.. ویستم لەبارەی تۆوە قسەی لەگەڵدا بکەم بەڵام بێدەنگی کردم، دوایی وتی ڕەنگە بەم زووانە لە یەکدی جیا بینەوە، ئینجا بە گەرمی و لە خۆوە کەوتە سوپاسکردنی من، پاشان ڕاست چووە ژوورەکەی و دەرگاکەی بەست.

ڕاسکۆلنیکۆڤ دالْغەی لیّدابوو، پرسی:
- نامەی پێگەیشتبوو؟
- بەڵێ، نامە، بۆ نایزانیت؟ هوم.
هەردووکیان بێدەنگ بوون.
- ڕادیون، خواحافیز.. من هاوڕێ.. ڕۆژانێک بوو کە.. بەڵام، خواحافیز، ڕۆژێک لە ڕۆژان منیش.. باشە خواحافیز، دەبێت منیش بڕۆم، ناخۆمەوە، ئیتر پێویست ناکات..
ڕازومیخین پەلەی بوو، بەڵام لەو کاتەدا کە چووبووە دەرەوە و خەریک بوو لە دوای خۆیەوە دەرگاکە دابخات. لەپڕێکدا دەرگاکەی دیسان کردەوە و لە کاتێکدا کە لە شوێنێکی دەڕوانی، وتی:
- بەڕاست! کوشتنەکەت لە بیرە، ئەوەی کە پۆرفیری.. مەبەستم پیرێژنەکەیە؟ باشە، کەواتە با بزانیت بکوژەکەیان دۆزیوەتەوە. تاوانبارەکە خۆی دانی پێدا ناوە و هەموو بەڵگە و شایەتەکانی دەرخستووە، یەکێکە لەو کرێکارانەی بۆیەیان دەکرد.. ئینجا بزانە.. ئەگەر لە بیرت بێت.. ئەوانەی من بەرگریم لێدەکردن.. لە بیرتە؟ چ دیمەنێکی شەڕ و پێکەنینیان لەسەر پلیکانەکان لەگەڵ هاوڕێکەیدا پێک هێنابوو، لەو کاتەدا کە دەرگاوان و دوو شایەتەکەیش لە پلیکانەکانەوە سەردەکەوتن. هەر بە دەستی ئانقەست ئەمەیان دروست کردبوو بۆ چەواشەکردنی خەڵکەکەی ئەوێ، جا بڕوانە! چ زرنگییەک، چ زەینێکی ئامادە و بەتوانا لەم تووتکەسەگەدا هەیە! باوەڕ ناکەیت. بەڵام خۆی هەموو شتێکی ڕوون کردۆتەوە و دانی پێدا ناوە، من چەندە هەڵە بووم! باشە، من وا دەزانم لە خۆدزینەوە و فێڵبازیدا بلیمەتە و لە ڕێونکردنی دادوەردا دەگمەنە. بەهەرحاڵ، پێویست بە سەرسووڕمانی زۆر ناکات! بۆ نابێت مرۆڤی لەم بابەتەیش هەبێت!

بەڵام کە خۆی پێنەگیرا و دانی بە تاوانەکەدا نا، ئەمە زیاتر جێبڕوای منە و ئەمیان لە ڕاستییەوە نزیکترە!.. وەلێ من. من خەڵەتابووم، ئامادەبووم لە پێناویاندا گیانی خۆم ببەخشم.

ڕاسکۆلنیکۆڤ نیگەرانیی پێوە دیاربوو، پرسی:

- حەز دەکەم پێم بڵێی تۆ ئەمەت لە کوێوە زانی؟ بۆ ئەمەندەیش مەسەلەکەت لا گرنگە؟

- ئا، بۆ لام گرنگە! پرسیارێکی سەیرە!.. من ئەمەم لە پۆرفیری و خەڵکی تر بیستووە.. هەر زیاتر لەوەوە..

- لە پۆرفیرییەوە؟

- بەڵێ، لە پۆرفیرییەوە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ ترسا و پرسی:

- چی.. چی پێوتیت؟

- زۆر بە چاکی بۆی شی کردمەوە، شیکردنەوەیەکی سایکۆلۆژییانە، بە شێوازەکەی خۆی.

- شیکردەوە، خۆی بۆی ڕوون کردیتەوە؟

- بەڵێ، بەڵێ، خۆی، خواحافیز، دوایی شتی تریشت بۆ باس دەکەم، وەلێ ئێستا کارم هەیە، پێشتر جۆرێکی دی.. وام بیر دەکردەوە.. باشە دەی، گرنگ نییە، دوایی.. ئیتر هیچ هۆکارێک نییە بۆ مەیخواردنەوە، تۆ بەبێ مەی مەستت کردم، ڕودیا گیان، من مەستم. بێ شەراب مەستم، باشە، ماڵئاوا، دەگەڕێمەوە، زۆر زوو..

ڕازومیخین چووە دەرێ، لەو کاتەدا کە بە هێوری لە نەردەوانەکانەوە دەچووە خوارێ بڕوای تەواوی هەبوو کە: "هیچ گومانی تیا نییە کە لە پیلانێکی سیاسیدایە، حەتمەن، حەتمەن. خوشکەکەی تێوە گلاندووە، ئەم کارە لەگەڵ خووڕەوشتی ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤنادا زۆر ڕێک

دەکەوێت، ئێستا بە نهێنی پێک دەگەن.. خودی دونیاییش ئاماژەیەکی بەمە دا، گەلێک لە قسە و وشە و ئاماژەکانی ئەوەیان دەردەخست. ئەگینا ئەم هەموو بەدحاڵیبوونە چۆن لێک دەدرێتەوە؟ هوم.. خۆیشم لە گومانکردنەوە نزیک بووم.. ئاە، خودایا! خەیاڵم لە چی دەکردەوە! سەرم پڕ ببوو، بەڵێ، جۆرێک بوو لە بەدبینی، من بەرانبەر بە ڕودیا گوناهبارم! بەڵام خۆی منی بە هەڵەدا برد، ئەو ئێوارەیە، لە ڕاڕەوەکەدا و نزیک بە چراکە، ئاە.. چ بیرێکی قێزەون و ناقۆڵام تێگەڕا؟ ئافەرین نیکۆلا بۆ دانپیانانت، ئیتر ئێستا، هەموو ڕووداوەکانی پێشوو بە چاکی ڕوون دەبنەوە، نەخۆشیی ئەوسای ڕودیا، هەموو هەڵسوکەوت و ڕەفتارە سەیرەکانی، تەنانەت پێش ئەوەیش، ئەو کاتەی لە زانکۆ بوو، بەردەوام مۆن و خەمۆک بوو.. باشە، بەڵام ئەی ئەو نامەیە چۆن؟ نهێنییەک لەمەیشدا هەیە! نامەکە لە کوێوەیە؟ وا دەزانم.. هوم.. لە هەمووی دەکۆڵمەوە".

پاشان بیری لە دونیا و ئەو قسەوباسانە کردەوە، کە پەیوەندییان بەوەوە هەبووە، دڵی بە ترپە کەوت و لەپڕێکدا بەپەلە کەوتە ڕێ.

کە ڕازومیخین لە ژوورەکە چووە دەرەوە، ڕاسکۆلنیکۆڤ هەستا لە پەنجەرەکە نزیک کەوتەوە، لە پێشا بەرەو گۆشەیەک و پاشان بەرەو گۆشەیەکی تری ژوورەکە هەنگاوی نا، وەک ئەوەی مەودای ژوورە تەنگەکەی فەرامۆش کردبێت وابوو.. دیسان لەسەر قەرەوێڵەکە دانیشتەوە، لەوە دەچوو تەواوی گیانی تازە بووبێتەوە: "دیسانەوە کێشە، کەواتە ڕێگەچارەیەک پەیدا بووە! بەڵێ، ڕێگەچارەیەک هەیە". کەمیی هەوا و هەستی هەناسە بەتەنگهاتن ئازاری دەدا و تەنانەت لەوەدا بوو بێهۆش بێت، لەو کاتەوە کە لە ماڵی پۆرفیری نیکۆلای دیبوو، ئەو هەستی خەفەبوون و بەتەنگهاتنەی تێگەڕابوو، دوای ئەو

دیمەنەی نیکۆلا، ئەو ڕۆژەیش کە لەگەڵ سۆنیادا قسەی کردبوو، تەواو بە پێچەوانەی ئەوەوە کە پێشتر بیری لێدەکردەوە، شکابووەوە.." لەپڕێکدا ڕاسکۆلنیکۆڤ هەرەسی هێنابوو، بە تەواوی، خۆی لای سۆنیادانی پێدا نا، لە خۆیەوە و بێ ئەوەی ناچار کرابێت، لە ناخی دڵەوە، دانی پێدا نا کە ئەو کێشەیەی قورسایی لەسەر دڵی داناوە، ناتوانێت بە تەنیا هەڵیبگرێت. بەڵام ئەی سڤیدریگایلوف؟ سڤیدریگایلۆڤ مەتەڵێکە بۆ خۆی، ڕاستە سڤیدریگایلۆڤ تووشی دوودڵیی کردووە، بەڵام بە تەواوی لەلایەکی ترەوە. ڕەنگە لەگەڵ سڤیدریگایلوفیشدا تووشی شەڕێک ببێت. ڕەنگە خودی سڤیدریگایلوف ڕێگەچارەکەی بێت، بەڵام پۆرفیری بە تەواوی شتێکی ترە، تازە پۆرفیری خۆی باسەکەی لای ڕازومیخین کردۆتەوە، لە ڕووی دەروونزانییەوە کۆڵیویەتەوە. دیسانەوە لە سایکۆلۆژیەتە نەفرەت لێکراوەکەیەوە دەستی پێکردووە. بەڵام ئەم پۆرفیرییە؟ دوای ئەوەی پێش هاتنی نیکۆلا لە نێوان ئەم و ئەودا ڕووی دا و، پاش ئەوەی نیکۆلای هاتە ژوورێ، دەشێ بۆ دەقیقەیەک بڕوا بەوە بکات کە نیکۆلا تاوانبارە؟ ئایا ئەو دیمەنە بێجگە لە تاکە ئەنجامگیریەکی ڕاست هیچ لێکدانەوەیەکی تر هەڵدەگرێت؟" لەم ڕۆژانەی دواییدا چەندینجار وردە دیمەنی گفتوگۆکەی لەگەڵ پۆرفیریدا بیر دەکەوتەوە و بە بەرچاویدا تێدەپەڕی، بەڵام بەیادهێنانەوەی تەواوی دیمەنەکە هەرگیز لە توانایدا نەبوو. ئەوەی لەو ماوەیەدا لە نێوان ڕاسکۆلنیکۆڤ و پۆرفیریدا ڕووی دابوو، لە قسە و ئاماژە و نیگاکردنی یەکدی و ئەو وشانەی بە جۆرە تۆنێک وترابوون، هەموو ئەمانە بەرئەنجامێک بوون کە لە دوای ئەوەوە نیکۆلا "کە پۆرفیری هەر لە قسە بەراییەکانیەوە لە هەقیقەتەکەی گەیشتبوو"، نەیدەتوانی بڕوای پۆرفیری لەق بکات.

"دەبینیت! تەنانەت ڕازومیخینیش لە بەدگومانی نزیک کەوتبووەوە.. دیمەنی پارەوەکە، کە لە نزیک چراکەوە ڕووی دا، هەروا بەلاش نەبوو، بەڵکو وای لێکرد بکەوێتە دوای پۆرفیری.. بەڵام بۆ پۆرفیری ویستوویەتی چەواشەی بکات؟ بۆ دەیەوێت سەرنجی ڕازومیخین بە لای نیکۆلادا ڕابکێشێت؟ ئامانجی چییە؟ بێگومان مەبەستێکی لە دواوەیە، بەرژەوەندییەکی خۆی تێدایە، بەڵام چییە؟ ڕاستە لە دوای ئەو بەیانییەوە ماوەیەک تێپەڕیووە، ماوەیەکی زۆریش، وەلێ لە پۆرفیرییەوە هیچ هەواڵێک نییە، بێگومان ئەمە بە چاک ناگەڕێت.."

ڕاسکۆلنیکۆڤ کڵاوەکەی هەڵگرت و بەدەم بیرکردنەوەیەکی قووڵەوە لە ژوورەکەی هاتە دەرەوە. ئەوە تاکە ڕۆژێک بوو، بە درێژایی هەموو ئەو ماوەیە، کە بە تەواوی هەست بە هۆشیاریی خۆی بکات. بیری کردەوە: "دەبێت کار لەگەڵ سڤیدریگایلۆڤدا یەکلایی بکرێتەوە، تا زوویشە ئەمە بکرێت، وا دەزانم ئەو چاوەڕێیە من بچم بۆ لای". لەو چرکەساتەدا ڕق و بێزارییەکی وا لە دڵی پڕ ئازاری ڕاسکۆلنیکۆڤ گەڕا، کە ڕەنگە ویستبێتی لەو کاتەدا، یەکێک لەو دووانە بکوژێت: سڤیدریگایلوف یان پۆرفیری، هیچ نەبێت هەستی کرد کە نەک ئێستا، بەڵکو لە ئاییندەدا توانای ئەو کارەی دەبێت. لە دڵی خۆیدا وتی: "دەبینین، دەبینین".

هەر کە دەرگای داڵانەکەی کردەوە. لە ناکاوێکدا لووتی بە لووتی پۆرفیرییەوە تەقی. پۆرفیری بۆ لای ئەو دەهات. ڕاسکۆلنیکۆڤ وەک لە شوێنی خۆیدا وشک بووبێت وابوو، بەڵام تەنیا بۆ چرکەساتێک و بەس، سەیر لەوەدا بوو کە ئەو لە بینینی پۆرفیری زۆر سەری سووڕ نەما و تەنانەت تا ڕادەیەکیش لێی نەترسا، تەنیا تەزوویەکی پێدا هات، بەڵام زۆر زوو هاتەوە سەرخۆی "ڕەنگە ئەمە کۆتایی کارەکە بێت!

بەڵام چۆن ئاوا بە بێدەنگی، وەک پشیلەیەک هاتە پێشێ و من هیچم گوێ لێنەبوو؟ تۆ بڵێی لەبەر دەرگاکە گوێی نەگرتبێت؟"
پۆرفیری پتروڤیچ بە پێکەنینەوە وتی:
- ڕادیون ڕومانوڤیچ چاوەڕێی میوان نەبوویت! ماوەیەکە دەمویست سەرت لێبدەم، ئێستا کە بیرەدا تێپەڕیم، وتم بۆچی بۆ ماوەی پێنج دەقیقە نەیەم و هەواڵت نەپرسم، وابزانم دەتەوێت بڕۆیت بۆ جێگایەک؟ من دواتان ناخەم، تەنیا ئەگەر مۆڵەتم بدەیت، جگەرەیەک بکێشم.
- فەرموو، پۆرفیری پیترۆڤیچ، فەرموو.
ڕاسکۆلنیکۆڤ کورسییەکی بۆ دانا، بە ڕووکەش هێند خۆشیی لە میوانەکەی هات و ڕێزی گرت، ئەگەر بیتوانیایە خۆی ببینێت بێگومان سەری لە خۆی سووڕ دەما. دوا توانا و هێزی خۆی بەکارهێنا بۆ شاردنەوەی هەستی پێشووی. ڕێ دەکەوێت هەندێکجار مرۆڤ بۆ ماوەی نیو سەعات تووشی ترسێکی تۆقێنەر بێت لە بەردەم چەتەیەکدا، تا ئەو ساتەی چەتەکە چەقۆ دەخاتە سەر ملی، ئەوسا لەپڕێکدا هەرچی ترس هەیە لە لەشیا نامێنێت. ڕاسکۆلنیکۆڤ ڕێک بەرانبەر بە پۆرفیری دانیشت، بێ ئەوەی چاوی لێ بتروکێنێت، تەواو لێی ڕاما.
پۆرفیری چاوی تەنگ کرد و جگەرەیەکی داگیرساند:
"دەی، فەرموو قسە بکە، قسە بکە، ئاخر بۆ نایڵێیت، بۆ قسە ناکەیت؟"
ڕاسکۆلنیکۆڤ گەلێک زۆری لە خۆی کرد تا ئەو وشانە نەڵێت، کە دەتوت لە سنگیا پەنگیان خواردۆتەوە و دەیانەوێت بکەونە سەر زاری..

٢

سەرئەنجام دوای ئەوەی پۆرفیری پیترۆڤیچ مژی لە جگەرەکەیدا و دووکەڵەکەی ڕادا، کەوتە قسە:

- داخ لە دەست جگەرە! ژەهرە، ژەهرێکی تەواوە بۆ خۆی، بەڵام ناتوانم دەستبەرداری بم، دەکۆکم، گەرووم دەخورێ و تووشی تەنگەنەفەسی بووم، دەزانیت، دەیشترسم، لەم ڕۆژانەدا چووم بۆ لای دوکتۆر (ب...) ئەو بە لایەنی کەمەوە نیو سەعات لە هەر نەخۆشێک دەڕوانێت، وەلێ هەر ئەوەندەی منی بینی، دایە پێکەنین: بیستەکەی لە گوێ ناو بە پشتیدا کێشام، پاشان وتی: "با پێت بڵێم جگەرەکێشان خراپە بۆت، سیەکانت گەورە بوون". باشە، بەڵام چۆن دەستی لێهەڵبگرم؟ بە چی قەرەبووی بکەم؟ مەی ناخۆمەوە، ئەمە سەرچاوەی کێشەکەیە، هە، هە، هە. بەڵێ خەوشی من ئەوەیە مەیخۆر نیم، ئاخر هەموو شتێک ڕێژەییە، ڕادیون ڕومانوڤیچ. هەموو شتێک ڕێژەییە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە بێزارییەوە بیری کردەوە: "چی دەکات، ئایا دەیەوێت بکەوێتەوە سەر کەڵەک و کڵۆکەکانی پێشووی؟"

لەپڕا دیمەنی دوادیداری هەردووکیانی هاتەوە بەرچاو و هەستی ئەو ساتەوەختانە وەک شەپۆل دڵیان داگرت.

پۆرفیری پیترۆڤیچ لەو کاتەدا کە چاوی بە ژوورەکەدا دەگێڕا، کەوتەوە دوای قسەکانی:

- دەزانیت، سێ ڕۆژ لەمەوبەر، سەر لە ئێوارەیەک هاتم بۆ لات، بەڵام تۆ لێرە نەبوویت، هاتمە ئەم ژوورە، ئەو ڕۆژەیش هەر وەک ئەمڕۆ بیرەدا تێدەپەڕیم، بیرم کردەوە وا چاکە سەری لێبدەم، هاتمە ژوورەوە، دەرگای ژوورەکەتان بە تەواوی کرابووەوە، لەملاوئەولام

ڕوانی، چاوەڕێم کرد، وەلێ تەنانەت کارەکەرەکەیشتانم نەدی و چوومە دەرێ. تۆ لە ژوورەکەتدا ئۆقرە ناگریت!
دەموچاوی ڕاسکۆلنیکۆڤ گرژ و گرژتر بوو، وەک ئەوەی پۆرفیری بیری ئەوی خوێندبێتەوە، لەسەر قسەکانی ڕۆشت:
- هاتووم ڕادیون ڕومانوڤیچی بەڕێز، داوای لێبووردنت لێبکەم، لەبارەی ڕەفتاری خۆمەوە، ڕوونکردنەوەیەکم هەیە.
بەدەم قسەکردنەوە دەستێکی خۆشەویستانەی بە ئەژنۆی ڕاسکۆلنیکۆڤدا کێشا، بەڵام تا ڕادەیەک دەموچاوی هەمان حاڵەتی جیدی و ڕامانی هەبوو، تەنانەت ڕاسکۆلنیکۆڤ وای هاتە بەرچاو کە خەم دەموچاوی داپۆشیووە، ڕاسکۆلنیکۆڤ هەرگیز ئەوەی بە بیردا نەهاتبوو کە پۆرفیری خاوەنی دەموچاوێکی وابێت.
- ڕادیون ڕومانوڤیچ، دوادیدارمان دیمەنێکی زۆر سەیری تیا ڕوودا. ڕاستە لە یەکەم دیداریشدا هەر دیمەنەکە سەیر بوو، بەڵام ئەوسا.. وەلێ ئێستا ئیدی هەموو شتێک تێپەڕیووە! دەزانیت، ڕەنگە من بەرانبەر بە تۆ زۆر ناهەقیم کردبێت، من هەست بەوە دەکەم، لە بیرتە، ئەو کاتەی لە یەکتری جیا بووینەوە، دەمارت شەکەت و ئەژنۆت دەلەرزی. منیش وەک تۆ دەمارم شەکەت و ئەژنۆم کەوتبووە لەرزین. دەزانیت، ئەوەی لە نێوانماندا ڕووی دا، حاڵەتێکی شایستە و لایەق نەبوو. بەڵام ئێمە هەرچۆنێک بێت، کەسانێکی شایستەین، مەبەست ئەوەیە، هەرچۆن بێت، لە پێش هەر شتێکدا ئێمە کەسانێکی شیاوین، نابێت ئەوە لە یاد بکرێت، ئاخر لە بیرتە کار گەیشتە چ ئاستێک.. تەواو بارێکی ناجۆر هاتە پێش.
ڕاسکۆلنیکۆڤ سەری بڵند کرد و چاوی بە پۆرفیرییەوە ئەبڵەق بوو، بە سەرسامییەوە لە خۆی پرسی: "چی دەوێ، من بە چی دەزانێت؟"

پۆرفیری پترۆڤیچ کەمێک سەری بە لادا خست و چاوی لە زەوی بڕی، وەک ئەوەی نەیەوێت لەمە زیاتر بە ڕوانینەکەی نێچیرە کۆنەکەی بشڵەژێنێت، بە جۆرێک کە بڵێیت دەستی لە فڕوفێڵەکەی جارانی کێشاوەتەوە، لەسەر قسەکانی بەردەوام بوو:

- من بۆ ئێستا وای بە چاک دەزانم کە ڕاستوڕەوان لەگەڵ یەکتردا بدوێین، بەڵێ، ئەو بەدحاڵیبوون و دیمەنانە با دووبارە نەبنەوە، ئەوسا نیکۆلا گرفتەکەمانی چارکرد، ئەگەر ئەو نەبووایە، من نەمدەزانی سەری بەسەرهاتەکە لە کوێوە دەردەچێت. ئەو ڕۆژە، ئەو کابرا پیشەکارە نەفرەت لێکراوە، ماوەیەک لە پشت تیغەی ژوورەکەی منەوە گوێی گرتبوو، تۆ دەتوانیت وێنای بکەیت؟ بێگومان تۆ دەیزانیت و منیش خۆم دەیزانم کە ئەو کابرایە دوای ئەوەی لای منەوە هاتۆتە دەرێ، هاتووە بۆ لای تۆ، بەڵام ئەوەی کە تۆ ئەوسا خەیاڵت بۆی دەچوو، وا دەرنەچوو: من نەمناردبوو بە دوای کەسدا، هیچ فەرمانێکیشم نەدابوو. دەپرسیت بۆ هیچم نەکردبوو؟ چی بڵێم؟ تەواوی کارەساتەکە گێژ و وڕی کردبووم، تەنانەت بە زەحمەتیش توانیم بنێرم بە دوای دەرگاوانەکاندا (بێگومان تۆ لە کاتی تێپەڕینتا دەرگاوانەکانت دیبوو) لەو کاتەدا خێرا وەک بروسکە شتێکم بە بیردا هات.. تۆ دەزانیت ڕادیون ڕومانوڤیچ، من لەوکاتەدا تەواو دڵنیا بووم، لەگەڵ خۆمدا بیرم کردەوە: "لێگەڕێ بۆ ماوەیەک شتێکم لە دەست بچێت، لەباتیی ئەوە شتێکی دی تەواو دەگرم و ناهێڵم لە دەستم دەربچێت" تۆ ڕادیون ڕومانوڤیچ، زۆر زوو تووڕە دەبیت، سروشتی تۆ وایە، بەڵێ، ئەمە تایبەتمەندیی ڕەوشت و خووی تۆیە، من وا دەزانم، شانازیشی پێوە دەکەم، کە تا ڕادەیەک لەوە گەیشتووم تۆ خاوەنی ئاکار و دڵێکی بەهاداریت. چاکە، هەڵبەتە تەنانەت من خۆیشم

لەو شوێنەدا نەمتوانی پێشبینیی ئەوە بکەم کە شتێکی وا ڕوو دەدات. یەکێک هەستێ و هەرچی هەیە و نیەی خۆیەتی، ئاشکرای بکات، ڕاستە بەسەرهاتی وا، بەتایبەتی کاتێک مرۆڤ بە تەواوی سەبری لەبەر بڕابێت، دەشێت ڕوو بدات، بەڵام ئەمە زۆر دەگمەنە، من ئەمەیشم دەزانی، بەڵام بیرم کردەوە و وتم: نا، من بە شتێکی بچووک زۆر بچووک، زۆر زۆر بچووکیش قایلم، بەڵام شتێک بێت هەستی بکەیت و بەرجەستە بێت، نەک دیسانەوە لەسەر بنەمای سایکۆلۆژی. بیرم دەکردەوە، ئەگەر یەکێک تاوانبار بێت، بێگومان دەتوانیت بەڵگەیەک یان شتێکی دیاری لێ بەدەست بێنین. تەنانەت لەم مەسەلەیەدا دەشێ بە تەمای ئەنجامی گەلێک چاوەڕواننەکراو بێت. زیاد لە هەر شتێک ڕادیون ڕومانوڤیچ، من لەو کاتەدا حسابم بۆ ڕەوشت و خووی تۆ دەکرد! لەو شوێنەدا گەلێک ئومێدم پێت بوو.
سەرئەنجام ڕاسکۆلنیکۆف بێ ئەوەی بە چاکی دەرکی پرسیارەکەی کردبێت، کەوتە گنەگن:
- ئاخر، تۆ.. ئاخر تۆ بۆ بەم جۆرە قسەم لەگەڵ دەکەیت؟
لە ناو کۆمەڵێک گومان و گریمانەدا، لە خۆی پرسی: "مەبەستی چییە، تۆ بڵێی بە ڕاستی من بە بێتاوان بزانێت؟"
- بۆ بەو جۆرە قسە دەکەم؟ هاتووم شتەکان ڕوون بکەمەوە، چونکە ئەوە بەشێکە لە ئەرکە پیرۆزەکەم، دەمەوێت هەموو شتێکت بە تەواوی پێ بڵێم، ئەو ناکۆکییەی لە نێوان من و تۆدا ڕووی دابوو، ڕادیون ڕومانوڤیچ، من ئازاری تۆم زۆر داوە، بەڵام من کێوی نیم، چونکە منیش باش لەوە دەگەم کە بەرگەگرتنی ئەم هەموو کارەساتە، بۆ کەسێکی خەمبار بەڵام لووتبەرز و بەتوانا و بێتاقەت، بەڵێ.. بەتایبەتی بێتاقەت، تا چ ڕادەیەک دژوارە! بەهەرحاڵ، من تۆ بە

مرۆیەکی بێئەندازە شەریف دەزانم، کە تەنانەت دەتوانێت ببێتە پیاوێکی زۆر مەزن، هەرچەندە من لەگەڵ هەموو بیروباوەڕێکتا نیم، بە ئەرکی خۆیشمی دەزانم کە لە پێشەوە ڕاستوڕەوان و بە تەواوی بڕواوە ئەمەت پێبڵێم، چونکە نامەوێت بە هیچ جۆرێک تەفرەت بدەم، لەبەر ئەوەی تۆم ناسیووە و هەستم بە پەیوەندییەکی خۆشەویستی کردووە. ڕەنگە گاڵتەت بەم قسانەم بێت، هەقی خۆتە، دەزانم لە یەکەم نیگاتەوە تۆ منت خۆش نەویستووە، هەرچەندە هیچیش ڕووی نەدابوو، چۆنت دەوێت، وا بیری لێبکەرەوە، بەڵام دەمەوێت ئێستا بە هەموو توانامەوە، ئەو ئاسەوارە ناشیرینەی لە تۆدا بەجێم هێشتووە، بیسڕمەوە، ئەوەیش بسەلمێنم کە منیش مرۆڤێکم هەست و ویژدانم هەیە. زۆر بە ڕاستگۆییەوە ئەمەت پێدەڵێم.

پۆرفیری پیترۆڤیچ بە ویقارەوە بێدەنگ بوو، ڕاسکۆلنیکۆڤ هەستی بە هێرشی ترسێکی تر کردەوە. بیری لەوە کردەوە کە پۆرفیریش بە بێتاوانی بزانێت، بۆیە لەپڕێکدا ترسی لێنیشتەوە.

پۆرفیری کەوتەوە قسە:

- ڕەنگە پێویست نەکات چۆنیەتیی ڕووداوەکە، بە وردی و وەک خۆی چۆنە، باس بکەم، تەنانەت وا دەزانم زیادیشە، بێجگە لەوە کە لە توانای مندا نییە، لەبەر ئەوەی بەڕاست چۆن بتوانم هەموو لایەنەکانی مەسەلەکە بە وردی باس بکەم؟ لە سەرەتادا دەمگۆیەک داکەوت، دەمگۆکە چۆن و لە کوێ و و لە کێوە بوو؟ بە چ هۆیەکەوە هاتە سەر تۆ، دیسانەوە بە لای منەوە ئەم باسانەیش هەر زیادن. لە لایەن منەوە کارەکە بە ڕێکەوت پێش هات، مەبەستم ئەوەیە لە پێشهاتێکەوە کە دەشێ ڕوو بدات یان ڕوو نەدات. چ پێشهاتێک؟ هوم، وا دەزانم پێویست بە وتن ناکات، هەموو ئەمانە، واتا هەم دەمگۆ و هەم

پێشهاتەکە لەو شوێنەدا بۆ من بوو بە بیرۆکەیەک، بە ڕاستی دانی پێدا دەنێم، چونکە کە کار گەیشتە دانپیانان، دەبێت مرۆڤ ڕاشکاوانە دانپیانانەکەی ئەنجام بدات. من یەکەم کەس بووم تۆم تاوانبار کرد. هەموو نووسینی پیرێژنەکە لەسەر ئەو شتانەی بە بارمتە لای دانرابوون و شتی تری لەو بابەتانە، قسەی بێمانان و کەس بە پولێکیان ناکڕێت، بە ڕێکەوتیش توانیم بە وردی ئاگاداری ئەو دیمەنە بم کە لە بەشی پۆلیس ڕووی دابوو، ئەمەیش هەر بە ڕێکەوت بوو. بەڵام نەک ئەوەی هەر ئاوا بەرگوێم کەوتبێت، نا، بەڵکو ئەوەی بۆی گێڕاومەتەوە، یەکێکی خاوەن کەسایەتی و گرنگ بوو، کە بێ ئەوەی بە خۆی بزانێت، دیمەنەکەی بە شێوەیەکی هێند سەیر پیشان دا، کە زیاتر لە زەینی خۆیدا بەرجەستەی کردبوو، هەموو ئەم شتانە پێکەوە یەکانگیر بوون، بەڵێ یەکیان گرت، بەڕێز و ئازیز، ڕادیون ڕومانوڤیچ، باشە، چۆن دەبێت مرۆڤ بۆ شتێکی تایبەت نەچێت؟ "هەرگیز نە لە سەد کەروێشک ئەسپێک دروست دەکرێت، نە لە سەد گومانیش بەڵگەیەکی ڕاستی". ئەمە پەندێکی ئینگلیزییە. پەندێکە لە هزرێکی تەندروستەوە هاتووە. بەڵام ئەی مەیلەکان، چی لەگەڵ مەیلدا دەکەیت! کێ دەتوانێت بەسەریا زاڵ بێت؟ دادوەری لێکۆڵینەوەیش لە دواییدا هەر مرۆڤە، لێرەدا بیری ئەو وتارەم کەوتەوە، کە لە گۆڤارێکدا نوسیبووت، لە بیرتە لە یەکەم دیدارماندا بە دووروودرێژی لە بارەیەوە قسەمان کرد. لە سەرەتادا گاڵتەم پێکردیت، لەبەر ئەوەی کە دەمویست سەری قسەت لەگەڵدا بکەمەوە تا دانی پێدا بنێیت، دووبارەی دەکەمەوە، ڕادیون ڕومانوڤیچ، تۆ زۆر کەمحەوسەڵەیت و زوو تووڕە دەبیت، بێجگە لەمانە ئازا و لووتبەرز و جیدیت.. لەڕادەبەدەریش هەستت دەوروژێت.. پێشتر دەمێک بوو ئەمانەم

دەزانی، گشت ئەو هەست و مەبەستانەی لە وتارەکەتدا هەبوو، پێیان ئاشنا بووم، وتارەکەتم، وەک وتاری هاوڕێیەکم خوێندەوە، ئەو وتارە زادەی شەوانێکی بێخەوی و نائومێدی بوو، ئەو کاتانەی دڵت لە خورپە و ترپەدا بوون و هەستە گەرمەکانیشت سەرکوت کرابوون. وەلێ ئەو هەستە توند و غرورە چەپێنراوانە لە لاودا مەترسی هەیە. ئەوسا گاڵتەم پێدەکردیت. بەڵام ئێستا پێت دەڵێم کە ئەو هەستانەم زۆر خۆش دەوێت، مەبەستم ئەوەیە بەگشتی حەزم بە ئەزموونگەریی لاوانە، لە دووکەڵ و تەمێک دەچێت لە ناو تەپوتۆزدا هەستی پێبکەیت، وتارەکەت بێبنەما و زادەی خەیاڵی خۆت بوو، بەڵام ڕاستگۆییەکی لەڕادەبەدەری تیا دەبینرا، فیزی گەنجی و خۆبەدەستەوەنەدان.. بوێرییەک کە سەرچاوەکەی نائومێدییە. وتارەکە سەنگین و خەماوییە، ئەمە باشە، وتارەکەتم خوێندەوە و نامە لاوە.. کە خستمە لاوە، هەر ئەو کاتە بیرم کردەوە: "کاری ئەم پیاوە هەروا ئاسان تەواو نابێت". باشە، ئێستا خۆت بیڵێ. بە هەموو ئەم پێشەکییانەو ئەوەی بەدوایدا هات، چۆن دەتوانیت ئەو ئەنجامگیرییە نەکەیت! خودایا! چی بڵێم؟ دەتوانم چی بسەلمێنم؟ لەو شوێنەدا تەنیا بیرم لەوە کردەوە چی لەو وتارەدا هەیە؟ زانیم وتارەکە ناکاتە هیچ بەڵگەیەک، واتا هیچ، هیچ شتێک ناسەلمێنێت، بۆیە زانیم بەدواداچوون و حەماسەت نواندن، بە هیچ جۆرێک کاری یەکێکی وەک من نییە: ئێستا نیکۆلام بە هەموو بەڵگەیەکی سەلمێنەرەوە لەبەردەستایە. بتەوێ یان نا، بەڵگەن، بەڵگەی تەواو سەلمێنەر. بۆیە دەبوو منیش بگەڕێمەوە سەر لایەنی دەروونی، چونکە ئەوە پێویستیی منە، بە خۆم وت: مەسەلەکە بە نیسبەت ئەوەوە مەسەلەی ژیان و مەرگە. بۆ ئێستا هەموو ئەمانەت بۆ باس دەکەم؟ بۆ ئەوەی ڕاستییەکە بزانیت، بە گیان و دڵ لەسەر ئەو

دڵڕەقییەی ئەو ڕۆژە لەگەڵما کردیت، بڕیار نەدەیت و چاوپۆشیم لێبکەیت. من ئەمە بە ڕاستی دەڵێم. ڕەفتارم لە دوژمنایەتییەوە نەبوو. هە، هە، هە! تۆ چۆنی لێک دەدەیتەوە، ئەو کاتەی هاتم بۆ ماڵتان، بۆ لێکۆڵینەوە هاتبووم یان نا؟ هاتبووم، هە، هە، هە، هاتبووم، ئەو کاتەی تۆ نەخۆش بوویت و لە ناو جێگادا کەوتبوویت، بە شێوەی ڕەسمی نەهاتبووم، وەلێ هاتم، کونوقوژبنی ژوورەکەتم پشکنی، هەر لە سەرەتای گومانکردنەکەوە ئەوەم کرد. بەڵام بێهودە بوو. بە خۆم وت: "ئەم پیاوە خۆی دێت بۆ لام، خۆی دێت و بەم زووانەیش دێت چونکە تاوانبارە، حەتمەن دێت، ئەگەر تاوانبار یەکێکی تر بێت، نایەت، بەڵام ئەگەر ئەم بێت هەر دێت".

لە بیرتە چۆن جەنابی ڕازومیخین دڵرەقانە قسەی لەگەڵ کردیت؟ ئێمە خۆمان ئەوەمان تەگبیر کرد بۆ ئەوەی بتخرۆشێنین، بێ ئەوەی پێبزانێت وامان لێکرد خۆی بۆ نەگیرێت و سەرکۆنەت بکات، چونکە خودی ڕازومیخین مرۆڤێکە توانای شاردنەوەی ڕق و بێزاریی خۆی نییە. تووڕەبوون و بوێرییە توندەکەی تۆ، لە پێش هەر شتێکدا سەرنجی زامیوتوفی بەڕێزی ڕاکێشا، یەعنی هەر ئەو کاتەی کە لە ڕیستورانەکەدا لەپڕا هاوارت کرد "من کوشتوومە" ئەمە ئازایەتییەکی شێتانە بوو. من لای خۆمەوە بیرم کردەوە کە ئەگەر تاوانباریش بێت، بەرەنگارییەکی سەرسەختانە دەکات. بەڵێ ئەو کاتە وام بیر کردەوە، چاوەڕێم کرد. بە هەموو توانامەوە چاوەڕێم کرد، بەڵام کۆڵت بە زامیوتوفی نەگبەت دا.. ئێستا قسەمان لەسەر ئەوەیە کە ئەم سایکۆلۆژییەتە نەفرەتییە هەمیشە دوو ڕووی هەیە. بەڵام من هەر چاوەڕێم کردیت تاوەکو خوا ناردیتی، هاتیت، دەزانیت دڵم چۆن لێی دەدا! ئاە، ئاخر تۆ بۆ لەو کاتەدا هاتیت؟ پێکەنینەکەیشت! لە بیرتە کە

هاتیتە ژوورەوە چۆن پێکەنیت؟ دەزانیت من لەو کاتەدا هەموو شتێکم وەک ئاوی ڕوون دەبینی. بێگومان ئەگەر لەو بارە تایبەتییەدا چاوەڕێم نەکردیتایە، پێکەنینەکەت سەرنجی ڕانەدەکێشام، بەڵێ، ئینجا بزانە کە مرۆڤ لە حاڵەتێکی تایبەتیدا بێت، چی بەسەر دێت!
ئەو ڕۆژە، ڕازومیخینی بەڕێزیش.. ئاخ، ئەی بەردەکە! بەردەکەت لە بیرە، ئەو بەردەی شتەکانت لە ژێریا شاردەوە؟ بەڵێ، وا دەزانم ئێستا لە شوێنێکدایە و بە چاو دەیبینم، لە سووچی بێستانێکدا، گوایە بە زامیوتوفت وتبوو لە بێستانێکدا و پاشانیش بە خۆمت وت، وایە؟ کە کەوتینە لێکۆڵینەوەی وتارەکەت، خۆیشت ڕاوبۆچوونەکانی ناویت ڕوون کردەوە، ئەوسا هەر وتەیەک لە وتەکانت دوو واتای لەخۆ گرت. دەتوت لە دوای هەر وتەیەکەوە مانایەکی تری نهێنی هەیە! بەڵێ، ڕادیون ڕومانوڤیچ، بەم شێوەیە گەیشتمە دواقۆناغ و سەرم بەر بەردەکە کەوت و هاتمەوە هۆش خۆم. وتم، نا، ئەمە چ بۆچوونێکە! ئاخر ئەگەر یەکێک بیەوێت، لێکدانەوەیەکی تری بۆ بکات. دەتوانێت بە پێچەوانەی هەموو ئەمانەی منەوە لێکی بداتەوە، ڕەنگە ڕاستتر و شیاوتریش بێت. بەڵێ، من دانی پێدا دەنێم. دەشیا زۆر شیاوتر بێت. ڕەنگە بزانیت چەند ئازارم پێوە چەشتووە! بیرم کردەوە: "نا، نا، تاقە بەڵگەیەکم بەسە!.." کاتێکیش لەم سەروبەندەدا هەواڵی زەنگەکەم بیست، خەریک بوو ببووریمەوە، گیانم کەوتە لەرزین، بیرم کردەوە، ئەمە ئەوەیە کە دەمویست، ئەمەیان بەڵگەی تەواوە. ئیتر پێویستم بە بەڵگاندن نەما، ئەسڵەن بەڵگە پێویست بە بەڵگە ناکات. ئامادەبووم هەزار ڕۆبڵ بدەم، لە گیرفانی خۆم، تەنیا بۆ ئەوەی بە چاوی خۆم بتبینم چۆن لەگەڵ ئەو وردەفرۆشەدا سەد هەنگاو ڕۆیشتیت، دوای ئەوەی بەرەوڕوو پێی وتیت "پیاوکوژ" کەچی تۆ بە درێژایی ئەو سەد

شەقاوە نەتتوانی هیچی لێبپرسیت! ئەی ئەو تەزووەی بە مۆرەغەی پشتتا هات؟ ئەی ئەو زەنگەی لە کاتی وڕێنەکردندا ناوت دەهێنا؟ بەم جۆرە ڕادیون ڕۆمانۆڤیچ، بۆ دەبێت سەیرت پێبێت کە من ئەو یارییەم لەگەڵدا کردوویت؟ پاشان تۆ بۆ لەو کاتەدا هاتیت بۆ لام؟ لەوە دەچێت یەکێک هەڵیفڕاندبیت. خۆ ئەگەر نیکۆلا من و تۆی لە یەکتر جیا نەکردایەتەوە، ئەوسا.. ئەی تۆ نیکۆلات لە بیرە؟ باشت لە بیرە؟ هەروەک هەورەبروسکەیەک لەپڕێکدا پەیدابوو، هەورەبروسکە لە هەورێکی تاڵ و تێرەوە، تیرێکی ئاگراوی بوو، دای بە بەردەمی مندا، ئەی من چۆنم پێشوازی لێکرد؟ قسەکانی کە وەک تیر دابارین، نەیانهەژاندم، هیچ بڕوام پێنەکرد، خۆیشت پێت زانی، چۆن دەبوو! بەڵام دوای ڕۆیشتنی تۆ، کاتێک کە وەڵامی هەندێک پرسیاری منی لەبارەی بەسەرهاتەکەوە ڕاستوڕەوان دایەوە، سەرم سووڕما، وەلێ ئەوسایش بە ئەندازەی پوولێکی قەڵب نرخم بۆ قسەکانی دانەنا، بێئەندازە بڕوام بە بۆچوونەکانی خۆم هەبوو، بە خۆم وت: نا، نا، ببوورە برا، نیکۆلا هیچ پەیوەندییەکی بە مەسەلەکەوە نییە.
ڕاسکۆلنیکۆڤ وتی:
- کەمێک لەمەوبەر ڕازومیخین پێی وتم تۆ هێشتا هەر نیکۆلا بە تاوانبار دەزانیت، ئەویشت لەوە دڵنیا کردووە کە..
هەناسەی گیرا و قسەکانی بۆ تەواو نەکرا، بەوپەڕی شپرزەیی و نیگەرانییەوە، گوێی لە قسەی یەکێک گرتبوو کە بە چاکی دەیناسی و خۆی بەدەستەوە نەدەدا، دەترسا لەوەی بڕوای پێبکات، بۆیە هەر بڕوای نەکرد. بە هەموو توانای هەوڵی ئەوەی بوو ڕوونتر و وردتر لە وتە بەپێچوپەناکانی تێبگات.

پۆرفیری پیترۆڤیچ وەک لە پرسیارەکەی ڕاسکۆلنیکۆڤ خۆشحاڵ بووبێت، دوای ئەو هەموو بێدەنگییەی، هاواری کرد:
- جەنابی ڕازومیخین! هە، هە، هە! ئاخر دەبوو ئەویش کەلا بخرێت، چونکە دوو کەس باشە، بەڵام جێی سێیەم نابێتەوە. ڕازومیخینی بەڕێز بە دەرد ناخوات، بە مەسەلەکەیش نامۆیە. کە هاتە لام، وا ڕەنگی هەڵبزرکابوو... دەی ئەو خوای لەگەڵ.. بۆ ئەویش بکەوێتە ناو ناوانەوە! بەڵام لەبارەی نیکۆلاوە، ئایا حەز دەکەی بزانیت چ جۆرە کەسێکە، واتا بەو جۆرەی کە من تێگەیشتووم؟ پێش هەر شتێک ئەو منداڵە و هێشتا باڵق نەبووە، ترسنۆک نییە، نا، بەڵکو لە هونەرمەند دەچێت، ڕاست دەڵێم، پێکەنینت پێنەیەت، سادەیە، بەرانبەر بە هەموو شتێک هەستیارە، دڵی ناسکە و خەیاڵاوییە، گۆرانی دەڵێت، سەمایش دەکات، دەڵێن حیکایەتخوانێکە لە هەموو لایەکەوە دێن و لە دەوری کۆ دەبنەوە، دەڕواتە قوتابخانە، هەر لە هیچە هێند پێدەکەنێت، خەریکە لە هۆش خۆی بچێت. هەندێکجار ئەوەندە دەخواتەوە دنگ دەبێت، نەک لەبەر خودی خواردنەوە، بەڵکو جاری وا هەیە سەرخۆش دەبێت، چونکە خەڵکی تر دەرخواردی دەدەن، وەک منداڵان، ڕێکەوتووە بە سەرخۆشی دزی بکات، بەڵام خۆیشی پێی نازانێت، چونکە دەڵێت: "ئەگەر شتێکت لەسەر زەوی هەڵگرت، ئەوە دزی نییە". بە ڕاست دەزانیت کە ئەو لە ڕاسکۆلنیکۆڤەکانە[1]، نەک بەو مانایەی بە تەواوی لەوان بێت، بەڵام کورتبینیی ئەوانی هەیە. لە ناو

---

[1] ئەم زاراوەیە بەو مەسیحییانە دەوترا، کە ڕووسی بوون و پەیڕەویان لە ڕێورەسمی کۆنی مەسیحیەکانی روس دەکرد، پێچەوانەی نوێخوازی پیتەری گەورە بوون.

کەسوکارەکەیدا هەندێکیان وێڵگەرد بوون. خۆیشی ماوەیەک لەمەوبەر، دوو ساڵی تەواو، لە گوندا موریدی پیرێک بووە، من هەموو ئەمانەم لە نیکۆلا و هاوشارییەکانی "زارایسک"ی ئەوەوە زانیووە. هێشتا ئەمانە هیچ نین! تازە بە تازە دەیویست بەرەو بیابان سەری خۆی هەڵبگرێت، زۆریش جەختی دەکرد. شەوانە ڕوو لە خوا دەلاڵایەوە، کتێبە ئایینییە کۆنەکانی دەخوێندەوە، ناوی لێنابوون کتێبی "ڕاستی" و بەردەوام بوو لە خوێندنەوە. پاشان پترۆزبورگ کاریگەرییەکی ترسناکی لەسەری دانا. بە تایبەتی ژن و خواردنەوە. هەڵبەتە زۆر هەستیارە و زوو کاری لێدەکرێت، بۆیە پیری گوندەکەی لە یاد کرد. ئاگادارم کە هونەرمەندێکی شێوەکار بایەخی دایە و هاتوچۆیان لەگەڵیەکدا پەیدا کرد. تا ئەم کارەساتە ناخۆشە ڕووی دا، ترسی لێنیشت و ویستی پەت هەڵبخات و خۆی بخنکێنێت، هەڵبێت، باشە تۆ ئەڵێی چی لەگەڵ ئەو بۆچوونەی خەڵکیدا کە بەرانبەر بە دادگا هەیەتی، هەندێک تەنیا وشەی "دادگا" لەرزی لێدێنێت، کێ لەمە بەرپرسیارە! هیوادارم دادگا تازەکان شت لە جێگای خۆیدا دابنێن، خۆزگا، خوا بکات. باشە، وا تازە لە زینداندا پیرەکەی هاتۆتەوە بیر و کتێبی پیرۆز دەخوێنێتەوە، دەزانیت، ڕادیون ڕومانوڤیچ، بۆ هەندێک کەس وشەی "ئازارچەشتن" چ مانایەکی هەیە؟ نەک بەو مانایەی لەباتیی کەسانی دی ئازار بچێژن، بەڵکو تەنیا بۆ خۆیان ئازار بچێژن و بتوانن خۆیانی لەبەردا بگرن. بەتایبەتی ئەگەر ئەو ئازارە لە لایەن دەوڵەت و دەستەڵاتەوە بێت، لەم ماوەیەی مندا، زیندانییەکم ناسی گەلێک هێور و بێدەنگ بوو، ساڵێکی تەواو لە زیندانا بوو، هەموو شەوێک لە پاڵ زۆپاکەدا ئینجیلی دەخوێندەوە، کە دەیخوێندەوە، ئاگای لە هیچی تر نەدەما، دەزانیت ڕۆژێک چی کرد؟

لەپڕێکدا و بێ هیچ هۆیەک بەردێکی پەیدا کرد و گرتییە بەڕێوەبەری بەندیخانە، بێ ئەوەی بەڕێوەبەرەکە هیچ ئازارێکی پێگەیاندبێت. چۆنیش بەردەکەی تێگرت؟ وای تێگرت کە نزیکەی مەترێک لەولاوە کەوتە سەر زەوی و نەیویست بەر بەڕێوەبەرەکە بکەوێت. باشە، دیارە ئەو کەسەی کە زیندانی بێت و بیەوێت دەستدرێژی بکاتە سەر بەڕێوەبەری بەندیخانەکەی، دەبێت چی بەسەر بێت! بەو ڕێگەیە ئەو کەسە "ئازارچەشتنی"ی بۆ خۆی دابین کرد. ئێستا من وا دەزانم کە نیکۆلاش دەیویست جۆرێک لەو "ئازارچەشتنە" بەدەست بێنێت. من ئەمە بە بڕواوە دەڵێم و بەڵگەم هەیە، بەڵام ئەو نازانێت کە منیش دەیزانم. باشە، چۆن، تۆ باوەڕ ناکەیت کە لە نێو ئەم نەتەوەیەدا خەڵکانێکی زۆر سەیر هەبن؟ من دڵنیات دەکەم کە لەو بابەتە زۆرن. دیسانەوە کاریگەریی پیرە شێخەکەی بۆ زیندوو بۆتەوە، بەتایبەتی کە بیر لە هەڵواسینی خۆی دەکاتەوە، وەلێ ئەو خۆی هەموو شتێکم بۆ باس دەکات. سەرم لێدەدات، بڕوا دەکەیت سوور بێت لەسەر ئەم قسانە؟ ڕاوەستە، بەم زووانە حاشا لە قسەکانی دەکات. بەڵێ، من چاوەڕێم کە بێت و لە دانپیانانەکانی پەشیمان بێتەوە. من ئەم نیکۆلایەم بە دڵدا چووە، بۆیە بە وردی لێکۆڵینەوەی دەربارە دەکەم. تۆ چیت بە خەیاڵدا دێت هە، هە، هە! وەڵامی زۆر لۆژیکییانەی هەندێک پرسیاری داوەمەتەوە. دیارە زانیاریی تەواوی بەدەست هێناوە و باش خۆی بۆ ئامادە کردووە. وەلێ لەبارەی هەندێک پرسیارەوە زمانی تەتەڵەی کرد. هیچ نازانێت، ئاگای لێی نییە و خۆیشی نازانێت کە نازانێت. نا، بەڕێز گیان، ڕادیون ڕومانۆڤیچ، ئەو تاوانە کاری نیکۆلا نییە، ئەمە کارێکی سەیر و تەمومژاوییە، کاری ئەم قۆناغەیە، لە پێشهاتەکانی ئەم سەردەمەی ئێمەیە، سەردەمێک کە دەروونی

مرۆڤایەتی تووشی خرۆشان و پەشۆکاوی هاتووە، سەردەمێکە دروشمی "خوێن پاکسازی" ڕەواجی پەیدا کردووە. کارێکە تایبەت بە سەردەمێکەوە کە تەواوی ماناکانی ژیانی بە ئاسانی تیا لێک دەدرێتەوە. ئەو خەیاڵ و ئارەزووانەی لە کتێبەکانەوە وەرگیراون، ئەو دڵەی تیورە فەلسەفییەکان دەمارگیریان کردووە، هەموو کاریگەرییان هەیە. لێرەدا بڕیاری سەخت بەڵام زۆر تایبەتی لەئارادایە، بڕیارێک درا، بەڵام دوایی وەک لەسەر چیایەکەوە غلۆر بووبێتەوە، یان لەسەر منارەیەکەوە کەوتبێتە خوارێ، وەک ئەوەی بەپێی خۆی نەچووبێت بۆ کردنی تاوانەکە، تەنانەت لە بیری چووە دەرگاکە لە پشت خۆیەوە پێوە بدات، کەچی دوو کەسی کوشت. کوشتنەکەی لەسەر تێزێکی خۆی ئەنجام دا، کوشتی و کەچی نەیتوانی پارەکە بەرێت، ئەوەیش کە بردی، لەژێر بەردێکدا شاردییەوە. دەتوت ئەو هەموو ئازار و سەختییەی لە پشت دەرگاکەوە چەشتی، کاتێک لە دەرگا دەدرا و دەنگی زەنگەکە بەرز دەبووەوە، هیچی وانەبووە، بۆیە کە پاشان گەڕایەوە بۆ ماڵە چۆڵەکەی، بەدەم تاوورپێنەوە دەنگی زەنگەکەی وەبیر خۆی دەهێنایەوە، حەزی پێبوو تەزووی سەرماکەی پشتی جارێکی دی هەست پێبکاتەوە. باشە، دەتوانین بڵێین ئەمە لە ئەنجامی نەخۆشییەوە بووە، بەڵام ئەی ئەوەی کە خەڵکی کوشتووە و خۆیشی بە مرۆڤێکی شەریف دادەنێت چۆن! لە خەڵکی بێزارە، وەک فریشتە بە ڕێدا دەڕوات! نا، بەڕێز ڕادیون ڕومانوڤیچ، ئەو تاوانە نیکۆلا نەیکردووە، هەرگیز.

دوای ئەو قسانەی کە زیاتر لە داوای لێبوردن و هەڵە و دانپیانان دەچوو، وشەکانی کۆتایی زۆر چاوەڕواننەکراو بوو، ڕاسکۆلنیکۆڤ

وەک تیرێکی بەرکەوتبێت، هەموو گیانی کەوتە لەرزین. پاشان بێ ئەوەی بتوانێت خۆی بگرێت، بە دەنگی گیراوەوە وتی:

- ئەی.. کەواتە.. کێ.. کوشتوویەتی؟

پۆرفیری پیترۆڤیچ کە خۆی وا پیشان دا پرسیارەکە کتوپڕ و سەیرە، پاڵی دایە کورسییەکەوە، بە دەنگێک کە دەتوت بڕوا بەوە ناکات کە گوێی لێبووە، وتی:

- یانی چی کێ کوشتوویەتی؟

پاشان بە دڵنیاییەوە بە هێواشی وتی:

- تۆ کوشتووتن، ڕادیون ڕومانوڤیچ، تۆ خوێنڕێژەکەیت...

ڕاسکۆلنیکۆڤ لەسەر قەرەوێڵەکە هەستا، چەند چرکەساتێک وەستا و بێ ئەوەی هیچ بڵێت، دیسان دانیشتەوە، دەموچاوی هەڵبزڕکا، پۆرفیری دڵسۆزانە لەسەرخۆ وتی:

- دیسانەوە لێوت، وەک جاری پێشوو هاتەوە لەرزین.

دوای کەمێک بێدەنگی وتی:

- ڕادیون ڕومانۆڤیچ، لەوە دەچێت باش لە قسەکانم نەگەیشتبێت بۆیە وا سەرت سووڕماوە. من بە تایبەتی بۆ ئەوە هاتووم کە هەموو شتێکت پێبڵێم و پەردە لەسەر کارەکە لابدەم.

ڕاسکۆلنیکۆڤ وەک منداڵی ترساو کە لە کاتی تاوانێکدا دەستگیر کرابێت، بە هێوری وتی:

- من نەمکوشتووە.

پۆرفیری بە دڵنیایی و جیدییەوە وتی:

- نا، ڕادیون ڕۆمانۆڤیچ، تۆ کوشتووتە، تەنیا تۆ و کەسی تر نا.

هەردووکیان بێدەنگ بوون، بێدەنگییەکی دورودرێژ و سەیر، نزیکەی دە دەقیقەی خایاند، ڕاسکۆلنیکۆڤ پاڵی بە مێزەکەوە دا، بێدەنگ بە

پەنجەی قژی سەری بڵاو دەکردەوە. پۆرفیری دانیشتبوو چاوەڕێی دەکرد. لەپڕێکدا ڕاسکۆلنیکۆڤ بە سووکایەتییەوە لێی ڕوانی.
- پۆرفیری پیتروڤیچ، دیسانەوە هاتیتەوە سەر حیکایەتی کۆن! جارێکی تریش هەمان شێواز و هەمان تاس و هەمان حەمام، بەڕاست تۆ تاقەتت ناچێت؟
- ئاه، لێگەڕێ. من چی لە شێوازی خۆم بکەم! ئەگەر شایەتگەلێک ئێستا لێرەدا بوونایە، باسێکی تر بوو، بەڵام وا ئێستا هەردووکمانین و بە جووتە قسە دەکەین، خۆیشت دەزانیت من نەهاتووم وەک کەروێشک بتدەمە بەر و ڕاوت بکەم، باوەڕ دەکەیت یان نا، دانی پێدا بنێیت یان نا بۆ من یەکسانە، من بڕوای تەواوم هەیە.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە تووڕەییەوە وتی:
- جا ئەگەر وایە بۆ هاتوویت؟ من دیسانەوە پرسیارەکەی پێشوت لێدەکەمەوە: ئەگەر من بە تاوانبار دەزانیت بۆ نامگریت و بمخەیتە بەندیخانەوە؟
- باشە، ئەمەیش بۆ خۆی پرسیارێکە! خاڵ بە خاڵ وەڵامت دەدەمەوە: یەکەم: ئاوا یەکسەر گرتنی تۆ لە قازانجی من نییە..
- بۆ لە قازانجت نییە، ئەگەر بڕوای تەواوت هەیە، کەواتە هەقتە..
- ئا، بڕوای تەواوی من چ بایەخێکی هەیە؟ چونکە هەموو ئەمانە لە ڕاستیا بەشێکن لە گریمانەی خۆم، پاشان دەتەوێت بچیتە زیندانەوە بۆ ئەوەی ڕەحەت و سەحەت لێی دابنیشیت؟ خۆیشت ئەمە دەزانیت بۆیە وا جەختی لەسەر دەکەیت. بۆ نموونە دەتەوێت ڕووبەڕووی ئەو کوڕەت بکەمەوە، تۆ پێی بڵێیت: "تۆ سەرخۆشی یا نا؟ کێ بە ڕێکەوت منی لەگەڵ تۆدا دیووە؟ من وەک سەرخۆشێک تۆم گرت و لە ڕاستیشدا تۆ مەست بوویت". باشە، من ئەوسا دەتوانم چی بە تۆ

بڵێم؟ بە تایبەتی کە قسەی تۆ زیاتر لە ڕاستییەوە نزیکە تا قسەی ئەو، چونکە وتەی ئەو تەنیا ڕاستییەکی سایکۆلۆژیی تیایە، ئەوەیش لەگەڵ ڕواڵەتیا ڕێ دەکەوێت. بەڵام تۆ نیشانەکە دەپێکیت، چونکە ئەو بەدڕەگەزە ئارەقخۆرە و هەموو کەسێکیش ئەوە دەزانێت. بێجگە لەمە، من خۆم ڕاستگۆیانە، چەند جارێک دانم پێدا نا، وتم مەسەلەی دەروونزانی دوو سەری هەیە، یەکێکیان گەورەتر و ڕاستترە لەوی دی. لەگەڵ ئەوەیشدا من تاکو ئێستا شایەتێکم بەسەرتەوە نییە، وەلێ بەهەرحاڵ، من بۆ گرتنت هاتوومەتە ئێرە.

- هەرچەندە کارێکی یاسایی نییە -بۆ ئەوەی بەرەوڕوو هەموو شتێکت پێبڵێم. بە کورتی و پوختی دەمەوێ پێت بڵێم -ئەمەیش هەر یاسایی نییە- کە گرتنی تۆ لە قازانجی من نییە.. چاکە، دووەم بۆ ئەوە هاتوومەتە لات کە..

- فەرموو، فەرموو، دووەم (هێشتا ڕاسکۆلنیکۆڤ هەناسەبڕکێی بوو).

- بۆ ئەوەی کە.. وەک پێشتریش پێم وتبوویت، بە ئەرکی خۆم زانی کە داوای لێبوردنت لێبکەم. نامەوێت بە دڕندەم بزانیت، بە تایبەتی کە من پەیوەندییەکی دڵسۆزانەم لەگەڵ تۆدا هەیە. بڕوا دەکەیت یان نایکەیت ئارەزووتە. هەر لەبەر ئەوە، سێیەم بە پێشنیازێکی ڕێکوڕەوانەوە هاتووم کە بێیت و خۆت بەدەستەوە بدەیت. ئەم کارە بۆ تۆ گەلێک سوودی دەبێت، بۆ منیش چاکترە، چونکە خەیاڵم ئاسوودە دەبێت، چاکە، ئایا پێشنیازێکی ڕاستودروستە یان نا؟

ڕاسکۆلنیکۆڤ بۆ چرکەساتێک داما.

- گوێ بگرە، پۆرفیری پیترۆڤیچ، تۆ خۆت دەڵێیت ئەم قسانە تەنیا لە باری دەروونییەوە دەشێ ڕاست بن، هەر لەو بنەمایەوە قەناعەتت

پەیدا کردووە، کەچی پەنا دەبەیتە بەر بەڵگاندنێکی بیرکارانە، باشە، ئەی ئەگەر تۆ هەڵە بوویت، ئەوسا چۆن؟

- نا، ڕادیون ڕومانوڤیچ، من هەڵە ناکەم، بەڵگەیەکم بە دەستەوەیە، ماوەیەک لەمەوبەر کەوتە بەردەستم، خوا بۆی ناردم.

- ئەو بەڵگەیە چییە؟

- پێت ناڵێم، ڕادیون ڕومانوڤیچ، بەهەرحاڵ، ئێستا ئیدی ناتوانم کارەکە لەمە زیاتر دوابخەم، دەتگرم، بڕیاری خۆت بدە، ئیتر هەڵوێستی تۆ بۆ من گرنگ نییە، بەڵام من تەنیا لەبەر خاتری تۆ.. خوا دەیزانێت، ڕادیون ڕۆمانۆڤیچ، بۆ خۆت باشترە کە دان بە تاوانەکەتدا بنێیت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ زەردەخەنەیەکی تەوساوی کرد و وتی:

- ئاخر، ئەمەی تۆ دەیڵێیت، نەک پێکەنینهێن، بەڵکو گەوجانەیشە. باشە، گریمان من تاوانبارم –کە هەرگیز من ئەمە ناڵێم– باشە، بۆ بێم لات و دانی پێدا بنێم؟ لە کاتێکدا کە تۆ خۆت ئێستا وتت لە بەندیخانەدا، بۆ خۆم "دەحەسێمەوە؟"

- ئای باوکە، ڕادیون ڕومانوڤیچ، وشەکانم بە تێگەیشتنی خۆت لێک مەدەرەوە. ڕەنگیشە تەواو ئەو "حەسانەوەیە" نەبێت! ئاخر، ئەمەیش تێزێکە، تێزێکی تایبەت بە خۆم. ئەی دەسەڵاتی.من چییە؟ تەنانەت دەشێ ئێستا خۆیشم شتم لە تۆ شاردبێتەوە، ئاخر، ناکرێت هەرچییەک هەیە، من بیڵێم و تۆیش بە ئارەزووی خۆت بەکاری بێنیت. هە، هە، هە! دووەم، چۆن دەڵێیت دانپێدانان چ سوودێکی هەیە؟ ئایا دەزانیت دوای خۆبەدەستەوەدان و دانپیانان چەند لە سزادانەکەت دێتە خوارێ؟ ئاخر، تۆ لە کەیدا دێیت، لە چ وەختێکدا؟ خۆت بیری لێبکەرەوە، کاتێک دێیت کە یەکێکی تر کوشتنەکەی گرتۆتە ئەستۆی

خۆی و کارەکە بە تەواوی شێواوە؟ من سوێندت بە خودا بۆ دەخۆم بە جۆرێک کارەکەت بۆ ڕێک دەخەم، کە خۆت بیرت لێنەکردبێتەوە، هەموو ئەو بەڵگانەی لەسەر بنەمای دەروونناسی دروست بوون، دەیانڕوخێنم، گشت گومانەکان پووچ دەکەمەوە، بە جۆرێک تاوانەکەت لەوەوە سەرچاوە بگرێت، کە تووشی کێشەیەکی دەروونی هاتوویت، بە ویژدانیشەوە دەڵێم کە ئەمە وایە. ڕادیون ڕومانوڤیچ، من پیاوێکی شەریفم و بەڵێنم دەبەمە سەر.

ڕاسکۆلنیکۆڤ خەمبار و بێدەنگ سەری داخست، ماوەیەک بیری کردەوە، وەلێ لە دواییدا زەردەخەنەیەکی کرد، زەردەخەنەکەی ئەمجارەی شەرمن و خەمبارانە بوو. بە شێوازێک کە نەیەوێت هیچ لە پۆرفیری بشارێتەوە، وتی:

- پێویست ناکات، ئەوە ناهێنێت، من پێویستم بە بەخشندەیی تۆ نییە!

پۆرفیری بە گەرمی و لە خۆوە هاواری لێهەستا!

- من لەمە دەترسام، دەترسام ئەو بەخشندەییەمان قبووڵ نەکەیت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە نیگایەکی غەمبارانەی پڕ ماناوە لێی ڕوانی.

پۆرفیری لەسەر قسەکانی ڕۆشت:

- لە ژیان وەڕز مەبە، هێشتا زۆرەکەی لە بەردەمتایە، چۆن پێویستت بە بەخشین نییە! چ کابرایەکی سەرسەختیت!

- چیم لە بەردەمدایە؟

- ژیان! بۆ تۆ پێغەمبەریت، چی دەزانیت؟ بگەڕێ، دەیدۆزیتەوە، دەشێت خوا لەوێ چاوەڕێت بێت، بێجگە لەمە تۆ هەتاهەتایە لە زینداندا نابیت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ پێکەنی:

- بەڵێ، سزاکە سووک دەکەن..

- چۆن؟ دیاره شەرمی بۆرژوازیانە ترساندوتی؟ ڕەنگە ترسابیتی و بە خۆت نەزانیبێت، چونکە لاویت! بەڵام نابێت بترسیت.. یان لە ئامادەبوون و دانپیانان دەترسیت!

ڕاسکۆلنیکۆڤ وەک ئیتر هەر نەیەوێت قسە بکات، بە بێزاری و تەوسەوە لەبەر خۆیەوە وتی:

- گرنگ نییە.

دیسانەوە کەمێک هەستا، وەک ئەوەی بیەوێت بچێتە دەرێ، بەڵام دووبارە بە نائومێدییەوە دانیشتەوە.

- لات گرنگ نیە! تۆ بەگومانیت، وا دەزانیت من دڵنەواییەکی فێڵبازانەت لێدەکەم، وا دەزانیت زۆر ژیاویت؟ ئەی زۆر لە ژیان تێگەیشتوویت؟ تێزێکت داهێنا و شەرمت پێدێت کە سەرنەکەوتیت و ئاسایی کەوتە سەر ئاو، بە ڕاستی زۆر خراپ کەوتە سەر ئاو، وەلێ بەهەرحاڵ، تۆ مرۆڤێکی بەد و لەدەستدەرچوو نیت، بە هیچ جۆرێک تۆ بەد نیت، تۆ پێشتر هیچت ئەزموون نەکردووە، یەکژەمی گەیاندووتەتە دواقۆناغ، دەزانیت من تۆ بە چی دەزانم؟ بە یەکێک لەوانەت دەزانم کە ئەگەر بڕوا بە خوا یان بە هەر شتێک بهێنیت، دوای ئەوە ئەگەر جگەریشتان دەربکێشن، تۆ هەر خۆت دەگریت و بە زەردەخەنەوە لە خوێنڕێژەکانت دەڕوانیت. باشە، کەواتە ئەو بڕوایە پەیدا بکە بۆ ئەوەی بژیت. ماوەیەکی زۆرە تۆ پێویستت بە گۆڕینی هەوا هەیە. باشە، خەم و ئازار چەشتنیش کارێکی باشە، ئازار بچێژە، دەشێت نیکۆلا لەسەر هەق بێت کە دەیەوێت ئازار بچێژێت، دەزانم باوەڕ ناکەیت، بەڵام زۆر قووڵی مەکەرەوە، بێ بیرکردنەوە، ڕاستوڕەوان خۆت بدەرە دەست ژیان و پەشیمان مەبە، ژیان دەتگەیەنێتە کەنار و لەسەر پێی خۆت دەوەستیت، کامە کەنار؟

چوزانم؟ بەڵام باوەڕم وایە کە تۆ زۆر دەژیت. دەزانم تۆ قسەکانی من وا وەردەگریت کە چەند ڕستەیەکن و لەبەرم کردوون، وەلێ دەشێ لە ئاییندەدا بیری خۆتیان بخەیتەوە، کاتێک کە سوودیان لێدەبینیت، هەر لەبەر ئەوەیشە کە دەیانڵێم. هەر باشیشە کە پیرێژنێکت کوشتووە، ئەگەر تیۆرێکی ترت دابهێنایە، ڕەنگە کارێکت بکردایە، کە سەد ملیون جار لەمە خراپتر بووایە. ئێستا ئەمە سوپاسی خوای دەوێت، تۆ چوزانیت، ڕەنگە خودا بە هۆی ئەنگێزەیەکەوە ئاگادارییت بکات. تۆ دڵت گەورەیە، بەڵام کەمتر بترسە، تۆ لەو کارە گەورەیەی کە دەتەوێت بیکەیت دەترسیت؟ مەترسە، ئیتر ترس شەرمەزارییە، هەر کە هەنگاوت هەڵهێنا، خۆت ڕابگرە، ئیدی لێرەوە مەسەلەکە دادپەروەری و ویژدانە، ویژدان چیت پێدەڵێت بیکە. من دەزانم تۆ بێباوەڕیت، بەڵام ژیان ڕابەریت دەکات، لە دواییدا خۆت چێژ لەم بەسەرهاتە دەبینیت، وەلێ لە ئێستادا هێشتا هەوات کەمە، هەوا، هەوا.

ڕاسکۆلنیکۆڤ تەزوویەکی پێدا هات و هاواری کرد:

- ئاخر، باشە تۆ کێیت؟ تۆ چیت تا خۆت بکەیت بە پێغەمبەر؟ لە کام لووتکەی هێورەوە ئەم ئامۆژگارییە پێغەمبەرانەیەم پێدەگەیەنیت؟

- من کێم؟ مرۆڤێکم کۆتایم هاتووە، بێ کەم و زیاد، مرۆڤێک ڕەنگە هەست و بەزەییەکی تیا مابێت و شتێکیش بزانێت. بەڵام مرۆڤێکی تەواوبوو، کە ڕۆژانی بەسەر چووە. وەلێ تۆ، شتێکی تریت، خوا بۆ ئاییندە ژیانی بۆ تۆ فەراهەم هێناوە -کێ چووزانێت، ڕەنگە دەربارەی تۆیش هەموو ئەمانە وەک تەم و دووکەڵێک چ ئەنجامێکیان نەبێت- باشە، چ خەوشێکی هەیە کە تۆیش ببیت بە بەشێک لەو خەڵکە؟ بە ڕاستی بۆ ئەو ژیانەی لەدەستت چووە، پێویست ناکات داخی

لێبخۆیت، بە تایبەتی تۆیش، بەم دڵەتەوە؟ قەیدی چییە ئەگەر بۆ ماوەیەکی زۆر کەس نەتبینێت؟ مەسەلەکە کات نییە، بەڵکو مەسەلەکە خودی خۆتیت، ببە بە خۆر، ئەوسا هەموو کەسێک دەتبینێت، خۆر دەبێت پێش هەر شتێک بە ڕاستی خۆر بێت. بۆ دیسانەوە زەردەخەنەت کەوتە سەر لێو: لەبەر ئەوەی من شیلەرانە[1] دەبێژم؟ گرەو دەکەم وا دەزانیت دەمەوێت لاست بدەم! باشە، دەشێت وایش بێت. هە، هە، هە! ڕادیون ڕومانوڤیچ، هەقتە بڕوا بە قسەکانم نەکەیت، دەشێت هەر بڕوام پێنەکەیت، بەڵام ئەمە خودی خۆمم، پێی قایلم، تەنیا دەمەوێت ئەوەیش بڵێم کە تۆ بۆت هەیە بڕیار بدەیت کە ئایا من پیاوێکی بەد و خراپم یان شەریفم.

- بە تەمای کەی بمگریت؟

- دەتوانم دەرفەتی یەک دوو ڕۆژت بدەمێ بە ئازادی بگەڕێیت، بیر بکەیتەوە، هاوڕێی بەڕێز، لە خوا بپاڕێیتەوە. ئەمەیان بۆ تۆ چاکترە. بە خودا بۆ خۆت باشترە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ زەردەخەنەیەکی سەیری هاتێ و وتی:

- ئەی ئەگەر هەڵاتم چۆن؟

- نا، هەڵنایەیت، جووتیارێک هەڵدێت، یان کەسێک کە نۆکەری بیری خەڵکی تر بێت، لەو بیروباوەڕە تازانەی بڵاو بوونەتەوە، ئەویش هەڵدێت. چونکە هەر ئەوەندەی بەسە تۆ ئاماژەیەکی بۆ بکەیت بۆ ئەوەی تاماوە چیت بوێت بڕوات پێبکات. بەڵام تۆ ئیدی بڕوات بە تێزەکەی خۆت نەماوە. ئیتر لە پای چی هەڵدێیت؟ بە ڕاستی هەڵاتن چ

---

[1] Schiller شاعیری ناوداری ڕۆمانتیکی ئەڵمانی کە لە کۆتایی سەدەی هەژدەهەمدا ژیاوە

کەڵکێکی هەیە؟ هەڵاتن نەگبەتی و چەرمەسەری لە دوایە، تۆ پێویستیت بە ژیانی سەقامگیر و پێگەیەکی تایبەتی خۆت هەیە، هەروەها پێویستت بە هەوایەکی گونجاوە، ئایا هەڵاتن هەوای گونجاوە بۆ تۆ؟ ڕایش بکەیت، هەر دەگەڕێیتەوە، تۆ بەبێ ئێمە پێت ناکرێت، لە کاتێکدا ئەگەر من لە کۆشکێکدا زیندانیت بکەم، دوای مانگێک و دوان و سیان لەپڕێکدا قسەکانی منت بیر دەکەوێتەوە و خۆت دێیتەوە بۆ لام، چۆنیش دێیت، لەوانەیە خۆیشت بڕوا نەکەیت، سەعاتێکیش لە پێش وادەکەدا دێیت، تەنانەت خۆیشت نازانیت کە بۆ دانپیانان هاتوویت. بڕوای تەواویشم هەیە کە بیر لەوە دەکەیتەوە خۆت لەبەر "ئازار"دا بگریت. ئێستا بڕوا بەم قسانەم ناکەیت، بەڵام بێگومانم کە پاشان بڕوا دەکەیت، چونکە "ئازارکێشان" ڕادیون ڕومانوڤیچ، کارێکی گەورەیە. وا مەزانە قەڵەو بووم و بە ڕووکەش حەز بە ژیانی خۆش دەکەم، ئەمە گرنگ نییە. بە وتەکانم پێمەکەنە، من دەزانم لە ئازارچەشتندا بیرۆکەیەکی گرنگ لەئارادایە، نیکۆلا ڕاست دەکات، نا، ڕادیون ڕومانویچ، تۆ هەڵنایەیت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ لە جێگاکەی هەستا و کڵاوەکەی هەڵگرت، پۆرفیری پیتروڤیچیش هەستا.

- خەیاڵی گەڕانت هەیە؟ ئێوارەیەکی قەشەنگە، ئەگەر نەیکاتە زریان، بیشیکات چاکتر، ئاووهەوا فێنکتر دەبێت.

ئەویش کڵاوەکەی خۆی هەڵگرت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە تۆنێکی وشک بەڵام بە جەختەوە وتی:

- پۆرفیری پیتروڤیچ، وا نەزانیت من ئەمڕۆ دانم بە هەموو شتێکدا ناوە، تۆ پیاوێکی سەیریت، منیش هەروەک کونپشکنی گوێم لە قسەکانت گرت، بەڵام دانم بە هیچدا نەناوە، ئەمەت لە بیر نەچێت.

- زۆر باشە، دەزانم و لە یادی ناکەم، دەبینیت چەند پەشۆکاویت. نیگەران مەبە، هاوڕێی بەڕێز، ویست ویستی تۆیە، کەمێک بگەڕێ، بەڵام تا ڕادەیەک نابێت زۆر بڕۆیت.
پاشان بە دەنگێکی لەسەرخۆ وتی:
- بە ڕاستی داواکارییەکیشم لێت هەیە، داوایەکی کەمێک ناخۆش بەڵام گرنگ: ئەگەر بە ڕێکەوت - هەرچەندە من بڕوام بەمە نییە و لە تۆیشی ڕانابینم- ئەڵێم ئەگەر بە ڕێکەوت هاتیتە سەر ئەوەی لەم چل پەنجا سەعاتەدا بە جۆرێکی تر کۆتایی بە کارەکە بهێنیت، بۆ نموونە، خەیاڵ لەوە بکەیتەوە کە بە دەستی خۆت خۆت بکوژیت -هەرچەندە ئەمە بۆچوونێکی بێمانایە بەڵام داوای لێبوردن دەکەم- یاداشتێکی کورت و پوخت بنووسە، تەنیا دوو دێڕ و بەس، شوێنی بەردەکە دیاری بکە، ئەمەیان شەریفترە، چاکە، خوات لەگەڵ، ئومێدی بیری چاک و کاری چاکت بۆ دەکەم.
پۆرفیری کە تۆزێک چەمابووەوە و دەتوت لە ڕوانینی ڕاسکۆلنیکۆڤ پارێز دەکات، چووە دەرێ، ڕاسکۆلنیکۆڤ چووە لای پەنجەرەکەوە، زۆر بێئارام و تووڕە چاوەڕێی کرد تا پۆرفیری دوور کەوتەوە و گەیشتە سەر شەقامەکە، پاشان خۆیشی بەپەلە لە ژوورەکە ڕۆیشتە دەرەوە.

٣

ڕاسکۆلنیکۆڤ پەلەی ئەوەی بوو چەندە زووتر سڤیدریگایلوف ببینێت. دەبێت چ ئومێدێکی بەم زەلامە بێت، خۆیشی ئەمەی نەدەزانی، بەڵام لەو پیاوەدا توانایەکی شاراوە هەبوو، کە ئەمی خستبووە ژێر

دەسەڵاتی خۆیەوە، لەبەر ئەوەیش کە دەرکی بەمە کردبوو، ئیتر ئارامی نەدەگرت. بە تایبەتی لە ئێستادا کە کاتی هاتبوو.
لە ڕێگەدا پرسیارێک ئازاری دەدا: "ئایا سڤیدریگایلۆڤ چووە بۆ لای پۆرفیری؟" تا ئەو شوێنەی ئەقڵی بڕی دەکرد، دەیتوانی سوێند بخوات کە نەخێر نەیبینیووە. بەڵام بەردەوامیش لە بیرکردنەوەدا بوو. هەموو ئەو دیدارانەی خۆی لەگەڵ پۆرفیریدا کردبوونی، دەیهێنایەوە یاد و وردەکاری تیا دەکردن: "نا، یەکتریان نەدیووە، نەخێر".
"باشە ئەگەر تا ئێستا ئەمە ڕووی نەداوە، ئەی ئاخۆ بۆ لەمەودوا سەر لە پۆرفیری دەدات یان نا؟"
بەهەرحاڵ ڕاسکۆلنیکۆڤ گەیشتە ئەوەی کە سڤیدریگالوف ناڕواتە لای پۆرفیری، بەڵام بۆ ناچێت؟ هیچ بەڵگەیەکی پێنەبوو، ئەگەر بەڵگەیشی پێبووایە، نەیدەویست بە دوایدا بگەڕێت و زەحمەتی خۆی بدات. شتێکی سەیر بوو، بیرکردنەوەیەکی زۆر سادە، هەموو ئەمانە ئازاریان دەدا، بەڵام لە هەمان کاتدا ئەمانە لە خەمەکانی تری ئاسانتر بوون. ئەوەی سەیر بوو، ئەم چارەنووسە ڕاستەوخۆیەی ئێستای، لەسەر ئاستێکی کەم نەبێت، بایەخێکی وای نەبوو، زۆر بە جیدیش بیری لێنەدەکردەوە، بەڵام مەسەلەیەکی دی دەیهێنایە ژاروژەنگ، کە زۆر گرنگ و گەورەتر بوو، شتێک پەیوەندیی بە خودی خۆیەوە هەبوو نەک کەسی تر، شتێک جیاواز لەوانی دی و گەلێک پڕ بایەختر. لەگەڵ ئەمانەیشدا هەستی بە شەکەتیی ڕۆحی خۆی دەکرد. هەرچەندە ئەم بەیانییە بیری لە ڕۆژەکانی پێشتر چاکتر بوو.
باشە، دوای ئەو هەموو ڕووداوە، ئەوە دەهێنێت، بکەوێتە دوای چارەسەرکردنی ئەو کێشە بچووکانەی کە جارێکی دی هاتوونەتەوە ڕێگەی؟ بۆ نموونە، دەهێنێت پیلانێک ڕێک بخات تا نەهێڵێت

سڤیدریگایلوف بڕوات بۆ لای پۆرفیری؟ ئایا پێویستە کاتی خۆی بۆ لە نهێنی گەیشتنی یەکێکی وەک سڤیدریگایلوف بە فیڕۆ بدات؟
ئای چەندە لەم جۆرە شتانە بێتاقەت بووە!
لەگەڵ گشت ئەمانەیشدا زۆر پەلەی لای سڤیدریگایلوفی بوو، ڕەنگە چاوەڕێی شتێکی لێبکات، یان ڕێنمایی یان چارەسەرێک؟ ئاخر، خنکاو دەست بۆ تەڵە پووشێک دەبات، دەشێت چارەنووس یان غەریزەیەک ئەم دووانەی لە یەکدی نزیک کردبێتەوە؟ یان ڕەنگە لە ئەنجامی شەکەتی و نائومێدییەوە بێت، یان لەوانەیە پێویستی بە سڤیدریگایلوف نەبێت و کەسێکی تری مەبەست بێت، بەڵام وا ئێستا تەنیا ئەوی هاتۆتە بەردەست، ڕەنگە پێویستی بە سۆنیا بێت؟ وەلێ ئێستا بۆچی بڕوات بۆ لای سۆنیا؟ بۆ ئەوەی جارێکی دی بیخاتەوە گریان؟ پاشان سۆنیا بۆ ئەم ترسناکە، سۆنیا نموونەی فەرمانێکە هەڵناوەشێتەوە و بڕیارێکە ڕەت ناکرێتەوە. لێرەدا یان ڕێگەی سۆنیا ڕاستە یان ڕێگەی ئەو، لەم بارە تایبەتەدا، بەرگەی بینینی سۆنیای نەدەگرت، نا، کەواتە وا چاکتر نییە سڤیدریگایلوف بەسەر بکاتەوە؟ ڕاسکۆلنیکۆڤ نەیدەتوانی لە ناخی خۆیدا نکۆڵی لەوە بکات کە ماوەیەکی زۆرە، لەبەر هەرچییەک بێت، پێویستی بەو پیاوەیە، بەڵام چ شتێکی هاوبەش لە نێوان ئەم دوانەدا هەیە؟ لە چیدا لە یەکتر دەچن؟ تەنانەت لە تاوانبارییشدا دوو سروشتی جیاوازن. پاشان، سڤیدریگایلوف کابرایەکی گەلێک بێزراو و تا ڕادەیەک سووک و ڕسوایە، فێڵباز و کەڵەکچی و دڵڕەقە، چەندان ناوی خراپی بە دواوەیە، ڕاستە بۆ منداڵەکانی کاترینا ئیڤانۆڤنا دەستی لە خۆی بەردابوو، بەڵام کێ چووزانێت چی لەژێر سەردایە و بە چ مەبەستێک دەیکات؟ ئەم زەلامە بەردەوام پیلان و نەخشەی لەژێر سەردایە.

لەم ڕۆژانەدا، هەمیشە بیرۆکەیەکی دی لە زەینی ڕاسکۆلنیکۆڤدا ڕەنگی دەگرت و گەمارۆی دەدا، بیرۆکەیەکی ئەمەندە بەئازار بوو، کە بەردەوام هەوڵی دەدا لە خۆی دوور بخاتەوە، هەندێکجار وای بیر دەکردەوە کە: سڤیدریگایلوف بەردەوام بە دوامەوەیە، تا ئەم چرکەساتەیش هەر بە دوامەوەیە، سڤیدریگایلوف لە نهێنیی من گەیشتووە، پیلان لە دژی دونیا دادەڕێژێت، تۆ بڵێی هێشتا هەر وا بیر بکاتەوە؟ بێگومان هێشتا هەمان نەخشەی هەیە، بە تایبەتی کە ئێستا ئاگاداری نهێنییەکەیەتی و دەستەڵاتی بەسەر ئەمدا پەیدا کردووە، ناشێ ئەمانە لە دژی سۆنیا بەکار بهێنێت؟

ئەم بیرۆکەیە تەنانەت هەندێکجار لە خەویشدا ئازاری دەدا، وەلێ ڕۆژێک لە ڕۆژان، تەنانەت لە یەکەم دیداریشیاندا، وەک ئێستا کە بۆ لای سڤیدریگایلۆڤ دەڕوات، ئاوا بە ئاشکرا و ڕوونی بەرجەستە نەبووە، تەنانەت کە بیری لێدەکردەوە، توورە دەبوو، لەم حاڵەدا هەموو شتێک، تەنانەت باری خۆیشی گۆڕانی بەسەردا دەهات، بۆیە دەبێت خێرا ڕازەکەی خۆی بە دونیا بڵێت، ڕەنگە وایش پێویست بکات کە خۆی بداتە دەستەوە، بۆ ئەوەی نەک دونیا هەنگاوێکی نادروست بنێت. نامە؟ ئەم بەیانییە دونیا نامەیەکی بەدەست گەیشتبوو، لە پترۆزبورگدا دەبێت لە کێوە نامەی پێبگات. (مەگەر تەنیا لە لۆژین)ەوە؟ بەڵام ڕازومیخین لەوێ ئاگاداریەتی، هەرچەندە ڕازومیخین هیچ شتێک نازانێت، بڵێی وا چاکتر بێت کە لای ڕازومیخینیش دان بە تاوانەکەیدا بنێت؟ ڕەنگە ئەمەیان باشتر بێت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە وەڕزی بیری لەمە کردەوە، لە دڵی خۆیدا وتی: "هەرچۆنێک بووە، دەبێت زۆر زوو سڤیدریگایلوف ببینم، سوپاس بۆ خودا کە ئەم مەسەلەیە پێویستی بە وردەکاریی زۆر نییە، بەڵکو

گەوهەری مەسەلەکە گرنگە، وەلێ ئەگەر.. ئەگەر سڤیدریگایلوف خەیاڵی لە شتێک دابێت.. یان بیەوێت پیلانێک بۆ دونیا بچنێت. لەم حاڵەتەدا..

ڕاسکۆلنیکۆڤ لە ماوەی ئەم مانگەدا، ئەمەندە هەڵچوون و گرفت ماندوویان کردبوو، ئیدی توانای ئەوەی نەمابوو چارەسەر بۆ کێشەکان بدۆزێتەوە و وەڵامی پرسیارەکان بداتەوە، تەنیا شتێک کە بیری لێکردەوە، ئەوە بوو نائومێدانە لەبەر خۆیەوە وتی: "وا بڕوات دەیکوژم".

هەستی کرد بارێکی گرانی بەسەر دڵەوەیە، لە ناوەڕاستی شەقامەکەدا وەستا بۆ ئەوەی بزانێت لە کوێوە هاتووە و بۆ کوێ دەچێت، چاوی بە دەوروبەری خۆیدا گێڕا، لەسەر شەقامی س.. سی چل هەنگاوێک لە شەقامی "سننایا"وە کە بەجێی هێشتبوو، تەواوی نهۆمی دووی ساختمانەکەی دەستی چەپی ڕێستۆرانتێکی هەرزانبەهای لێبوو، گشت پەنجەرەکانی خرابوونە سەر پشت. لە هاتوچۆی ئەوانەوە کە لە پەنجەرەکانەوە دەردەکەوتن، دیار بوو ڕێستۆرانتەکە پڕە لە خەڵک، لە تەلاری ڕێستۆرانتەکەوە دەنگی گۆرانی، فلووت، ڤیۆلۆن و تەپڵ ئەو ناوەی پڕ کردبوو، قیژەوهاواری ژنانیش دەهاتە بەرگوێ، ڕاسکۆلنیکۆڤ ویستی بگەڕێتەوە، سەرەتا سەری لەوە سووڕما کە بۆ خۆی پێچاوەتە ئەو شوێنەوە. لەپڕا لە پەنجەرەیەکی کراوەوە چاوی بە سڤیدریگایلوف کەوت، لە پاڵ پەنجەرەیەکدا، لە پشت مێزێکی چا خواردنەوە، سەبیلەکەی بە ددانی گرتبوو، دانیشتبوو، ئەمە تا ڕادەیەکی زۆر سەرسامی کرد، سڤیدریگایلوف بێدەنگ و بە وردی کەوتبوە تەماشاکردنی. ڕاسکۆلنیکۆڤ زوو بە سەرسامییەوە هەستی کرد سڤیدریگایلۆڤ دەیەوێت بە شێوەیەک کە نەبینرێت، لەسەرخۆ

هەستێت و بڕوات. ڕاسکۆلنیکۆڤ خێرا وا خۆی نیشان دا کە ئەمیش ئەوی نەبینیووە، بەدەم بیرکردنەوەوە تەماشای شوێنێکی تر دەکات، هەرچەندە لە ڕاستیدا بە تیلەی چاو هەر لێی دەڕوانی، بە نیگەرانییەوە دڵی کەوتبووە پەلەپەل. بە ڕاستی، سڤیدریگایلوف دیار بوو کە نەیدەویست ئەو ببینێت: سەبیلەکەی لە لێوی کردەوە و ویستی خۆی ون بکات، وەلێ کە هەستا و کورسییەکەی لابرد، گومانی نەما کە ڕاسکۆلنیکۆڤ لێی دەڕوانی و چاودێریی دەکات. لە نێوان ئەم دووانەدا، ئێستا دیمەنێک هاتبووە گۆڕێ وەک یەکەم دیداریان لە ماڵی ڕاسکۆلنیکۆڤدا، ئەو کاتەی ڕاسکۆلنیکۆڤ خەوتبوو، زەردەخەنەیەکی فێڵبازانە کەوتە سەرلێوی سڤیدریگایلوف و تا هات زیاتر بوو. هەردووکیان دەیانزانی کە هەریەکەیان لە چاودێریکردنی ئەوی تردایە. سەرئەنجام سڤیدریگایلوف دایە قاقای پێکەنین و هاواری کرد:

- دەی، دەی، ئەگەر پێت خۆشە وەرە ژوورەوە، من لێرەم.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە پلیکانەی ڕێستۆرانتەکەدا سەرکەوت، سڤیدریگایلوفی لە ژوورێکی زۆر بچووکدا بینی کە کەوتبووە پشتەوە، یەکێک لە پەنجەرەکانی ژوورەکە نزیک بە هۆڵێکی گەورە بوو، لە هۆڵەکەدا، بە دەوری بیست مێزی بچووکدا، بازرگان و کارمەند و کەسانی تری هەمە جۆر، لە ناو هەراوزەنای گۆرانیبێژاندا کە هەموو پێکەوە دەیانوت، سەرقاڵی چاخواردنەوە بوون. لە لایەکەوە دەنگی لەیەکتردانی گۆی بلیارد دەهاتە گوێ. لەسەر مێزەکەی سڤیدریگایلوف، قاپێک شەمپانیا و نیوەپێکێکی تێکراوی لەسەر بوو. لە ژوورەکەدا منداڵێک ئۆرگۆنی دەژەند، کچێکی قەڵەو، گۆناسوور، تەنوورەیەکی ڕێڕێ لەبەردا و کڵاوێکی قردێلاوی لەسەردا دەبینرا. کچەکە گۆرانیی دەوت و تەمەنی لە هەژدە ساڵیدا بوو، لەگەڵ دەنگی

بە کۆمەڵی گۆرانیبێژەکاندا کە لە ژوورەکەی پاڵیانەوە دەهات، کچەکە بە دەنگێکی گڕەوە لەگەڵ مۆسیقاکەدا گۆرانییەکی میللیی بێتامی دەوت.

هەر کە ڕاسکۆلنیکۆڤ چووە ژوورەوە، سڤیدریگایلوف گۆرانییەکەی بە کچەکە بڕی، وتی:

- باشە، ئیتر بەسە.

کچەکە خێرا بێدەنگ بوو، بە ڕێزەوە خۆی کۆ کردەوە و چاوەڕێ ما، پێشتر گۆرانییە بێتامەکەی بە جیدی و ڕێزەوە دەوت.

سڤیدریگایلوف بانگی کرد:

- ئاها فلیپ، پێکێکی تر بێنە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ وتی:

- مەی ناخۆمەوە.

- بە ئارەزووی خۆت، بۆ تۆم داوا نەکردبوو. کاتیا، بنۆشە، ئیتر من ئەمڕۆ پێویستیم پێت نییە، بڕۆ.

بەدەم قسەکانەوە سڤیدریگایلوف پەرداخێکی پڕ لە شەراب کرد، لەگەڵ گەڵایەکی یەک ڕۆبڵیدا بەرەو لای کچەکەی کردەوە، کاتیا یەکژەمی پێکەکەی، وەک ژنانی دی، واتا بێ ئەوەی لە لێوی بکاتەوە، بە بیست قومی بچووک هەڵدا. پارەکەی هەڵگرت، دەستی سڤیدریگایلۆڤ، کە خاوەن دەستەکە زۆر بە ویقارەوە ڕێگەی ماچکردنی دا، ماچ کرد و لە ژوورەکە چووە دەرێ. کوڕە لاوەکەیش بە سازەکەیەوە دوای کەوت، ئەم دووانەیان لە کۆڵانەکانەوە هێنابووە ئەوێ. هێشتا هەفتەیەک بەسەر ژیانی سڤیدریگایلوفدا لە پتروزبورگدا تێنەپەڕیبوو. وەلێ وەک لە ماڵی خۆیدا بێت، دەستی بەسەر دەوروبەریدا کێشابوو. فیلیپ، پێش خزمەتی ڕێستۆرانتەکەیش ببوو

به "هاوڕێ"ی و به ڕێزەوە نۆکەریی بۆ دەکرد. دەرگای ژوورەکە بەرەو هۆڵەکە دادەخرا، سڤیدریگایلوف وەک ماڵی خۆی تیا دەمایەوە، هەرچییەکی بویستایە تیایدا دەکرد، هەندێک ڕۆژی بە تەواوی لەوێ بەسەر دەبرد، ڕێستۆرانتەکەیش تا بڵێی پیسوپۆخڵ بوو، تەنانەت ڕێستۆرانتێکی پلە دوویش نەبوو.

ڕاسکۆلنیکۆڤ دەستی پێکرد:

- دەهاتم بۆ لای تۆ، بە دواتدا دەگەڕام، بەڵام چۆن ئاوا لە پڕێکدا، لە دوای شەقامی "سننایا"وە کەوتمە سەر ئەم شەقامە؟ من هەرگیز ڕێم ناکەوێتە ئێرە، ئاسایی لە "سننایا"وە بە لای ڕاستدا دەسووڕێمەوە، بێجگە لەمە ئێرە بەرەو لای ماڵی ئێوە ناچێت. بەڵام هەر کە سووڕامەوە، تۆم بینی! شتێکی سەیرە!

- بۆ بە کورتی ناڵێیت پەرجۆ(موجیزە)یە.

- نا ڕەنگە هەر ڕێکەوت بێت.

سڤیدریگایلوف بە پێکەنینەوە وتی:

- ئەم خەڵکە سەیرن، ئەگەر بڕوایشیان بە پەرجۆ هەبێت، کەچی هێشتا دانی پێدا نانێن! ئاخر، تۆ خۆت دەڵێیت "ڕەنگە" هەر ڕێکەوت بێت، ڕادیون ڕومانوڤیچ، تۆ ناتوانیت وێنای بکەیت کە ئەم خەڵکە لە باری بیروباوەڕی شەخسییانەوە چەندە ترسنۆک و پارێزکارن، مەبەستم تۆ نییە، تۆ خاوەنی بیروباوەڕی خۆتی و لێیشی ناترسیت، لەبەر ئەمەیشە کە سەرنجی ئێمەت بۆ لای خۆت ڕاکێشاوە.

- تەنیا لەبەر ئەمە؟

- هەر ئەوە بەسە.

لەوە دەچوو سڤیدریگایلوف وروژابێت، بەڵام زۆر کەم، چونکە نیوپێک شەرابی خواردبووەوە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ وتی:
- وا دەزانم پێش ئەوەی بەو شتەی من بزانیت، کە تۆ ناوی ڕای شەخسیی لێدەنێیت، هاتیت بۆ لام.
- وایە، ئەوسا مەسەلەکە جیاواز بوو، هەر کەسە و ڕێوڕەوشتی خۆی هەیە. وەلێ لەبارەی مۆجزەوە، دەمەوێت بڵێم کە ڕەنگە تۆ لەم دوو سێ ڕۆژەدا خەوتبێت، چونکە من خۆم ئەم ڕێستۆرانتەم بۆ تۆ باس کردووە. هیچ پەرجۆیەک لەئارادا نییە کەوا تۆ ڕاست هاتوویتەتە ئێرە. خۆم ناونیشانی تەواوی ڕێگا و شوێنی ئێرەم بە درێژی پێوتوویت. تەنانەت پێم وتبوویت لە چ سەعاتێکدا دەتوانیت لێرە بمبینیت، لە بیرتە؟
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە سەرسامییەوە وتی:
- لە بیرم نەماوە.
- باوەڕ دەکەم، دوو جار بۆم باس کردوویت. دیارە ناونیشانەکە خۆبەخۆ لە یادەوەریتاندا ماوەتەوە. بۆیە هەر لە خۆوە بێ ئەوەی بە خۆت بزانیت، بەپێی ئەو ناونیشانەی بۆم هەڵدابوویت، بەرەو ئێرە هاتوویت. تەنانەت ئەو کاتەی کە قسەم بۆ دەکردیت، بڕوام نەدەکرد لە من تێگەیشتبیت، تۆ ئاگاداری خۆت نیت ڕادیون ڕومانوڤیچ، شتێکی تریش: دەزانم لە پترۆزبورگدا زۆر کەس هەیە کە بە ڕێگادا دەڕۆن، لەگەڵ خۆیاندا قسە دەکەن. ئەمە شاری نیمچەشێتەکانە، ئەگەر ئێمە خاوەنی زانست بووینایە، پزیشک، پارێزەر، فەیلەسووف، هەریەکێک لەوانە لە بواری پسپۆڕی خۆیدا، دەیانتوانی لە پترۆزبورگدا لێکۆڵینەوەی زۆر بەنرخ ئەنجام بدەن. کەم شاری وەک پترۆزبورگ هەیە کە بەم ڕادەیە کاریگەرییەکی هێند تاریک و نامۆ و بەئازار بخاتە سەر ڕۆحی مرۆڤ. ئەمە تەنیا بە ئاسەواری ئاووهەوا مەزانە.

لەبەر ئەوەی ئێرە مەڵبەندی بەڕێوەبردنی هەموو ڕووسیایە، دەبێت کاریگەریی بەسەر گشت وڵاتەوە هەبێت. وەلێ ئێستا قسەمان لەسەر ئەمە نییە، بەڵکو قسە لەسەر ئەوەیە کە تا ئێستا چەندین جار من هەر لە پەناوە چاودێریی تۆم کردووە. کە لە ماڵەکەت دێیتە دەرەوە، سەرت بەرز ڕادەگریت، دوای بیست هەنگاو، وردەوردە سەرت دادەخەیت و دەستت دەخەیتە پشتت، تەماشا دەکەیت، بەڵام زۆر بە ئاشکرا دیارە کە نە بەردەمی خۆت و نە دەوروبەرت نابینیت، دوایی لێوت دەکەوێتە جووڵە، لەگەڵ خۆتدا قسە دەکەیت، لەو ماوەیەدا هەندێکجار دەست بەردەدەیت، چۆن لەگەڵ قسەکانتا بگونجێت دەیانجوڵێنیت، ئینجا لە ناوەڕاستی ڕێگەکەدا دەوەستیت، بۆ ماوەیەکی درێژ دەوەستیت، ئەمەیان کارێکی زۆر خراپە، ڕەنگە بێجگە لە من کەسانی تریش سەرنجی ئەمەیان دابێت، ئەمە هیچ بە سوودی تۆ ناگەڕێت. لە ڕاستیدا بۆ من مەسەلەیەک نییە، چونکە خۆ من چارەسەرت ناکەم، بێگومان لە مەبەستم تێدەگەیت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ کە بە وردی لێی ڕامابوو پرسی:

– تۆ دەزانیت بە دوامەوەن و چاودێریم دەکەن؟

سڤیدریگایلوف تاس بردیەوە و وەڵامی دایەوە:

– نا، هیچ نازانم.

ڕاسکۆلنیکۆڤ دەموچاوی دا بەیەکدا و لەسەرخۆ وتی:

– باشە، کەواتە با لەبارەی منەوە قسە نەکرێت، وازم لێبێنن.

– باشە، باست ناکەین.

– پێم بڵێ، ئەگەر تۆ هەمیشە بۆ خواردنەوە دێیتە ئێرە و دوو جار کاتت بۆ دیاری کردووم کە بێم بۆ ئێرە، ئەی بۆ کاتێک لە

شەقامەکەوە تەماشای پەنجەرەکەم کرد، خۆت ون کرد و ویستت بڕۆیت؟ من بە چاکی سەرنجم دا.
- هە، هە، هە! ئەی بۆ کاتێک لەبەر دەرگای ژوورەکەتدا وەستابووم، تۆ لەسەر قەنەفەکەت ڕاکشابوویت، چاوت نوقاند و خۆت کرد بە خەوتوو، هەرچەندە بە هیچ جۆرێک نەنووستبوویت؟ من بە چاکی سەرنجم دا.
- ڕەنگە.. هۆکارێکم هەبووبێت.. تۆ خۆت دەیزانیت.
- ڕەنگە منیش هۆکارێکم هەبووبێت، ئەگەر چی تۆ نایزانیت.
ڕاسکۆلنیکۆڤ ئانیشکی دادایە سەر مێزەکە، پەنجەی دەستی ڕاستی نایە ژێر چەناگەی و لە سڤیدریگایلوف ڕاما، چرکەساتێک تەماشای دەموچاوی کرد، کە پێشتریش هەمیشە سەری بەسوورِ دەهێنا. دەموچاوێکی سەیر کە هەر لە دەمامک دەچوو، سوورِوسپی، لێوی گوڵگون، ڕیشی زەرد و قژی پڕ و زەرد، چاوی زۆر شین، نیگایشی گەلێک سەنگین و بێجووڵە. لەم دەموچاوە زۆر جوانەدا کە لەگەڵ تەمەنیدا نەدەگونجا، شتێکی زۆر نادروست و نەفرەتی دەبینرا، جلەکانی قەشەنگ، هاوینە و سپی، بە تایبەتی کراسەکەی زۆر سەرنجڕاکێش بوو. لە پەنجەیەکیدا ئەنگوستیلەیەک بە نقێمێکی گرانبەهاوە دەدرەوشایەوە.
ڕاسکۆلنیکۆڤ لەپڕێکدا، زۆر بە تووڕەیی و ڕاشکاوییەوە وتی:
- بەڕاست، دەبێت من خەمی تۆیش هەڵبگرم! من دەزانم تۆ ئەگەر بتەوێت زیان بە کەسێک بگەیەنیت، بە لامەوە ترسناکترین کەسیت بۆ من، وەلێ من ئیتر نامەوێت لەمە زیاتر زەبوون بم، هەر ئێستا بۆت دەردەخەم بەو ڕادەیەی تۆ بیری لێدەکەیتەوە، من ئەوەندە خۆمم مەبەست نییە، کەواتە ئەوە بزانە من بۆیە هاتووم، ڕاستوڕەوان پێت

بڵێم، ئەگەر هێشتا، هەمان خەیاڵی پێشووت، لەبارەی خوشکمەوە لەژێر سەردایە، بۆ ئەم مەبەستەیش دەتەوێت هەر چۆنێکە کەڵک لەو نهێنییە وەربگریت کە لەم دووایییەدا زانیووتە. من پێش ئەوەی ڕەوانەی زیندانم بکەیت، دەتکوژم. ئەم قسانەم سێودووی تیا نییە و خۆیشت دەیزانیت دەتوانم ئەوەی دەیڵێم بیکەم.
دووەم ئەگەر دەتەوێت شتێکم پێبڵێیت –ئاخر بە درێژایی ئەم ماوەیە هەستم دەکرد دەتـەوێت شتێکم پێبڵێیت– کەواتە خێرا بیڵێ. چونکە کات بە بەریەوە نەماوە و ڕەنگە زوو بەسەر بچێت.
سڤیدریگایلوف کە بە کونپشکنییەوە لێی دەڕوانی، پرسی:
– بەڵام، بۆ کوێ، بۆ ئەوەندەت پەلەیە؟
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە ڕوویەکی مۆن و بێئارامییەوە وتی:
– هەرکەسە بەرەو ڕێگە و ئامانجی خۆی.
سڤیدریگایلوف بە زەردەخەنەوە وتی:
– تۆ ئێستا خۆت داوای ئەوەت لێکردم بە ڕاشکاوی قسەت لەگەڵدا بکەم، بەڵام وەڵامی یەکەمین پرسیاری من نادەیتەوە، بەردەوام تۆ لە خەیاڵی ئەوەدایت کە من نەخشەیەکم هەیە و لەبەر ئەوە بە گومانەوە تەماشام دەکەیت، باشە، ئاشکرایە بۆ یەکێک کە لەم بارەی تۆدا بێت، زانینی ئەم شتە زۆر ئاسانە، وەلێ هەرچەندە من زۆر حەز دەکەم لەگەڵ تۆدا تەبا بم، لەگەڵ ئەوەیشدا خۆم سەخڵەت ناکەم ئەو باوەڕەی تۆ بڕەوێنمەوە. بە خودا سوێند دەخۆم کە ئەم دەردەسەرییە ناهێنێت. پاشان من نەمویستووە لەسەر مەسەلەیەکی تایبەتی لەگەڵ تۆدا بدوێم.
– ئەی بۆ تاقیبم دەکەیت؟ ئاخر، تۆ خۆت نەتوت بە دوامەوە بوویت.

- تەنیا لەبەر ئەوەی تۆ خۆت شیاوی سەرنجدان و کونپشکنیت، من حەزم بەو حاڵەتە خەیاڵاوییەی تۆ بوو، هەر لەبەر ئەمە و بەس، بێجگە لەمە، تۆ برای ژنێکیت زۆر سەرنجی ڕاکێشاوم، هەر لەویشەوە چەندجارێک دەربارەی تۆ شتم بیستووە، گەیشتوومەتە ئەو ئەنجامەی کە تۆ گەلێک کاریگەریت بەسەریەوە هەیە. جا بۆ ئەمە کەمە؟ هە، هە، هە! هەر لەم بارەیەوە دان بەوەدا دەنێم کە پرسیارەکەت بۆ من هەندێک ئاڵۆزە و گرانە وەڵامی بدەمەوە، باشە، بۆ نموونە تۆ تەنیا بۆ کارێک نەهاتوویتەتە لای من، بەڵکو مەبەستێکی تازەت هەیە، وانییە؟ وایە، نا؟

سڤیدریگایلوف بە زەردەخەنەیەکی فێڵبازانەوە لەسەر مەبەستەکەی پێی داگرت:

- باشە، ئێستا دوای ئەم قسانە، ئەوە بزانە کە منیش، ئەو کاتەی لە ناو شەمەندەفەردا بەرەو ئێرە دەهاتم، هیوام تۆ بوویت، بەڵکو قسەیەکی تازەم پێبڵێیت و بتوانم سوودت لێوەربگرم، بڕوانە ئێمە هەردووکمان چەندە دەوڵەمەندین.

- دەتەوێت چ سوودێک ببینیت؟

- بڵێم چی؟ چووزانم، نابینیت من لە چ میوانخانەیەکی سووکدا هەموو کاتی خۆم بەسەر دەبەم و پێیشم خۆشە، مەبەستم ئەوە نییە پێم خۆش بێت، بەڵام، ئیتر دەبێت لە شوێنێکدا بژیت، دەی، بۆ نموونە ئەم کاتیا کلۆڵە، بینیت؟.. خۆزگا هیچ نەبێت زۆرخۆر بوومایە، یان لە خۆراکی میوانخانە گەورەکان چێژم ببردایە، بەڵام من دەتوانم چی بخۆم! (بە پەنجەی ئاماژەی بۆ سووچێک کرد، لەوێدا لەسەر مێزێکی بچووک، لە دەفرێکی کانزاییدا، پاشماوەی گۆشتێکی دزێوی لەگەڵ پەتاتەدا دی) سڤیدریگایلۆڤ لەسەر قسەکانی بەردەوام بوو:

- بەڕاست تۆ نانت خواردووە؟ من تۆزێکم خواردووە، ئیتر ناتوانم، شەرابیش هەر ناخۆمەوە، بێجگە لە شەمپانیا، ئەویش شەوی پێکێک و سەریشم پێی دەیەشێت. ئێستا کە داوای شەمپانیام کرد، بۆ ئەوە بوو کەمێک بێمەوە سەر خۆم، چونکە دەمەوێت بڕۆم بۆ شوێنێک، بۆیە زەوقێکم هەیە. هۆی ئەوەی کە کەمێک لەمەوبەر، وەک منداڵە قوتابی خۆم شاردەوە، ئەوەبوو کە بیرم لەوە کردەوە تۆ خەریکم دەکەیت و دوام دەخەیت، بەڵام وا دەزانم (سەعاتەکەی دەرهێنا) دەتوانم سەعاتێک لەگەڵتابم، ئێستا سەعات چوارونیوە، باوەڕم پێدەکەیت؟ خۆزگا پیشەیەکم هەبووایە، بۆ نموونە خاوەن موڵکێک یان باوک، یان ئەفسەر، وێنەگر، ڕۆژنامەنووس.. بەڵام هیچ، هیچ، هیچ پسپۆڕییەکم نییە، ئەمە هەندێکجار وەڕزم دەکات، بە ڕاستی لە بیری ئەوەدا بووم کە تۆ من فێری شتێک بکەیت.

- ئاخر، تۆ کێیت؟ بۆ هاتوویت بۆ ئێرە؟

- من کێم؟ تۆ دەیزانیت، یەکێکم لە پیاوماقووڵان، دوو ساڵ لە سوپادا سەربازی سوارە بووم، دوایی لێرە، واتا لە پترۆزبورگدا کەوتمە سووڕانەوە، ئینجا لەگەڵ مارفا پتروڤنادا بووین بە هاوسەر و لە گوندا نیشتەجێ بووین، ئەمەیە ژیاننامەی من.

- دەڵێن گوایا قومارچیت؟

- نا، قوماری چی؟ من دەستبڕم، قومارچی نیم.

- کەواتە تۆ دەستبڕیت کردووە؟

- بەڵێ، ئەویشم کردووە.

- کەواتە زۆرت تێهەڵدان خواردووە؟

- بەڵێ، ڕووی داوە، ئەی چۆن؟

- چاکە، لەوانە بوو داوای مەیدانداریت لێبکەن و بکوژرێیت تیایدا.. ئەمە خوێن دێنێتە جۆش.

- من شەڕ ناکەم، ئەوەیش بزانە لە فەلسەفە نازانم، دانی پێدا دەنێم کە زیاتر لەبەر خاتری ئافرەت هاتوومەتە ئێرە.

- تۆ تازە مارفا پتروڤنات بە خاک سپاردووە؟

سڤیدریگایلوف بە پێکەنینەوە ڕاشکاوانە وتی:

- باشە، بەڵێ، بۆ نابێت؟ پێدەچێت لە باسکردنی ژندا، خراپ لە قسەکانی من تێگەیشتبیت؟

- مەبەستت ئەوەیە من بێئابڕوویی بە خراپ دەزانم یان نا؟

- بێئابڕوویی؟ شتێکی سەیرت هێنایە گۆڕێ، بەڵام من دەمەوێت بە جۆرێکی ڕێکوپێک وەڵامت بدەمەوە. پێشەکی بەگشتی لەبارەی ژنەوە قسە دەکەم و وەڵامت دەدەمەوە، دەزانیت حەزم لە چەنەبازییە، بیڵێ: بزانم بۆ دەبێت من جڵەوی ئارەزووەکانم بکەم؟ بۆ واز لە ژن بهێنم؟ لە کاتێکدا کە من حەزم لێیە؟ هیچ نەبێت ئەمەیش سەرگەرمکردنێکە.

- کەواتە تۆ تەنیا بۆ ڕابواردن و بێئابڕووییکردن هاتویتەتە ئێرە؟

- باشە، چ عەیبێکی هەیە؟ با بڵێین بۆ بێئابڕوییە! مادامەکی تۆ بەم وشەیەوە نووساویت. بەڵام من بەهەرحاڵ، حەزم لە پرسیاری ڕاستوڕەوانە. لەم بێئابڕووییەدا، لایەنی کەم شتێک هەیە، شتێکی نەگۆڕ و جێگیر کە لەگەڵ سروشتا دەگونجێت و دەستکردی خەیاڵ نییە، شتێکە وەک پشکۆیەکی گەشاوە لە خوێندایە و بەردەوام پریشک دەهاوێت، زۆر دەخایەنێت، تەنانەت ساڵانی تەمەنیش ناتوانێت بیکوژێنێتەوە. ئێستا دانی پێدا بنێ، ئەمەیش خۆی جۆرێک نییە لە سەرقاڵی؟

- ئەمە ئەوە نییە دڵی خۆتی پێ خۆش بکەیت، ئەمە نەخۆشییە و نەخۆشییەکی ترسناکیشە.

- ڕاستە، منیش دەڵێم نەخۆشییە، وەک هەر شتێک لە سنووری ئاسایی خۆی تێپەڕێت، لەم کارەدا دەبێت بە ناچاری لەو سنوورە تێپەڕیت. وەلێ یەکەم لەم بوارەدا هەر کەسەو خۆیەتی، ئەم بەو جۆرە و ئەویتر بە جۆرێکی دی دەیکات. دووەم لە هەموو کارێکدا پێویستە سنوور هەبێت، هەرچەندە ئەمەیان سووک و ڕسوایە، بەڵام باشە چی بکەین؟ ئەگەر ئەمەیش نەبێت، ناچارین خۆمان بکوژین، من ئەوەم قبووڵە کە مرۆڤی شەریف دەبێت هەست بە مەلوولی و بێزاری بکات. بەڵام ئیتر..

- تۆ دەتوانیت خۆت بکوژیت؟

سڤیدریگایلوف بە بێزارییەوە وتی:

- چ پرسیارێکە! تکایە لەم لایەنەوە قسەم بۆ مەکە.

ڕستەی دوایی بەپەلە و تەنانەت بێ هیچ سەروبنکردنێک وت کە لە وتەکانی پێشوویدا ئەمە دەردەکەوت، تەنانەت دەموچاویشی تێک چوو:

- من دانی پێدا دەنێم کە ئەمە لاوازییەکە لە مندا و قابیلی بەخشین نییە، چی بکەم، لە مەرگ دەترسم و حەز ناکەم باسی بکەیت، دەزانیت من تا ڕادەیەک لە سۆفی دەچم.

- ئاه! ئەوە تارمایی مارفا پتروڤنایە، هێشتا هەر سەرت لێدەدات؟

سڤیدریگایلۆڤ بە تووڕەیی وتی:

- واز لەوە بهێنە، لە پترۆزبورگدا هێشتا ڕووی نەداوەتەوە، بەهەرحاڵ، بۆ دۆزەخ، نا، چاکترە قسە لەسەر ئەم.. بەڵام، هوم!

بەداخەوە درەنگە و ناتوانم لەگەڵتا بمێنمەوە، قسەی تازەم پێبوو پێتی بڵێم.

- هەر پەیوەندیی بە ژنەوە هەیە؟

- بەڵێ، ژن پێشهاتێکە بە ڕێکەوت ڕوو دەدات.. ئەوە نییە کە تۆ دەیزانیت.

- باشە، بەڵام ئەم زەلکاوە هیچ کارت تێناکات؟ توانای ئەوەت نەماوە بیوەستێنیت؟

- داوای توانام لێدەکەیت؟ هە، هە، هە! ئەوەندەی تر منت سەرسام کرد، ڕادیون ڕۆمانۆڤیچ، هەرچەندە پێشتریش دەمزانی وا دەبێت، تۆ دەربارەی بێئابڕوویی و ڕەفتارجوانی قسە دەکەیت؟ تۆ شیلەریت، تۆ ئایدیالستیت، هەموو شتەکان وەک خۆیانن و ئەگەر وا نەبووایە دەبوو سەیرم لێبێت. وەلێ لەگەڵ ئەمانەیشدا، بە ڕاستی هەر جێی سەرسووڕمانە.. ئاە، بەداخەوە کە کاتم نییە، چونکە تۆ خۆت چاکترین بابەتی کونپشکنی و سەرنجدانیت. بەڕاست تۆ شیلەرت خۆش دەوێت؟ من زۆرم خۆش دەوێت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە بێزارییەوە وتی:

- تۆ زۆر خۆت بە شت دەزانیت.

سڤیدریگایلوف دایە قاقای پێکەنین و وەڵامی دایەوە:

- نا، نا، بە خودا، من ناڵێم وانییە، با خۆیشم بە شت بزانم، ئەگەر خۆبەشتزانین زیانێکی نەبێت، بۆ نەیزانم، من حەوت ساڵ لە گوندێکدا لەگەڵ مارفا پتروڤنادا ژیاوم، بۆیە ئێستا کە دەستم گەیشتۆتە ئاقڵێکی وەک تۆ، کەسێکی زیرەک و سەرنجڕاکێشی بێوێنەی وەک تۆ، خۆشحاڵم قسەت لەگەڵدا بکەم. بەتایبەتی کە ئەو نیوپێکەیشم

خواردۆتەوە و کەمێک لێی داوم. بەڵام ئەو شتەی منی شپرزە کردووە.. وەلێ وا چاکترە نەیڵێم و بێدەنگ بم.
سڤیدریگایلوف لەپڕێکدا ترسی لێنیشت و وتی:
- بۆ کوێ دەڕۆیت؟
ڕاسکۆلنیکۆڤ لە کاتی هەستاندا بوو، لە هاتنەکەی ئێرەی خۆی، بێتاقەت و دڵی گیرابوو، بە تەواوی بڕواوە، سڤیدریگایلوفی بە پیاوێکی تا بڵێی زۆڵ و سووک و ڕسوا دایە قەڵەم، کە لەسەر ئەم زەوییە بژی.
سڤیدریگایلوف جەختی کرد:
- ئای! دانیشە، ناڕۆیت، هیچ نەبێت چایەک داوا بکە، باشە، فەرموو دابنیشە. ئیتر شەش و بێش ناڵێم، مەبەستم شتی خۆمە، دەمەوێت شتێکت بۆ باس بکەم، دەتەوێت بۆت بگێڕمەوە چۆن ژنێک ڕزگاری کردم؟ ئەمە وەڵامی یەکەم پرسیاری تۆیشە، چونکە ئەو ژنە خوشکی تۆ بوو. دەتوانم بۆت بگێڕمەوە؟ وەختەکەیش دەکوژین.
- باسی بکە. بەڵام هیوادارم کە تۆ..
- نارەحەت نەبیت، بەدەر لە هەموو شتێک، ئاڤدوتیا ڕومانۆڤنا تەنانەت بۆ کەسێکی پووچ و سووک و ڕسوای وەک منیش جێگای ڕێزێکی زۆر قووڵە.

٤

سڤیدریگایلۆڤ کەوتەوە قسە:
- ڕەنگە بزانیت (هەر چەندە من خۆم ئەمەم بۆ باس کردوویت) کە من لێرە، لەبەر قەرزارییەکی زۆر خرامە بەندیخانەوە، بێ ئەوەی بتوانم بە هەر ڕێگەیەک بێت ئەو برە پارەیە بدەمەوە. پێویست بەوە

ناکات باسی ئەوەت بۆ بکەم کە چۆن مارفا پتروڤنا ئازادیی منی کڕییەوە. ئایا ئەوە دەزانیت ژن کە یەکێکی خۆش ویست، ئیتر ئەقڵی لەدەست دەدات؟ مارفا پتروڤنا ژنێکی شەریف و تا ڕادەیەکیش بەئاوەز بوو، هەرچەندە هیچی نەخوێندبوو، بیهێنە بەرچاوت، ئەم ژنە پاکیزە و زۆمدار (حەسوود)ە، ئامادە بوو دوای ئەو هەموو شەڕ و سەرزەنشتیانە، جۆرە پەیمانێک لەگەڵما ببەستێت، کە بە درێژایی ژیانی هاوسەریمان لێی لانەدا و نکۆڵیی لێنەکرد. دەمەوێت ئەوە بڵێم کە ئەو بە تەمەن زۆر لە من گەورەتر بوو، خووی پێوە گرتبوو هەمیشە شتێکی بۆنخۆشی وەک دەنکەمێخەکی دەخستە دەمییەوە، وەلێ من لە گەمژەیی و لە هەمان کاتیشدا بە ڕاستگۆییەوە، بێ پێچوپەنا توانیم پێی بڵێم کە من ناتوانم لەگەڵ ئەودا تەواو بەوەفا بم، ئەم دانپێدانانە ڕقی هەستاند، بەڵام لای خۆیشییەوە تا ڕادەیەک ئەو ڕاشکاوییەی منی پەسەند کرد: بیری کردەوە: "مادامەکی خۆی لە پێشەوە ئەمە دەڵێت، کەواتە نیازی ئەوەی نییە ناپاکیم لەگەڵدا بکات". باشە، ئەمە بۆ ژنێک کە ئیرەیت پێبەرێت، گەلێک گرنگە. دوای ئەوەی فرمێسکی زۆری ڕشت، لە نێوانماندا بەڵێننامەیەکی زارەکی بەسترا: یەکەم من هەرگیز لە مارفا پتروڤنا جیا نەبمەوە و هەر مێردی بم، دووەم بەبێ مۆڵەتلێوەرگرتنی ئەو بۆ هیچ جێگایەک نەچم، سێیەم ژنێک نەکەم بە دۆستی هەمیشەیی خۆم. چوارەم لەباتیی ئەوانە، چاوپۆشیم لێبکات کە هەندێکجار خۆی ژێر بە ژێر مۆڵەتم بدات چاوبازی لەگەڵ کارەکەرەکاندا بکەم. پێنجەم خوا نەکات عاشقی ژنێک بم کە لە چینی خۆمان بێت. شەشەم، ئەگەر خوانەکردە، ڕۆژێک لە ڕۆژان، عەشقێکی قووڵ و گەورە لە سەری دام، دەبێت ڕاستییەکە بە مارفا پتروڤنا بڵێم. لەبارەی ئەم دوانوختەیەوە، دەبێت ئەوە بڵێم کە

مارفا پتروڤنا زۆر پێی ئاسوودە بوو. ئەو ژنێکی ئاقڵ بوو، بۆیە نەیدەتوانی لەبارەی منەوە هیچ شتێک لەوە زیاتر بزانێت، کە من پیاوێکی داوێنپیس و هەوەسبازم و نازانم عەشقی ڕاستەقینە لە کوێوەیە، وەلێ ژنی زرنگ و ژنی زۆمدار دوو شتی جیاوازن، هەموو نەگبەتییەکەیش لێرەدایە، پاشان ئەگەر تۆ بتەوێت دەربارەی هەندێک کەس بە بێلایەنی قسە بکەیت، دەبێت لە پێشەوە دەستبەرداری هەندێک بیروباوەڕی باو و هەندێک دابونەریت ببیت، کە دەوری خەڵک و شتەکانی دەوروبەریان داوین. من بۆم هەیە زیاد لە هەر کەسێکی دی بڕوام بە ڕاوبۆچوونی تۆ هەبێت. ڕەنگە تا ئێستا، گەلێک شتی پێکەنیناوی و بێمانات لەبارەی مارفا پتروڤناوە بیستبێت، لە ڕاستیا ئەویش هەندێک خووی زۆر پێکەنینهێنی هەبوو. وەلێ ڕەپوڕاست دەڵێم کە من پەشیمانم لەو هەموو دەردوخەفەتەی بەوم دابوو، باشە، ڕەنگە ئەم کورتەباسە یادکردنەوە و ستایشێکی شیاو بێت لە مێردێکی دڵسۆزەوە بۆ ژنێکی زۆر ناسک و دلۆڤان، لە کاتی شەڕو ناکۆکیماندا من زۆرجار بێدەنگ دەبووم، تووڕە نەدەبووم و ئەم ڕەفتارە جوامێرانەیە تا ڕادەیەک بەردەوام ئەنجامی باشی لێدەکەوتەوە، کاری لێدەکرد و تەنانەت لای پەسەند بوو، هەندێکجار ڕێک دەکەوت کە تەنانەت شانازیشی پێوە دەکردم، لەگەڵ ئەمانەیشدا نەیتوانی لە بەردەم چیرۆکەکەی نێوان من و خوشکتا خۆی بگرێت، نازانم چۆن قایل بوو ئەم سەرکێشییە بکات و کچێکی ئاوا جوان بۆ پەرستاری بهێنێتە ماڵەوە؟ من وای بۆ دەچم کە مارفا پتروڤنا ژنێک بوو زوو دەخرۆشا و بەهەستوسۆز بوو. لە ڕاستیا خۆشی ویستووە، تەواو دڵی بە خوشکت داوە و شەیدای بووە. بێ لەوە، ئاڤدۆتیا ڕۆمانۆڤنایش، نازانم بڕوا دەکەیت یان نا؟ بەڵام ئەو خۆی

دەستپێشخەریی کرد؟ ئایا بڕوا دەکەیت کە لە سەرەتادا مارفا پتروڤنا لەو بێدەنگییە بەردەوامەی من لەبارەی خوشکتەوە تەنانەت تووڕە بوو، چونکە من لە ئاست ئەو قسە بەردەوامانەی لەبارەی خۆشەویستیی ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤناوە دەیکرد، خوێنسارد بووم و گوێم پێنەدەدا، من خۆیشم نەمدەزانی چی دەوێت! دیارە مارفاپتروڤنا، وردودرشتی ئەو شتانەی پەیوەندییان بە منەوە هەبووە، بۆ ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤنای باس کردووە. مارفا پتروڤنا بەداخەوە ڕەوشتێکی ناخۆشی هەبوو، هەرچی نهێنیی ژیانی من و خۆی هەبوو، بۆ هەموو کەسێک، بێ ئاوارتەکردن، دەگێڕایەوە و سکاڵای لەدەست دەکردم، ئیتر چۆن دەبوو ئەم هاوڕێ خۆشەویست و جوانە تازەیەی لەو شتانە ئاگادار نەکات؟ لە خەیاڵی مندا ئەو دووانە چ گفتوگۆیەکی تریان نەبووە بێجگە لە باسوخواسی من، بێگومان ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤنا ئاگاداری هەموو نهێنی و لایەنە تاریکەکانی ژیانی من بووە.. گرەویش دەکەم ئەگەر تۆیش شتێکی لەو بابەتانەت نەبیستبێت؟

- بیستوومە، تەنانەت لۆژین گوناهی کوشتنی منداڵەکەی خستە ئەستۆی تۆ، ئایا ئەمە ڕاستە؟

سڤیدریگایلۆڤ بە بێزاری و وەڕزبوونەوە لە وەڵامدانەوەیەکی ڕاشکاوانەی پرسیارەکە هەڵات و وتی:

- تکایە هەر دەستی تێوە مەدە، ئەگەر بتەوێت بە ڕاستی دەربارەی ئەو مەسەلە سووک و ڕسوایە شتێک بزانیت، من ڕۆژێکی دی بە وردی بۆت باس دەکەم، وەلێ ئێستا..

- دەربارەی نۆکەرێکی لادێییش کە کاری بۆ کردوون، هەندێک شتی وت، گوایە تۆ گوناهێکت بەرانبەری کردووە.

سڤیدریگایلوف دیسانەوە خۆی پێنەگیرا و قسەی بە ڕاسکۆلنیکۆڤ بڕی، وتی:
- تکایە لێی گەڕێ!
وەلێ ڕاسکۆلنیکۆڤ کە تەواو ڕقی هەستابوو، وتی:
- ئایا ئەوە هەر هەمان ئەو نۆکەرە نەبوو، کە دوای مردنی ژنەکەت هاتبوو بۆ ئەوەی پایپەکەت بۆ چاک بکات؟ لە بیرتە، خۆت بۆت باس کردووم؟
سڤیدریگایلۆڤ بە وردی لە بەرانبەرەکەی ڕوانی، ڕاسکۆلنیکۆڤ هەستی کرد کە لە نیگاکەیدا بروسکەیەکی گاڵتەجاڕانە دەدرەوشێتەوە. بەڵام سڤیدریگایلوف خۆی گرت و بەوپەڕی ئەدەبەوە وەڵامی دایەوە:
- بەڵێ، خۆی بوو، من وای دەبینم ئەم مەسەلانە تۆیان زۆر کونپشکن و نیگەران کردووە، لە دەرفەتێکی گونجاودا، بە ئەرکی خۆمی دەزانم لە هەر بارەیەکەوە بێت، کونپشکنیەکانت نەهێڵم و قایلت بکەم. نەفرەت لە شەیتان، من بە ڕاستی وای دەبینم کە لە دواییدا هەندێک کەس بە شاعیرم تێبگەن. تۆ خۆت بیڵێ، دەبێت من تا چەند سوپاسگوزاری مارفا پتروڤنا بم کە چەند شتی نهێنیی منی بۆ خوشکت گێڕاوەتەوە. لەبارەی کاریگەریی قسەکانییەوە من ناتوانم هیچ داوەریەک بکەم، وەلێ هەرچۆنێک بێت، لە ڕوویەکەوە لە بەرژەوەندیی من شکاوەتەوە..
لەگەڵ ئەو هەموو بێزارییەی کە ئاڤدوتیا ڕومانوڤنا بەرانبەر بە من پەیدای کردبوو، لەگەڵ دەموچاوە گرژومۆنە هەمیشەییەکەی مندا، کەچی هەر بەزەیی بە مندا، بە منی لەدەستچوودا دەهاتەوە. کاتێک دڵی کچێکی جوان هەستی ئەو بەزەییەی تێدەکەوێت، ئەوە دیارە مەترسییەک ڕووی لە کچەکە کردووە. ئەوسا حەتمەن تێدەکۆشێت

ئەو کەسە "ڕزگار" بکات، بیهێنێتەوە سەر خۆی، زیندووی بکاتەوە، ئامانجی پاکیزەتری تیا دروست بکات، بۆ ژیان و کاری نوێ گیانێکی پێببەخشێت. باشە، ئاشکرایە کە دەشێت چ حەز و ئارەزوویەکی لەم بابەتە بێتە گۆڕێ، بۆیە زوو هەستم کرد باڵندەکە دەیەوێت بەپێی خۆی بەرەو داوەکە بچێت. منیش لای خۆمەوە چاوەڕێم کرد. وا بزانم بڕۆت هێنانەوە یەک. ڕادیون ڕومانوڤیچ؟ هیچ دەرنەچوو، وەک تۆ لێی حاڵی بوویت، چیرۆکەکە سەری نەگرت (نەفرەت لە شەیتان، زۆرم خواردۆتەوە!) دەزانیت، هەمیشە لەو سەرەتایەدا، داخم دەخوارد کە بۆ چارەنووسی خوشکت، نەکەوتۆتە سەدەی دووەم یان سێیەمی زاینەوە، لە شوێنێکدا کچی میرێکی دەوڵەمەند، یان کچی حاکمێک یان والییەکی ئاسیای بچووک بووایە. ئەوسا بێگومان دەبووە یەکێک لەو ژنانەی کە بەرگەی هەموو ئازارێکی دەگرت و کاتێک ئاسنی سوورەوەبوویان بکردایە بە مەمکیدا، پێدەکەنی. خۆی بە تایبەتی بە دوای چارەنووسێکی وا دەکەوت، خۆ ئەگەر لە سەدەی چوارەم و پێنجەمدا بووایە، پەنای دەبردەبەر بیابانی میسر و سی ساڵی لەوێ بەسەر دەبرد، ڕەگی ڕووەکی دەخوارد و بە خەون و خەیاڵ دەژیا. چونکە تینووی کارەساتە و چاوەڕێی ئەوەیە لەباتیی یەکێکی تر خۆی بکاتە قوربانی و تا بتوانێت زووتر ئەم کارە بکات. خۆ ئەگەر تووشی بەڵایەکی وا نەبێت، ڕەنگە خۆی لە پەنجەرەیەکەوە فڕێ بداتە خوارێ، من شتێکم لەبارەی کەسێکەوە بیستووە بە ناوی جەنابی ڕازومیخینەوە[1]، دەڵێن لاوێکی ئاقڵە (ئەمە لە ناوی

---

[1] مانای وشەی "ڕازومیخین" هزرمەند و خاوەنی ئاوەزە. وشەی رازوم بە مانای ئەقڵە-و-.

خێزانەکەیەوە دیارە و بێگومان قوتابییە) کەواتە لێگەڕێ با ئەو ئاگاداری لە خوشکت بکات، بەکورتی، پێدەچێت من لە ئەقڵی ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤنا تێگەیشتبم و شانازیشی پێوە دەکەم. وەلێ لەو کاتەدا، واتا لە سەرەتای ئاشنایەتیدا، خۆت دەزانیت کە مرۆڤ بەردەوام هەندێک سەرکێش و کورتبینە، بیرکردنەوەی هەڵەیە و هەقیقەت بە ئاوەژووی دەبینێت. نەفرەت لە شەیتان، ئاخر ئەم کچە بۆ ئەوەندە جوانە؟ من بێگوناهم!

بەکورتی لەو بەراییەدا، مەیل و ئارەزوویەکی وام تێگەڕا، کە نەدەمتوانی بەری لێبگرم.

ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤنا گەلێک پاکیزەیە، تا ڕادەی بڕوانەکردن. (لە بیرت نەچێت، ئەوەی من دەربارەی خوشکت دەیزانم و پێتی دەڵێم ڕاستییە، ڕەنگە تا ڕادەی بیماری پاکیزە بێت، لەگەڵ ئەوەیشدا کە بیرێکی کراوە و قووڵی هەیە، ئەمەیش زیانی پێدەگەیەنێت) هەر لەو ماوەیەدا کچێک بە ناوی پاراشا، پاراشای چاوڕەش کە تازە لە گوندەوە هێنابوویان و ببوو بە کارەکەرمان و تا ئەوساتە من نەمدیبوو، هاتە گۆڕێوە. زۆر جوان، بەڵام تا بڵێی گەمژە بوو: ڕۆژێک ئەم کچە بە فرمێسک و هاوار دنیای پڕ کرد، ئەمە ئابڕووچوونێک بوو، ڕۆژێک دوای نانی نیوەڕۆ. ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤنا بەتایبەتی لە دالانێکی نێو درەختی باخەکەدا منی دۆزییەوە، بە پەرۆشەوە داوای لێکردم دەست لە پاراشای داما و هەڵبگرم، وابزانم ئەوە یەکەمین قسەی دووبەدووی ئێمە بوو. بێگومان من بە شانازییەوە داواکەیم بەجێ هێنا. هەوڵم دا خۆم بە زوڵملێکراو و شەرمندە بخەمە بەرچاو

بە کورتی، بە چاکی ڕۆڵی خۆمم بینی. لەوساوە پەیوەندیمان بەست و بە نهێنی دیدارمان دەکرد، ئامۆژگاریی دەکردم و پەندی دادەدام،

ئاوات و پاڕانەوە و تەنانەت فرمێسکی دەڕشت، بەڵێ فرمێسک، باوەڕ دەکەیت؟ بڕوانە کچێک بۆ ئەوەی پڕوپاگەندە بۆ مەزنی و ڕوناکبیریی بکات، تا کوێ دەڕوات! هەڵبەتە من هەموو گوناهەکانی خۆمم خستە ئەستۆی ڕێکەوت، خۆیشم وا پیشان دا کە تینووی ڕووناکیم، پاشان گەورەترین و دڵنیاترین ڕێگەم لەبەر گرت، کە دڵی ژنی پێ بەدەست دێت، ڕێگەیەک هەرگیز کەس فریوو نادات. بێ ئاوارتەکردنیش کاری لە هەموو ژنێک کردووە. ئەو ڕێگەیە بریتییە لە پیاهەڵدان و زمانلووسی. لە دنیادا هیچ شتێک بە ئەندازەی ڕاستگۆیی و ڕاشکاوی سەخت و دژوار نییە، هیچ شتێکیش بە ئەندازەی پیاهەڵدانی نارەوا ئاسان نییە، ئەگەر لە ڕاستگۆیی و ڕاشکاوی وتندا تەنیا یەک لە سەدی درۆ بێت، یەکسەر نارێکییەکە دەردەکەوێت و کارەساتێک ڕوو دەدات، بەڵام ئەگەر لە مەرایی و پیاهەڵداندا هەمووی درۆ بێت، هێشتا هەر خۆشە و چێژ بە گوێگرەکەی دەبەخشێت، هەرچەندە مەراییەکە بە ئاشکرا ناڕاستیش بێت، هێشتا بە لای ئەو کەسەوە کە بۆی کراوە، نیوەی ڕاستە، ئەمە بۆ هەموو کەسێک، لە هەر چین و لە هەر ئاستێکی شارستانیدا بێت وایە. کەسانی ئاسایی هەر یەکەو بە ڕێی خۆی، ناتوانم پێنەکەنم، کاتێک کە ویستم ژنێکی بەڕێز، دڵسۆز بۆ مێرد و منداڵەکانی، فریوو بدەم، چەندە سووک و ئاسان بە دەستمەوە هات! لە کاتێکدا کە ژنەکە بە ڕاستی پاک و خودانی گەورەیی بوو، هیچ نەبێت بە شێوازی خۆی، شێوازی من لەگەڵیدا بریتی بوو لەوەی کە خۆم بەرانبەر بە پاکیزەیی و گەورەیی ئەو بە بچووک و زەلیل دابنێم و کڕنووشی بۆ بەرم، بێئەندازە مەراییم بۆ دەکرد، هەر ئەوەندەی دەستگوشینێک یان نیگایەکی تایبەتی پێ ڕەوا ببینیمایە، لە بەردەمیدا سەرکۆنەی خۆم دەکرد کە بە زۆر ئەوەم دەست کەوتووە.

حەتمەن ئەو بەرگریی دەکرد، بە سەختی هەڵوێستی دەنواند، خۆ ئەگەر من تا ئەو ڕادەیە ڕسوانە بوومایە، هەرگیز هیچم دەست نەدەکەوت، بە خۆمم دەوت: ئەو بەوپەڕی سادەیی و بێگوناهییەوە هەرگیز چاوەڕێی ئەوە نەبووە من داوی بۆ دابنێم، بێ ئەوەیش بە خۆی بزانێت و گومان بکات.. خۆی داوە بە دەستمەوە. بە کورتی، ئەوەی دەمویست، پێی گەیشتم، خانمەکەیش بڕوای تەواوی بە خۆی هەبوو کە بێتاوانە و پاکیزەیە و ئەرکی خۆی بە پاکی بەجێ هێناوە، ئەگەر هەڵەیشی کردبێت، ڕێکەوت پێی کردووە. نازانیت چ تووڕەبوونێک تووڕە بوو، کاتێک لە دوایی‌دا پێم وت –ئەمەم بە تەواوی بڕواوە پێوت– کە ئەویش وەک من حەزی بەو تاموچێژە بووە.

مارفا پتروڤنای داماویش گەلێک دەستخەڕۆی پیاهەڵدان بوو، خۆ ئەگەر بمویستایە، بێگومان دەمتوانی هەر لە سەردەمی ژیانی خۆیدا هەموو سەروەت و سامانەکەی بکەم بە ناوی خۆمەوە (بەڕاست چەندە شەراب دەخۆمەوە و قسە دەکەم!) هیوادارم پێت ناخۆش نەبێت ئەگەر ئێستا پێت بڵێم کە هەمان ئەو کاریگەرییانە لە ئاڤدوتیا ڕومانۆڤنایشدا وردەوردە دەرکەوت. بەڵام من گەوج و خۆنەگر بووم و کارەکەم تێک دا، ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤنا چەند جارێک، بە تایبەتی لە یەکێک لەو جارانەی دوایی‌دا، بە بێزارییەکی زۆرەوە لە نیگاکانی چاومی ڕوانی. نازانم باوەڕ دەکەیت یان نا؟ بە کورتی، بەردەوام ڕوانینەکانم پڕ بوون لە بڵێسەی ئارەزوویەکی نامەردانە، کە ئەوی دەترساند و قەڵسی دەکرد. پێویست بە درێژدادڕی ناکات، لە یەکدی دابڕاین، وەلێ جارێکی تر گەوجایەتیم کردەوە، کەوتمە گاڵتەپێکردنی هەموو ڕاوێژ و ئامۆژگارییەکانی، ئەم کارەم زۆر بە خراپی کرد.

پاراشا دیسانەوە هاتەوە سەر شانۆ، بە تەنیا ئەویش نا، بە کورتی، بوو بە شاری لووت، ئاخ، ئەگەر تۆ، ڕادیون ڕومانوڤیچ، تەنیا بۆ تاقەجارێک لە هەموو تەمەنتدا، چاوی خوشکتت بدیایە کە چۆن داگیرسابوون، بڕوانە، گرنگ نییە کە ئێستا من مەستم و پێکێک شەرابم نۆشیووە، ئەوەی من دەیلێم ڕاستە، بڕوا بکە تەنانەت لە خەویشدا نیگاکانیم دەبینی، نەمدەتوانی گوێ لە خشەخشی کراسەکەی بگرم. لە ڕاستیدا وام بیر دەکردەوە کە لە هۆش خۆم چووم، پێشتر هەرگیز ئەوەم بە خەیاڵدا نەگەڕابوو کە ڕۆژێک لە ڕۆژان ببووریمەوە، هەرگیز بۆ ئەوە نەدەچووم کە تا ئەو ڕادەیە نارەحەت بم، بۆیە دەبوو ئاشت ببینەوە، وەلێ ئەمەیشیان کاری نەکردەبوو، دەزانیت من ئەوسا چیم کرد؟ نازانیت کە تووڕەیی مرۆڤ بەرەو چ بێئەقڵییەک دەبات! ڕادیون ڕومانوڤیچ، هەرگیز لە تووڕەییدا هەنگاو بەرەو کارێک نەنێیت. من دەمزانی کە ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤنا هەژار و دەستکورتە (ئاخ، ببوورە، نەمدەویست وا بڵێم.. وەلێ مەگەر چ جیاوازییەکی هەیە ئەگەر دەربڕینەکە مانای تەواوی گەیاندبێت؟) بە ئارەقەی ناوچاوی دەژی و خەرجیی دایک و براکەیشی لە ئەستۆی ئەودایە (ئاخ، نەفرەت لە شەیتان، دیسان دەموچاوت دایەوە بە یەکدا) باشە، بڕیارم دا هەرچی پارەم هەیە، بۆی پێشنیاز بکەم و بیدەمێ، (ئەو کاتە سی هەزار ڕۆبڵم هەبوو) بەو مەرجەی هەر هیچ نەبێت بۆ ئێرە، بۆ پترزبورگ، لەگەڵما هەڵبێت، ئامادە بووم لێرە سوێندی بۆ بخۆم کە هەتاهەتایە خۆشم بوێت و بەختەوەری بکەم، هەرچییەکی تریشی بوێت. باوەڕ دەکەیت، من ئەوەندە شەیدا بووم، تەنانەت ئەگەر پێی بوتمایە مارفا پتروڤنا بکوژە یان ژەهرخواردی بکە بۆ ئەوەی ببمە ژنت، بێ سێودوو داواکەیم بە ئەنجام دەگەیاند، وەلێ هەموو

شتەکان شکستیان خوارد و بوونە هۆی کارەسات. تۆ دەزانیت، خۆیشت دەتوانیت لەوە بگەیت، کە چ ڕقێک چۆکی لەسەر دانام کاتێک بیستم مارفا پتروڤنا ئەو کابرا هیچوپووچە، لۆژینی دۆزیوەتەوە و هیچی وای نەماوە لەگەڵ خوشکتا زەماوەند بکات. لە ڕاستیدا ئەمە هیچ جیاوازییەکی نەبوو لەگەڵ ئەو پێشنیازەدا، کە من لەو بارەیەوە کردبووم، وانییە؟ وایە؟ هەست دەکەم بە پەرۆشەوە گوێت بۆ قسەکانم شل کردووە.. لاوێکی ڕەندیت..
سڤیدریگایلۆڤ بێئارامانە مشتی بە مێزەکەدا کێشا، ڕەنگی دایسابوو. ڕاسکۆلنیکۆڤ چاک دەیزانی ئەو پێکە، یان ئەو پێکونیوە شامپانیایە کە سڤیدریگایلوف بە وردەقوم خواردبوویەوە، کاریگەرییەکی زۆر خراپی بەسەرییەوە هەبوو. بۆیە بڕیاری دا دەرفەت لە دەست نەدات، گەلێک لە سڤیدریگایلوف بەدگومان بوو، بێ ئەوەی بیەوێت بیشارێتەوە کە ڕەنگە سڤیدریگایلۆڤ بێتاقەت بکات، ڕێکوڕەوان پێی وت:
- کەواتە، ئیدی هیچ گومانێک لەوەدا نییە کە تۆ بۆیە هاتوویت بۆ ئێرە، چونکە شتێکت لەژێر سەردایە پەیوەندیی بە خوشکمەوە هەیە.
سڤیدریگایلوف کە لە ناکاوێکدا هاتبووەوە سەر خۆی، وتی:
- ئاخ، لێگەڕێ، خۆم پێم وتیت.. پاشان خوشکت هەر نایەوێت من ببینێت.
- منیش گومانم لەوەدا نییە کە ڕقی لێتە، بەڵام مەسەلەکە ئەمە نییە.
- کەواتە تۆ بێگومانی کە ئەو منی ناوێت؟ (سڤیدریگایلوف چاوی داگرت و بە تەوسەوە پێکەنی) ڕاست دەکەیت، منی خۆش ناوێت، بەڵام هەرگیز بەوەی لە نێوان ژن و مێرد، یان دۆست و دەزگیراندا ڕوو دەدات، بڕوا مەکە. لەم مەسەلانەدا بەردەوام شتێک هەیە کە

بێجگە لەو دووانە خۆیان کەسی تر نایزانێت. تۆ لەو باوەڕەدایت کە ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا لە بینینم بێزار بێت؟

- لە هەندێک وشە و ئاماژەی ناو قسەکانتا، وا تێدەگەم تۆ هێشتا دیدێکی تایبەتی و نیازێکت دەربارەی دونیا هەیە، بێگومان هەردووکیان ئامانجگەلێکی قێزەونن.

- چۆن! من شتی وام بەسەر زماندا هاتووە؟

سڤیدریگایلۆڤ ئەم ڕستەیەی لەپڕێکدا بە ترسێکی منداڵانەوە وت، بەڵام لەبارەی ئەو سیفەتەوە کە درابووە پاڵ ئامانجەکانی، هیچی بەسەر خۆیدا نەهێنا.

ڕاسکۆلنیکۆڤ وتی:

- ئاخر، ئەو قسانە هەنووکە لە دەمتەوە هاتنە دەرێ، وەلێ بۆ ئێستا وا لەپڕێکدا ترسایت؟

- من بترسم؟ لە تۆ بترسم؟ دەبێت تۆ لە من زیاتر بترسیت، هاوڕێی ئازیز. بە ڕاستی چیرۆکێکی سەیرە.. بەڵام بە ڕاستی من مەستم، خۆم دەیزانم، نزیک بوو شتی تریش بڵێم، شەراب وێڵکە، ئادەی ئاوم بۆ بێنە!

بەدەم قسەکانەوە بوتڵەکەی گرت و بە ئاسانی لە پەنجەرەکەوە فڕێی دایە خوارێ. فلیپ ئاوی بۆ هێنا.

سڤیدریگایلوف لە حاڵێکدا خاولیی تەڕ دەکرد و دەیخستە بان سەری، وتی:

- ئەمانە هەموو قسەی بێمانان، من دەتوانم بە وشەیەک دەمکوتت بکەم و هەرچی بەدگومانیت هەیە، بیدەمە دواوە، بۆ نموونە دەزانیت من بەم زووانە ژن دێنم؟

- تۆ پێشتریش ئەمەت پێوتووم.

- پێم وتوویت؟ لە بیرم نەماوە، وەلێ ئەوسا هێشتا تەواو دڵنیا نەبووم، چونکە بوکێم نەدیبوو، بەڵام بڕیارم دابوو، وا ئێستا ئیتر دەزگیراندارم و مەسەلەکە کۆتایی پێهاتوە. ئەگەر کارگەلێکی پەلە نەبوونایە، حەتمەن لەگەڵ خۆمدا ئەمبردیت بۆ لای، چونکە حەز لە ڕاوبۆچوونی تۆ دەکەم. نەفرەت لە شەیتان! تەنیا دە دەقیقەم ماوە، دەبینیت، تەماشای سەعات بکە، وەلێ دەمەوێت ئەمەت بۆ باس بکەم، چونکە چیرۆکێکی سەرنجڕاکێشە، ژنهێنانی من ڕووداوێکی زۆر دەگمەنە. چییە؟ دیسانەوە دەتەوێت بڕۆیت؟

- نا، ئیتر ناڕۆم.

- چۆن، هەر ناتەوێت بڕۆیت؟ دەبینین، ڕاستە دەتبەم بۆ ئەوێ و دەزگیرانەکەمت پیشان دەدەم. بەڵام ئێستا نا، دەبێت تۆ زۆر زوو بکەویتە دوای کاری خۆت. تۆ بە لای ڕاستدا، من بە لای چەپدا. تۆ ئەو خاتوو ڕسلیخە دەناسیت؟ ئەو ڕسلیخەی لە خانووەکەیدا دەژیم، ها؟ گوێت لێمە؟ نا، چیت بە بیردا دێت، ئەمە ئەو ژنەیە کە دەڵێن لە چلەی زستاندا بووە بە هۆی ئەوەی کچۆڵەیەک خۆی فڕێ بداتە ئاوێکەوە و بخنکێت. باشە، گوێت لێمە، ئەو ژنە ئەم کارەی بۆ ڕەخساندووم، پێم دەڵێت: "تۆ بەم حاڵەی ئێستاتەوە بێزار دەبیت و حەوسەڵەت نامێنێت، کەمێک خۆشی بدەرە خۆت". لە ڕاستیدا، من پیاوێکی خەمۆک و ماندووم، زیان بە کەس ناگەیەنم، تۆ وا دەزانیت شادمانم؟ نا، من خەمبارم، لە سووچێکدا دادەنیشم، جاری وا هەیە سێ ڕۆژی تەواو ناتوانن بمهێننە قسە. وەلێ ڕسلیخ، با پێت بڵێم بەرەڵایەکە بۆ خۆی، دەزانیت چی لەژێر سەردایە: وا بیر دەکاتەوە دوای ماوەیەک تاقەتم لە ژنەکەم دەچێت، بەرەڵای دەکەم و دەڕۆم.. ئیتر ژنەکەم دەکەوێتە بەردەستی، ئەوسا دەیخاتە گەڕ، بۆ کەسانی

وەک ئێمە و لە ئێمەیش گرنگتر، پێی وتم باوکی کچە کارمەندێکی نەخۆشی خانەنشین کراوە، سێ ساڵە لە جێگادا کەوتووە و ناتوانێت پێ بجووڵێنێتەوە. دەڵێت دایکی ئاقڵە. براکەیشی لە شارێکدا کارمەندە و یارمەتیی کەسوکارەکەی نادات. کچێکی تریان شووی کردووە و سەریان لێنادات. وەک خۆیان کەم بن، منداڵی دوو خزمی نزیکی خۆیان هێناوە و بەخێویان دەکەن. ئێستا کچەکەیان بێ ئەوەی خوێندنی تەواو کردبێت، لە قوتابخانە هێناوەتە دەرەوە. واتا کچە بچووکەکەیان، مانگێکی دی تەمەنی دەگاتە شانزەساڵ و ئەوسا دەیدەن بە شوو، یانی دەیدەن بە من، من و ڕسیلخ چووین بۆ لایان، زۆر پێکەنینهێن بوو، بەم جۆرە خۆم ناساند: موڵکدارێکی ژنمردوو، لە خێزانێکی ناودار، پەیوەندیی کۆکی دەوڵەمەندانە. چاکە، ئیدی چ خەوشێکی هەیە ئەگەر من تەمەنم پەنجا ساڵ و ئەو شانزە ساڵان بێت؟ کێ لەم شتانە دەپرسێت؟ ئایا مێردێکی گونجاو نیم؟ بەڵکو مێردێکی ناوازەیش؟ هە، هە، هە! خۆزگا دەتبینی چۆن لەگەڵ باوک و دایکیدا دەدوام! دەبوا پارە بدەیت بۆ ئەوەی لەو شوێنەدا من ببینیت. کچەکە هات و لەسەر ئەژنۆ دانیشت. ئینجا تۆ بیهێنە بەرچاوت کە هێشتا کچەکە جلی کورتی لەبەردایە. خونچەیەکی دەمنەکراوەیە، سوور دەبێتەوە و دادەگیرسێت، وەک شەبەقی سوور (بێگومان پێشتر مەسەلەکەیان پێوتبوو) هیچ لەبارەی دەموچاوی ژنەوە ناڵێم، بەڵام لە دیدی مندا ئەم شانزە ساڵییە، ئەو چاوە هێشتا منداڵانەیە، ئەو فرمێسکە شەرمنانەیە، جوانترن لە خودی جوانی. بێجگە لەوەی کە جوانییەکەی بە ڕاستی لە جوانیی وێنە دەچێت. قژی زەردی پەخش و پەرێشان، لێوی گۆشتن و سوور و پێی بچووک.. ئیدی جوانییەکی سەیر! دوای یەکترناسین من پێم وتن لەبەر هۆی خێزانی، دەبێت

پەلەی تیا بکەین، بۆیە ڕۆژی دوایی، واتا سێ ڕۆژ لەمەوبەر، مارەم کرد. لەوساوە هەر ڕۆژێک بچم بۆ ئەوێ، خێرا دەیخەمە سەر ئەژنۆم و لێی ناگەڕێم.. کوڵمی سوور دادەگەڕێ و منیش لە ماچکردنی ناکەوم. هەڵبەتە دایکیشی پێی دەڵێت کە من مێردیم و کارەکە دەبێت بەو شێوەیە بەڕێوە بچێت. بە کورتی تا بڵێی خۆشە، ئەم حاڵەتەی ئێستای دەزگیرانی زۆر لەو کاتە خۆشترە، کە دەبیتە مێرد. لێرەدا سروشت و هەقیقەت لەئارادایە. (ئەم ڕستەیەی بە فەڕەنسی وت) هە، هە، هە! یەک دوو جاریش قسەم لەگەڵ کردووە، بە هیچ جۆرێک کچێکی گەلۆر نییە، هەندێکجار بە دزییەوە سەیرم دەکات و وەک ئاگر دەمسوتێنێت، بەڕاست دەزانیت دەموچاوی هەر لە مریەمی ڕافاییل دەچێت، ئاخر، وێنەی مریەمی کڵێسەی سیکتین[1] گەلێک سەرسامکەرە. وێنەی ژنێکی خەمبار و سادە، ئایا تۆیش هەروا نەهاتۆتە بەرچاوت؟ دەموچاوی دەزگیرانەکەیشم هەر لەو دەچێت. هەر کە مارەم کرد، ڕۆژی دوایی بابی هەزار و پێنج سەد ڕۆبڵ شتم بۆ کڕی: خشڵێکی ئەڵماس، تاقمێک مرواری، پێویستی خۆئارایشتکردنی زیوی گەورە کە هەموو شتێکی جۆراوجۆری تێدابوو. ڕووی گەشایەوە، ڕووی ئەم مریەمە، دوێنێ کە لەسەر ئەژنۆم دامنیشاند، بەڵام کارەکەم زۆر لە خۆڕابینینەوە کرد، کچۆڵەکە سوور بووەوە و فرمێسک کەوتە ناوچاوی. بەڵام بەسەر خۆی نەهێنا، کە ئاوا هەڵایساوە. بۆ

---

[1] سیکتین: کڵێسەیەکی بەناوبانگی ڤاتیکانە، لەسەردەمی پاپاسیکتی چوارەمدا دروست کراوە، گەلێک وێنەی زەیتی تیایە، کە بەناو بانگترینیان هی مایکڵ ئانجیلۆیە، گەلێک دیمەنی ئاینی تێدایە لە ڕۆژی دروستبوونی گەردوونەوە تا قیامەت. —و—

چرکەساتێک لە ژوورەکە چوونە دەرەوە، من و کچەکە هەر ئاوا بە تەنیا ماینەوە. لەپڕێکدا باوەشی بە ملمدا کرد (لە خۆیەوە، ئەمە یەکەمجار بوو) بە دەستە بچووکەکانی لە ئامێزی گرتم و بە خۆیەوە نووساندم، ماچی دەکردم و سوێندی دەخوارد کە ژنێکی گوێڕایەڵ و بەوەفا و میهرەبان بێت بۆم، بەختیارم بکات. هەموو ژیانی بۆ من تەرخان بکات، هەموو چرکەساتێکی ژیانی بکات بە قوربانی بۆم. لەباتیی ئەوە تەنیا یەک شت لە من داوا دەکات: ڕێزی بگرم، تەنیا ڕێزگرتنی و هیچی دی. هیچ دیاری و خەڵاتێکی ناوێت. بڕوا بکە، بیستنی دانپێدانانێکی وا لە تەنیاییدا، لە لایەن فریشتەیەکی شانزە ساڵییەوە کە شەرمی منداڵانە دەموچاوی سوور و لە چاویشیدا شەوقێک دەدرەوشایەوە.. بەڵێ، بڕوا بکە تا بڵێی ئەمە سەرنجڕاکێش و دڵفڕێن بوو، وشەی دڵفڕێن لێرەدا نرخێکی هەیە، ها! نیەتی؟ باشە، گوێم لێبگرە، وەرە لەگەڵما بچین بۆ لای دەزگیرانەکەم.. بەڵام ئێستا نا!

- بەگشتی ئەم جیاوازییە ترسناکەی لە نێوان تەمەن و ڕوناکبیریتاندا هەیە، بووەتە هۆی ئەوەی کە زۆر ئارەزووی بکەیت. بەڵام بەڕاست تۆ بیر لە هاوسەریەتییەکی بەم جۆرە دەکەیتەوە؟

- ئەی بۆ؟ بێگومان، دەبێت هەموو کەسێک بیر لە خۆی بکاتەوە، ئەو کەسە لە هەموو کەسانی دی چاکتر دەژی، کە بتوانێت لە خەڵکی دی باشتر خۆی بخەڵەتێنێت هە، هە، هە! پێم بڵێ بۆ تۆ ئێستا خۆت نوقمی مەزنایەتی کردووە؟ ئاخر بەزەییەک، گیانە، من پیاوێکی گوناهبارم هە، هە، هە!

- بەهەرحاڵ، تۆ یارمەتیی منداڵەکانی کاترینا ئیڤانۆڤنات دا.. بەڵام.. ئەو یارمەتیدانە بێمەلامەت نییە.. من ئێستا لە هەموو شتێک تێگەیشتم.

سڤیدریگایلۆڤ دایە پێکەنین و وتی:
- بەگشتی من منداڵم زۆر خۆش دەوێت، دەتوانم لەم بارەیەوە چیرۆکێکی سەیرتان بۆ بگێڕمەوە کە تا ئێستایش بەردەوامە: هەر لە یەکەم ڕۆژی هاتنمەوە کەوتمە ناو کابارییەکانەوە. دوای ئەوەی حەوت ساڵ بوو نەمبینیبوونەوە. دیارە دەزانیت کە من زۆر پەلەم نییە بۆ بینینی هاوڕێ و دۆستە کۆنەکانم، هەڵبەتە ئەوەندەی بتوانم خۆمیان لێ دوور دەخەمەوە و نامەوێت تووشی ئەو پەتایە ببمەوە. دەیشزانیت، ژیان لەگەڵ مارفا پتروڤنا لە گوندا و یادکردنەوەی هەموو ئەو شوێنە نهێنییە گەورە و بچووکانە کە ئەگەر یەکێک بیانزانێت گەلێک شتیان لێوە فێر دەبێت، تا سەر ئێسک ئازاریان پێدەگەیاندم. نەفرەت لە شەیتان. خەڵکی لێرە بەدمەستی دەکەن، لاوە ڕوناکبیرەکان لە بێکاریدا لە خەون و خەیاڵی مەحاڵدا زەحمەت دەکێشن و گریمانەی سەیر سەیر بۆ خۆیان ساز دەکەن. کەس نازانێت جوولەکەکان لە کوێوە پەلاماری ئێرە دەدەن و دەست بەسەر پارەوپوولدا دەگرن، خەڵکانی تریش کەوتوونەتە ناو بەرەڵایی و گەندەڵییەوە. هەر لە سەعاتە بەراییەکانی هاتنمەوە بۆ ئێرە بۆنی ئاشنایەتیی شارم کردەوە. شەوێک ڕێگەم کەوتە ئاهەنگێکی سەماکردنەوە: کابارەیەکی ترسناک بوو، من حەزم لە کابارەیە، بە تایبەتی ئەگەر کەمێک پیس و گەندە بێت، باشە، سەمای "کانکان"یان دەکرد، کە زۆر سەیر و بێوێنە بوو، تەنانەت منیش لە سەردەمانی خۆمدا نەمدیبوو. بەڵێ، لەو لایەنەوە پێشکەوتن بەدی دەکرێت. لەپڕێکدا کچۆڵەیەکی تەمەن سیانزەساڵەم بینی، بەرگێکی جوانی لەبەردا بوو، لەگەڵ پیاوێکی لێزاندا سەمای دەکرد، لە بەرانبەردا لاوێکی تریش سەمای دەکرد، دایکی کچۆڵەکە لە پاڵ دیوارێکدا و

لەسەر کورسییەک دانیشتبوو. تۆ بیری لێبکەرەوە دەبێت چ سەمایەک بووبێت! کچۆڵەکە بێزار بوو، سوور داگەڕا و سەرئەنجام وەک لە شتێک وەرز بووبێت، دەستی بە گریان کرد. سەماکەرە لێزانەکە لە ئامێزی گرت، سووڕی دا، هەڵیدا و گرتییەوە، هەموو ئەوانی دی دایانە قاقای پێکەنین. من خەڵکی ئەم شارەی ئێوەم لەم جۆرەساتانەدا زۆر خۆش دەوێت. تەنانەت لەو جۆرە کابارانەیشدا، پێدەکەنن و هاوار دەکەن "هەقی خۆیشیانە، دەبێت وابێت، باشە ئەی بۆ منداڵ دەهێننە ئەو جۆرە شوێنانە!" وەلێ بە من چی، من کارم بەوەوە نییە چاک دەکەن یان خراپ. ئەوان بۆ دڵخۆشیی خۆیان ئەوە دەکەن. من یەکسەر جێی خۆم دۆزییەوە و چووم لە پاڵ دایکی کچۆڵەکەدا دانیشتم، باسی ئەوەم کرد کە منیش تازە هاتوومەتە ئەم شارە، ئەم خەڵکەیش بێئەدەب و دڵڕەقن و ناتوانن چاک لە خراپ جیا بکەنەوە. تێمگەیاند کە من پارەیەکی زۆرم هەیە و پێشنیازی ئەوەیشم بۆ کرد کە بە گالیسکەکەی خۆم بیانگەیەنمە ماڵەکەیان. ئەم کارەم کرد و بووین بە ناسیاوی یەکتر. (ماڵەکەیان لە ژوورێکی بچووکی ناچیزدا بوو کە بە کرێ گرتبوویان). ژنەکە پێی وتم کە ئەم ئاشنایەتییەی من، بۆ خۆی و کچەکەیشی مایەی شانازییەکی گەورەیە. لەوەیش گەیشتم کە هیچ پارەوپوولێکیان نییە، بۆ ئەوە هاتوون لە دەزگایەکدا کارێکیان دەست بکەوێت. پێم وتن بە خۆم و سامانەکەمەوە لە خزمەتیاندام. ئەوەیشم زانی کە بە هەڵە کەوتوونەتە ناو ئەو کابارەیەوە. وایانزانیوە لەوێ کچەکە فێری سەما دەبێت. پێشنیازم بۆ کردن کە یارمەتییان بدەم لە پێگەیاندنی کچۆڵەکە و فێرکردنی زمانی فەڕەنسی و سەماکردنیشدا. بە پەرۆشەوە پێشنیازەکەیان قبووڵ کردم و

شانازییان پێوە کرد. تا ئەمڕۆیش دۆستایەتیمان بەردەوامە.. دێیت بچین بۆ لایان، بەڵام نا ئێستا نا.
- واز لەم چیرۆکە بێتام و ڕسوایانە بێنە، ئەی پیاوی داوێنپیس و نامەرد.
- شیلەر، تۆ شیلەری ئێمەیت، لە شیلەر بڕوانە (بە فەرەنسی کەوتە قسە) ئای مەزنایەتی، دەبێت لە کوێدا هێلانەت کردبێت؟ دەزانیت، من هەر بە دەستی ئانقەست ئەم چیرۆکانەت بۆ دەگێڕمەوە، بۆ ئەوەی گوێم لە هاوار و نارەزاییەکانت بێت، تاموچێژی خۆشیان هەیە.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە تووڕەییەوە وتی:
- بێگومان وایە، بۆ لەم چرکەساتەدا من خۆیشم خۆم بە مەسخەرە نازانم؟
سڤیدریگایلوف پڕ بە گەرووی دایە قاقای پێکەنین، پاشان فیلیپی بانگ کرد، حسابەکەی دایە، لە جێگاکەی هەستا و وتی:
- زۆر سەرخۆشم، قسەی چاکمان کرد، هەستم بە خۆشی کرد.
ڕاسکۆلنیکۆڤیش بەدەم هەستانەوە هاواری کرد:
- بێگومان، بۆ هەست بە خۆشی ناکەیت! یەکێکی پاشەڵپیسی وەک تۆ، کە ئەم جۆرە ڕووداوانە بگێڕێتەوە، بە تایبەتییش ئەگەر نەخشەیەکی پۆخڵی لەم بابەتانەی لەژێر سەردا بێت، بۆ هەست بە خۆشی نەکات! بەتایبەتی لە ساتێکی وادا و بۆ یەکێکی وەک منیشی باس بکات.. بە ڕاستی تاموچێژی زۆری بۆ تۆ هەیە!
- باشە، ئەگەر وابێت...
سڤیدریگایلۆڤ بە جۆرە سەرسامییەکەوە لە ڕاسکۆلنیکۆڤی ڕوانی، لەسەر قسەکانیشی بەردەوام بوو:

- ئەگەر وا بێت، کەواتە تۆیش تەواو ڕەشبینیت، ئامادەگییەکی زۆریشت بۆ ئەوە تێدایە، دەتوانیت گەلێک شت بکەیت.. باشە، ئیتر بەسە، زۆر بە داخەوەم کە قسەمان کەم کرد، وەلێ وازت لێناهێنم.. کەمێک بۆم ڕاوەستە..

سڤیدریگایلۆڤ لە ڕێستۆرانتەکە چووە دەرێ. ڕاسکۆلنیکۆڤیش بەدوایدا ڕۆشت، وەلێ سڤیدریگایلۆڤ هێند مەست نەبوو، تەنیا بۆ چرکەساتێک گرتبووی، وردەوردە سەرخۆشییەکەی نەدەما. مەسەلەیەکی زۆر گرنگ لە دالغەی دابوو، زۆر گرنگ، بڕۆی هاتبوونەوە یەک، چاوەڕوانیکردنی ئەو شتە نیگەران و وەڕزی کردبوو، ڕەفتاری لەگەڵ ڕاسکۆلنیکۆڤدا، لە چرکەکانی دواییدا، لەپڕا گۆڕا و تا دەهات زبر و گاڵتەجاڕانەتر دەبوو. ڕاسکۆلنیکۆڤ هەستی بە هەموو ئەمانە کرد و نیگەران بوو. لەبەرچاویدا سڤیدریگایلۆڤ بەدگومان دەهاتە بەرچاو. بۆیە بڕیاری دا بکەوێتە دوای، هەردووکیان گەیشتنە سەر شۆستەکە.

- تۆ بە لای ڕاستدا، منیش بە لای چەپدا، یان ئەگەر پێت خۆشە با بە پێچەوانەوە بێت، خوات لەگەڵ، ئازیزم، بە ئومێدی دیدار.

بەدەم قسەکانەوە سڤیدریگایلوف بە لای ڕاستدا، بەرەو "سنتایا" تێی کێشا.

٥

ڕاسکۆلنیکۆڤ کەوتە دوای سڤیدریگایلۆڤ، کە ئاوڕی دایەوە، هاواری کرد:

- ئەمە یانی چی؟ وابزانم پێم وتیت کە..

- یانی ئەوەی کە من لێت نابمەوە.

- چیی؟
هەردووکیان وەستان، بۆ چرکەساتێک وا لە یەک ڕامان، دەتوت هەریەکەیان لەگەڵ ئەوی تردا خۆی هەڵدەسەنگێنێت.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە تووڕەییەوە وتی:
- لە هەموو ئەو چیرۆکانەدا کە بە نیوە سەرخۆشی گێڕاتنەوە، بە تەواوی گەیشتمە ئەو ئەنجامەی: کە نەک تەنیا وازت لە پیلانێکی نامەردانە بەرانبەر بە خوشکم نەهێناوە، بەڵکو لە جاران زیاتر خۆت سەرقاڵی کردووە، ئاگادارم ئەم بەیانییە خوشکم نامەیەکی بەدەست گەیشتووە، تۆ بەسەر پێوە خۆت ناگریت.. ڕەنگە توانیبێتت لەم ماوەیەدا ژنێک بۆ خۆت بسازێنیت. وەلێ ئەمە هیچ نییە، من دەمەوێت خۆم تەواو دڵنیا بم..
ڕاسکۆلنیکۆڤ لەوە دوودڵ بوو کە بتوانێت ئەوەی دەیەوێت، بە ڕاستی بیهێنێتە دی و چۆن دڵنیایی پەیدا بکات.
سڤیدریگایلۆڤ وتی:
- ئاوا! حەز دەکەیت بانگ بکەمە پۆلیس؟
- بیکە.
دیسانەوە بەرانبەر بە یەکتری وەستان، دەموچاوی سڤیدریگایلۆڤ گۆڕا، دوای ئەوەی لەوە بێگومان بوو کە هەڕەشەکەی ڕاسکۆلنیکۆڤ ناترسێنێت. لەناکاوێکدا سیمایەکی گەلێک شاد و دۆستانەی لەخۆ گرت و وتی:
- زەلامێکی سەیریت! نەمویست لەبارەی کێشەکەی خۆتەوە قسەت لەگەڵدا بکەم، هەرچەندە لەوەدایە کونپشکنی دڵم وێران بکات، شتێکی خەیاڵییە، دامنابوو بۆ جارێکی تر، بەڵام تۆ لەوانەیت کە مردوویش دەهێننە قسە.. باشە، وەرە با بڕۆین، بەڵام با لەوێیشەوە پێت بڵێم کە

دەبێت ئێستا بۆ چرکەساتێک بڕۆمە ماڵێ تا پارە لەگەڵ خۆمدا بهێنم. ئینجا دەرگای ژوورەکەم کلیل دەکەم، گالیسکەیەک دەگرم، بۆ شەو بەسەربردن دەرۆم بۆ دوورگەکان، ئیتر تۆ لەگەڵ مندا بۆ کوێ دێیت؟

- منیش وەک تۆ دەڕۆمەوە ماڵێ، نەک بۆ ماڵی تۆ، بەڵکو بۆ لای سۆنیا سمیونۆڤنا، بۆ ئەوەی داوای لێبووردنی لێبکەم کە ناتوانم لە ناشتنی تەرمی دایکیدا ئامادە بم.

- ئارەزووی خۆتە. وەلێ سۆنیا سمیونۆڤنا لە ماڵەوە نییە، گشت منداڵەکانی بردۆتە لای خانمێک، لای پیرێژنێکی گەلێک بەڕێز، بۆ لای دۆستێکی دێرینی من، کە بەڕێوەبەری هەتیووخانەیەکە. من وەک پێشەکی پارەیەکی باشم بۆ هەرسێ منداڵەکەی کاترینا ئیڤانۆڤنا داوەتێ، کە زۆری پێ خۆش بوو، هەروەها هەندێک پارەیشم هەروا داوە بە دەزگاکەی، پاشان چیرۆکی سۆنیا سمیۆنۆڤنایشم بە وردی بۆ گێراوەتەوە بێ ئەوەی هیچی لێبشارمەوە. ئەمە کارێکی زۆری تێکرد، بۆیە وا بڕیارە کە هەر ئەمڕۆ سۆنیا سمیونۆڤنایش بروات بۆ ئەو ئوتێلەی کە ئەو خانمەی لێیە، دوای ئەوەی لە هاوینەهەوارەکانەوە گەڕاوەتەوە بۆ ئێرە.

- گرنگ نییە، لەگەڵ ئەمانەیشدا سەرێکی هەر لێدەدەم.

- چۆنت پێ خۆشە با وابێت، بەڵام من هاوڕێی ڕێگەت نیم، هەرچەندە ئەوە پەیوەندیی بە منەوە نییە، باشە، وا گەیشتین، ئەمە ماڵەکەیە. بەڵام حەز دەکەم بزانم، من بڕوای تەواوم هەیە کە بۆیە تۆ لە من بەدگومانی، چونکە زۆر دڵنەواییم کردیت و نەمویست بە پرسیاری جۆراوجۆر ماندووت بکەم.. تێدەگەیت؟ تۆ ئەمەت بە لاوە نائاسایی

بوو، گرەو دەکەم کە وایە، باشە، تۆیش با لەمەودوا ئاگات لە دڵی خەڵکی بێت!

- لە پشت دەرگایشەوە گوێ بگریت!

سڤیدریگایلۆڤ پێکەنی:

- وایە! زۆر سەرم لەوە سووڕ مابوو کە دوای ئەو هەموو قسانە، کەچی تۆ هێشتا ئەو مەبەستەت نەدرکاندبوو! هە، هە، هە! هەرچەندە من شتێکی زۆر کەموکورتم لەوە دەستگیر بوو کە تۆ.. ئەو کاتە بۆ سۆنیا سمیونۆڤنات باس دەکرد. بەڵام جا چی بووە؟ بۆ نابێت من پیاوێکی دواکەوتوو بم و لە هیچ تێنەگەم. گەورەی بەڕێز، بە خودا سوێندت دەدەم، هاوڕێ، کە تێم بگەیەنیت، شتی تازەی ئەم سەردەمەم فێر بکەیت.

- تۆ گوێت لە هیچ نەبووە، درۆ دەکەیت.

- نا، مەبەستم ئەمە نییە، نا (هەرچەندە هەندێک شتم گوێ لێبووە) مەبەستم ئەوەیە کە تۆ بەردەوام لە ئاهوناڵەکردندایت! شیلەرەکەی ناخت نارەحەتە، تۆ ئێستا دەڵێیت نابێت کەس لە پشت دەرگاوە گوێ بگرێت. جا ئەگەر ئەمە وایە، کەواتە فەرموو خۆت بڕۆ بۆ لای پۆلیس و پێیان بڵێ حاڵ لەمە و حیکایەت لەوە، کارەساتێکم بەسەر هاتووە و هەڵەیەکی بچووک کەوتۆتە تیورەکەمەوە. خۆ ئەگەر قەناعەتی تەواویشت بەوە هەیە کە نابێت لە پشت دەرگاوە بوەستیت و گوێ بگریت، بەڵام دەشێت پیرێژنی نەگبەت بگریت و چۆن خۆت دەتەوێت بیکوژیت، لەم حاڵەتەدا لە هەموو شت باشتر ئەوەیە ڕوو لە ئەمریکا یان هەر جێگایەکی تر بکەیت و بڕۆیت، لاوۆ هەڵبێیت، هێشتا کات بەبەریەوە ماوە، من بە دڵسۆزییەوە ئەمەت پێدەڵێم، پارەت نییە؟ من خەرجیی سەفەرەکەت دەکێشم.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە بێزارییەوە قسەکانی پێبڕی و وتی:
- من هەرگیز بیر لەمە ناکەمەوە.
- تێدەگەم، بەهەرحاڵ زەحمەتی خۆت مەدە، ئەگەر مەبەستت نییە، پێویست بە قسەکردن ناکات. من دەزانم چ مەسەلەیەک داوێنگیرتە: مەسەلەی ئاکاریی؟ مەسەلەی تایبەتی و شەخسی؟ ئەمانە هەموو بخەرە لاوە، تازە لە کوێ بە کەڵکی تۆ دێن؟ هە، هە، هە! وەلێ ئەگەر وایە، کەواتە ئەی بۆ خۆت لەو تەڵەزگەیەدا گیر داوە، مرۆڤ نابێت دەست بۆ کارێک بەرێت، کە نەتوانێت بیکات، باشە، خۆت بکوژە، ڕەنگە حەزی لێنەکەیت؟
- دەڵێی هەر لە خۆوە دەتەوێت ڕقم هەستێنیت، بۆ ئەوەی وازت لێبهێنم..
- کابرایەکی سەیریت! بەڵام ئێمە وا گەیشتین، فەرموو لە پلیکانەکان سەرکەوە، بڕوانە ئەوە ڕێی ماڵی سۆنیا سمیونۆڤنایە، بڕوانە، کەس لەوێ نییە، باوەڕ ناکەیت؟ لە کاپەرناومۆڤ بپرسە، کلیلی دەرگاکەی دەدات بەوان، ئەمەیش خودی خانمی کاپەرناومۆڤ ها؟ چی؟ (کەمێک گوێی گرانە) ڕۆیشتووە؟ بۆ کوێ؟ باشە، ئێستا گوێت لێبوو؟ لە ماڵەوە نییە، ڕەنگە تا شەوی درەنگیش نەگەڕێتەوە، باشە، کەواتە وەرە لەگەڵ مندا، تۆ خۆیشت هەر ئەمەت دەویست، ئیدی لە ماڵی خۆمانین، خاتوو ڕسلیخ لەوێ نییە، ئەم ژنە هەمیشە دەجووڵێت، وەلێ ئافرەتێکی باشە، بڕوات هەبێت.. ئەگەر کەمێک ئاقڵتر بوویتایە، سوودت لێدەبینی، دەی، بڕوانە، من لەسەر مێزەکەم ئەم پارانە هەڵدەگرم (تەماشاکە چەندی تریشم هەیە). بەهەرحاڵ، ئەمڕۆ یەکێک لەم گەڵایانە ورد دەکرێتەوە، باشە، بینیت؟ ئیتر نابێت کاتمان بە هەدەر بدەین، دەرگای نووسینگە و ماڵەوەم دادەخەم، وا ئێستا لە

پلیکانەکان دێینە خوارێ و دەڕۆین، حەز ئەکەیت گالیسکەیەک بگرین؟ ئاخر، من بەڕۆم بۆ دوورگەکان، حەز بە سواربوون ناکەیت؟ من ئەم گالیسکەیە دەگرم و بەرەو "یگالین" دەڕۆم، چۆن؟ نایەیت؟ ماندوویت؟ با پێکەوە سوار بین، خراپ نییە، پێدەچێت باران بباریێت، گرنگ نییە، چەتری گالیسکەکە هەڵدەدەین.

سڤیدریگایلۆڤ چوبووە ناو گالیسکەکەوە و دانیشتبوو، ڕاسکۆلنیکۆڤ بیری کردەوە کە بە لایەنی کەمەوە، بەدگومانییەکەی بۆ ئەو چرکەساتە ڕەوا نییە، بێ ئەوەی بە وشەیەک وەڵامی بداتەوە، پشتی هەڵکرد و بەرەو "سننایا" بەڕێ کەوت. ئەگەر هەر بەدەم ڕێگەوە ئاوڕی بدایەتەوە، سڤیدریگایلۆڤی دەبینی چۆن تەنیا دوای سەد هەنگاو پارەی بە گالیسکەوانەکە دا، دابەزی و بە پێ بەڕێ کەوت. وەلێ ئیتر ڕاسکۆلنیکۆڤ هیچی لێ دیار نەبوو، چونکە کەوتبووە پێچێکی نەدیووی شەقامەکەوە. بە بێزارییەکی سەختەوە دەیویست لە سڤیدریگایلۆڤ دوور بکەوێتەوە. لەپڕێکدا خۆبەخۆ هاواری کرد: "چۆن توانیم، تەنیا بۆ چرکەساتێک، چاوەڕێی شتێک لەم زەلامە بکەم، ئەم زەلامە داوێنپیس و نامەرد و بێژییە!" بەڵام لە ڕاستیدا ئەوە بڕیارێکی زۆر بەپەلە و سەرپێیی ڕاسکۆلنیکۆڤ بوو. لە هەموو ئەو بارەی سڤیدریگایلۆڤدا شتێک هەبوو، ئەگەر نهێنییش نەبێت، شتێکی سەیر و سەرنجڕاکێش بوو. بەڵام لە هەموو ئەو بەسەرهاتەدا، ئەوەی پەیوەندیی بە دونیاوە هەبێت، ئەو ڕاستییە بوو کە ڕاسکۆلنیکۆڤ بە تەواوی لەوە دڵنیا بوو کە سڤیدریگایلۆڤ هەروا بە ئاسانی دەست لە یەخەی خوشکی ناکاتەوە، بیرکردنەوە و لێکدانەوەی ئەو مەسەلانە باری ڕاسکۆلنیکۆڤی لە توانا بەدەر گرانتر دەکرد.

وەک باری ئاسایی خۆی، کە بە تەنیا مایەوە، دوای بیست هەنگاو ڕۆیشتن، کەوتە ناو بیرکردنەوەیەکی قووڵەوە، کە گەیشتە سەر پردەکە، لە پاڵ نەردەوانەکەدا وەستا و لە ئاوەکە ڕاما، ئاگای لەوە نەبوو کە ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا لە نزیکییەوە تەماشای دەکات.
ڕاسکۆلنیکۆڤ ئەو کاتەی پێی نایە سەر پردەکە، بە لایدا تێپەڕی، بەڵام نەیبینی، دونیا هەرگیز بەو حاڵەتە سەیرەوە، کاکی لە شەقامەکاندا نەدیبوو، بۆیە دڵی گوشرا و ترسێک ئەوکی گرت. وەستا و نەیدەزانی بانگی بکات یان نا؟ لەپڕێکدا سڤیدریگایلۆڤی بینی کە بەپەلە لە بەری "سنئایا"وە دەهات. بەپارێز و وەک بڵێی بە نهێنی ڕێگەکەی دەبڕی، نەهاتە سەر پردەکە، بەڵکو لە پاڵیدا، لەسەر شۆستەکە وەستا، نەیدەویست هەرچۆنێک بووە ڕاسکۆلنیکۆڤ پێی بزانێت. ماوەیەک بوو دونیای دیبوو و بە دەست ئاماژەی بۆ دەکرد. کچەکە وای هاتە بەرچاو کە ئەو داواکارە بانگی براکەی نەکات و وەک خۆی لێی بگەڕێ، بەڵکو ئەم خۆی بڕوات بۆ لای سڤیدریگایلۆڤ.
دونیا چوو بۆ لای، لەسەرخۆ بە پاڵ کاکیدا تێپەڕی و لە سڤیدریگایلۆڤ نزیک بووەوە. سڤیدریگایلۆڤ بە ئەسپایی وتی:
- پەلە بکە، نامەوێت ڕادیون ڕومانوڤیچ ئاگای لەم دیدارەمان بێت، دەمەوێ پێت بڵێم کە لە ئوتێلێکی نزیک بە ئێرە من و ئەو پێکەوە دانیشتبووین، خۆی هاتبوو بە دوامدا، زۆر بە زەحمەت لە دەستی هەڵاتم، ئاگاداری ئەو نامەیەیە، کە من بۆ تۆم ناردووە و گومانی تیا دروست کردووە. بێگومان، تۆ پێت نەوتووە؟ ئەی ئەگەر تۆ نیت، ئەی کێ پێی گوتووە؟
دونیا قسەکانی پێبڕی:

- ئێستا ئێمە لە پێچی شەقامەکە تێپەڕیووین، ئیتر کاکم نامانبینێت، با پێت بڵێم من لەمە زیاتر لەگەڵ تۆدا دوور ناکەومەوە. چیت هەیە لێرەدا بیڵێ، لەسەر شەقامیش هەموو شتێک دەوترێت.
- یەکەم: بە هیچ جۆرێک ئەمە لەسەر شەقامدا ناوترێت. دووەم: دەبێت گوێ لە قسەی سۆنیا سمیۆنۆڤنایش بگریت. سێیەم: دەمەوێت بەڵگەنامەیەکت پیشان بدەم.. بە کورتی ئەگەر ناتەوێت لەگەڵما بێیت بۆماڵەوە، منیش هیچت بۆ باس ناکەم و هەر ئێستا دەڕۆم، ئەوەیشت لە بیر نەچێت کە من نهێنییەکی زۆر گرنگی کاکە خۆشەویستەکەتم لایە.
دونیا وەستا و دوودڵ بوو، بە وردی لە سڤیدریگایلۆڤ ڕاما.
سڤیدریگایلۆڤ بە هێوری وتی:
- لە چی دەترسیت؟ ئێرە شارە و گوند نییە، تۆ لە گوندا زیاتر زیانت بە من گەیاندووە تا من بە تۆ، لێرە..
- سۆنیا سمیۆنۆڤنات ئاگادار کردووە؟
- نا، تاقە وشەیەکم پێنەوتووە و بڕوایش ناکەم ئێستا لە ماڵەوە بێت، وەلێ بە زۆری پێدەچێت لەوێ بێت. چونکە ئەمڕۆ خزمێکی ناشتووە. ئەمە ڕۆژی چوون بۆ میوانی نییە. تا ماوەیەکی دیاریکراو ناتوانم لەم بارەیەوە هیچ بە کەس بڵێم، تەنانەت پەشیمانم کە بە تۆم وت، چونکە بچووکترین هەڵە گەورەترین ڕسوایی لە دوایە. بڕوانە، من لێرەدا دەژیم، لەم خانووەدا، وا ئێستا لە پاڵیداین، ئەوەیش پاسەوانەکەیە، من زۆر چاک دەناسێت، وەک دەبینیت سڵاوم لێدەکات و ڕێزم دەگرێت، دەبینێت خانمێکم لەگەڵدایە، بێگومان مەبەستیەتی بتناسێت و دەموچاوت لە یادەوەریی خۆیدا بهێڵێتەوە، لەم مەسەلەیەشدا، ئەگەر

بە ڕاستی تۆ لە من بەدگومانیش بیت، هەر دڵنیاییەکە بۆ تۆ. بمبەخشە وا بە زبری لەگەڵتا دەدوێم. خۆم ژوورێکم لە کرێگرتەکان گرتووە. لەگەڵ سۆنیا سمیونوفنادا یەک دیوارمان هەیە. ئەویش ژوورێکی بە کرێ گرتووە، هەموو ئەم قاتە کرێگرتەن، بۆ وەک منداڵ دەترسیت؟ یان دیارە من ئەوەندە ترسناکم؟

سڤیدریگایلۆڤ ئەمەی وت و زەردەخەنەیەکی خۆشەویستی و دڵنیاییکردنی خستە سەر لێوی. بەڵام ئەمەندە شپرزە و پەشۆکاو بوو، کە نەیدەتوانی بە چاکی ڕۆڵی نواندنەکە ببینێت، دڵی زۆر توند لێی دەدا، هەناسەی بەتەنگ هاتبوو، بۆ ئەوەی شپرزەییەکەی خۆی بشارێتەوە، دەیویست بە دەنگی بەرز بدوێت. وەلێ دونیا هەستی بەو پەشۆکانە زۆرە نەکرد، چونکە تۆمەتبارکردنی بەوەی کە وەک منداڵ دەترسێت یان لەبەرچاویدا ئەو سامی هەیە، هەستی بریندار کرد. بۆیە بە دەنگێکی بەڕووکەش هێور و بەڕووە ڕەنگ تەواو پەڕیووەکەیەوە وتی:

- هەر چەند من دەزانم تۆ پیاوێکی.. بێناموسیت، بەڵام من لێت ناترسم، فەرموو پێشکەوە.

سڤیدریگایلۆڤ لە بەردەم ژوورەکەی سۆنیادا وەستا.

- ڕێگەم پێدەدەیت بزانم لە ماڵەوەیە؟ نا، لەوێ نییە، بەداخەوە، وەلێ من بزانم ڕەنگە زۆر زوو بگەڕێتەوە. چوونەدەرەوەکەی تەنیا بۆ بینینی خانمێکە بۆ ئەوەی لەبارەی هەتیووەکانەوە قسەی لەگەڵدا بکات. دایکی منداڵەکان مردووە، من کارەکەم لە ئەستۆ گرت و هاوکاریم کردوون. ئەگەر سۆنیا سمیۆنۆڤنا تا دە دەقیقەی تر نەگەڕایەوە، گەر بتەوێت هەر ئەمڕۆ دەینێرم بۆ لات. باشە. ئەمە ماڵەکەمە، ئەم دوو ژوورە، لە پشتەوە، خاوەن خانووەکە، خاتوو

ڕسلیخ دەژی. ئێستا تەماشای ئێرە بکە، بەڵگەنامەی زۆر گرنگت پیشان دەدەم: لە ژووری نوستنەکەمەوە، ئەم دەرگایە، دەچێتەوە سەر دوو ژووری چۆڵوهۆڵ کە ئامادەن بۆ بەکرێدان، ئەو دووانەن، دەبێت زۆر بە وردی لێیان بڕوانیت..
سڤیدریگایلوف دوو ژووری تا ڕادەیەک گەورە و بە موبیلەی گرتبوو، دونیا بە گومانەوە تەماشای دەوروبەری خۆی دەکرد، بەڵام نە لەو شتانەی کە لە ژوورەکاندا بوون و نە لە ڕێکخستنیاندا، شتێکی وای نەبینی شیاوی سەرنجلێدان بێت. وەلێ دەشیا شتی تر سەرنجی ڕابکێشێت: بۆ نموونە ماڵەکەی سڤیدریگایلۆڤ لە نێوان دوو ماڵی تری چۆڵدا بوو، لە ڕاڕەوەکەوە ڕاستەوخۆ نەدەهاتیتە ناو ژوورەکانی ئەوەوە، بەڵکو لە هەردوو ژووری خاوەن ماڵەکەوە دەهات، کە تا ڕادەیەک چۆڵ بوون. سڤیدریگایلۆڤ لە ژووری نووستنەکەیەوە، بە کردنەوەی دەرگایەکی داخراو، ئەو ژوورە چۆڵانەی پیشانی دونیادا کە ئامادە کرابوون بۆ بەکرێدان. دونیا لەبەر دەرگاکەدا وەستا، نەیدەزانی سڤیدریگایلۆڤ بۆ ئەم شتانەی پیشان دەدات، سڤیدریگایلۆڤ خێرا کەوتە ناو جەرگەی باسوخواسەکەوە:
- وەرە تەماشای ئێرە بکە، ئەم ژوورە گەورەیە، لەم دەرگایە بڕوانە، بە کلیل داخراوە، کورسییەک لە تەنیشت دەرگاکەوەیە، کورسییەک بۆ دوو ژوور، ئەم کورسییە من هێناومە تا بە چاکی و بەبێ ماندووبوون گوێ بتەکێنم، ڕێک لە پشت ئەم دەرگایەوە مێزەکەی سۆنیا سمیونۆفنایە، ئەو لێرەدا دانیشتبوو، لەگەڵ ڕادیون ڕومانوڤیچدا قسەی دەکرد، منیش لێرەدا بووم، لەسەر ئەم کورسییە دانیشتبووم، بە دزییەوە گوێم هەڵخستبوو، دوو ڕۆژ لەسەر یەک، هەر ڕۆژەی

دوو سەعات ئەم بەرنامەیە بەردەوام بوو، بێگومان بە هەندێک شتم زانی، تۆ دەڵێی چی؟
- لەپشت دەرگاکەوە گوێت گرتبوو؟
- بەڵێ، بە دزییەوە گوێم گرتبوو، وەرە با ئێستا بڕۆین بۆ ژوورەکەی خۆم، ئێرە تەنانەت جێگای دانیشتنیش نییە.
سەرلەنوێ ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنای بردەوە بۆ یەکەم ژوور، کە لە تەلار دەچوو، داوای لێکرد لەسەر کورسییەکە دابنیشێت، خۆیشی لەوسەری مێزەکەوە دانیشت. بەڵام چاوی هەمان ئەو بڵێسەیەی تیا دەبریسکایەوە، کە ڕۆژێک لە ڕۆژان دونیای تۆقاندبوو. دونیا تەزوویەکی پیدا هات، جارێکی دی بە بەدگومانییەوە لە دەوری خۆی ڕوانی، دیار بوو نەیدەویست بەدگومانییەکەی دەربکەوێت، وەلێ دووری و چەپەکییماڵەکەی سڤیدریگایلۆڤ شپرزە و دوودڵی کردبوو، پێی خۆش بوو هیچ نەبێت لێی بپرسێت کە ئایا خاوەن ئاپارتمانەکە لە ماڵە؟ بەڵام گیانی خۆبەزلزانییەکەی نەیهێشت پرسیارەکە بکات. بێجگە لەوە، داخ و خەمێکی دی کە لەوە گەورەتر بوو ترسی لە خۆی هەبێت و لە دڵیدا شەپۆلانی بوو، بە سەختی ئازاری دەدا. پاشان، ئەو نامەیەی بە دەستییەوە بوو، خستییە سەر مێزەکە و کەوتە قسە:
- فەرموو، ئەمە نامەکەتە، ئایا ئەوەی نووسیوتە شیاوی کردنە؟ تۆ ئاماژەت داوەتە تاوانێک کە کاکم کردبێتی. ئاماژەکەت ئاشکرا و ڕوونە و ناتوانیت لێی پەشیمان ببیتەوە، بەڵام حەز دەکەم بیزانیت کە پێش ئەمەیش من ئەو حیکایەتە گەوجانەیەم بیستبوو، کە بڕوا بە تاقە وشەیەکی ناکەم، ئەمە بەدگومانییەکی پووچ و ساختەیە، ئاگاداری چیرۆکەکەم و دەزانم چۆن و بە چ مەبەستێک هەڵبەستراوە، تۆ هیچ

بەڵگە و شایەتێکت لا نییە، تۆ بەڵێنت داوە بیسەلمێنیت: کەواتە بیڵێ.
بەڵام پێشەکی ئەوە بزانە کە من بە هیچ شێوەیەک بڕوام بە تۆ نییە، هیچ.
دونیا بەپەلە و بێ پشوودان قسەکانی تەواو کرد، بۆ چرکەساتێکیش دەموچاوی سوور داگەڕا.
سڤیدریگایلۆڤ وتی:
- باشە ئەگەر بڕوام پێناکەیت ئەی بۆ بە تەنیا هاتوویتەتە لام؟ کەواتە بۆ هاتوویت؟ هەر لەبەر کونپشکنی؟
- بێزارم مەکە، قسە بکە، بیڵێ.
- من لەوە بێگومانم کە تۆ کچێکی بوێر و ئازایت، بە خودا، من وامدەزانی داوا لە بەڕێز ڕازومیخین دەکەیت لەگەڵتا بێت. وەلێ ئەو نە لەگەڵتا و نە لە نزیکتەوە بوو، باش تەماشای ئەو ناوەم کرد، ئەمە ئازایەتیی تۆیە، چونکە دەتویست بە سوودی ڕادیون ڕومانوڤیچ بشکێتەوە. بەهەرحاڵ، هەموو شتێکی تۆ شایانی پەرستنن.. بەڵام لەبارەی براکەتەوە بڵێم چی؟ تۆ خۆت هەر ئێستا ئەوت بینی، چۆن بوو؟
- ئەوە تاقە بەڵگە نییە بۆ ئەوەی تۆمەتباری بکەیت.
- نا، تاقە بەڵگە نییە، وەلێ دەکرێت قسەی خۆی بکرێت بە بەڵگە، دوو ئێوارە، لەسەر یەک هاتە ئێرە بۆ لای سۆنیا سمیۆنۆڤنا، پیشانم دایت لە کوێدا دانیشتبوون، لە بەردەم ئەو ئافرەتەدا دانی بە هەموو شتێکدا نا، پیاوکوژە، ئەو ژنە سووخۆرەی کوشتووە کە خۆی وەک بارمتە شتی لا داناوە و پارەی لێوەرگرتووە. هەروەها خوشکی پیرێژنەکەیشی کوشتووە. ژنێکە ناوی لیزاڤیتایە، بە ڕێکەوت لە کاتی کوشتنی خوشکەکەیدا هاتۆتە ژوورەکەوە، بەو تەورەی لەگەڵ خۆیدا

بردویەتی، هەردووکیانی کوشتووە. بۆ ئەوە کوشتونی تا پارە و سامانەکەیان بدزێت و ئەوەیشی کرد. پارە و هەندێک شتی هەڵگرت، خۆی تەواوی ئەم حیکایەتەی بۆ سۆنیا سمیۆنۆڤنا باس کرد، کە تاقەکەسێکە ئاگاداری ئەم تاوانە بێت. بەڵام سۆنیا سمیونۆڤنا نە بە قسە و نەبە کردەوە بەشداریی لە تاوانەکەدا نەکردووە. بەڵکو بە پێچەوانەوە زۆر ترسا، وەک ئەم ترسەی ئێستای تۆ، خەمت نەبێت، ڕاستیی لێناڵێت.

دونیا چون مردوو لێوی سپی هەڵگەڕا، لەبەر خۆیەوە وتی:

- مەحاڵە، مەحاڵە، بچووکترین بەڵگە بۆ کردنی ئەو کارە لەئارادا نییە، بچووکترین بەڵگە نییە.. درۆیە! درۆ.

- شتومەکی پیرێژنەکەی دزیووە و ئەمەیش هۆکاری کارەکەیەتی. پارە و خشڵی بردووە، ڕاستە بەپێی قسەکانی خۆی سوودی نە لەو پارانە و نە لە شتەکان وەرنەگرتووە، بەڵکو بردوونی لەژێر بەردێکدا دایناون، تا ئێستایش هەموو شتەکان لەوێدان، هۆیەکەیشی ئەوەیە کە نەیوێراوە کەڵکیان لێببینێت.

- ئاخر ئەقڵ ئەوە دەبڕێت بتوانێت دزی بکات؟ تەنانەت بیریشی لێبکاتەوە؟

دونیا ئەم قسانەی بە دەنگی بەرز کرد و لە جێگاکەی هەستا:

- باشە، تۆ ئەو دەناسیت، دیووتە، دەشێت دز بێت؟

دەتوت لە سڤیدریگایلۆڤ دەپاڕێتەوە و تەواوی ترسەکەی خۆی لەبیر چۆتەوە.

- ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤنا، لێرە هەزاران، تۆ بڵێ ملیونان جۆر خەڵک هەن، دزە و دەدزێت، دەیشزانێت دزیەتی کارێکی دزێوە. من لەبارەی پیاوێکی شەریفەوە بیستوومە کە گالیسکەیەکی پۆستی ڕووت

کردۆتەوە، کێ چووزانێت، ڕەنگە بە خەیاڵی خۆی کارێکی باشی کردبێت، ئەگەر یەکێکی دی ئەمەی پێبوتمایە، بێگومان منیش وەک تۆ بڕوام نەدەکرد، بەڵام ناتوانم درۆ لەگەڵ گوێچکەمدا بکەم، براکەت هەموو هۆکارەکانیشی خستە بەردەمی سۆنیا سمیۆنۆڤنا، ئەو ژنە بێچارەیە لە پێشدا بڕوای بەوە نەدەکرد کە دەیبیست، بەڵام لە دواییدا کە بە چاوی خۆی بینی، ئیتر گومانی نەماو تەوا و بڕوای کرد. ئاخر، هیچ نەمایەوە براکەت بۆی باس نەکات.

- هۆکارەکان چین؟

- مەسەلەکە دورو درێژە ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا، چۆن پێتی بڵێم؟ ئەو بڕوای بە گریمانەیەک هەیە، وەک بڵێی زوڵم و تاوانکردن بۆ تاقەجارێک ڕەوایە، بە مەرجێک لە پێناوی ئامانجێکی شەریفدا بێت.. بەو مانایەی کارێکی ناڕەوا و سەد کاری چاکە. پاشان، بۆ لاوێکی بەهرەدار و خاوەن کەسایەتی، زۆر ناخۆشە وا تێگەیشتبێت، ئەگەر بۆ نموونە تەنیا سێ هەزار ڕۆبڵی هەبووایە، تەواوی کار و ئامانج و ژیانی ئاییندەی دەگۆڕا، بەڵام بەداخەوە، ئەو سێ هەزار ڕۆبڵەی لە دەستا نییە. بێجگە لەمانە، ئەنجامی ڕقێک کە برسیەتی بۆی دروست کردبوو، ژوورە تەنگ و تاریکەکەی، بەرگە شڕووڕەکانی، ئاگاداریی لەو پێگە کۆمەلایەتییەی تیایەتی.. هەروەها دەبێت باسی ئەو بارە نالەبارەی بکەین کە دایک و خوشکی تێیدان. وەلێ لەمانە زیاتر خولیای ناوبانگ دەرکردن، غرور و دیسانەوە خەونە تایبەتییەکانی، خودا دەزانێت، ڕەنگە نیازپاکیشی لەگەڵدا بووبێت. تکایە وا نەزانیت من تۆمەتباری دەکەم، پەیوەندیی بە منەوە نییە. لێرەدا گریمانە و تێزە تایبەتییەکانی خۆیشی دەور دەبینن کە وەک خۆت دەیزانیت، بریتین لەوەی کە: مرۆڤایەتی دەکرێت بە دوو بەشەوە، بەشێکیان کەرەسەی

خاوەن و بەشەکەی تریان بلیمەتن، ئەم بەشەیان هزرمەندن و لە سەروو یاساوەن، بە پێچەوانەوە ئەوان یاسا بۆ کەسانی تر، بۆ مرۆڤە کەرەسە خاوەکان، بۆ مێگەلەکە دادەنێن. ئەمەیش تێزێکە وەک هەموو تێزەکانی دی. ئەو گەلێک شەیدای ناپلیۆن بوو. لە ڕاستیدا ئەو ڕایە زۆر سەرنجی ڕاکێشاوە، کە گەلێک لەو کەسانەی بلیمەتن، گوێ بە زوڵمی تاکەکەسی نادەن. بەڵکو هەر بیری لێناکەنەوە و بەسەریدا باز دەدەن. لەوە دەچێت ئەو خۆی بە بلیمەت زانیبێت، یان بۆ ماوەیەک ئەو یەقینەی هەبووە، ئازاری زۆری چەشتووە و ئێستایش دەیچێژێت، چونکە توانیویەتی تیورەیەک دابهێنێت، بەڵام نەیتوانیووە ئەنجامی بدات و لەسەری بڕوات، کەواتە بلیمەت نییە. بۆیە تا ئێستا زەحمەت دەکێشێت، باشە، ئەمە بۆ لاوێکی مەغرور سووکایەتییە. بەتایبەتی لەم سەردەمەی ئێمەدا کە..

- ئەی ئازاری ویژدان چۆن؟ تۆ هیچ هەستێکی چاکە و ئاکاریی لەودا بەدی ناکەیت! باشە، ئەو وایە؟

- ئاخ، ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا، ئێستا هیچ بەسەر هیچەوە نەماوە، بێجگە لەوەی کە تاکو ئێستا چ ڕژێمێکی چاک و پاک نەهاتۆتە گۆڕێ، ڕووسەکان وەک وڵاتە پانوبەرینەکەیان خاوەنی گیانی کراوەن. خەڵکەکەی زۆر حەزیان لە خەیاڵکردنەوە و ئاژاوەیە، بەڵام گیان کراوەیی بێ بلیمەتی مەترسی لە دوایە. لە بیرتە دوو بە دوو گەلێک باسی لەم بابەتانەمان کردووە، ئەو شەوانەی پێکەوە لە گوند، پێش نانخواردن لە باخەکە دادەنیشتین تۆ سەرزەنشتی منت دەکرد چونکە بیرم کراوەیە و کێ چووزانێت!! ڕەنگە هەر لەو کاتەدا کە ئەو قسانەمان دەکرد، براکەت لێرە بە پاڵکەوتنەوە خەریکی تێزەکەی بووبێت. ئاخر، ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا، توێژە ڕووناکبیرەکەی ئێمە گوێ بە

داب و نەریتی پیرۆز نادات. بەڵکو هەندێک کەس هەر چۆنێک بێت، لە ناو کتێبەوە چەند شتێک دەهێنێت و بۆ خۆی پەیڕەویی لێدەکات، یان بە شێواوی لە قسەی ئەم و ئەوەوە شتێک هەڵدەکڕێنێت. وەلێ ئەمە زیاتر لە ناو زانایاندا باوە، تۆ دەزانیت گەمژەی وایان تیایە خەڵکی ئاسایی ناو کۆمەڵگا شەرمی پێدێت پەیڕەوییان لێبکات. بە کورتی، تۆ بەگشتی لە بیروڕای من گەیشتوویت. من بە هیچ جۆرێک کەس تاوانبار ناکەم. چۆنم هەروا دەمێنمەوە و خۆیشم هەڵناقورتێنمە کاری خەڵکەوە. من و تۆ لەم بارەیەوە گەلێک قسەمان کردووە، تەنانەت من بەوە بەختەوەر بووم کە تۆ بایەخت بە بیروڕاکانم دا.. ئاڤدوتیارۆمانۆڤنا، تۆ ڕەنگت زۆر هەڵبزڕکاوە.

- من ئەو گریمانەیەی کاکم خوێندۆتەوە، وتارێک بوو لە گۆڤارێکدا، دەربارەی ئەو کەسانەی ئازادن هەر کارێک بکەن.. ڕازومیخین وتارەکەی بۆ هێنام.

- جەنابی ڕازومیخین؟ وتاری براکەت؟ لە گۆڤارێکدا؟ ئایا بەڕاست وتاری لەو بابەتە هەیە؟ من نەمزانیووە. ڕەنگە زۆر سەرنجڕاکێش بێت! بەڵام تۆ بۆ کوێ دەچیت؟ ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا.

دونیا بە دەنگی نزم وەڵامی دایەوە:

- دەمەوێت سۆنیا سمیونۆڤنا ببینم، دەبێت لە کوێوە بڕۆیت بۆ لای؟ ڕەنگە هاتبێتەوە، دەمەوێت هەر ئێستا بیبینم، دەبێت ئەو..

ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا نەیتوانی قسەکانی تەواو بکات، بە تەواوی هەناسەی گیرا.

- سۆنیا سمیونۆفنا تا شەو ناگەڕێتەوە، من بزانم وایە، دەبوو زوو بێتەوە، کە تا ئێستا نەهاتۆتەوە مانای وایە درەنگ دەگەڕێتەوە.

دونیا خەریک بوو لە پێستی خۆی دەربچێت، وا هەڵچووبوو کە نەیتوانی خۆی بگرێت، بەسەریدا قیژاندی.
- ئا، کەواتە تۆ درۆزنیت، من دەزانم.. تۆ درۆزنیت.. هەرچییەکت وت هەمووی درۆ بوو.. من بڕوا بە تۆ ناکەم، هەرگیز بڕوات پێناکەم..
دونیا لەوەدا بوو ببوورێتەوە، بەسەر ئەو کورسییەدا کەوت، کە سڤیدریگایلۆڤ بەپەلە بۆی هێنا..
- ئاڤدوتیا ڕۆمانوڤنا چیتە؟ وەرەوە سەر خۆت، ئەوە ئاو، قومێک ئاو بخۆرەوە.
کەمێک ئاوی بە سەروچاویدا کرد، دونیا ڕاپەڕی و بە هۆش خۆی هاتەوە.
سڤیدریگایلۆڤ برۆی هێنانەوە یەک و بە خۆی وت:
- زۆر کاری لێکردووە.
پاشان پێی وت:
- ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا، ورە بەرمەدە، ئەوە بزانە کە براکەت گەلێک هاوڕێی هەیە، ئێمە ڕزگاری دەکەین، لەم میحنەتەی دەردێنین. پێت خۆشە بیگەیەنمە هەندەران؟ پارەم هەیە و بە سێ ڕۆژ بلیتی بۆ پەیدا دەکەم. وەلێ لەبارەی کوشتنەکەوە، ئەو دەتوانێت بۆ لەمەودوا کاری زۆر چاک بکات و گوناهەکەی بسڕێتەوە، دڵنیا بە، ڕەنگە پیاوێکی گەورەیشی لێدەربچێت، چۆنیت؟ هەست بە باشی دەکەیت؟
- ناپیاو، هێشتا دەمکەیتە مەسخەرەی خۆت! وازم لێبهێنە..
- بۆ کوێ؟ دەتەوێت بۆ کوێ بچیت؟
- دەڕۆم بۆ لای، لە کوێیە؟ دەیزانیت؟ ئەی بۆ ئەم دەرگایە قفڵە؟ ئێمە لێرەوە هاتین و ئێستا دەرگاکە داخراوە. چۆن دەرفەتت هێنا و داتخست؟

- ئاخر، نەدەبوو ئەم قسانە بکەین و دەرگایش کرابێتەوە و دەنگمان بڕواتە دەرەوە. من بە هیچ جۆرێک گاڵتەجاڕی بەخەرج نادەم، تەنانەت لەم جۆرە قسانەیش بێزار بووم، ئاخر، تۆ دەتەوێت بەم حاڵەوە بۆ کوێ بچیت؟ دەتەوێت خۆی بەدەستەوە بدات، ئەگەر بچیت بۆ لای، ڕقی هەڵدەستێت و دەڕوات خۆی بەدەستەوە دەدات. ئەوە بزانە کە لە کەمیندان بۆی و بە دوایەوەن، ئەگەر بچیت، دەبیتە هۆی دەستگیرکردنی، ڕاوەستە، من خۆم ئێستا بینیم و قسەم لەگەڵیدا کرد. هێشتا هیوای ڕزگاربوونی هەیە. ڕاوەستە و ئارام بگرە، دابنیشە، با پێکەوە بیری لێبکەینەوە، بۆیە تۆم هێناوەتە ئێرە تا بە تەنیا لە کێشەکە بدوێین و بێنەوبەردەی لەسەر بکەین. باشە، دەتۆ دابنیشە.

- تۆ چۆن دەتوانیت ڕزگاری بکەیت؟ ئەوە دەکرێت؟

دونیا دانیشت و سڤیدریگایلۆڤیش لە پاڵیا دانیشت، چاوی کەوتبووە درەوشانەوە، وا شپرزە ببوو هەندێکجار لە باسەکە دەردەچوو، تەنانەت هەندێک لە وشەکانی بە چاکی پێنەدەوترا. دونیا لە تاوا خۆی لێ دوور خستەوە، ئەویش هەموو لەشی دەلەرزی، لەسەرخۆ پێی وت:

- تۆ.. بە تاقەوشەیەکی تۆ ئەو ڕزگاری دەبێت. من.. من ڕزگاری دەکەم. من پارەم هەیە و هاوڕێم هەیە. ڕاست لێرە دەری دەکەم و گوزەرنامە بۆ خۆیشم دەردێنم، دوو گوزەرنامە دەردێنم.. یەکێکیان بۆ ئەو و ئەوی تریان بۆ خۆم، هاوڕێم هەن.. کەسانی زۆر دڵسۆزم هەن.. دەتەوێت؟ بۆ تۆیشی دەردێنم.. بۆ دایکیشت.. ڕازومیخینت بۆچییە؟ من وەک ئەو تۆم خۆش دەوێت.. تا ئەوپەڕی خۆشەویستی، لێگەڕێ با داوێنی کراسەکەت ماچ بکەم، لێگەڕێ، لێگەڕێ، خۆم لەبەر خشەخشی کراسەکەتدا ناگرم، هەر پێم بڵێ فڵانە کار بکە، دەیکەم.

چی مەحاڵە دەیکەم، تۆ بڕوات بە چی هەیە، منیش بڕوای پێدێنم، من هەموو کارێک، ئامادەم هەموو کارێک بکەم. بەم جۆرە لێم مەڕوانە، وا لێم مەڕوانە، دەزانیت دەمکوژیت..
سڤیدریگایلۆڤ کەوتبووە ورێنەکردن، لەپڕێکدا تێک چوو، دەتوت بەسەریاندا کێشاوە. دونیا لە جێگاکەی ڕاپەڕی و بەرەو لای دەرگاکە چوو، بە هەردوو دەستی دەرگای ڕاوەشاند، وەک داوای یارمەتی لە یەکێک بکات بە هەموو توانایەوە کەوتە هاوارکردن:
- بیکەنەوە! بیکەنەوە! بۆ نایکەنەوە؟ کەسی لێنییە؟
سڤیدریگایلۆڤ هەستا و هاتەوە سەر خۆی، زەردەخەنەیەکی بەدکارانە و گاڵتەجاڕانەی خستە سەرلێوە هەڵلەرزیوەکانی، بە دەنگێکی لەسەرخۆ و پچڕپچڕەوە وتی:
- کەسی لێنییە، خاوەن ماڵەکە چووەتە دەرێ و هاوار هاواریش دادت نادات. بێهودەیە و بەبێ هۆ خۆت نارەحەت دەکەیت.
- کلیلەکە لە کوێیە؟ زوو دەرگاکە بکەرەوە، بەدڕەوشت!
- کلیلەکەم ون کردووە و نایدۆزمەوە.
- کەواتە، ئەمە بە زۆر ئەتککردنە!
دونیا وەک مردوو ڕەنگی پەڕی، خۆی خستە سووچێکەوە، پەنای بردە بەر پشت مێزێک کە لەوێدا بوو. ئیتر هاواری نەکرد، بەڵام چاوی بڕییە دوژمنەکەی و هەموو توانای خستە سەر بچووکترین جووڵەی، سڤیدریگایلوفیش جووڵەی لێبڕابوو، لە سووچێکی تری ژوورەکەدا بەرانبەر بەو وەستابوو، تەنانەت بە ڕووکەش بەسەر خۆیدا زاڵ ببوو، وەلێ دەموچاوی وەک پێشوو بێڕەنگ و زەردەخەنە گاڵتەجاڕییەکەیشی لە ڕووی نەدەبڕا.

- ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا، تۆ ئێستا وشەی "زۆر"ت بەکار هێنا، ئەگەر مەسەلەکە زۆرە، تۆ خۆت داوەری بکە، من هەموو شتێکم تەگبیر کردووە، سۆنیا سمیۆنۆڤنا لە ماڵ نییە، لێرەوە تا ماڵی کاپەرناوموۆڤ پێنج ژوورە و هەموویشیان داخراون، پاشان من دوو ئەوەندەی تۆ بەهێزم، بێ لەمەیش ترسێکم نییە، چونکە تۆ ناتوانیت شکات لە من بکەیت: دەتەوێت براکەت ڕسوا بێت؟ ئەسڵەن کەس بڕوا بە قسەکانت ناکات، باشە، هاتنی کچێکی جوان بۆ لای پیاوێکی زگورت بە چی پاساو دەدرێت؟ بۆیە تەنانەت ئەگەر براکەیشت بکەیتە قوربانی، هێشتا هەر ناتوانیت هیچ بکەیت. ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا، سەلماندنی دەستدرێژی گەلێک سەختە.

دونیا لەبەر خۆیەوە بە تووڕەیی وتی:

- نامەرد!

- چی ئەڵێی بیڵێ، بەڵام لە بیرت نەچێت ئەوانەی پێم وتیت تەنیا پێشنیاز بوون، من دەزانم تۆ لەسەر هەقیت: دەستدرێژیکردن کارێکی نامەردانەیە، وەلێ بۆ ئەوە وتم کە تووشی ئازاری ویژدان نەبیت. تەنانەت ئەگەر.. ئەگەر بە ویستی خۆت قایل بیت، وەک پێشنیازم بۆ کردیت، کە براکەت ڕزگار بکەیت، لەو حاڵەتەدا تۆ ملکەچی هەلومەرجێک، یان تەنانەت زۆرێک (ئەگەر ناچار بین ئەم وشەیە بەکار بهێنین) دەبیت. بیر لەوە بکەرەوە کە چارەنووسی براکەت و دایکت لە دەستی تۆدایە، بەڵام من دەبمە نۆکەرت.. هەموو تەمەنم.. لێرەدا دادەنیشم و چاوەڕوانیت لێدەکەم..

سڤیدریگایلۆڤ هەشت هەنگاو لەولای دونیاوە لەسەر قەنەفەکە دانیشت، کچە هیچ گومانی نەما کە ئیتر ئەو بڕیارێکی داوە و پەشیمان نابێتەوە، بەتایبەتی کە ئەم باشی دەناسی..

لەپڕێکدا دونیا دەمانچەیەکی لە گیرفانی خۆی دەرهێنا، دەستی بە دەمانچەکەوە لەسەر مێزەکە دانا.
سڤیدریگایلۆڤ لە جێگاکەی ڕاپەڕی، لە کاتێکدا کە بە سەرسامییەوە هاواری لێهەستا، زەردەخەنەیەکی نەگریسانەیشی کرد:
- ئا! هەرئاوا! جا خۆ ئەم کارە بە تەواوی ڕەوتی مەسەلەکە ئاوەژوو دەکات. ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا، تۆ کارەکەمان زۆر ئاسان دەکەیت! باشە، ئەم دەمانچەیەت لە کوێ هێناوە؟ ناشێ کاری ڕازومیخین بێت؟ سەیرە ئەمە دەمانچەی منە، هاوڕێی دێرینەمە، دەزانیت چەند بە دوایدا گەڕاوم! دیارە ئەو وانانەی بە شانازییەوە لەبارەی نیشانپێکانەوە لە گوندا فێرم کردوویت، بەخەسار نەچوون.
- ئەمە دەمانچەی تۆ نییە، بەڵکو هی مارفا پتروڤنایە، کە نامەردانە کوشتت. لەوماڵەدا تۆ هیچت نەبوو، من کاتێک ئەم دەمانچەیەم هەڵگرت، کە زانیم تۆ چ نیازپیسێکیت و دەتەوێت چی بکەیت. ئەگەر لە خۆت ڕاببینیت و تەنانەت هەنگاوێک هەڵبێنیت، سوێند دەخۆم دەتکوژم.
دونیا لەوپەڕی تووڕەیی و هەڵچووندا بوو، دەمانچەکەی هێنابووە سەرپێ.
سڤیدریگایلۆڤ کە لە شوێنەکەی خۆیدا بە پێوە وەستابوو، پرسی:
- ئەی براکەت چی لێدەکەیت؟ ئەم پرسیارەت لە کونپشکنییەوە لێدەکەم.
- بڕۆ خەبەری لێبدە! نەجووڵێیت، نزیک نەبیتەوە، ئەگینا پێتەوە دەنێم، تۆ ژنەکەتت ژەهرخوارد کرد، من دەیزانم، تۆ خۆت پیاوکوژیت..
- لەو باوەڕەدایت من مارفا پتروڤنام ژەهرخوارد کردبێت؟

- بەڵێ، تۆیت، تۆ خۆت ئاماژەیەکی وات دامێ، لەبارەی ژەهرەوە شتێکت پێوتم.. من دەیزانم، تۆ خۆت چوویت و کڕیت.. هەموو شتێکت ئامادە کرد.. تەنیا کاری تۆیە.. تۆ پیاوکوژیت.. نامەرد!

- ئەگەر ئەم قسەیە ڕاستیش بێت، لەبەر خاتری تۆ کردوومە.. تۆ هۆکاری ئەم کارەیت.

- درۆ دەکەیت، من هەمیشە نەفرەتم لە تۆ کردووە، هەمیشە..

- نا! ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا، لەوە دەچێت لە بیرت نەمابێت چۆن لە گەرمەی پەند و ئامۆژگارییەکانتا بەسەرمدا دەچەمایتەوە، دەسووتایت و دەبرژایت.. لە چاوانتا خۆشەویستیم دەخوێندەوە، ئەو شەوەت لە بیرە، لەبەر مانگەشەودا، هوزارەکە چ بانگێکی هەڵدابوو؟

لە ڕقا چاوی دونیا پڕیشکی دا و هاواری کرد:

- درۆ دەکەیت، بوختان هەڵدەبەستیت!

- درۆ دەکەم؟ ڕەنگە درۆم کردبێت، باشە با درۆ بێت، نابێت ئەم شتانە وەبیر ژن بێنیتەوە (زەردەیەکی هاتێ) دەزانم پەنجە بە پەلەپیتکەکەدا دەنێیت، جوانی کێوی، دەی، بمکوژە.

دونیا دەمانچەکەی ڕاست کردەوە، وەک مردوو ڕەنگی سپی داگەڕابوو، لێوە چکۆلە ڕەنگبووردووەکەی کەوتبووە لەرزین، بە چاوە گەورە و ڕەشەکانی کە وەک ئاگر پرشنگیان لێدەبووەوە، لە سڤیدریگایلوفی دەڕوانی. بڕیاری خۆی دابوو، تەنیا چاوەڕێی جووڵانەوەیەکی ئەوی دەکرد. سڤیدریگایلۆڤ لە هەموو ژیانیدا ئەوی بەو جوانییەی ئێستاوە نەدیبوو. ئەو بڵێسەیەی لە کاتی هەڵبڕینی دەمانچەکەدا لە چاوی دونیاوە دەدرەوشایەوە، دەیسووتاند، دڵی تەواو گوشرابوو. سڤیدریگایلۆڤ هەنگاوێکی هەڵهێنا و دەمانچە ناڵەی

کرد، فیشەکەکە بەناو قژیدا چیغی کردو لە دیوارەکەدا جێگیر بوو.
سڤیدریگایلۆڤ وەستا و بەکاوەخۆ دایە پێکەنین.
- مێشهەنگێک پێوەی دام. ڕاست بەرەو تەپڵی سەرم! ئای، ئەوە چییە؟ خوێنە!
دەستەسڕی لە گیرفانی دەرهێنا تا ئەو تیلماسکە خوێنەی بە لاجانگی ڕاستیدا لەسەرخۆ هاتبوە خوارێ، پاکی بکاتەوە. لەوە دەچوو فیشەکەکە کەمێک لە پێستی سەری ڕوشاندبێت.
دونیا دەمانچەکەی دانەواند و لە سڤیدریگایلۆڤی ڕوانی، نەک لە ترسا، بەڵکو بەوپەڕی سەرسامییەوە، دەتوت خۆیشی نازانێت چی کردووە یان چی ڕووی داوە.
سڤیدریگایلۆڤ بەدەم زەردەخەنەکەی سەرلێویەوە، لەسەرخۆ بەڵام بە خەمبارییەوە وتی:
- باشە، نەتپێکا، دەی جارێکی تر، چاوەڕێم، ئەگینا پێش ئەوەی بیهێنیتەوە سەرپێ، دەتوانم بتگرم.
دونیا تەزوویەکی پێداهات، خێرا میلی هێنایەوە و ڕووی دەمانچەکەی کردەوە سڤیدریگایلۆڤ. بەڵام نائومێدانە وتی:
- وازم لێبێنە، سوێند دەخۆم کە دیسان پێتەوە دەنێم.. دەتکوژم.
- باشە، سەیر نییە.. ناکرێت لە دووری سێ هەنگاوەوە نەیکوژیت، ئەی ئەگەر ئەمجارەیش نەتپێکام.. چی دەکەیت؟
بەدەم قسەکانەوە چاوی کەوتنە بلێسە و دوو هەنگاوی تر هاتە پێشێ، دونیا پەنجەی بە پەلەپیتکەکەدا ناو چرکاندی، بەڵام نەتەقی.
- باشت نەهێناوەتە سەرپێ، قەیدی نییە، هێشتا فیشەکێکی تری تێدایە، دەمانچەکە چاک ڕابکێشە، چاوەڕێم.

سڤیدریگایلۆڤ دوو هەنگاو لەولایەوە وەستابوو، چاوەڕێی دەکرد، نیگای بڕیبووە کچەکە، نیگایەکی ئاگراوی و بەئاڵۆش، پڕ لە جەخت و بڕیاری کێوییانە.
دونیا دەرکی کرد کە سڤیدریگایلۆڤ مردنی لا خۆشترە لە دەستبەرداربوونی ئەو "کەواتە.. گومانی تێدا نییە، ئەمجارەیان کە سڤیدریگایلۆڤ دوو هەنگاو لێی دوورە، هەر دەیکوژێت.."
لەپڕێکدا دونیا دەمانچەکەی فڕێ دا، سڤیدریگایلۆڤ هەناسەیەکی ئاسوودەیی هەڵکێشا و بە سەرسووڕماوییەوە وتی:
- فڕێت دا!
دەتوت هەستی بەوە کردووە کە بارێکی گران لەسەر دڵی لاچووە، ئەو بارە گرانە تەنیا ئەوە نەبوو کە هەستی مردن بێت، هەر چەندە تۆزێک لەوەوبەر ئەو هەستەیشی هەبوو، بەڵکو هەستی ڕزگاربوون بوو لە شتێک کە ئازار و سوێی زیاتر و دژوا تر بوو، هەستێک بوو خۆیشی نەیدەزانی سەروبەری لە کوێدایە.
سڤیدریگایلۆڤ لە دونیا نزیک کەوتەوە، لەسەرخۆ باوەشی بە کەمەریدا کرد. دونیا هیچی نەوت. بەڵام لە کاتێکدا کە سەرتاپای لەشی وەک گەڵای بەر ڕەشەبا کەوتبووە لەرزین، بە چاوی پڕ لە پاڕانەوەوە لێی دەڕوانی. سڤیدریگایلۆڤ ویستی شتێک بڵێت، وەلێ لێوی هەڵنەهاتەوە و وشەیەکی بۆ نەوترا.
دونیا لێی پاڕایەوە و وتی:
- لێم گەڕێ!
سڤیدریگایلۆڤ تەزووی تێگەڕا، چونکە دونیا شێوەی وتنەکەی وەک جاران نەبوو، بەڵکو ئەمجارەیان بە زمانی تاکی بەرانبەر دواندی، لەسەرخۆ لێی پرسی:

- خۆشت ناوێم؟
دونیا بە سەر ئاماژەی "نەخێر"ی بۆ کرد.
سڤیدریگایلۆڤ بە نائومێدییەکی فرەوە لەسەرخۆ وتی:
- ئەی.. ناتەوێت هەرگیز خۆشت بوێم؟ .. هەرگیز..
دونیا بە هێواشی وتی:
- هەرگیز.

بۆ چرکەساتێک، شەڕێکی سست و ترسناک لە دەروونی سڤیدریگایلۆڤ گەڕا، بە جۆرێک لە دونیای دەڕوانی، کە ناتوانیت باسی بکەیت، لەپڕێکدا دەستی کێشایە دواوە، ڕووی وەرگێڕا و خێرا بەرەو لای پەنجەرەکە چوو، وەستا، ماوەی چرکەساتێکی برد.
- ئەوە کلیلەکە..
سڤیدریگایلۆڤ کلیلەکەی لە گیرفانی چەپی پاڵتاوەکەی دەرهێنا، لە پشت خۆیەوە لەسەر مێزەکە داینا، بێ ئەوەی ئاوڕ بداتەوە یان تەماشای دونیا بکات وتی:
- کلیلەکە هەڵبگرە و تا زووە برۆ.
سڤیدریگایلۆڤ دیسانەوە بێ ئەوەی تەماشای دواوە بکات، دووبارەی کردەوە و وتی:
- تا زووە، تا زووە!
وشەی "تا زووە" زەنگێکی ترسناک بوو. دونیا هەستی پێکرد، بەپەلە کلیلەکەی هەڵگرت و بەرەو لای دەرگاکە ڕۆشت، کردیەوە و لە ژوورەکە دەرپەڕی.
دوای چرکەیەک، وەک شێت لە خۆوە بەرەو ڕووباری س.. ڕێگەی پردەکەی لەبەر گرت.

سڤیدریگایلۆڤ سێ دەقیقە لە پاڵ پەنجەرەکەدا وەستا، پاشان بە هێوری ئاوڕی دایەوە، تەماشای دەوروبەری خۆی کرد و بە ئەسپایی دەستی بە تەوێڵیدا هێنا. زەردەخەنەیەکی سەیری کەوتە سەر لێو، زەردەخەنەیەکی پڕ لە خەم و پەشیمانی، زەردەخەنەیەکی لاوازی پڕ لە نائومێدی. خوێنەکە بەسەر دەستییەوە وشک هەڵاتبوو، بە تووڕەییەوە لە خوێنەکەی ڕوانی، پاشان خاولییەکی تەڕ کرد و لاجانگی پاک کردەوە. لەپڕێکدا دەمانچەکەی دونیای هاتە بەرچاو کە نزیک بە دەرگاکە کەوتبوو. هەڵی گرت و بە وردی لێی ڕوانی، دەمانچەیەکی کۆنی بچووکی گیرفان بوو کە سێ فیشەکی دەخوارد. هێشتا دوو فیشەک و تەرەقەیەکی تیا مابوو، دەکرا جارێکی تریش بیتەقێنێت، بیری کردەوە، دەمانچەکەی خستە گیرفانی، کڵاوەکەی هەڵگرت و لە دەرگا بەدەر کەوت.

٦

سڤیدریگایلۆڤ تا سەعات دەی شەوی لە ڕێستۆرانت و کابارە جۆربەجۆرەکاندا بەسەر برد و هەموویان گەڕا، لە یەکێکیاندا کاتیای دۆزییەوە، کە دیسانەوە گۆرانییەکی باوی دەوت، گۆرانییەکە باسی پیاوێکی زۆردار و بەدڕەوشتی دەکرد، کە "دەستی بە ماچکردنی کاتیا کردبوو".

سڤیدریگایلۆڤ شەرابی بە کاتیا، بە مۆسیقارەکە، بە گۆرانیبێژەکان، بە گارسۆن و دوو کارمەندی تریش دا. بۆیە لەگەڵ ئەم دووانەدا بەتایبەتی نزیک کەوتبووەوە، چونکە هەردووکیان لووتیان لار بوو، لووتی یەکێکیان بە لای ڕاستدا و لووتی ئەوی تریان بەرەو لای چەپ لار ببووەوە. ئەمە سەرنجی سڤیدریگایلۆڤی ڕاکێشابوو، پاشان ئەو

دووانە بردیانە باخێکی ڕابواردنەوە، سڤیدریگایلۆڤ خەرجی و پارەی چوونەژوورەوەی بۆ دان، لە باخەکەدا تەنیا درەختێکی سنەوبەری باریکی سێ ساڵە هەبوو، لە پاڵیدا سێ دەوەنی تریش. سەکۆیەکی تیا کرابوو بە ناوی "وێستگە"، کە لە ڕاستیدا جێگای مەیفرۆشتن بوو. هەروەها چایشی تیا دەفرۆشرا. چەند مێزێکی سەوزی بچووک و کورسیی تیا دانرابوو. تیپێکی گۆرانیوتن بە گۆرانیی ناخۆش ناخۆش و کابرایەکی سەرخۆشی ئەڵمانی خەڵکی مونیخ، بە لووتێکی سوورو دەموچاوێکی زۆر خەماوییەوە کە لە کۆستە باییەکانی سێرک دەچوو، دانیشتوانیان سەرگەرم دەکرد، دوو کارمەندەکە لەگەڵ هەندێکی تری وەک خۆیاندا پێکدا هەڵپژان و خەریک بوو بکەونە لێدانی یەکدی. سڤیدریگایلۆڤیان بۆ داوەری هەڵبژارد، چارەکەسەعاتێک خەریکیان بوو، وەلێ ئەوان دابوویانە هەراوزەنایەک، کەس سەری لە کێشەکەیان دەرنەدەکرد. پێدەچوو یەکێکیان شتێکی دزی بێت، خێرا فرۆشتبێتی بە جوولەکەیەکی ئەو ناوە، بەڵام دوای فرۆشتنەکە نەیویستبێت پارەکە لەگەڵ هاوڕێکانیدا بەش بکات. دوایی دەرکەوت کە شتە دزراوەکە کەوچکی چای وێستگەکە بووە، ئەوانیش پێیانزانی و کێشەکە بەرەو تەنگژە و ئاڵۆزی چوو، سڤیدریگایلۆڤ پارەی کەوچکەکەی دا، هەستا و لە باخەکە چووە دەرێ، نزیک سەعات دەبوو، بە درێژایی ئەو ماوەیە تەنانەت دڵۆپێک شەرابی نەخواردبووەوە، تەنیا لەسەر سەکۆکە داوای چایەکی کردبوو، ئەمەیشیان هەر لەبەر پاراستنی نەریتی جێگاکە.. هەواکەی خەفەکەر بوو، دڵی بە تەنگ دێنا، لە نزیک سەعات دەدا پەڵە هەورە ڕەشەکان لە هەموو لاوە یەکیان گرت. ئاسمان دایە بروسکە و باران دای کرد، ئاوەکە دڵۆپ دڵۆپ نەدەباری، بەڵکو بە لێزمە خۆی بە زەویدا

دەکێشا، بروسکەکان دنیایان ڕووناک دەکردەوە و هێند خێرا بەدوای یەکدا دەهاتن، کە تۆ تەنیا پێنجت بۆ دەژمێردرا. سڤیدریگایلۆڤ کە سەرتاپای لەشی تەڕ بووبوو، گەیشتەوە ماڵێ، دەرگای لەسەر خۆی بەست، چەکمەجەی مێزەکەی کردەوە، هەرچی پارەیەکی هەبوو، دەریهێنا و چەند کاغەزێکی دڕی، پارەکانی خستە گیرفانی، ویستی جلەکانی بگۆڕێت. بەڵام کە لە پەنجەرەکەوە تەماشای دەرەوەی کرد و گوێی لە زریان و دەنگی باران بوو، دەستێکی بێدەربەستانەی ڕاوەشاند، کڵاوەکەی هەڵگرت و چووە دەرەوە. بێ ئەوەی دەرگای ژوورەکە دابخات، ڕاست بەرەو لای سۆنیا کەوتە ڕێ، ئەو لە ژوورەکەیدا بوو، سۆنیا بە تەنیا نەبوو، چوار منداڵی کاپەرناونۆڤ لە چواردەوری بوون. سۆنیا سمیۆنۆڤنا چای دەدانێ، لەسەرخۆ و بەڕێزەوە پێشوازی لە سڤیدریگایلۆڤ کرد، بە سەرسامییەوە تەماشای جلە تەڕەکانی کرد و هیچی نەوت. بەڵام منداڵەکان زۆر ترسان و بەپەلە هەڵاتن.

سڤیدریگایلۆڤ لەسەر مێزەکە دانیشت و داوایشی لە سۆنیا کرد لە نزیکییەوە دابنیشێت. سۆنیا بە شەرمەوە قبووڵی کرد.

سڤیدریگایلۆڤ وتی:

- سۆنیا سمیونۆڤنا، لەوانەیە من بڕۆم بۆ ئەمریکا، پێدەچێت ئەمە دواجاری یەکتربینینمان بێت، هاتووم چەند ڕاسپاردەیەکت پێبڵێم. باشە، تۆ ئەمڕۆ ئەو خانمەت بینی؟ وایە؟ چی پێوتوویت هەمووی دەزانم. پێویست بە وتنەوەی ناکات (سۆنیا جووڵا و سوور بووەوە) ئەم جۆرە کەسانە بیرکردنەوەیەکی تایبەتییان هەیە. ئەوەی پەیوەندیی بە خوشک و برا بچووکەکەتەوە هەیە، کاریان بە ئەنجام گەیشتووە، ئەو پارەیەی بۆ هەر یەکێکیان پێویستە، بە ناوی

خۆیانەوە و بە جیا داومەتە دەستێکی ئەمین و بەڵگەیشم وەرگرتووە. چاکترە ئەو بەڵگانە بۆ ڕۆژی پێویست لای تۆ بن. فەرموو ئەوە بەڵگەکانە. باشە، ئەو کارەمان تەواو. ئەمەیش سێ چەکی سێ هەزار ڕۆبڵی کە ساڵانە قازانجی دێتە سەر بۆ خۆت. بەڵام تکات لێدەکەم ئەمە لە بەینی خۆماندا بێت و کەسی تر پێی نەزانێت، تەنانەت ئەگەر شتیشت بەرگوێ کەوت. تۆ پێویستت بەم پارانە دەبێت، چونکە ئەم ژیانەی تا ئێستا تۆی تیا بوویت، سۆنیا سمیونۆڤنا، ژیانێکی بێکەڵکە، بە تایبەتی کە ئیتر ناچار نابیت وا بژیت.

سۆنیا خێرا وتی:

- خۆم، هەتیووەکان و دایکە کۆچکردووەکەیش، هەموومان سوپاسگوزاری یارمەتی و دڵسۆزیی تۆین.. هەرچەندە تا ئێستا سوپاسی تەواوم نەکردوویت، بەڵام وای تێمەگە کە..

- بەسە، ئەوەندە بەسە.

- لە ڕاستیا دەربارەی ئەم پارەیە، ئارکادی ئیڤانۆڤیچ، من زۆر سوپاست دەکەم، بەڵام ئاخر، من ئیدی پێویستیم پێی نییە، من ئیتر تەنیام و دەتوانم خۆم بژێنم، وا تێمەگە من پێی نەزانم، بەڵام کە تۆ ئەمەندە چاکەخوازیت، کەواتە ئەم پارانە..

- ئەم پارانە، سۆنیا سمیونۆڤنا، پارەی خۆتن، تکایە، ئیتر قسەی ناوێت، چونکە کاتم نەماوە، ڕۆژێک دێت سوودی لێببینیت، ڕادیون ڕومانوڤیچ تەنیا دوو ڕێگەی لە بەردەمدایە: یان فیشەکێک بەسەری

خۆیەوە بنێت، یان ڕێگەی "ڤلادیمروڤکا"[١] لەبەر بگرێت. (سۆنیا ترسی لێنیشت، تەماشای کرد و لەرزی). مەترسە من هەموو شتێک دەزانم، خۆی پێی وتووم، بەڵام من زمانم شڕ نییە، ئەمە بۆ کەس ناگێڕمەوە، تۆ ئەو ڕۆژە ئامۆژگارییەکی چاکت کرد، کە بڕوات و خۆی بەدەستەوە بدات. ئەم کارە زۆر لە قازانجیەتی. باشە، ئەگەر سیبریا هاتە پێش، ئەو دەڕوات و تۆیش دوای دەکەویت، وایە؟ نا؟ باشە، ئەگەر وابێت، کەواتە گومانی تیا نییە کە پێویستتان بە پارە دەبێت، ئەو پارەیەی بە تۆم داوە، وەک ئەوە وایە بەویشم دابێت، هەروەها بەڵێنت بە ئامالیا ئیڤانۆڤنا داوە ئەو قەرزەی لەسەر خێزانەکەتانە تۆ بەوی بدەیتەوە، من ئەمەم بیستووە، سۆنیا سمیونۆڤنا، تۆ چۆن بەڵێنی وا پەلە دەدەیت؟ ئاخر، خۆ تۆ قەرزاری ئەو ژنە ئەڵمانییە نیت، بەڵکو کاترینا ئیڤانۆڤنا قەرزاریەتی. تۆ دەبێت چ نرخێک بۆ ئەو ژنە دانەنێت. بەڵام لەم دنیایەدا ژیان وا بەڕێوە ناچێت. باشە، جا ئەگەر سبەی یان دوو سبەی یەکێک لەبارەی منەوە پرسیاری لێکردیت (حەتمەن ئەم پرسیارە دەکەن)، باسی هاتنی ئەمڕۆی من، یان ئەو پارەیەی داومە پێت، هەرگیز بە کەسی نەڵێیت، دەی، ئیتر ماڵئاوا.

(سڤیدریگایلۆڤ لەسەر کورسییەکە هەستا) پێش ئەوەی بڕوات وتی:

- سڵاوم بە ڕادیون ڕومانوڤیچ بگەیەنە. لە ڕاستیا، باشترە پارەکە بۆ ماوەیەک لای ڕازومیخینی بەڕێز بە ئەمانەت دابنێیت، جەنابی ڕازومیخین دەناسیت؟ بێگومان دەیناسیت، پیاوێکی خراپ نییە، هەر

---

[١] ڤلادیمروڤکا (Vladimirovka) شارێکە لە سیبریا، ئەوانەی فەرمانی کاری قورسیان بەسەردا دەدرێت، ڕەوانەی ئەوێ دەکرێن. "ڕێگای ڤلادیمروڤکا" واتا زیندان –و–

که دەرفەتت بوو، بەیانی یان.. پارەکەی بۆ بەرە، تا ئەو کاتە باش تاقەتی بکە.
سۆنیایش لەسەر کورسییەکە هەستا و بە ترسەوە لێی ڕوانی، زۆری پێ خۆش بوو شتێک بڵێت یان پرسیارێک بکات، بەڵام لە سەرەتادا پرکێشیی نەکرد، دواییش نەیدەزانی چۆن دەست پێبکات:
- چۆن، تۆ چۆن.. ئاوا.. بەم بارانە دەتەوێت بڕۆیت؟
- خەیاڵی سەفەری ئەمریکا و لە باران ترسان؟ هە، هە، هە! ماڵئاوا، سۆنیا سمیۆنۆڤنای ئازیز، بژیت و تەمەندرێژ بیت. تۆ خەمی خەڵکی تر هەڵدەگریت. بەڕاست: ڕێزم بۆ ڕازومیخین هەیە، پێی بڵێ: ئارکادی ئیڤانۆڤیچ سڤیدریگایلۆڤ سڵاوت لێدەکات. پێی بڵێیت ها.
سڤیدریگایلۆڤ ڕۆشتە دەرێ، سۆنیای بە سەرسامی و ترس و هەستی بەدگومانییەکەوە بەجێ هێشت.
پاشان دەرکەوت کە هەر هەمان شەو، نزیک سەعات دوانزە، سڤیدریگایلۆڤ دیدەنییەکی چاوەڕواننەکراو و سەیری تری هەبووە:
باران هەر دەباری، سڤیدریگایلۆڤ بە لەشی تەڕەوە، سەعات یانزە و بیست دەقیقەی شەو، چوو بۆ ماڵە گەنیلەکەی دەزگیرانەکەی، ماڵەکە دەکەوتە شەقامی سێی دوورگەی "ڤاسیلوڤسکی"[١]یەوە، لە دەرگاکەی دا، ماوەیەکی پێچوو تا دەرگاکەیان لێکردەوە، لە سەرەتادا شپرزەیی و ناڕەحەتییەکی بۆ هەموویان دروست کرد، وەلێ ئارکادی ئیڤانۆڤیچ ئەگەر بیویستایە دەیتوانی بە هۆی بەهرەی هەڵسوکەوت و مامەڵەی چاکییەوە هەموو ناخۆشییەک چارەسەر بکات. بۆیە کەسوکاری کچەکە، کە زۆریش تێگەیشتوو بوون، هەستی ئەوەی کە دەشێت

[١] Vassilyevesky

سڤیدریگایلۆڤ ئەمەندە سەرخۆش بێت نەزانێ چی دەکات، زۆر زوو لە بیریاندا سڕایەوە. باوکی کچەکە، کە پیرێکی نەخۆشی لەپێکەوتوو بوو. بە سواری کورسییە چەرخدارەکەیەوە هێنایانە لای سڤیدریگایلۆڤەوە. دایکی بوکێ کە زۆر تێگەیشتوو و هەستیار بوو، لەسەر ڕێوشوێنی خۆی کەوتە پرسیارگەلێکی زۆر دوور لە مەسەلەکە (ئەم ژنە هەرگیز پرسیاری ڕاستەوخۆی لەبارەی شتێکەوە نەدەکرد، بەڵکو هەمیشە لە پێشدا زەردەخەنەیەکی بۆ دەکرد و دەستی هەڵدەگلۆفت، ئینجا بۆ ئەوەی باش لە شتەکە بگات، بۆ نموونە بۆ ئەوەی بزانێت کەی ئارکادی ئیڤانۆڤیچ زەماوەندەکەی دەکات، زۆر بە وردی و پەرۆشەوە پرسیاری دەربارەی پاریس و ژیانی ئەوێ لێدەکرد. ئەوسا وردەوردە دەیهێنایە سەر شەقامی سێی دوورگەی ڤاسیلیڤسکی). دەبوو لە کات و شوێنی تردا سڤیدریگایلۆڤ زۆر بە ڕێز و بێدەنگییەوە گوێی لێبگرتایە. بەڵام بۆ ئەمجارەیان ئارکادی ئیڤانۆڤیچ زۆر بێزار و وەڕەز بوو، بۆیە، بۆ ئەوەی قسەکەی پێببڕێت، داوای کرد خێرا دەزگیرانەکەی ببینێت، هەرچەندە پێیان وت خەوتووە، بەڵام بە ناچاری ئامادە بوو، ئارکادی ئیڤانۆڤیچ ڕێکوڕەوان پێی وت، لەبەر کارێکی گەلێک گرنگ دەبێت بۆ ماوەیەک پتروزبورگ بەجێ بێڵێت، بۆیە هەندێک چەکی بۆ هێناوە کە بڕی پارەکەی پانزە هەزار ڕۆبڵە، تکای لێکرد وەک دیارییەک لێی وەربگرێت، چونکە ئەو لە پێش ماوەیەک لەوەوبەرەوە ئەوەی وەک دیاریی پێش زەماوەند بۆ ئامادە کردبوو. بێگومان هیچ پەیوەندییەکی لۆژیکی لە نێوان دیاری و سەفەری کوتوپڕ و هاتنی بەم شەوە باراناوییە و ئەو ڕوونکردنەوانەی دای، نەبوو. وەلێ کارەکە بە ئاسانی بەڕێوە چوو. تەنانەت ئاهوناڵە و پرسیار و سەرسامیش کە لەم جۆرە حاڵەتانەدا

دێنە گۆڕێ، گەلێک کەم بوو. لەباتیی ئەوە سوپاسگوزاریەکی زۆر گەرموگوڕ، لەگەڵ فرمێسکی دایکە گەلێک ئاقڵەکەدا یەکیان گرت. ئارکادی ئیڤانۆڤیچ هەستا، پێکەنی. دەزگیرانەکەی ماچ کرد، دەستی بە ڕوومەتیدا هێنا، جەختیشی کرد کە بەم زووانە دەگەڕێتەوە، لەبەر ئەوەیش کە لە چاوی کچەکەدا نیگای کونجکۆڵیی بینی، کونجکۆڵییەک هەرچەندە منداڵانە بوو، بەڵام گەلێک پرسیاری بێدەنگی دەوروژاند، ڕاما و جارێکی دی ماچی کردەوە، هەر لەو کاتەیشدا کە سەرێک کەوتە دڵییەوە، چونکە زانی بۆ پاراستنی دیارییەکە لە لایەن ئەو دایکە بەئاوەزەوە دەخرێتە ناو سندووقێکەوە و بە کلیل دادەخرێت.

سڤیدریگایلۆڤ وەدەرکەوت و هەموویانی لە سەرسامیدا گیر دا، وەلێ دایکە هەستیارەکە یەکسەر بە دەنگێکی زۆر نزم بەڵام خێرا، گەلێک لەو مەسەلانەی چارەسەر کرد کە ببوونە هۆی مەترسی و سەرسامییەکەیان. بەوەی کە سڤیدریگایلۆڤ کەسایەتییەکی گرنگە. پیاوێکی زۆر دەوڵەمەندە و بە گەلێک کاری گەورە و پەیوەندییەوە بەستراوەتەوە، خوا خۆی دەزانێت چی بە خەیاڵدا هاتووە، بۆیە بە پێویستی زانیووە بڕوات، بە پێویستیشی زانیووە ئەم پارانە بدات و دای. ئیتر ئەمە سەرسووڕمانی نەگەرەکە. هەڵبەتە ئەو هەموو تەڕبوونەی مایەی سەرسامییە، بەڵام ئینگلیزەکان لەوەیش سەیرترن، لە ڕاستیدا کەسانی گرنگ باکیان بەوە نییە خەڵکی چییان پێدەڵێن و شەرمیشیان پێنایەت. ڕەنگە ئەم ڕەفتارەی تەنیا لەبەر ئەوە بووبێت کە ئەم لە کەس ناترسێت. بەهەرحاڵ، گرنگ ئەوەیە لەم بارەیەوە لەگەڵ کەسدا قسە نەکرێت و کەس نەیزانێت، چونکە خوا خۆی دەیزانێت ڕووی ئاییندە لە کوێیە. دەبێت پارەکەیش تا زووە لە

جێگایەکدا دابنرێت و کلیل بدرێت. باش بوو ئەم ماوەیەیش فیدۆسیا[1] هەر لە مۆبەق بوو، زۆر زۆر گرنگە بە هیچ جۆرێک هیچ شتێک بەو ژنۆکەیە، ڕسلیخ و بە کەسی تریش نەوترێت و.. هتد.. هتد..
بەدەم قسەکردنەوە دوو سەعات دانیشتن، بێگومان بوکێ دەمێک بوو، لەگەڵ سەرسامی و کەمێک خەمباریدا، خەوی لێکەوتبوو، سڤیدریگایلۆڤیش هەر لەو کاتەدا کە شەو لە نیوەیدا بوو، لە پردەکەوە بەرەو پتروزبورگ تێپەڕی. باران خۆشی کردبووەوە، بەڵام با دەیلووراند. سڤیدریگایلۆڤ لەرزی لێهاتبوو، بۆ چرکەیەک تەماشایەکی کونجکۆڵییانە و نیگایەکی پرسیارکەرانەی لە ئاوە ڕەشەکەی ڕووباری "نیڤای بچووک" کرد. وەلێ خێرا هەستی بەوە کرد کە وەستانی لەسەر ئاوەکە لەرزی لێدێنێت. بۆیە گەڕایەوە و بەرەو شەقامی (س) بەڕێ کەوت.
سڤیدریگایلۆڤ ماوەیەکی زۆر یانی نیو سەعاتی ڕێک، بەو شەقامە دوورودرێژەدا گەڕا، چەند جارێک لە تاریکیدا پێی لەو شۆستەیە هەڵکەوت، کە تەختەڕێژ کرابوو، بە پەرۆشەوە بە دوای شتێکدا دەگەڕا کە کەوتبووە لای ڕاستی شەقامەکەوە. لە کۆتایی شەقامەکەدا کە ماوەیەک لەمەوبەر بە سواری گالیسکە پێیدا تێپەڕیبوو، میوانخانەیەکی گەورەی لە دار دروستکراوی دیبوو. ئەوەندەی لە بیری مابێت، ناوی میوانخانەکە شتێکی وەک "ئاندریا نوپڵ" بوو، بە هەڵە نەچووبوو، ئەم میوانخانەیە و لەم شوێنە تەریکەدا، هێند دیار و ئاشکرا دەینواند، کە مەحاڵ بوو نەدۆزرێتەوە، تەنانەت لە شەوی ئەنگوستەچاویشدا، لەو بینا دار و درێژەدا کە کۆنی ڕەش دای

---

[1] *Fedossia*

گێڕابوو، ئەگەرچی درەنگ وەختیش بوو، ڕووناکییەک و هاتوچۆیەک بەرچاو دەکەوت. سڤیدریگایلۆڤ چووە ژوورەوە، لە کابرایەکی شڕۆڵە کە بەرەو ڕووی دەهات، داوای ژووری کرد. کابرای شڕۆڵە کە بە سڤیدریگایلوفدا هەڵیڕوانی، تەکانێکی خوارد و ڕاست بەرەو ژوورێکی چەپەکی برد، کە کەوتبووە کۆتایی ڕاڕەوەکەوە، ژوورێکی تەنگەبەر و لەژێر نەردەوانێکدا، ژووری تری چۆڵ نەبوو، هەمووی پڕ بوو، کابرای شڕۆڵە تەماشایەکی بەپرسیاری کرد، سڤیدریگایلۆڤ پرسی:

- چاتان هەیە؟

- بەڵێ، دەتوانین ئامادەی بکەین.

- چی ترتان هەیە؟

- گۆشتی برژاوی گوێرەکە، ڤۆدکا و مەزە.

- گۆشتی گوێرەکە و چام بۆ بێنە.

بەسەرسامییەوە پرسی:

- هیچی ترت ناوێت؟

- نەخێر، هیچ!

نۆکەرەکە بە نائومێدییەوە بەجێی هێشت.

سڤیدریگایلۆڤ بە خۆی وت: "ڕەنگە شوێنێکی باش بێت، چۆن ئەمەم نەزانیووە؟ بێگومان دیمەنی کەسێکم هەیە کە لە کابارە یان جێگایەکی لەو بابەتە گەڕابێتەوە و لە ڕێگەدا تووشی گاشەیەک هاتبێت. لەگەڵ ئەمەیشدا وا چاکە بزانم ئەوانە کێن کە شەوانە لێرە ڕۆژ دەکەنەوە".

ژوورەکەی پشکنی، قەفەزێک بوو بۆ مۆمێکی داگیرساند و وردتر ژوورەکەی پشکنی، قەفەزێک بوو بۆ خۆی، ئەمەندە بچووک بوو، تەنانەت یەکێکی وەک سڤیدریگایلۆڤ نەیدەتوانی بە چاکی بالای تیاڕاست بگرێت. ژوورەکە پەنجەرەیەکی

هەبوو، جێخەوێکی زۆر پیس، مێزێکی بۆیەکراو و کورسییەک. دیوارەکانی لەو تەختەدارە کەڵەکەکراوانە دەچوو، کە بزمارەکانی لێک ترازابێت، کاغەزە دیوارییەکان بێئەندازە دڕابوون و تۆزوخۆڵیان لەسەر کەڵەکە ببوو، تەنانەت بێجگە لە ڕەنگی زەرد هیچ وێنەیەکیان تیا دیاری نەدەدا. بەشێک لە دیوار و بنمیچەکە لار و گێڕ و بەرەوخوار داکەوتبوو، تەواو وەک ئەو ژوورانەی بەدار و تەنەکە دروست دەکرێن. پلیکانەکانیش هەر بەو لاری و چەماوەییەوە لەوێوە دەچوونە سەرێ.

سڤیدریگایلۆڤ مۆمەکەی لەسەر مێزەکە دانا، لەسەر قەرەوێڵەکە دانیشت و دایە بیرکردنەوە. بەڵام دەنگێکی سەیر و بەردەوام کە هەندێکجار دەبوو بە هاوار و بەرز دەبووەوە، لە ژوورێکی تەنیشتییەوە سەرنجی ڕاکێشا. لەوساوە کە هاتبووە ژوورەکەوە، ئەو دەنگە نەیدەبڕییەوە، گوێقوڵاغ بوو، یەکێک جوێنی دەدا و بەدەم گریانەوە سەرکۆنەی یەکێکی تری دەکرد. بەڵام تەنیا دەنگێک دەهات. سڤیدریگایلۆڤ هەستا، بەدەست بەری لە ڕووناکایی مۆمەکە گرت، لەپڕێکدا لە درزی دیوارەکەوە ڕوناکاییەک سەرنجی ڕاکێشا، لێی نزیک بووەوە و کەوتە تەماشاکردن. لە ژوورێکدا کە کەمێک لە ژوورەکەی ئەم گەورەتر بوو، دوو پیاوی تێدا بوو، یەکێکیان کە قژی لوول و سوورفل بوو، وەک یەکێک وتار بخوێنێتەوە، بێجووڵە وەستابوو، بۆ ئەوەی هاوسەنگی خۆی ڕابگرێت، هەردوو قاچی بڵاو کردبووەوە. بە سنگی خۆیدا دەکێشا و بە توندی سەرزەنشتی ئەوی تری دەکرد، کە کەسێکی نابووت و خوێڕییە و هیچ پایەیەکی کۆمەڵایەتیی نییە. ئەو لە زەلکاو دەری هێناوە و دەتوانێت فڕێی بداتەوە ناوی. تەنیا خودایش ئەم ڕاستییانە دەزانێت. پیاوە

سەرکۆنەکراوەکە لەسەر کورسییەک دانیشتبوو، لە کەسێکی دەکرد بیەوێت بپژمێت و کەچی بە هیچ جۆرێک نەتوانێت. هەندێکجار سەرنجێکی پەرێشان و ساڤیلکانەی قسەکەرەکەی دەدا. بەڵام لەوە دەچوو نەزانێت مەسەلە چییە و باس لە چی دەکرێت. لەسەر مێزەکە مۆمێک دەسووتا و گەیشتبووە کۆتایی، هەروەها قاپێک ڤۆدکا کە لە تەواوبووندا بوو، لەگەڵ چەند پیاڵە و نان و پەرداخ و خەیاری سوێرکراو، قۆری و پیاڵەکە کە هێشتا لانەبرابوون و پێدەچوو دەمێک بێت چایەکەیان خواردبێتەوە، لەسەر مێزەکە دەبینران.
دوای سەروبنکردنی وردی دیمەنەکە، سڤیدریگایلۆڤ بێ ئەوەی هەست بە هیچ بکات، لە درزی دیوارەکە دوور کەوتەوە و دیسانەوە لەسەر تەختی نووستنەکە دانیشتەوە.
کابرای شرۆڵە کە بە گۆشتی گوێرەکە و چایەوە گەڕایەوە، نەیتوانی خۆی بگرێت و جارێکی دی لێی نەپرسێت کە: "هیچی تری ناوێت؟" کە وەڵامەکەی بە نەخێر درایەوە لە ژوورەکە چووە دەرێ. سڤیدریگایلۆڤ بۆ ئەوەی گەرم بێتەوە، پەلاماری چایەکەی دا و پەرداخێکی نا بەسەرەوە، بەڵام نەیتوانی هیچ بخوات، چونکە دڵی گیرابوو. لەوە دەچوو تای لێهاتبێت، پاڵتاو و چاکەتەکەی داکەند، خۆی لە لێفەکەوە پێچا و لەسەر تەختەکە ڕاکشا، کەمێک بێتاقەت بوو، کەوتە بیرکردنەوە: "ئەگەر تەندروست بم، چاکتر"، زەردەخەنەیەکی کرد. هەوای ژوورەکە خەفەکەر بوو، مۆمەکە تەواو کز بووبوو. لە دەرەوە با گڤەی دەهات، لە سووچێکی ژوورەکەدا مشکێک ملۆمووشی دەکرد، تێکڕا هەموو ژوورەکە بۆنی مشک و چەرمی لێدەهات. ڕاکشا بوو دەتوت خەون دەبینێت: بیرێک جێی بیرێکی تری دەگرتەوە، وای بۆ دەچوو زۆر حەزی پێبێت سەرقاڵی بیرۆکەیەک

بێت. بیری کردەوە: "دیارە لە بن پەنجەرەکەدا باخێکی گەورە هەیە. با درەختەکانی هێناوەتە دەنگ، لە شەودا چەندم ڕق لە دەنگی درەختە، لە تاریکی و زریاندا هەستێکی ناجۆر بەرکی مرۆڤ دەگرێت!" ئەوەی بیر کەوتەوە کاتێک بە پاڵ پارکی "پتروفسکی"دا دەڕۆیشت، بە بێزارییەکی زۆرەوە گوێی لەو دەنگە دەگرت. هەروەها یادی پردی.. س.. و "نیڤای بچووک"ی کەوتەوە، وەک ئەو کاتەی بەسەر ڕووبارەکەوە وەستابوو، هەستی بە سەرما کرد. بیری کردەوە: "هەرگیز، لە تەمەنی خۆمدا حەزم لە ئاو نەبووە، تەنانەت لە تابلۆیشدا". دیسانەوە کتوپڕ کەوتەوە ناو بیرێکی سەیرترەوە، بە تەوسەوە پێکەنی: "ئاخر دەبوو لەم کاتەدا مەسەلەی جوانی و ئاسوودەیی چ بایەخێکی لای من نەبێت، کەچی وا ئێستا بە تایبەتی گرنگی دەدەمێ، وەک ئەو ئاژەڵەی بەدوای لانەیەکدا دەگەڕێت بۆ خۆی.. دەبوو من لە ئێستادا بەرەو پارکی پتروفسکی بچم، بەڵام شەو تاریک و ئاووهەوایش ساردە. هە، هە، هە! دیارە حەزم لە هەستێکی بەتام و خۆشە.. بەڕاست بۆ مۆمەکە نەکوژێنمەوە؟" مۆمەکەی کوژاندەوە، لەبەر ئەوەی ڕووناکی لە درزەکەوە دەرنەدەکەوت، وای بە بیردا هات کە دراوسێکانی نووستبن، بە خۆی وت: "مارفا پتروڤنا، ئێستا کاتێکی گونجاوە بۆ ئەوەی بێیت، دنیا تاریکە، جێگاکە گونجاوە و ساتەوەختێکی دەگمەنیشە، پێویستە بێیت، بەڵام نایەیت.."

لە ناکاوێکدا، نەیزانی چۆن بیری کەوتەوە کە سەعاتێک پێش ئەنجامدانی بڕیارەکەی لەبارەی دونیاوە، بە ڕاسکۆلنیکۆڤی وتبوو با ڕازومیخین ئاگاداری دونیا بکات "لە ڕاستیدا پێدەچوو وەک ڕاسکۆلنیکۆڤ وتی، زیاتر ئەو قسەیەم بۆ خۆنواندن کردبێت. زۆڵێکە بۆ خۆی، ئەم ڕاسکۆلنیکۆڤە! ڕەنگە لە ئاییندەدا لێزانتر دەربچێت،

دیاره لەو کاتەدا کە هەوای لاویەتی لەسەریدا نامێنێت، وەلێ هەنووکە زۆر دڵی بە ژیان خۆشە. لەم لایەنەوە هەموو خەڵکیی بەدن. نەفرەتیان لێبێت، ئەوە کێشەی خۆیانە بە من چی! چاویان دەردەهات!" خەوی لێنەدەکەوت، وردەوردە تارمایی دونیای لێدەرکەوت و لەرزی لێهات. کە کەمێک هاتەوە سەر خۆی، وتی: "نا، ئیتر ئەمە بە دەردی من ناخوات، دەبێت بیر لە شتێکی تر بکەمەوە. سەیر و پێکەنیناوییە! هەرگیز بەرانبەر بە هیچ کەسێک ڕقئەستوور نەبووم، تەنانەت هەرگیز حەزم بە تۆڵەسەندن نەکردووە، ئەمەیش کارێکی خراپە، حەزم لە شەڕ نەکردووە و تووڕەیش نەبووم، ئەمەیشیان هەر نیشانەی خراپییە، بە ڕاست ئەمجارەیان چ جۆرە بەڵێنێکم پێدا، نەفرەت لە شەیتان! بەڵام شیمانەی ئەوە زۆر بوو کە بمکات بە پیاوێکی تر.." دیسانەوە بێدەنگ بوو، کەوتە دانەجیرە، تارمایی دونیا دووبارە هاتەوە سەرینی، دونیا کە دوای تەقاندنی یەکەم فیشەک، تەواو تۆقیبوو، دەمانچەکەی هێنابووە خوارێ و وەک مردوو تەماشای ئەمی دەکرد، بۆ ئەم ئەوە دەرفەتێک بوو کە هیچ نەبێت دووجار لە ئامێزی بگرێت، ئەگەر ئەم نەبووایە، ئەو بەرگرییشی نەدەکرد. بیری کەوتەوە چۆن لەو چرکەساتەدا دڵی بەو کیژە سووتا و هەناوی جۆشی خوارد.. ئاە.. نەفرەت لە شەیتان! ئەم بیرۆکانە چین، پێویستە لێیان دوور بکەومەوە، دوور!

وردەوردە خەریک بوو ئاگای لە خۆی دەبڕا، لەرزوتاکەی کەم دەبووەوە. لەناکاوێکدا، شتێک لەژێر لێفەکەوە بەسەر دەست و قاچیدا ڕای کرد، ڕاپەڕی و وتی: "ئاە، نەفرەت لە شەیتان، وا بزانم مشکە، چونکە گۆشتەکەم لەسەر مێزەکە داناوە". هیچ حەزی لەوە نەبوو لێفەکە لادا و هەستێ و سەرمای بێت. بەڵام دیسانەوە شتێک بەسەر

پێیەوە کەوتەوە ڕاکردن، خێرا لیفەکەی لابرد و مۆمەکەی داگیرساند. تایەکە لەرزی لێهێنابوو، بەسەر جێگاکەیدا نووشتایەوە تا بزانێت چییە. هیچی نەبینی، لیفەکەی تەکاند و لەپڕا مشکێک کەوتە ناو جێگاکەی. سڤیدریگایلۆڤ ویستی مشکەکە بگرێت، مشکەکە لەسەر تەختەکە نەدەهاتە خوارێ، بە هەموو لایەکدا گێژی دەخوارد، لەژێر پەنجەیەوە دەیفرتاند و بە قۆڵیدا هەڵدەگەڕا، لەپڕێکدا خۆی لەژێر سەرینەکەدا شاردەوە، سەرینەکەی فڕێ دایە سەر زەوی. هەستی کرد شتێک چووە بنهەنگڵیەوە و بەسەر لەشیدا کەوتە ڕاکردن، پاشان چووە ژێر کراسەکەیەوە و لەوێوە بەرەو پشتی ڕۆشت. تەزوویەکی تووڕەیی بە لەشیدا گەڕا و لە خەو ڕاپەڕی.
ژوورەکەی تاریک و لەسەر جێگاکەی نوستبوو، لیفەکەیشی وەک پێشتر لە خۆی پێچابوو، لەژێر پەنجەرەکەوە با لوورەی دەهات. بە بێزارییەوە بیری کردەوە: "چ خەونێکی گەڕۆڵە!"
سڤیدریگایلۆڤ هەستا، لە پاڵ تەختی نووستنەکەدا، پشتی لە پەنجەرەکە کرد و دانیشت، بە خۆی وت: "وا چاکترە هەر نەنووم" لەلای پەنجەرەکەوە هەستی بەسەرما و شێ کرد، بێ ئەوەی لە شوێنەکەی هەستێت، لیفەکەی لە خۆی ئاڵاند و مۆمەکەی داگیرساند. بیری لە هیچ نەکردەوە و نەیشیدەویست بیر بکاتەوە، وەلێ گەلێک وێنای جۆربەجۆری بە بەرچاودا دەگوزەری، بیرۆکەی پچڕپچڕی بێسەرەتا و بێکۆتایی. وەک ئەوە وابوو لە حاڵەتی خەون و بێداریدا بێت. دەشێت سەرما و تاریکی و شێ، یان ئەو بایەی لەژێر پەنجەرەکەوە دەیلووراند و درەختەکانی ڕادەوەشاند، حاڵەتێکی خەونیی، یان ئارەزوویەکی تەژی تیا دروست کردبێت. لەبەرچاویدا هەمیشە گوڵ بەرجەستە دەبوو، دیمەنێکی ناوازەی جەژنێکی ڕووناک

و گەرم، زۆر گەرمیش. ئەو ڕۆژە لە ڕۆژی جەژنی "گیانی پاک"[1] دەچوو. کۆشکێکی شکۆمەندی دەوڵەمەندانە، لە جۆری کۆشکە ئینگلیزییەکان کە لەناو گوڵجاڕێکی پڕ لە بۆنی خۆشدا نقوم بووبوو، دەوروبەری کۆشکەکە باخچەی ڕەنگاوڕەنگ و لە پێشیشیدا ڕووەکی جۆراوجۆری هەڵزناوی پڕ لە گوڵی سوور ڕازاندبوویەوە. بە درێژایی نەردەوانەکە ڕوناک و فێنک و فەرشی زۆر جوانی لێداخرابوو. گوڵدانی چینی گوڵی زۆر دەگمەنی تیا دانرابوو، ئەو باقە نێرگزە سپی و ناسکانەی کە لە گوڵدانە پڕ لە ئاوەکاندا بوون بەتایبەتی سەرنجی سڤیدریگایلۆڤیان ڕاکێشابوو، گوڵە بۆندارەکان، سەری خۆیان لە قەدی درێژ و سەوزەوە بەرەوخوار لار کردبووەوە. سڤیدریگایلۆڤ حەزی دەکرد لەو گوڵانە دوور نەکەوێتەوە. لە پلیکانەکانەوە سەرکەوت و چووە تەلارەکەوە. لەوێشدا، لە هەموو گۆشەیەکی تەلارەکەدا، لە بەردەم پەنجەرەکاندا، لە پاڵ ئەو دەرگا کراوانەوە کە بەسەر هەیوانێکی گەورەدا دەیانڕوانی و خودی هەیوانەکەیش هەموو پڕ لە گوڵ بوو. زەویی ژوورەکانیش بە گیایەکی تازە و بۆنخۆش فەرش کرابوو، پەنجەرەکان کرابوونەوە، شەماڵێکی خۆش و فێنک دەهاتە ژوورەکەوە. چۆلەکە لەژێر پەنجەرەکاندا جیکەجیکیان دەکرد، لە ناوەڕاستی تەلارەکەدا، لەسەر مێزێک کە بە ئەتڵەس داپۆشرابوو، تابووتێک دەبینرا، لەناو تابووتەکەدا پارچە ئاوریشمێکی سپی و ئەستوور بە قەدکراوی داخرابوو، دەوری تابووتەکە گوڵێکی زۆری پێدا هاتبووە خوارێ. کچۆڵەیەک بە بەرگی تۆڕی سپییەوە کە توند دەستی لەسەر سنگی دانابوو –ئەو دەستانەی دەتوت لە مەڕمەڕ

---

[1] جەژنی مەسیحییەکانە، نزیکەی پەنجا ڕۆژ دوای جەژنی هەستانەوەی عیسایە.

تاشراون– له تابووتەکەدا نوقمی گوڵ بوو. قژە پەخش و زەردباوەکەی دەتوت ئاورنگی لێکەوتووە، تاجێکی گوڵی سووریان لەسەر نابوو، لایەکی دەموچاوی کە وەک سەهۆڵ بەستبووی، ئەویش هەر لە مەڕمەڕی تاشراوی دەکرد، وەلێ زەردەخەنەی لێوە هەڵبزڕکاوەکانی خەمێکی زۆری بێکۆتایی نەک منداڵانە بەڵکو شکۆمەندییەکی تایبەتیان دەدایە.

سڤیدریگایلۆڤ ئەم کچۆڵەیەی دەناسی، پاڵ تابووتەکە نە وێنەی پاکیزەکان و نە مۆمی داگیرساو هەبوون، هیچ سروود و دروودێکیش نەدەبیسترا. کچۆڵەکە خۆی لە ئاودا خنکاندبوو، لە چواردە ساڵییش تێنەپەڕیبوو. بەڵام لەو تەمەنەدا وا دڵیان شکاندبوو، کە پەنا بۆ مردن بەرێت. سووکایەتێکی پێکرابوو، کە تا هەتایە دڵی بناڵێنێ، سووکایەتییەک کە ویژدانی منداڵانەی و گیانە فریشتەئاساکەی بە ناهەق پڕ لە ترس و وێرانی بکات. کەس نەبوو گوێ لەو ئاهوناڵە نائومێدانەیەی بگرێت، کە لە شەوێکی تاروماردا، لە نێو تاریکایی و سەرما و شێی سەرەتای بەهار و گڤەگڤ و لوورەلووری زریاندا ون بووبوو.

سڤیدریگایلۆڤ بەئاگا هاتەوە، لەناو جێگاکەی هەستا و بەرەو لای پەنجەرەکە ڕۆشت. کلۆمەکەی دۆزییەوە و کردییەوە. بایەکی توند و تووڕە هێرشی هێنایە ناو ژوورە بچووکەکەیەوە، دەموچاوی و سنگی کە تەنیا کراسێکی لەبەردا بوو، کەوتنە بەر پروشەی بەفر، ژێر پەنجەرەکە لە شتێکی وەک باخ دەچوو، باخێک کە بە ڕۆژ گۆرانیی تیا بوترێت و میوانەکان لەسەر مێزە چکۆڵەکان چا بخۆنەوە، ئێستا لە درەخت و دەوەنەکانەوە ئاو دەهاتە ناو پەنجەرەکەوە، دنیا لە تاریکیدا لە ژێرزەمین دەچوو. تەنانەت ئاسان نەبوو بزانیت ئەو تارماییانە

چین کە لە شت دەچوون. سڤیدریگایلۆڤ کە چەمابووەوە و ئانیشکی دادابووە کەنار پەنجەرەکە، بۆ ماوەی پێنج دەقیقە، بێ ئەوەی لابچێت، تەماشای تاریکییەکەی دەکرد. لەو شەوە ئەنگوستەچاوەدا، لەناکاوێکدا، دەنگی تۆپبارانێک هات و دووبارەیش بووەوە.
سڤیدریگایلۆڤ لە دڵی خۆیدا وتی: "ئەمە بۆ ئاگادارکردنەوەیە، ئاو سەردەکەوێت و بەرەبەیان ئەو شوێنانەی لە شەقامەکاندا نزمن، دایدەپۆشێت، سەرداب و ژێرزەمینەکان پڕ دەبن لە ئاو، ئەوسا جرج دەکەونە سەرئاو و خەڵکیش لە نێو ئەو باوبۆرانەدا دەکەونە بۆڵەبۆڵ و جوێندان، خرتکەوپرتکە تەڕەکانیان دەگوێزنەوە بۆ قاتی سەرەوە، بەڕاست سەعات چەندە؟"
لەو کاتەدا کە سڤیدریگایلۆڤ لەم بیرکردنەوەیەدا بوو، لەو نزیکانەوە سەعاتێکی دیوار، لەسەرخۆ و بە توندی سێ جار لێیدا، "ئا، سەعاتێکی تر دنیا ڕووناک دەبێتەوە، چاوەڕێی چیم؟ هەر ئێستا دەڕۆمە دەرەوە، ڕاست بەرەو باخەکە، لەوێ شەخەڵێک هەڵدەبژێرم کە باران زۆر تەڕی کردبێت، هەر ئەوەندەی شانی مرۆڤی بەربکەوێت، ملیۆنان دڵۆپەئاو بەسەریا بڕژێت.." لە پەنجەرەکە دوور کەوتەوە و دایخست، مۆمی داگیرساند، چاکەت و پاڵتاوەکەی لەبەر کرد، کڵاوی لەسەر نا، بە مۆمەکەوە هاتە ڕاڕەوەکە تا ئەو کابرا شرۆڵەیە بدۆزێتەوە، کە لە پەنا و پەسێر و ناو خاکەڕۆکەکاندا نووستووە. بۆ ئەوەی پارەی میوانخانەکەی بداتێ و بڕوات "باشترین کاتە، لەم دەرفەتە چاکتر نارەخسێت".
ماوەیەکی زۆر بە ڕاڕەوە درێژ و باریکەکەدا ڕۆیشت و کەسی نەبینی، ویستی بە دەنگی بەرز هاواری یەکێک بکات، لەپڕێکدا، لە سووچێکی تاریکدا، لە نێوان دۆڵابێکی کۆن و دەرگایەکدا، شتێکی

سەیری بەرچاو کەوت، شتێکی زیندوو. بە مۆمەکەوە دانەوی، منداڵێکی بینی کچێکی تەمەن پێنج ساڵ جلێکی تەڕوسپیی وای لەبەردا بوو، کە لە پەڕۆی حاجەت پاککردنەوە دەچوو، کچەکە هەڵدەلەرزی و دەگریا، لەوە نەدەچوو لە سڤیدریگایلۆڤ ترسابێت، بەڵکو بە سەرسامییەکی کرەوە بەدەم هەنسکدانەوە چاوە ڕەشەکانی خۆی تێبڕی، وەک ئەو منداڵەی کە بۆ ماوەیەک گریاوە و ئیدی لە گریان کەوتووە، ئاسوودەیی تێگەڕاوە و لەپڕێکدا کەوتۆتەوە هەنسکدان. ڕووی کچە منداڵەکە هەڵبزڕکابوو، لە سەرما وشک هەڵاتبوو، بەڵام چۆن گەیشتۆتە ئێرە؟ دیارە خۆی لێرەدا شاردۆتەوە و بە درێژایی شەوەکە نەنووستووە.
سڤیدریگایلۆڤ کەوتە پرسیارلێکردنی. کچەکە ئاهێکی تێگەڕا، خێرا بە زمانە منداڵانەکەی خۆی شتێکی بۆ باس کرد، لە قسەکانیدا چەند وشەیەکی دەربارەی دایکی کرد: (دایە، من ئەکوشێت) دایکم دەمکوژێت چونکە فنجانەکەم "شقانوە" شکاندووە. کچە منداڵەکە لە قسەکردن نەدەکەوت، بە زەحمەت لە هەموو چیرۆکەکەی دەگەیشتیت: کە دایکی خۆشی ناوێت و پێدەچێت دایکی چێشتلێنەری ئەوێ و هەمیشە مەستیش بێت، ئەمەندەیشی لە کچەکەی داوە، کە تۆقاندوویەتی، دیار بوو کچەکە فنجانی دایکی شکاندووە و لە ترساندا هەر ئەو شەوە هەڵاتووە، ماوەیەک لە باخەکەدا ماوەتەوە، لەژێر باراندا، خۆی شاردۆتەوە، پاشان پەنای هاوردۆتە ئێرە و لە پشت دۆڵابەکەوە بە دزییەوە خۆی شاردۆتەوە، هەموو شەوەکە لەم سووچەدا، بەگریان و لەرزینەوە، لە شێ و تاریکی و لە ترسی ئەوەی کردوویەتی و دەبێت لێدانێکی چاک بخوات، دانیشتووە. سڤیدریگایلۆڤ گرتییە باوەشی و هێنایە ژوورەکەی خۆی. لەسەر

تەختەکەی داینا و ڕووتی کردەوە. پێڵاوە دڕاوەکانی کە بەبێ گۆرەوی لە پێیدا بوون، ئەمەندە تەڕببوو، دەتوت هەموو شەوەکە لە قوڕاودا بووە. دوای ڕووتکردنەوەی لە ناو جێگاکەیدا خەواندی و لێفەکەی وا بەسەریدا کێشا، کە تەنانەت سەریشی بە دەرەوە نەما، منداڵەکە زوو خەوی لێکەوت، دوای ئەنجامدانی ئەم کارانە سڤیدریگایلۆڤ بە ڕوویەکی ترشوتاڵ و هەستێکی تاروتووڕەوە. لەپڕا بە خۆی وت: "دیسانەوە کارم بۆ خۆم دۆزییەوە! کەریەتی!" مۆمەکەی بە ڕقەوە هەڵگرت تا هەرچۆنێک بووە کابرا شڕۆڵەکە بدۆزێتەوە و زووتر دەربازی بێت. لە کاتی کردنەوەی دەرگاکەدا بیرێکی ناخۆش بەرۆکی گرتەوە: "ئەی کچۆڵەکە!" گەڕایەوە تا بزانێت خەوتووە یان نا و چۆنیش خەوتووە.
بە ئاستەم لێفەکەی لابرد، کچەکە لە شیرینەخەودا بوو، ژێر لێفەکە گەرم داهاتبوو، گۆنا ڕەنگپەڕیووەکەی جارانی سوور داگەڕابوو، بە لایەوە سەیر بوو، سوورییەکەی لەوە تۆخترو زیاتر بوو کە ئاسایی بە دەموچاوی منداڵانەوەیە، بە خۆی وت "سووریی تالێهاتنە" ڕاست وەک ئەوە وابوو پێکێک شەرابت دابێتێ. لێوە تەنکە سوورەکانی دەسووتان. بەڵام یانی چی؟ لەپڕێکدا وای هاتە بەرچاو گەمژۆڵی درێژ و ڕەشی کچەکە دەجووڵێ و تەکان دەخوات، وەک ئەوەی ڕوانینێکی سووسەکەر و بەفێڵ لەژێر مژۆڵەکانەوە کە لە هی منداڵ ناچێت، چاوی لێدابگرێت. پێدەچوو کچۆڵەکە نەنووستبێت و خۆی کردبێتە خەوتوو، بەڵێ، هەروایە، لێوە چکۆڵەکانی بە زەردەخەنە کرانەوە، لالێوی جووڵەی تێکەوت، وەک بیەوێت خۆی بگرێت و پێنەکەنێت. وەلێ وا ئێستا ئیتر خۆی پێنەگیرا و کەوتە پێکەنین، پێکەنینێکی دیار و ئاشکرا. لەو دەموچاوەدا کە لە دەموچاوی منداڵ نەدەچوو، هەست

به چاوقایمی و بێئابڕوویی دەکرا، ئەمە بێڕەوشتییە، ئەمە ڕووی ژنێکی جوانە لە ژنە خۆفرۆشەکانی فەڕەنسا، ژنێکی وەک "کامیلیا"[1] ئیدی بێشەرمانە نیگایەکی ئاگرینی تێدەگرێ، بەرەو لای خۆی ڕادەکێشێ و پێدەکەنێ.. شتێکی گەلێک قێزەون و سووک لە پێکەنین و چاوانی ئەو منداڵەدا دەردەکەوت. لەو دەموچاوەیشدا کە ناپاکی و بێڕەوشتیی لێدەچووڕا. سڤیدریگایلۆڤ بە سەرسامییەوە کەوتە ورتەورت: "چۆن؟ منداڵێکی تەمەن پێنج ساڵانە! ئەمە.. چ مانایەکی هەیە؟" وەلێ وا کچۆڵەکە لە ناکاوێکدا، بەو ڕووە داگیرساوەیەوە، خۆی بۆ هەڵدەنێ و دەستی بۆ درێژ دەکات. سڤیدریگایلۆڤ لەو کاتەدا کە دەستی بۆ لێدانی بەرز کردەوە، هاواری لێهەستا: "هەی نەفرەتی!" و لەو چرکەساتەدا لە خەوەکەی ڕاپەڕی.

هێشتا لەسەر تەختی خەوەکە ڕاکشابوو، لێفەکەی لە خۆی ئاڵاندبوو، مۆمەکە نەدەسووتا، لە پەنجەرەکەوە کازیوە لە دەرکەوتندا بوو.

سڤیدریگایلۆڤ وتی: "ئەمشەو هەمووی مۆتەکە بوو".

بە تووڕەییەوە نیوە خێزێکی بۆ کرد، هەستی کرد هەموو ئێسکەکانی شکاون و دێشێن. دەرەوە تەمتومانێک دایگرتبوو کەس هیچی نەدەبینی. نزیک سەعات پێنج بوو. خەوێکی باشی کردبوو. هەستا، چاکەت و پاڵتاوە هێشتا تەڕەکەی لەبەر کرد. دوای ئەوەی دەستی بەر دەمانچەکەی گیرفانی کەوت، دەری هێنا و زامنی کرد. پاشان دانیشت، دەفتەرێکی یاداشتی لە گیرفانی دەرهێنا، لەسەر یەکەم لاپەڕە

---

[1] چیرۆکی (غادە کامیلیا)ی ئەلکسەندەر دۆماسی کوڕ، (١٨٤٨) و ئەو شانۆگەرییەی بەم ناوەوە ناونراوە، لەو کاتەدا لە ڕووسیادا گەلێک ڕەواجی هەوبوە، ناوی کامیلیا وەک لەشفرۆشێکی بە نامێ هاتووە. —و—

کە زوو دەهاتە بەرچاو، بە خەتێکی گەورە چەند دێڕێکی نووسی، دوای ئەوەی خوێندییەوە، لە کاتێکدا کە پاڵی بە مێزەکەوە دا، کەوتەوە بیرکردنەوە. دەمانچە و دەفتەری یاداشتەکە هەر لەوێدا و لە نزیک ئانیشکییەوە کەوتبوون، مێشە لە خەو هەستاوەکان، پەلاماری ئەو گۆشتەی سەر مێزەکەیان دەدا کە هیچی لێنەخورابوو. ماوەیەک تەماشای کردن، دوایی بە دەستی ڕاستی کە ئازاد بوو، ویستی مێشێک بگرێت، ماوەیەک خۆی پێوە خەریک کرد، بەڵام هیچی بۆ نەکرا، پاشان کە لە خۆی بەئاگا هات چۆن سەرگەرمی کارەکە بووە، هاتەوە سەر خۆی و تەزوویەکی پێدا هات، هەستا و بڕیاری چوونە دەرەوەی دا، دوای دەقیقەیەک چووە سەر شەقامەکە، تەمتومانێکی شیرئاسا لەسەر شارەکە بڵاو بووبووەوە.
سڤیدریگایلۆڤ بەسەر پیادەڕەوە دارینە پیس و لینجەکەدا دەڕۆشت، بەرەو ڕووباری "نیڤای بچووک" دەچوو. لەبەرچاویدا "نیڤای بچووک" کە بە درێژایی شەو لافاوی کردبوو، هەروەها دوورگەی "پترۆڤسکی" و تووڵەڕێگە و گژوگیای تەڕ و درەخت و شەخەڵەکان، دیمەنێکی دڵگیریان هەبوو. لە دواییدا هەمان شەخەڵی پێشوو دەرکەوت، بە تووڕەییەوە کەوتە تەماشاکردنی ماڵەکان بۆ ئەوەی خۆی لەو بیرکردنەوانە بدزێتەوە، نە ڕێبوار و نە گالیسکەیەک لەسەر شەقامەکە دەبینرا، خانووە بچووکە دارینەکان کە زەرد داگەڕابوون، لەگەڵ پەنجەرە داخراوەکاندا پیس و داماو دەیاننواند، سەرما و شێ وا چووبوونە ناو لەشیەوە کە لەرزی لێهاتبوو، کە جارجارە نووسینی دووکانەکانی دەبینی بە وردی دەیخوێندنەوە، تا گەیشتە کۆتایی شەقامە بە دار فەرشکراوەکە، سڤیدریگایلۆڤ لەوێدا خانوویەکی گەورەی بە بەرد دروستکراوی بینی. سەگێکی پیسی گەڕۆڵ کە کلکی

لە ناوگەڵی نابوو، لە پێشییەوە دەڕۆشت. پیاوێکی تەواو مەست کە لە مردووی دەکرد و پاڵتاوی لەبەردا بوو، درێژ درێژ لە ناوەڕاستی شەقامەکەدا کەوتبوو.

سڤیدریگایلۆڤ سەیرێکی کرد و تێپەڕی. لەلای چەپەوە بورجێکی بەرزی لێدەرکەوت، بیری کردەوە: "هە، شوێنێکی باشە، ئیتر بۆ بڕۆم بۆ دوورگەی "پتروڤسکی"؟ هیچ نەبێت شایەتێکی ڕەسمی لێیە.." بەم بیرۆکە تازەیەی خۆی زەردەخەنەیەکی هاتێ. پاشان بەرەو کۆڵانی.. دایکێشا.

خانووە بەرزەکە لە وێدا بوو، لە پاڵ دەرگا داخراوەکانیدا، پیاوێکی باڵاناوەند کە پاڵتاوێکی سەربازیی ڕەنگ خۆڵەمێشی لەبەردا و کڵاوێکی مسینی لە بابەتی کڵاوی "ئاخیل"[١]ی لەسەردا بوو، شانی بە دەرگاکەوە دابوو. تەماشایەکی خەواڵوانەی سارد و بێبایەخی سڤیدریگایلۆڤی کرد کە لێی نزیک کەوتبووەوە. بە دەموچاویەوە هەمان ئەو خەم و ڕاڕاییە دەبینرا، کە زۆر لە کۆنەوە، بە ڕووی گشت جوولەکەکانەوە، بێ ئاوارتەکردن، دەبینرا. هەردووکیان، سڤیدریگایلۆڤ و کابراکە، بۆ ماوەیەک لە یەکتر ڕامان. سەرئەنجام ئاخیل بەلایەوە ئاسایی نەبوو کە کەسێکی لەخۆبەئاگا سێ هەنگاو لەولایەوە بەرانبەری وەستابێت، چاوی تێبڕیبێت و هیچ نەڵێت. کابرا بێ ئەوەی بجوڵێت، یان خۆی تێک بدات. پێی وت:

- ها: لێرە چی دەکەیت؟

---

[١] لە کەسایەتییە سەرەکیەکانی ئەلیازەی هومیرۆسە. لە شەڕی تەروادەدا هیکتۆری کوشت، خۆی تەنیا بەوە دەکوژرا کە تیرێکی ژەهراوی لە پاژنەی بدرێت و باریس ئەمەی کرد. ناوی ئاخیل ڕەمزی ئازایەتییە. -و-

سڤیدریگایلۆڤ وەڵامی دایەوە:
- هیچ، برالە، سڵاو.
- ئێرە شوێنی ئەوە نییە.
- من برادەر، بەرەو وڵاتێکی دوور ئەچم.
- بۆ وڵاتی دوور؟
- بۆ ئەمریکا.
- بۆ ئەمریکا؟
سڤیدریگایلۆڤ دەمانچەکەی دەرهێناو ئامادەی کرد، ئاخیل برۆی سەرخست و بە زەحمەتێکەوە وتی:
- ئەم .. یا .. یارییە یانی چی، ئەمە ئەو جێگایە نییە.
- ئاخر بۆ جێی نییە؟
- چونکە جێی نییە.
- باشە، برادەر، بۆ من جیاوازیەکی نییە. ئێرە شوێنێکی باشە، ئەگەر پرسیاریان لێ کردیت، بڵێ چووە بۆ ئەمەریکا.
سڤیدریگایلۆڤ دەمانچەکەی خستە سەر لاجانگی ڕاستی خۆی، ئاخیل شلەژا، چاوی لە جاران زیاتر کرایەوە و وتی:
- ئاخر، لێرەدا قەدەغەیە.. ئێرە جێگای ئەوە نییە.
سڤیدریگایلۆڤ پەنجەی بەپەلە پیتکەکەدا نا.

٧

لە ئێوارەی هەمان ڕۆژدا، دوای سەعات شەش، ڕاسکۆلنیکۆڤ چوو بۆماڵی دایکی و خوشکی، واتا بۆ ئەو ماڵەی کە ڕازومیخین لە ئاپارتمانەکەی باکالایڤدا بۆی گرتبوون، دەبوو لە شەقامەکەوە بچێتەوە سەر پلیکانەکان. ڕاسکۆلنیکۆڤ هەنگاوی دوودڵیی دەنا، لەوە

دەچوو لە چوونە ژوورەوە ڕاڕا بێت، بڕوات؟ یان نا؟ بەڵام بڕیاری نەگەڕانەوەی دابوو. بە خۆی وت: "بەهەرحاڵ، ئەوان تا ئێستا هیچیان نەزانیووە، دەمێکیشە بەوە ڕاهاتوون کە من بە پیاوێکی سەیر و نامۆ بزانن.." جلەکانی سەریان بە سوور دینا، سەرتاپای پیس و چڵکن، هەموو شەوەکە لەژێر باراندا و بە تەواوی قوڕ و چڵپاوی پیا هەڵپژابوو. دەموچاوی لە شەکەتی و خراپی ئاووهەوا و داهێزرانی جەستە و شەڕی بیستوچوار سەعاتەی لەگەڵ خۆیدا تا ڕادەیەک برستی لێبڕیبوو. خوا خۆی دەیزانی هەموو شەوی ڕابوردووی چۆن بە تەنیا و لە کوێ گوزەراندبوو. بەڵام لەباتیی ئەوە بڕیاری ئەنجامدانی کارەکەی دابوو.

لە دەرگایدا، دایکی کردیەوە، دونیا لە ماڵ نەبوو، کارەکەرەکەیش هەر لەوێ نەبوو. لە سەرەتاوە پولخێریا ئەلکساندرۆڤنا خۆشی و سەرسامی زمانیان لەگۆ خست. پاشان دەستی گرت و بردییە ژووری، خۆشحاڵییەکەی ئەمەندە زۆر بوو، کە زمانی خستە تورتەتورت:

- باشە، ئاخری هەر هاتی. ڕودیا گیان، توورە مەبە کە ئاوا گەمژانە، یەعنی بە گریانەوە پێشوازیم لێکردیت. لە ڕاستیدا من پێدەکەنم، ناگریم، وا دەزانیت دەگریم؟ نا، خۆشحاڵم، تەنیا ئەوەیە کە من خوویەکی خراپم هەیە و فرمێسکم لە خۆوە دادەبارێت. لەوەتەی باوکت مردووە، من بۆ هەموو شتێک گریانم دێت. دابنیشە ئازیزم. بێگومان ماندوویت، خۆم دەزانم، بۆ ئەوەندە چڵکنوپلکنیت!

ڕاسکۆلنیکۆڤ وتی:

- دایکە، بە درێژایی دوێنێشەو لەبەر باران بووم..

پولخێریا ئەلکساندرۆڤنا قسەکەی پێبڕی:

- نا، نا، وا دەزانیت هەر بە هەمان ڕەوشتی کۆنی ناجۆری خۆم لێپرسینەوەت لەگەڵدا دەکەم؟ نا، مەترسە، ئێستا هەموو شتێک دەزانم، فێری داب و نەریتی ئێرە بووم. خۆیشم دەزانم ئەمەی ئێرە چاکترە، بۆ هەمیشە بە خۆم وت: من هەقم بەسەر بیروباوەڕی تووە چییە، بۆ لێت بپرسم؟ خوا دەزانێت چ نەخشە و کارێکت لەسەردایە و چ بیرێکت بە مێشکا دێت: بۆ دەبێت من لە بنهەنگڵت بکوتم تا بزانم بیر لە چی دەکەیتەوە! ئاخر.. ئای خودایا! من ئەم هەموو بێنەوبەردەیەم لە چی، شێتم! ڕودیا، ئەو وتارەی لە گۆڤارەکەدا نووسیبووت، بۆ جاری سێیەم خوێندمەوە، دیمیتری پرۆکفیچ بۆی هێنام، کە بینیم دامام، بیرم کردەوە: "چەندە گەوجم!.. چ بیرێک ئەوی سەرقاڵ کردووە! مەسەلەکە بە تەواوی ئاشکرایە، بیرمەندەکان هەمیشە وان، لەوانەیە بیری تازەی لەسەردا بێت و سەرقاڵی سەروبنکردنیان بێت، کەچی من بێم و بێزاری بکەم و ئازاری بدەم!" دەزانیت، من وتارەکەت دەخوێنمەوە، بەڵام زۆر شتی لێ تێناگەم، ئەمە سەیر نییە، چونکە من لەو ئاستەدا نیم.

- دایکە گیان، وتارەکەم پیشان بدە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ گۆڤارەکەی وەرگرت و چاوێکی خێرای بە وتارەکەی خۆیدا خشاند، هەرچەندە ئەمە لەگەڵ حاڵوبارە هەنووکەییەکەیدا زۆر جیاواز و ناجۆر بوو، بەڵام هەمان ئەو هەستە خۆش و شیرینەی پێدا کاتێک نووسەرێک بۆ یەکەمجار بەرهەمی چاپکراوی دەبینێت، بێجگە لەوەی ئەگەر نووسەرەکە تەمەنیشی لە بیست و سێ ساڵیدا بێت. بەڵام ئەمە تەنیا چرکەساتێکی خایاند، دوای خوێندنەوەی چەند دێڕێک، برۆی هێنانەوە یەک و وەڕسییەکی توند دڵی گوشی. هەموو

دژواری و ململانێ دەروونییەکانی ئەم چەند مانگەی دوایی خۆی هاتەوە بیر، بێزار بوو، بە تووڕەییەوە وتارەکەی لەسەر مێزەکە دانا.
- بەڵام ڕودیا، من بەم هەموو نەزانینەی خۆمەوە دەتوانم بڵێم تۆ لە ئاییندەیەکی نزیکدا، ئەگەر نەبیتە کەسایەتییەکی زۆر گەورەی زانستی، دەبیتە یەکێک لە هەرە دیارەکانی ئەو بوارە. لەگەڵ ئەمانەیشدا چەند سووکن ئەوانەی کەوا بیر دەکەنەوە تۆ تێک چوویت و ئەقڵت لەدەست داوە. هە، هە، هە! ئاخر تۆ نازانیت، بەڵام ئەمە بیرکردنەوەی ئەوانە. کرمە قێزەونەکان! جا ئەوان چی لە ئەقڵ دەزانن! ئاخر، دونیایش، دونیایش خەریک بوو بڕوا بکات، باشە ئەمە دەکرێت؟ بەڵێ، باوکی خوالێخۆشبویشت دووجار وتاری بۆ گۆڤارێک نارد، جارێکیان شیعرەکانی (من دەفتەری شیعرەکانیم لایە، ڕۆژێک پیشانتی دەدەم) جارێکی تر چیرۆک، من خۆم داوام لێکرد پاکنووسی بکەم، نازانیت چەند پارامەوە بەڵکو بۆی بڵاو بکەنەوە، وەلێ نەیانکرد، دەزانیت ڕودیا، من شەش حەوت ڕۆژ لەمەوبەر، کە تەماشای جل و ژیان و خواردن وماڵەکەتم کرد، خەریک بوو دڵم بتەقێت. بەڵام ئێستا دەزانم کە ئەمجارەیشیان چەندە گەوج بووم، چونکە ئەگەر بتەوێت، دەتوانیت بەو ئەقڵ و توانایەوە هەموو شتێک بەدەست بهێنیت. وەلێ دیارە تۆ حەزت بەوە نییە، کاری زۆر گەورەترت لە پێشە..
- دایکە، دونیا لە ماڵەوە نییە؟
- نەخێر، ڕودیا، زۆربەی کات لە دەرەوەیە و من بە تەنیا بەجێ دەهێڵێت، دیمیتری پرۆکفیچ خوا تەمەنی درێژ بکات، سەرم لێدەدات، لەگەڵمدا دادەنیشێت و زۆرت باس دەکات. ئازیزەکەم، تۆی خۆش دەوێت، زۆریش ڕێزت لێدەگرێت. لەبارەی خوشکتەوە، نامەوێت بڵێم

ڕێزم لێناگرێت، چونکە ئەو خوویەکی تایبەتی خۆی هەیە و منیش خووی خۆم، بەڵام ئەو زۆر نهێنی لە من دەشارێتەوە، قەیدی نییە، من هیچم نییە لە ئێوەی بشارمەوە. لەوە دڵنیام کە دونیا زۆر وریا و زرنگە، من و تۆیشی زۆر خۆش دەوێت.. لەگەڵ ئەمانەیشدا نازانم کۆتایی بە چی دەگات. باشە، ڕودیا، بەم هاتنەت تەواو دڵخۆش بووم، بەڵام ئەو درەنگ کەوتووە، کە هاتەوە پێی دەڵێم، دەڵێم کاکت هات و تۆ لێرە نەبوویت، ئەی تۆ لە کوێ بوویت؟ ڕودیا، زۆر نازمان هەڵمەگرە، ئەگەر توانیت سەرمان بدە، ئەگەر نەتتوانی چار نییە، چاوەڕێت دەبم، ئاخر، دەزانم تۆ منت زۆر خۆش دەوێت، ئەوەندە بۆ من بەسە، بەرهەمەکانت دەخوێنمەوە، لەبارەتەوە شت لە کەسانی دی دەبیستم، خۆیشت جارجارە سەرێک دەدەیت تا هەواڵم بپرسیت، ئیدی لەمە زیاتر چی؟ ئێستایش بۆ ئەوە هاتوویت دڵی دایکت بدەیتەوە، ئەمە بە چاکی دەبینم..

لێرەدا پولخێریا ئەلکساندرۆڤنا لەپڕێکدا دایە گریان، وەلێ زوو لە جێگاکەی هەستا و هاواری کرد:

- دیسانەوە کەوتمەوە گریان.. گوێ مەدەرێ، ئیدی گەوجایەتییەکەی خۆمە، باشە بۆ دانیشتووم؟ قاوەمان هەیە و بۆم نەهێناویت.. بڕوانە خۆپەسەندیی پیرێژنانە یانی چی! هەر ئێستا، ئێستا.

- دایە گیان، لێگەڕێ، من ئێستا دەڕۆم، بۆ ئەوە نەهاتووم، تکات لێدەکەم گوێم لێبگرە.

پولخێریا ئەلێکساندروڤنا بە شەرمەوە لێی نزیک بووەوە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ لەناکاوێکدا زۆر بە دڵپڕیەوە، بە جۆرێک کە دەتوت بیر لە قسەکانی ناکاتەوە و هەڵیان ناسەنگێنێت. پرسی:

- دایکە گیان، هەرچییەک پێش بێت، هەرچییەکم لە بارەوە ببیستیت، هەرچییەک خەڵک دەربارەی من بیڵێت، هەروەک ئێستا خۆشت دەوێم؟

- ڕودیا، ڕودیا، تۆ چیتە؟ باشە تۆ چۆن دەتوانیت پرسیاری وام لێبکەیت؟ ئاخر، کێ دەربارەی تۆ شت بە من بڵێت؟ من بڕوا بە کەس ناکەم، هەر کەسێک بێت بۆ لام، دەری دەکەم.

ڕاسکۆلنیکۆڤ هەر بە هەمان شێوازەوە بەردەوام بوو:

- من هاتووم دڵنیات بکەم کە هەمیشە تۆم خۆش دەوێت، ئێستایش پێم خۆشە کە بە تەنیاین، پێم خۆشە کە تەنانەت دونیایش لێرە نییە، هاتووم ڕێکوڕەوان پێت بڵێم، هەرچەندە ئەمە بۆ تۆ ناخۆشە، بەڵام با ئەوە بزانیت کە کوڕەکەت تۆی لە خۆی خۆشتر دەوێت، ئەوەی لەبارەی منەوە بەبیری تۆدا دێت، کە دڵڕەق بم و تۆم خۆش نەوێت، هەمووی درۆیە. هەرگیز لەو خۆشەویستییە کەم ناکات.. باشە، ئەمەیان بەسە، پێم باش بوو ئەمە بڵێم و بەوەیش دەست پێبکەم..

پولخێریا ئەلێکساندروڤنا باوەشی پێدا کرد و بە سنگییەوەی نووساند و لەسەرخۆ کەوتە گریان. پاشان وتی:

- ڕودیا، چیتە، نازانم، هەموو ئەم ماوەیە من وام دەزانی کە بە ئێمە قەڵسیت. وەلێ ئێستا بە هەموو بارێکدا هەست دەکەم کە نەگبەتییەکی گەورە چاوەڕێتە، بۆیە وا ئازار دەچێژیت، ماوەیەکە من پێشبینیی ئەمە دەکەم. ڕودیا بمبوورە کە ئەم باسەم کردەوە، هەمیشە بیری لێدەکەمەوە و شەو ناخەوم، بە درێژایی دوێنێشەو خوشکت وڕێنەی دەکرد و ناوی تۆی دەهێنا، هەندێک وشەم بیست، بەڵام باش لێی تێنەگەیشتم. تا بەیانی لە یەکێک دەچووم کە بەرەو سێدارەی بەرن،

چاوەڕێی شتێک بووم، دڵم خەبەری دابوو کە شتێک ڕوو دەدات. ڕودیا، ڕودیا. باشە بۆ کوێ دەچیت؟ نیازی سەفەرت هەیە؟
- بەڵێ.
- منیش لە بیری ئەوەدا بووم، ئاخر، ئەگەر بە پێویستی بزانیت منیش لەگەڵتا دێم. دونیایش هەروا، دونیا تۆی خۆش دەوێت، تۆی زۆر خۆش دەوێت. با سۆنیا سیمونوڤنایشمان لەگەڵدا بێت. ئەگەر پێویست بێت. بڕوانە من ئامادەم بە کچی خۆمی دابنێم، دیمیتری پرۆکفیچ هاوکاریمان دەکات بۆ ئەوەی پێکەوە بین... بەڵام.. ئاخر.
دەتەوێت بۆ کوێ بچیت؟
- خودا حافیز دایە گیان.
پولخێریا ئەلکساندرۆڤنا وەک ئەوەی کوڕەکەی بۆ هەمیشە لەدەست بچێت، هاواری کرد:
- چۆن! هەر ئەمڕۆ!
- ناتوانم لەوە زیاتر دوا بکەوم، درەنگ کەوتووم. دەبێت بڕۆم..
- ئەی من؟ دەتوانم لەگەڵتا بێم؟
- نا، تۆ بۆم بپاڕێرەوە و کڕنووش بۆ خودا بەرە، بەڵکو نزاکەت گیرا بێت.
- کەواتە لێگەڕێ با نیشانەی خاچت بۆ بکێشم و دوعای خێرت بۆ بکەم. وەرە، ئاوا، ئاوا، خودایا، چی بکەین؟
بەڵێ، ڕاسکۆلنیکۆڤ شادمان بوو، زۆر بەوە شادمان بوو کە کەسی لێنەبوو و لەگەڵ دایکیا بە تەنیا بوو. وەک ئەوەی بە پێچەوانەی هەموو ئەو ماوە زۆرەوە کە ئازار و مەینەتی بەرکی بەر نەدەدا، لەپڕێکدا دڵی نەرم بووبێت. بەرانبەر بە دایکی کەوتە سەر چۆک، هەردوو پێی ماچ کرد و لە ئامێزی یەکتردا دەستیان بە گریان کرد،

ئیدی پولخێریا ئەلکساندرۆڤنا نە تووشی سەرسامی هات و نە پرسیاری لێکرد، ماوەیەک بوو هەستی بەوە کردبوو کە کوڕەکەی تووشی بەڵایەکی گەورە دەبێت، ئێستا ئەو چرکەساتەیە کە هاتۆتە پێشی.
بەدەم گریانەوە وتی:
- ڕودیا، ئازیزم، کوڕی گەورەم. تۆ ئێستا بە تەواوی لە منداڵیت دەچیت، ئەوسایش وەک ئێستا دەهاتیتە لام، لە ئامێزت دەگرتم و ماچت دەکردم، تەنانەت ئەو کاتانەی کە لەگەڵ باوکتا بووین و تووشی کێشە و ناخۆشییەک دەهاتین، بوونی تۆ ئاسوودەیی پێدەبەخشین. کە باوکتم بە خاک سپارد، لە بیرتە چەندجار، لە ئامێزی یەکتریدا، تەواو وەک ئێستا، لەسەر گۆڕەکەی گریاین؟ لەبەر ئەوەی ماوەیەکە دەگریم، بۆیە دڵی دایکایەتیم هەستی بە مەترسییەک کردووە. هەست بە ڕوودانی کارەساتێک دەکەم، من هەر ئەو کاتەی بۆ یەکەمجار تۆم بینییەوە، لەو شەوەدا، لە بیرتە، ئەو کاتەی تازە گەیشتبووینە ئێرە، تەنیا لە نیگاتەوە هەستم بە هەموو شتێک کرد، هەر ئەوسا دڵم داچڵەکی، ئەمڕۆیش کە دەرگاکەم لێکردیتەوە و بینیمیت، بە خۆمم وت ئەمە ساتە شوومەکەیە. ڕودیا، ڕودیا، خۆ تۆ ئێستا ناڕۆیت؟
- نا.
- دێیتەوە؟
- بەڵێ... دێمەوە.
- ڕودیا، نارەحەت مەبە، من تەنانەت ناوێرم پرسیارت لێبکەم، دەزانم کە ناتوانم، بەڵام هەر تەنیا دوو وشەم پێبڵێ: بۆ کوێ دەچیت، شوێنەکە زۆر دوورە؟

- زۆر دووره.
- باشه لەویَ چی هەیە، ئەرکێک، کارێکی تایبەتی؟
- هەرچییەک کە خوا بیدات.. تەنیا دوعام بۆ بکە...
ڕاسکۆلنیکۆڤ بەرەو لای دەرگاکە چوو، بەڵام دایکی گرتی، بە نیگایەکی نائومێدانەوە چاوی لە ناوچاوی بڕی، لە ترسا دەموچاوی گۆڕا بوو.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بەدەم پەشیمانییەکی قوڵەوە لە هاتنەکەی وتی:
- بەسە، دایکە گیان بەسە.
- بۆ هەتاهەتایە، باشە. خۆ تۆ سەفەری هەتاهەتایی ناکەیت؟ ئاخر، تۆ دێیتەوە، بەیانی دێیتەوە؟
- دێمەوە، دێمەوە، ماڵئاوا.
هەرچۆنێک بوو خۆی لەدەست دەرباز کرد.
سەرلەئێوارەیەکی ئاووهەوا خۆشی پاکوبێگەرد بوو، هەر لە بەیانییەوە دنیاکەی خۆش دەینواند. ڕاسکۆلنیکۆڤ دەگەڕایەوە بۆ ماڵەکەی، پەلەی بوو. دەیویست هەموو کارەکانی تا خۆرئاوابوون تەواو بکات و حەزی بە بینینی کەس نەبوو، کە بەرەو ژوورەکەی خۆی بە نەردەوانەکەدا سەردەکەوت، سەرنجی دا ناستاسیا سەماوەرەکەی واز لێهێنا، بە وردی کەوتە تەماشای و چاوی لێنەدەتروکاند. پرسیاری لە خۆی کرد: "نەکا کەسێک هاتبێت بۆ لام؟" بە بێزارییەوە بیری لە پۆرفیری کردەوە. وەلێ کە گەیشتە ژووریَ و کردیەوە، دونیای بینی. بە تاقی تەنیا دانیشتبوو و لە بیرکردنەوەیەکی قوڵدا بوو، دیار بوو ماوەیەکی زۆر بوو چاوەڕێی دەکرد. ڕاسکۆلنیکۆڤ لەبەر دەرگاکەدا وەستا، دونیا لەسەر قەنەفەکە بە ترسەوە هەستا و بەرانبەر بە کاکی ڕاوەستا، بەو نیگا بێجووڵەیەوە،

که له کاکی ڕاما بوو، مانای ترس و ئازارێکی بێکۆتایی دەگەیاند. هەر لەو نیگایەوە ڕاسکۆلنیکۆڤ تێگەیشت کە دونیا ئاگاداری هەموو شتێکە.

بە دوودڵییەوە لە دونیای پرسی:

- چاکە بێم بۆ لات یان بڕۆم؟

- ئەمڕۆ هەمووی لای سۆنیا سیمۆنۆڤنا بوم، هەردووکمان چاوەڕێت بووین، وامان دەزانی هەر سەرێک دەدەیت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ چووە ژووری و خۆی بەسەر کورسییەکەدا کێشا.

- دونیا، هەست بە بێهێزی دەکەم، زۆر شەکەتم، بەڵام پێم خۆش بوو لە ئێستادا بە چاکی خۆم بگرم.

بە دوودڵییەوە لە دونیای ڕوانی.

- باشە، تۆ هەموو دوێنێشەو لە کوێ بوویت؟

- باش لە بیرم نییە، بڕوانە خوشکێ، دەمویست دوابڕیاری خۆم بدەم، چەند جارێک بە کەنار ڕووباری "نیڤا"دا تێپەڕیم، ئەمەم لە بیرە، دەمویست هەر لەوێدا کارەکە کۆتایی پێبێت.. بەڵام...

نەمتوانی بڕیارەکەم ئەنجام بدەم.

ڕاسکۆلنیکۆڤ وشەکانی کۆتایی لەژێر لێوەوە وت و دیسانەوە بە دوودڵییەوە لە دونیای ڕوانی.

- سوپاس بۆ خودا، بە ڕاستی ئێمەیش لەو نیازە دەترساین، من و سۆنیا سیمونوڤنا. وا دیارە هێشتا تۆ باوەڕت بە ژیان ماوە. سوپاس بۆ خودا، سوپاس بۆ خودا.

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە تەوسەوە زەردەیەک گرتی.

- بڕوام پێی نەبوو، بەڵام تۆزێک لەمەوبەر من و دایکم باوەشمان بە یەکتریدا کرد و گریاین. من بێبڕوام، کەچی داوام لە دایکم کرد بۆم

بپاڕێتەوە و نزام بۆ بکات. خوا خۆی دەیزانێت چی دەبێت، دونیا، من لەم بارەیەوە هیچ نازانم.
دونیا بە سەرسامییەوە هاواری کرد:
- تۆ لای دایە بوویت؟ پێت وت؟ چۆن وێرات پێی بڵێیت؟
- نەخێر، پێم نەوت... هەر نەچووم بە لای ئەو شتەدا، بەڵام ئەو زۆر شت دەزانێت. شەو گوێی لە وڕێنەی تۆ بووە. بۆیە بڕوای تەواوم هەیە کە نیوەی بەسەرهاتەکە دەزانێت. سەردانەکەم کارێکی باش نەبوو، ئەسڵەن نازانم بۆ چووم، دونیا، من پیاوێکی بەدم.
- پیاوێکی بەدیت و ئامادەیت بڕۆیت ئازار بچێژیت؟ چونکە دەتوانیت بیچێژیت، دەتەوێت بڕۆیت؟
- بەڵێ، دەڕۆم، هەر ئێستا دەڕۆم، تەنیا بۆ ڕزگاربوون لەم خەجاڵەتییە ویستم خۆم بدەم بەدەم ئاوەکەوە تا بخنکێم، دونیا، ئەو کاتەی لەسەر ئاوەکە وەستا بووم، بیرم کردەوە ئەگەر تا ئەم دەقیقەیە خۆم بە پیاوێکی بەهێز زانیبێت، کەواتە نابێت لەو خەجاڵەتییەیش بترسم، ئەمە شانازی بەخۆوەکردنە، دونیا، وانییە؟
- بەڵێ، شانازی بەخۆوەکردنە، ڕودیا.
وەک ئەوە وا بوو بڵێسەیەک لە چاوە خامۆشەکانی ڕاسکۆلنیکۆڤەوە کەوتبێتە درەوشانەوە. پێی خۆش بوو کە هێشتا ئەو شانازییەی تیا ماوە. پاشان بە زەردەخەنەیەکی سەیرەوە چاوی لە ناوچاوی خوشکی بڕی و پرسی:
- خوشکێ، تۆ وا دەزانیت من لە بینینی ئاوەکە ترسابم؟
دونیا بەبێزارییەوە هاواری کرد:
- ئاخ، بەسیەتی، ڕودیا.

دونیا مەلوول دانیشتبوو لە براکەی دەڕوانی، لەپڕێکدا ڕاسکۆلنیکۆڤ هەستا.

- درەنگە، ئێستا دەڕۆم و خۆم بەدەستەوە دەدەم، بەڵام نایشزانم بۆ دەمەوێت وا بچم خۆم بەدەستەوە بدەم!

بێدەنگییەکی دوو دەقیقەیی ئەو ناوەی داگرت، ڕاسکۆلنیکۆڤ دانیشتبوو، سەری دانەواندبوو و لە زەوییەکەی دەڕوانی. دونیا لەوبەری مێزەکەوە فرمێسکی دەڕشت و بە گۆنایدا دەهاتە خوارێ.

- خوشکێ، دەگریت، دەتوانیت دەستم بۆ درێژ بکەیت؟

- بۆ گومانت لەمە هەیە؟

بەدەم قسەکردنەوە دونیا توند لە ئامێزی گرت و بە خۆیەوە قرساند، ماچی کرد و وتی:

- دەتەوێت بە ئازارچەشتن نیوەی تاوانەکەت بسڕیتەوە؟

لەپڕێکدا ڕاسکۆلنیکۆڤ بەتووڕەیییەکی بێوێنەوە قیژاندی:

- تاوان؟ کامە تاوان؟ ئەوە تاوانە کە ئەسپێیەکی پیس و زیانبەخشم کوشتووە؟ پیرێژنێکی سووخۆر کە کەڵکی بۆ کەس نییە! هەر کوشتنی چل گوناهت لە کۆڵ دەکاتەوە. کەسێک خوێنی هەژاران بمژێت. ئایا ئەمە تاوانە؟ من بیر لەوە ناکەمەوە و نایشمەوێت لێی پاک ببمەوە. چییە لە هەموو لایەکەوە باس لە "تاوان، تاوان" دەکەن؟ ئێستا گەوجی و ترسنۆکی خۆم دەبینم، ئێستا کە بڕیارم داوە بەرگەی ئەم سەرشۆڕییە بێهودەیە بگرم! تەنیا سووکی و بێتوانایییە کە ئەم بڕیارەم پێدەدات، یان ڕەنگە لەبەر بەرژەوەندییەک بێت... وەک پۆرفیری پێشنیازی بۆ دەکردم.

دونیا نائومێدانە هاواری لێهەستا:

- کاکە، کاکە، چۆن وا دەڵێیت! ئاخر، تۆ خوێنت ڕشتووە!

ڕاسکۆلنیکۆڤ لەوەدا بوو لەپێستی خۆی بێتە دەرەوە، وتی:
- هەموو کەسێک ئەو خوێنە دەڕێژێت، خوێنێکە بەردەوام وەک ڕووبار دەڕوات، خوێنێکە کەسانی دی وەک شامپانیا دەیڕێژن و لە پاداشیدا لە "کاپیتۆلا"[1] تاجی مەزنییان لەسەر دەنێن، خوێنڕێژەکان بە فریادڕەسی مرۆڤایەتی ناو دەبرێن. باشە، تۆ قووڵتر بیر بکەرەوە و چاکتر بڕوانە، من خودی خۆم چاکەی خەڵکیم مەبەست بووە، ویستوومە سەدان و هەزاران کاری چاکە بکەم، لەباتیی ئەو گەوجایەتییەی کە لەڕاستیدا گەوجایەتیش نییە، بەڵکو تەنیا لێنەزانینە. چونکە هەموو بیرۆکەکە هەرگیز هێندە گەمژانە نەبووە وەک ئێستا دوای شکستخواردن دەردەکەوێت، هەموو شتێک کە سەرنەکەوت و تێک شکا، ئیتر دەکرێتە کاری گەوجانە. من ویستم بەو گەوجایەتییە - ئەگەر وابێت- ئازاد بم و پێویستم بە کەس نەبێت، یەکەم هەنگاو بنێم، کەرەسە بەدەست بێنم، پاشان، هەموو شتێک بە قازانجێکی زۆرەوە فەراهەم دێت و بەرژەوەندی گشتیی تیا ڕەچاو دەکرێت، بەڵام من.. لە یەکەم هەنگاودا تێکەوتم، چونکە من... ترسنۆکم! ئەمە کرۆکی مەسەلەکەیە! لەگەڵ ئەمانەیشدا من لەگەڵ بۆچوونی تۆدا نیم لەبارەی خۆمەوە. ئەگەر سەربکەوتمایە، تاجتان لەسەردەنام، بەڵام ئێستا لە داوم دەنێن.
- ئەمە ڕاست نییە، مەسەلەکە شتێکی ترە، کاکە، تۆ دەڵێی چی؟

---

[1] کاپیتۆلا (capitole) بە ناوی بەناوبانگترین بەرزایی ڕۆمایە، لەسەردەمی دێریندا لەسەر لووتکەکەی پەرستگای ژوپیتەری خوای خواکان هەبووە. هەموو ئەو سەردارانەی لە شەڕدا سەردەکەوتن و دەگەڕانەوە، لەوێدا ئاهەنگیان بۆ دەگێڕان (و. ن).

- چۆن! جیاوازییەکە لە شێوەدایە، لەباری جوانکاریەوە من پابەندی هیچ ڕێسایەک نەبووم، باشە، من تێناگەم بۆ تۆپبارانکردنی خەڵکی دوای گەمارۆدانی، شێوە و یاسای جوانتر و بەڕێزتری هەیە؟ بایەخدان بە جوانکاری یەکەم نیشانەی بێتواناییە... هەرگیز، هەرگیز ئەوەندە بە ڕوونی هەستم بەم ڕاستییە نەکردووە وەک ئێستا هەستی پێدەکەم، هەرگیز بە ڕادەی ئێستا بڕوام بە بێتاوانیی کارەکەم نەبووە. هەرگیزاوهەرگیز لەسەر بیروباوەڕی خۆم ئەمەندە دڵنیا و بەبڕوا نەبووم.

دەموچاوە ڕەنگ پەڕیوو پەژموردەکەی سوور داگەڕا، بەڵام لە دواوشەکانیدا، بە ڕێکەوت نیگای بەرچاوی دونیا کەوت، لە نێوچاوی دونیادا ئەمەندە ئازار و خەمی خۆی بینی، کە بێ ئەوەی پێبزانێت هاتەوە سەر خۆی. بەهەرحاڵ، هەستی کرد کە ئەو بووەتە هۆی داماویی ئەو دوو ژنە نەگبەتە، هەرچییەک ڕوو بدات ئەو هۆکاری بووە..

- دونیای ئازیزم، ئەگەر تاوانبارم لێم خۆش ببە (بەڵام هەرگیز نابێت بمبەخشیت- ئەگەر تاوانبار بم) ماڵئاوا... قسەکردن بەسە، کاتی ڕۆیشتنە، مەکەوەرە دوام، تکات لێدەکەم، من سەردانێکی ترم هەیە. باشترە هەر ئێستا بچیتەوە بۆ لای دایکم، هیوادارم ئەمە بکەیت. ئەمە دواتکا و گەورەترین تکامە کە لێتی دەکەم. هەرگیز تەنیای مەکە، من لە حاڵەتێکی ئەوەندە شپرزەدا بەجێم هێشت، بڕواناکەم خۆی بگرێت، یان دەمرێت یان شێت دەبێت. لەگەڵیدا بە. ڕازومیخینتان لەگەڵدا دەبێت، پێم گوتووە. بۆم مەگری، هەوڵ ئەدەم تا ماوم ئازا و شەریف بم، هەرچەندە پیاوکوژم، ڕەنگە ڕۆژێک لە ڕۆژان ناوم ببیستیت، من

نابم بە هۆی سەرشۆڕیتان، دەیبینیت بۆت دەسەلمێنم.. وەلێ ئێستا ماڵئاوا.
ڕاسکۆلنیکۆڤ پەلەی تەواوکردنی قسەکانی بوو، بەڵام لە دواقسە و بەڵێنەکانیدا، دیسانەوە لە چاوانی دونیادا حاڵەتێکی تایبەتی دی.
- باشە، بۆ ئەوەندە فرمێسک دەڕێژیت؟ مەگری، مەگری، ئاخر خۆ ئێمە بۆ هەمیشە لەیەکدی جیا نابینەوە... ئاخ، بەڕاست، ڕاوەستە، لە بیرم چوو...
ڕاسکۆلنیکۆڤ لە مێزەکە نزیک کەوتەوە، کتێبێکی گەورەی تۆزوخۆڵ لێنیشتووی هەڵگرت. کردیەوە، لە نێوان لاپەڕەکانیدا وێنەیەکی بچووک کە لەسەر پارچە عاجێک بە ڕەنگی ئاوی نیگار کرابوو. دەرهێنا، ئەمە وێنەی کچی خاوەن ماڵەکە، دەزگیرانە کۆنەکەی خۆی بوو، کە بەدەم تاوە مرد. وێنەی ئەو کچەی دەیویست بڕوات بۆ دێر. بۆ چرکەساتێک لە دەموچاوە خەمبارەکەی ڕاما، پاشان ماچی کرد و دایە دەستی دونیاوە، بەدەم بیرکردنەوەوە وتی:
- لەگەڵ ئەودا زۆر لەسەر ئەم مەسەلەیە دواوم، تەنیا لەگەڵ ئەودا، گەلێک لەو شتانەی لە دواییدا بە بارێکی خراپ شکانەوە، لە منی بیستبوو.
پاشان ڕووی لە دونیا کرد و وتی:
- دڵنیا بە، ئەویش وەک تۆ، هاو ڕای من نەبوو، خۆشحاڵم کە ئیدی ئەو نەماوە. گرنگ ئەوەیە کە هەموو شتێک دەگۆڕێت، ئێستا لە ڕابوردوو.
لێرەدا دیسانەوە دەنگی بەرز کردەوە و گەڕایەوە سەر خەمە کۆنەکەی:

- هەموو شتێک، هەموو شتێک دەگۆڕێت، بەڵام ئایا من ئامادەگیم تێدایە؟ دەمەوێت؟ دەڵێن ئەزموون بۆ من پێویستە، باشە ئەم هەموو ئەزموونە بۆچی باشە؟ سوودی چییە؟ ئایا ئەو کاتە باشتر تێدەگەم کە هێز و توانام نامێنێ و پیر دەبم، دوای بیست ساڵ زیندانی و کاری قورس کە ئەوسا خەم و ئازار دامدەڕزێنێت و تەواو بێئەقڵ دەبم؟ باشە ئیتر ئەو کاتە ژیان بە کەڵکی چی من دێت؟ ئێستا بۆ بەم ژیانە قایل بووم؟ ئاخ، سەرلەبەیانی ئەمڕۆ کە لەسەر ڕووباری "نیڤا" ڕاوەستا بووم، زانیم چەندە چرووک و ترسنۆکم!

سەرئەنجام هەردووکیان هاتنە دەرەوە، دونیا ئازاری دەچەشت، بەڵام کاکی خۆش دەویست، لێی جیا بووەوە، هێشتا پەنجا هەنگاوێک دوور کەوتبووەوە، ئاوڕی دایەوە تا جارێکی دی براکەی ببینێتەوە. هێشتا ڕاسکۆلنیکۆڤ نەکەوتبووە نەدیوی. بەڵام کە گەیشتە سەر پێچی ڕێگەکە، ئەویش ئاوڕی دایەوە. بۆ دواجار نیگای هەردووکیان یەکی گرت. وەلێ کە ڕاسکۆلنیکۆڤ دونیای بینی تەماشای دەکات، بەدەست ئاماژەیەکی تووڕەیی بۆ کرد، بۆ ئەوەی ڕێگەکەی لەبەر بگرێت و ئەمیش خێرا بە پێچەکەدا تێی کێشا.

دوای چرکەساتێک لەو دەستجوڵاندنە ڕکنەی بەرانبەر بە دونیا شەرمی هات. بە خۆی وت: "من بەدخووم، خۆم دەزانم، بەڵام ئەگەر شایان نیم، بۆ ئەوەندە خۆشیان دەوێم! خۆزگا تەنیا خۆم بوومایە، ئەوسا نە کەس خۆشی دەویستم و نە منیش هەرگیز کەسم خۆش دەویست، ئەوسا ئەم بەسەرهاتە ڕووی نەدەدا. بەڕاست دوای پانزە یان بیست ساڵی ئایندە، ڕۆحی من ئەوەندە پاکیزەیی تیا دەبێت کە بە خۆشحاڵییەوە ڕووبەڕووی خەڵکی بوەستم، بلاڵێمەوە و بگریم و لە هەموو بۆنەیەکدا خۆم بە ڕسوا دابنێم؟ بەڵێ، بێگومان، بێگومان، هەر

لەبەر ئەم هۆکارەیە کە ئەوان دەمنێرنە تاراوگە، ئەوان داواکاری ئەمەن... ئێستا ئەوان لە شەقامەکاندا پیاسە دەکەن. بەڵام هەریەکەیان لە ڕاستیدا بەدڕەوشتن، لەوەیش خراپتر، گێلن. وەلێ ئەگەر ڕەوانەی تاراوگەم نەکەن، هەموو ئەوانە ڕقی داوێنپاکی شێتیان دەکات. ئاخ، چەند قێزەونن!"

ڕاسکۆلنیکۆڤ کەوتە بیرکردنەوە و ڕامانەوە کە: "بە چ ڕێگەیەک دەتوانێت لە دواییدا بەرانبەر بە هەموو ئەوانە بێ سێودووکردن خۆ بەدەستەوە بدات؟ واتا ویژدانی بدۆڕێنێت؟ ئەی بۆ نا؟ هەردەبێت وا بکات، بۆ بیست ساڵ کۆیلایەتییەکی بەردەوام بە تەواوی مرۆڤ وردوخاش ناکات؟ ئاو بەرد کون دەکات. کەواتە ئەی بۆ، بۆ دەبێت بەم هەموو ئازار و ڕەنجەوە بژیم، بۆ بڕۆم بۆ ئەوێ، لە کاتێکدا خۆیشم بزانم کە بەسەرهاتەکە بەو جۆرەیە، وەک لە کتێبێکدا نووسرابێت وا ئەنجام دەدرێت، نەک بە هیچ جۆرێکی تر".

ڕەنگە لە دوێنێشەوەوە ئەمە سەدەمین جاری بێت کە ئەم پرسیارە لە خۆی بکات. بەڵام لەگەڵ ئەوەیشدا هەر بەرەو پێشەوە دەڕۆیشت.

٨

کە ڕاسکۆلنیکۆڤ چووە ژوورەکەی سۆنیاوە، دنیا دابوویە تاریکی، تەواوی ئەو ڕۆژە سۆنیا بە نیگەرانییەکی ترسناکەوە چاوەڕێی کردبوو، دونیایشی لەگەڵدا بوو، دونیا بۆ ئەوە هاتبووە لای، چونکە قسەکانی دوێنێشەوی سڤیدریگایلۆفی لە یاد مابوو کە وتبووی "سۆنیا بە ڕووداوەکە دەزانێت". ئێمە لێرەدا لە وردەکاریی قسەکان، فرمێسکەکانی ئەو دوو ئافرەتە، ڕادەی نزیکبوونەوەی هەردووکیان لە یەکتری، نادوێین. دونیا لەو دیدارەدا لایەنی کەم بەوە دڵخۆش بوو کە

براکەی بە تەنیا نابێت: سۆنیا یەکەم کەس بوو کە ڕاسکۆلنیکۆڤ هاتە لای و دانی بە تاوانەکەدا نا، بێ ئەوەی پێش ئەو لای هیچ کەسێکی دی درکاندبێتی. سۆنیای بەو مرۆڤە دانابوو کە دەتوانێت پەنای بۆ بەرێت، بۆیە سۆنیایش بڕیاری دابوو دوای بکەوێت، چارەنووس بۆ هەر شوێنێکی بەرێت ئەو لەگەڵیدا بێت. دونیا چ پرسیارێکی نەکردبوو، چونکە دەیزانی مەسەلەکە هەر وا دەکەوێتەوە، تەنانەت دونیا بە ڕێز و پێزانینێکی تایبەتییەوە تەماشای سۆنیای دەکرد. بە جۆرێک کە سەرەتا سۆنیا شەرمی پێهات و بێتاقەت بوو، لەوەدا بوو بگری. چونکە خۆی بە شیاوی ئەوە نەدەزانی تەماشای دونیا بکات، هەڵوێستە جوانەکەی دونیا، لەو کاتەدا کە بۆ یەکەمین جار لای ڕاسکۆلنیکۆڤ یەکتریان بینی و دونیا زۆر بە ڕێزەوە سڵاوی لێکرد، ئیتر لەوساوە، بۆ هەمیشە، لە ناو دڵی سۆنیادا وێنەیەکی هەرەجوان و پیرۆزی دونیا نەخشی بەستبوو.
دونیا لەوە زیاتر خۆی پێنەگیرا و سۆنیای بەجێ هێشت، بۆ ئەوەی سەر لە ماڵی ڕاسکۆلنیکۆڤی برای بدات و چاوەڕێی هاتنەوەی بێت. چونکە ئەو لای خۆیەوە وای دانابوو کە یەکەمجار هەر دەگەڕێتەوە بۆ ماڵەکەی خۆی. سۆنیا کە بە تەنیا مایەوە، بیری کردەوە کە لەوانەیە ڕاسکۆلنیکۆڤ خۆی بکوژێت، بۆیە ترسا و خەمی لێنیشت، دونیایش هەر لەوە دەترسا، وەلێ هەردووکیان، بە درێژایی ئەو ڕۆژە، بەردەوام بەڵگە و پاساوی زۆریان بۆ یەکتر دەهێنایەوە، کە مەحاڵە ئەو کارە بکات. بۆیە لەو لایەنەوە، ئەو ماوەیەی لەگەڵ یەکدا بوون، زۆرتر هەستیان بە ئارامی و دڵنیایی دەکرد. بەڵام کە لە یەکتر دوور کەوتنەوە، هەردووکیان تەنیا بیریان لەوە دەکردەوە. سۆنیا بیری کردەوە کە سڤیدریگایلۆف دوێنێ پێی وتبوو ڕاسکۆلنیکۆڤ

دوو ڕێگەی لەبەردەستایە "سیبریا یان..." سۆنیا ئەوەیشی دەزانی کە ڕاسکۆلنیکۆڤ چەندە شکۆمەندە و شانازی بە خۆیەوە دەکات و بڕوای بە ئاییینیش نییە، پاشان نائومێدانە بیری کردەوە: "تۆ بڵێی ترس لە مردن ژیانی لا خۆشەویست بکات؟"
خۆر لە ئاوابووندا بوو. سۆنیا بە خەمبارییەوە لە پاڵ پەنجەرەکەدا وەستابوو و تەماشای دەرەوەی دەکرد، بەڵام بێجگە لە دیوارێکی گەورە و ڕەشی دراوسێکەیان هیچی تری نەدەبینی. سەرئەنجام کە سۆنیا بە تەواوی بڕوای بە مردنی ئەو کلۆڵە هێنا، ڕاسکۆلنیکۆڤ خۆی بە ژووورێدا کرد..
لە ناخی دڵییەوە هاوارێکی شادمانیی لێهەستا، بەڵام کە تەماشای ڕاسکۆلنیکۆڤی کرد، ڕەنگ لە ڕووی پەڕی. ڕاسکۆلنیکۆڤ زەردەخەنەی کرد و وتی:
- باشە، هاتووم بۆ خاچەکانت، سۆنیا، تۆ خۆت منت بەرەو ڕێگەی هاتونەهات ناردووە، کەچی کە ئێستا کاتی ئەنجامدانی کارەکە هاتووە، تۆ دەترسیت؟
سۆنیا بە سەرسامییەوە لێی ڕاما، وتەکەی ڕاسکۆلنیکۆڤی سەیر هاتە پێشچاو و تەزوویەک بە لەشیدا گەڕا. وەلێ دوای چرکەساتێک تێگەیشت کە وتەکانی، تۆنی دەنگی، هەموو دەستکرد بوون. لە کاتی قسەکردندا تەنانەت ڕاسکۆلنیکۆڤ ڕووی لە لایەکی تر بوو، دەتوت دەترسێت تەماشای ناوچاوی بکات.
- بڕوانە سۆنیا، بیرم کردەوە کە ڕەنگە ئەم کارەیان بۆ من باشتر بێت. لەم مەسەلەیەدا هەلومەرجێکی تایبەتی هەیە کە.. باسکردنی درێژە دەکێشێت و پێویست ناکات.. بەڵام دەزانیت ئەو تەنیا شتە چییە کە ڕقم هەڵدەستێنێت؟ من لەوە توورە و جاڕزم کە ئەم هەموو

کەروگایە لە دەورم خڕ دەبنەوە، چاوم تێدەبڕن و پرسیارگەلێکی گەمژانەم لێدەکەن و دەبێت وەڵامیشیان بدەمەوە، هەموو بە پەنجە ئاماژەم بۆ دەکەن... ئاە... دەزانیت ناچم بۆ لای پۆرفیری، زۆر ئازاری داوم، چاکترە بچم بۆ لای پورخی هاوڕێم. چەند سەیری پێدێت! چ کاریگەرییەکم لەسەری دەبێت! بەڵام دەبێت زۆر هێور بم، بەم دواییە زوو هەڵدەچم، باوەڕ دەکەیت، من ئێستا دەستم هەڵهێنایەوە و هەڕەشەم لە خوشکم کرد، تەنیا لەبەر ئەوەی ڕاوەستا تا بۆ دواجار بمبینێت؟ ئەمە هەڵوێستێکی کێویانەیە! ئاخ... چ زەلکاوێکە! باشە، خاچەکان لە کوێدان؟

ڕاسکۆلنیکۆڤ لە حاڵەتێکی ئاساییدا نەبوو، تەنانەت نەیدەتوانی بۆ چرکەساتێک لە شوێنێکدا بحەوێتەوە، یان هەستی لە نوختەیەکدا کۆ بکاتەوە، بیرەکانی پێکدا دەهاتن و تێک دەچرژان، قسەی بێسەرەوبەرەی دەکرد و کەمێک دەستی دەلەرزی.

سۆنیا بێدەنگ دوو خاچی لە چەکمەجەیەک دەرهێنا، یەکێکیان لە دار و ئەوی تریان لە مس دروست کرابوون، لە پێشدا بۆ خۆی و پاشان بۆ ڕاسکۆلنیکۆڤ وێنەی خاچی کێشا، خاچە دارینەکەیشی کردە ملی ئەو.

- ئەمە ئەو مانایە دەگەیەنێت کە من ئامادەم تەواوی سزا و خاچی خۆم لە ئەستۆ بگرم، هە، هە، هە! وەک ئەوەی تا ئێستا ئازارم کەم کێشا بێت! خاچە دارینەکە واتا خاچی خەڵکانی ئاسایی، بەڵام خاچە مسینەکە کە خاچی لیزاڤیتا بوو، بۆ خۆتت هەڵگرت. پیشانم بدە، دیارە لەو ساتەدا لە ملی ئەودا بووە... من بە دوو خاچی تری وەک ئەمانە دەزانم، یەکێکیان لە زیو دروست کراوە و ئەوی تریان لە شێوەی وێنەیەکدایە. من هەر ئەو کاتە فڕێم دایە سەر سنگی پیرێژنەکەوە، بۆ

ئێستا باش بوون، خۆزگا بمکردنایەتە ملم... لەوە دەچێت قسەی بێسەروبەر بکەم و کاری سەرەکیم لە بیر چووبێت، هەستم پەرت بووە!... بڕوانە سۆنیا، ڕاستیی بۆ ئەوە هاتووم کە پێت بڵێم و بزانیت... باشە دەی... من تەنیا بۆ ئەمە هاتووم- هوم، وام دەزانی دەتوانم لەمە زیاتر شت بڵێم- ئاخر، تۆ خۆت هانت دام کە بڕۆم، باشە، وا ئێستا لە زیندانم دەنێن و ئاواتەکەت دێتە دی. کەواتە ئەی بۆ دەگریت؟ تۆیش؟ لێگەڕێ، بەسە، ئاخ، چۆن بەرگەی ئەم هەمووە بگرم!

لەگەڵ ئەوەدا هەستێکی تازە لە هەناوی ڕاسکۆلنیکۆڤدا چەکەرەی کرد، لەبینینی سۆنیا دڵی گیرا، بە خۆی وت: "ئەی ئەمەیان چی؟ من بۆ ئەو چیم؟ بۆ دەگری، بۆ وەک دایکم یان دونیا ڕەفتارم لەگەڵدا دەکات؟ یان وەک ئەوەی دایەنم بێت!"

سۆنیا بە دەنگێکی لەرزۆک و شەرمنەوە لێی پاڕایەوە:

- هیچ نەبێت جارێک لە خودا بپاڕێرەوە.

- چەندت پێخۆشە ئەوەندە دەپاڕێمەوە، لە ناخی دڵمەوە سۆنیا، تەواو لە ناخی دڵمەوە...

لە ڕاستیدا دەیویست شتێکی دی بڵێت، ڕاسکۆلنیکۆڤ چەند جارێک نیشانەی خاچی بۆ خۆی کێشا، سۆنیا سەرپۆشەکەی خۆی هەڵگرت و دای بەسەر ڕاسکۆلنیکۆڤدا، قوماشێکی گەورە و سەوز بوو، بێگومان، هەمان ئەو قوماشە بوو، کە مارمیلادۆڤ باسی دەکرد "قوماشی خێزان". ئەمە بە خەیاڵی ڕاسکۆلنیکۆڤدا هات، بەڵام نەیپرسی، هەستی کرد گەلێک پەست و بێتاقەتە و زۆریش نیگەرانە، لەم حاڵەتە ترسا، لەپڕێکدا سەری لەوە سوڕما کە سۆنیا دەیەوێت

لەگەڵیدا بێت. بە تووڕەییەوە، لە کاتێکدا کە بەرەو لای دەرگاکە دەچوو، هاواری کرد:

- چی دەکەیت؟ تۆ بۆ کوێ دەچیت؟ بمێنەرەوە، بمێنەرەوە، من بە تەنیا دەڕۆم.

لە چوونەدەرەوەیشدا لەسەرخۆ وتی:

- خۆ پێویستم بە سوپایەک نییە!

سۆنیا لە ناوەڕاستی ژوورەکەدا وەستا، تەنانەت ڕاسکۆلنیکۆڤ خواحافیزیشی لێنەکرد، ئیدی لە بیری کردبوو، بیرۆکەیەکی ئاگرین هێنابوویە جۆشوخرۆش، لەو کاتەدا کە لە پلیکانەکانەوە دەهاتە خوارێ، لە خۆی پرسی: "لە ڕاستیدا وایە، دەبوو وا بێت؟ ئیتر نابێت بوەستم و خەریکی ڕێکخستنی هەموو شتێک بم و.. بۆ ئەوێ نەچم؟" لەگەڵ ئەوەیشدا هەر ڕێگەی دەبڕی، لە ناکاوێکدا تەواو هەستی کرد کە پرسیارلەخۆکردن بێهودەیە، کە گەیشتە سەر شەقامەکە، بیری کەوتەوە کە خواحافیزیی لەگەڵ سۆنیادا نەکردووە، ئەو لە ناوەڕاستی ژوورەکەدا، لە تاو هاواری ئەم نەیوێراوە بجووڵێت، بە سەرپۆشە سەوزەکەیەوە هەر لەوێ ماوەتەوە، ڕاسکۆلنیکۆڤ بۆ چرکەساتێک وەستا، لەو ساتەدا بیرێکی کتوپڕ بەسەریدا هات، وەک ئەوەی بیرۆکەکە تا ئەو چرکەساتە چاوەڕوانی کردبێت تا بە تەواوی لە پەلوپۆی بخات. "باشە، من ئێستا بۆ چووم بۆ لای سۆنیا؟ پێم وت بۆ کارێک هاتووم، کامە کار؟ ئەسڵەن چ کارێکم نەبوو! بۆ ئەوەی ڕۆیشتنەکەمی پێبڵێم، باشە، ئینجا چی؟ چ پێویستی دەکرد! ئایا خۆشم دەوێت؟ نا. نا. ئاخر من وەک سەگ ڕاوم نا، ئەی پێویستم بە خاچەکانی بوو؟ ئاه... من بە تەواوی کەوتوومەتە زەلکاوەکەوە، نا، من خوازیاری فرمێسکەکانی بووم، دەمویست ترسولەرزەکەی ببینم،

تەماشای دڵی بکەم چۆن بە ئازار دێت و دەترەکێت! دەبوو خۆم بە شتێکەوە خەریک بکەم، شتێک کە دوام بخات، تەماشای دەموچاوی مرۆڤێک بکەم، تا ئەوەندەم بوێری تێبگەڕێت کە پشت بە خۆم ببەستم، ئەوەی دەیبینم بیری لێبکەمەوە. من مرۆڤێکی بچووکم، سووک و چروکم!"

بە کەناری ڕووبارەکەدا ڕۆیشت، ئیتر ڕێگەکە کۆتایی هاتبوو، کە گەیشتە پردەکە، وەستا، لە ناکاوێکدا لەسەر پردەکەوە بەرەو لایەکی دی سووڕی خوارد و ڕووی لە "سننایا" کرد.

بە پەرۆشەوە لە ڕاست و چەپی خۆی دەڕوانی، بە وردی لە شتەکان ڕادەما، وەلێ توانای ئەوەی نەبوو هەستی خۆی لەسەر شتێک ڕابگرێت. هەموو شتەکان بە بەردەمیدا تێدەپەڕین و ون دەبوون.

بیری کردەوە:

"هەفتەیەک، یان مانگێکی تر، من لە گالیسکەیەکی تایبەتیدا، لەگەڵ چەند گیراوێکی تردا، لەسەر ئەم پردەوە بەرەو جێگایەکی نادیار دەبەن، دەبێت لەو کاتەدا من چۆن لەم ڕووبارە بڕوانم؟ ئایا ئەوەم لە بیر دەمێنێت کە چۆنم بینیووە؟ ئەوەیش ئاگادارییەکە، ئاخۆ لەو کاتەدا چۆن پیتەکانی دەخوێنمەوە؟ لێی نووسراوە "کۆمپانیا" ئایا ئەم پیتی "ک"م لە بیر دەمێنێت بۆ ئەوەی دوای مانگێکی دی دیسان لێی بڕوانمەوە، ئەم پیتی "ک" وەک ئێستا دەبینمەوە؟ ئەی لەو کاتەدا چ هەست و بیرێکم دەبێت؟"... خودایا، چ شتگەلێکی سووک و بێمانان، ئەم هەموو دەردەسەرییانەی ئێستای من! بێگومان هەموو ئەمانە سەرنجڕاکێشن... هەڵبەتە وەک خۆیان، هە، هە، هە! ئەمانە چین بە بیرمدا دێن! دەڵێی گەڕاومەتەوە بۆ منداڵی، لە خۆمەوە شت دروست دەکەم، باشە، بۆ شەرم لە خۆ دەکەم؟ ئاه، چ پاڵەپەستۆیەکە! دیارە

ئەو زەلامە قەڵەوە ئەڵمانییە، ئەمەی کە خۆی بە مندا دەکێشێت، ئەی دەزانێت خۆی بە مندا کێشاوە؟ ئەم پیرێژنەی منداڵی لە باوەشدایە و داوای یارمەتی دەکات. سەیرە! لەوانەیە من لە خۆی بە بەختەوەرتر بزانێت! هەرچەندە گاڵتەجارییە، بەڵام چۆنە شتێکی بدەمێ، سەیرە، پێنج کوپیکم لە گیرفاندایە، لە کوێوە هاتووە؟".

- وەرە، وەرە، بگرە، دایکە گیان.

پیرێژنە سواڵکەرەکە بەدەم گریانەوە دەنگی هەڵبڕی:

- خوا دەست بە باڵتەوە بگرێت.

ڕاسکۆلنیکۆڤ چووە ناو مەیدانی "سننایا"وە، گەلێکی بە لاوە ناخۆش و نارەحەت بوو کە ڕووبەڕووی خەڵکەکە دەڕۆیشت، بەڵام هەر دەبوو بەرەو ئەولایە بڕوات، کە خەڵکەکە تیایدا ئاپۆرەیان دابوو. بۆ ئەوەی بە تەنیا بێت، ئامادە بوو هەموو قوربانییەک بدات، وەلێ دەیزانی بۆ تاقە دەقیقەیەکیش تەنیایی بە خۆوە نابینێت. لە نێو ئاپرەی خەڵکەکەدا کابرایەکی سەرخۆش کردبوویە هەراوزەنا، دەیویست سەما بکات، بەڵام بەردەوام خۆی پێنەدەگیرا و دەکەوتە سەر زەوییەکە. ڕاسکۆلنیکۆڤ بە ناویاندا ڕێگەی بۆ خۆی دەکردەوە. بۆ چەند چرکەساتێک لە سەرخۆشەکەی ڕوانی، پاشان لەناکاوێکدا پێکەنینێکی کەم و خێرای هاتێ و بە تەواوی لە یادی کرد. تەنانەت نەیدەبینی، هەرچەندە هێشتا هەر لێی دەڕوانی. لە دواییدا بێ ئەوەی بزانێت لە کوێدایە، خۆی لە خەڵکەکە دوور خستەوە. کە گەیشتە ناو مەیدانەکە، لەپڕێکدا بیرۆکەیەکی بۆ هات، هەموو هەست و بیری داگیر کرد. لەناکاوێکدا وتەکانی سۆنیای بیر کەوتەوە: بڕۆرە سەر یەکێک لە چوار ڕێگەکان. سڵاو بۆ خەڵکەکە بکە، زەوییەکە ماچ بکە، چونکە گوناهت بەرانبەر بە زەوی کردووە، بە دەنگی بەرز کە خەڵکی

هەمووی گوێی لێبێت بڵێ: "من پیاوکوژم" کە ئەو ڕستانەی بیر هاتەوە، هەموو لەشی کەوتە لەرزین، ئەو خەم و ئازارە زۆرانەی بە درێژایی ئەم ماوەیە، بەتایبەتی کە لەم ساتانەی دواییدا تووشی هات، ئەمەندە شەکەتیان کردبوو، کە بێ سێودوولێکردن خۆی دایە. دەست ئەو بیر و هەستە تازانە. ئەم هەستە لە پەلامارێک دەچوو، لە ناو دڵیدا وەک پزیسکێک هەڵگیرسا و لەپڕا بوو بە بڵێسە و هەموو گیانی گرتەوە، دوایی هەستی بە سۆز و خۆشەویستییەک کرد و فرمێسک لە هەردوو چاوییەوە داڕژایە خوارێ. هەر لەو شوێنەدا کە لێی وەستا بوو، کەوتە سەر زەوییەکە.

لە ناوەڕاستی مەیدانەکەدا کەوتە سەر ئەژنۆ، بۆ خەڵکەکە چەمایەوە، زەوییە پیسەکەی بە تاسە و شادمانییەوە ماچ کرد، ئینجا هەستایەوە و جارێکی دی سڵاو و ڕێزی بۆ خەڵکەکە کردەوە.

لاوێک کە لە پاڵیدا وەستا بوو، وتی:

- ئای کە سەرخۆشە!

دەنگی پێکەنین لە دەوروبەرییەوە بەرز بووەوە.

یەکێک لەوانەی نیوەسەرخۆش بوو وتی:

- هەڤاڵان، دەیەوێت بچێت بۆ قودس، بۆیەماڵئاوایی لە منداڵ و نیشتمانەکەی دەکات. سڵاو لە هەموو کەس دەکات. پترۆزبورگی پایتەخت و زەوییەکەی ماچ دەکات.

سێیەم کەس وتی:

- هێشتا گەنجە

یەکێکی دی بە خورتی وتی:

- لە خانەدانەکانیشە.

- ئەمڕۆ سەر لەوە دەرناکەیت کامە خانەدانە و کامە نا.

گشت ئەم قسە و سەرنجانە وایان لە ڕاسکۆلنیکۆڤ کرد کە هەردوو وشەی "من پیاوکوژم" کە لەوەدا بوو لەسەر زمانییەوە بێنە دەرەوە، لە جێگای خۆیاندا مەڵاس بخۆن. وەلێ بە هێوری، بەرگەی هەموو ئەو هەراوزەنایەی گرت، بێ ئەوەی ئاوڕ بۆ دواوە بداتەوە، ڕاست لە پشت شەقامەکەوە بەرەو لای پۆلیس بەڕێ کەوت. هەر بەدەم ڕێگەوە تاپۆیەک بەرانبەری دەرکەوت. وەلێ بە لایەوە سەیر نەبوو، هەستی کرد کە دەبێت هەروا بێت، ئەو کاتەی لە "سننایا" دووجار تا زەوییەکە چەمایەوە، لە لای چەپیەوە، لە دووری پەنجا هەنگاوێکەوە، سۆنیای بینی، ئەو خۆی لە پشت یەکێک لە کوختە دارینەکانی مەیدانەکەوە شاردبووەوە، دیار بوو بە درێژایی هەموو ئەو ڕێگە ناخۆشە ئەو بە دوایەوە بووە. لەو چرکەساتەدا ڕاسکۆلنیکۆڤ هەستی کرد و تێگەیشت کە سۆنیا لە ئێستاوە بۆ هەمیشە لەگەڵیدا دەبێت و دوای دەکەوێت، تەنانەت ئەگەر بۆ ئەوپەڕی دنیاش بێت و بۆ هەر جێگایەک کە چارەنووس بۆی بنێرێت، بەمە دڵی هەژا... بەڵام تازە گەیشتبووە دووڕیانەکە و کار لە کار ترازا بوو.

زۆر بێباکانە چووە ناو ساختمانەکەوە، دەبووایە بڕواتە نهۆمی سێیەمەوە، بە خۆی وت: "دەبێت بچمە سەرەوە". تێکڕا وای بە بیردا هات کە تا ئەو ساتە هێشتا دەرفەتی لەبەردەستایە، هێشتا زۆری ماوە و دەتوانێت لەبارەی گەلێک شتەوە بیروباوەڕی بگۆڕێت.

دیسانەوە هەمان پیسی، هەمان توێکڵ و پاشماوەی خواردن لەسەر پلیکانەکان فڕێ درابوون، دەرگایماڵەکان تەواو لەسەر پشت و دیسانەوە هەمان ئەو مۆبەقانەی کە بۆگەنیان لێهەڵدەستا. ڕاسکۆلنیکۆڤ لەو جارەوە ئیتر نەهاتبووەوە بە ئێرەدا. پێی سڕ ببوو،

بەڵام بە لارەلارە دەڕۆیشت، تۆزێک وەستا تا هەناسەیەکی تازە بدات و بێتەوە سەر خۆی، بۆ ئەوەی "پیاوانە" بڕواتە ژووری.
لەپڕێکدا کەوتە هەڵسەنگاندنی بزاوتەکانی و بەخۆی وت: "ئاخر، ئەمە بۆ؟ لەپای چی؟ کە من بمەوێت پێکەکە تا دوادڵۆپ هەڵدەم، ئیتر هەرچۆنێک بێت چ جیاوازییەکی هەیە؟ چەند بەدتر، چاکتر".
لەو ساتەدا تاپۆی ئیلیا پتروڤیچ پورخی هاتە بەرچاو، بەڕاست من ئێستا بۆ لای ئەو دەچم؟ ئایا ناکرێت بڕۆم بۆ لای یەکێکی دی؟ ناکرێت بچم بۆ لای نیکۆدیم فومیچ، ئەی چۆنە بگەڕێمەوە بۆ لای لێکۆڵەرەوەکەی خۆم و بڕۆمە ماڵەکەی، بۆ ئەوەی هیچ نەبێت خۆمانە کارەکە ئەنجام بدرێت؟... نا، نا، پێویستە بچمە لای پورخ، لای پورخ، کە من بمەوێت پێکەکە هەڵدەم، دەبێت تا دوادڵۆپ بە سەرییەوە بنێم..".
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە جەستەی سارد و خۆلەدەستدانەوە، دەرگای دەفتەرخانەکەی کردەوە، ئەم جارەیان خەڵکی کەم لێبوو، تەنیا بەرگاوانێک و پیاوێکی ڕەمەکی لەوێدا وەستابوون. پاسەوانەکەیش لە جێگای خۆی نەجووڵا.
ڕاسکۆلنیکۆڤ چووە ژوورێکی تر و بە خۆی وت: "هێشتا دەرفەتی ئەوەم ماوە کە هیچ نەڵێم" لە ژوورەکەدا پۆلیسێک کە کاری نوسینی دەکرد، بە بەرگی نافەرمییەوە، کارەکانی ڕێک دەخست، تا لە پشت مێزی نووسینەوە خەریکی کاری خۆی بێت، لە سووچێکی تری ژوورەکەدا نووسەرێکی دی دانیشتبوو. زامیوتوف لەوێ بوو، نیکۆدیم فومیچ لەوێ نەبوو.
ڕاسکۆلنیکۆڤ پرسیاری لە یەکێکی پاڵ مێزی نووسین کرد، وتی:
- کەسی لێنییە؟

- کێت دەوێت؟

لە ناکاوێکدا دەنگێکی ئاشنا بەرز بووەوە:

- بەە، بەە، دەمێکە نە دەتبینم و نە هەواڵت دەزانم... بۆن بۆنی دۆستە... نازانم چیرۆکە رووسییەکە چۆنە! رێز و سڵاوم.

راسکۆلنیکۆڤ مووچرکی پێدا هات، پورخ بەرانبەری وەستا بوو، ئەو لەپرێکدا لە سێیەم ژوورەوە هاتە دەرێ، راسکۆلنیکۆڤ بە خۆی وت: "ئەمە چارەنووسەکەیە، ئەگینا بۆ لێرەیە؟"

ئیلیا پتروڤیچ کەوتەوە قسە:

- هاتوویت بۆ لای ئێمە؟ بۆ؟

دیار بوو زۆر رووی خۆش بوو، رەنگە تۆزێکیش هەڵچووبێت:

- ئەگەر بۆ کارێک هاتوویت، هێشتا کات زووە، خۆیشم هەر بە رێکەوت ئێستا هاتووم... وەلێ باشە، دەتوانم چیت بۆ بکەم، من دانی پێدا دەنێم... کە... بمبوورە... ناوەکەت...

- راسکۆلنیکۆڤ.

- تەواوە، بێگومان راسکۆلنیکۆڤ، بەراست دەتوانیت وێنای بکەیت کە من لە بیرم نەمابوویت! تکایە زۆر بە کەمتەرخەمیشم مەزانە... رادیون را... را... دیڤونیچ، ناوەکەت راستە؟

- رادیون رومانوڤیچ.

- بەڵێ، بەڵێ، رادیون رومانوڤیچ، رادیون رومانوڤیچ، منیش دەمویست وای بڵێم، تەنانەت چەند جارێکیش هەواڵم پرسیت، دانی پێدا دەنێم، زۆر داخم پێخوارد کە بەو جۆرە لەگەڵتا جولاینەوە... دوایی بۆیان باس کردم، تێگەیشتم کە تۆ لاوێکی ئەدیب و تەنانەت زانایت، بەڵام وەک دەڵێن ئەمە یەکەم هەنگاوتانە... ئای خودایا... ئاخر، کامە ئەدیب و زانا لە سەرەتادا، کاری سەیروسەمەرە ناکات!

من و ژنەکەم هەردووکمان ڕێز لە ئەدەبیات دەگرین، ژنەکەم هەر تەواو شەیدای ئەدەبە... ئەدەب و هونەر... دەشێت مرۆڤ لە خۆیدا نەجیب بێت، بەڵام گرنگ ئەوەیە کە بە ئەقڵ و زانست و بلیمەتی بە دەستی بهێنێت. ئەم کڵاوە، باشە، مانای کڵاو سەرپۆشە، دەتوانم لە پێشانگای "تسیمرمان" بیکڕم، بەڵام ئەی ژێرکڵاوەکە چییە و ئەوە چییە کە کڵاوەکە دایپۆشیووە، من ناتوانم ئەمەیان بکڕم... لە ڕاستیدا من دەمویست بێم بۆ لات و شتەکانت بۆ ڕوون بکەمەوە، بەڵام بیرم کردەوە: ڕەنگە، ڕەنگە... وەلێ بۆ لێت ناپرسم کە بەڕاست کارێکت هەیە؟ دەڵێن کەسوکارت هاتووە، وایە؟

- بەڵێ، دایکم و خوشکم.

- من بە خۆشی و شانازییەوە خوشکتم بینی، کچێکی ڕوناکبیرە و گەلێک قەشەنگە، دانی پێدا دەنێم کە من پەشیمانم لەوەی ئەوسا بەیەکدا هەڵشاخاین، ئیدی ڕێکەوتێک بوو، بەڵام ئەوسا، لە کاتی بوورانەوەی تۆدا، بە چاوی گومانەوە تەماشام کردبێتی، ئەوە لە دواییدا زۆر بە ئاشکرا هۆکاری بوورانەوەکە دەرکەوت. دەمارگیری و تێنەگەیشتنی من بوو، من لە تووڕەییت تێدەگەم، ڕەنگە بە هۆی هاتنی خێزانەکەتەوەماڵەکەتان بگۆڕیت وایە؟

- نـ... نا، منیش... هاتووم بپرسم... وامدەزانی لێرە زامیوتوفم دەست دەکەوێت.

- ئا، بەڵێ، ئاخر، ئێستا ئێوە بوونەتە هاوڕێ، بیستوومە، باشە، زامیوتوف لێرە نییە، نایشیدۆزیتەوە، بەڵێ، ئێمە ئەلکساندەر گریگوریڤیچمان لەکیس چوو. لە دوێنێوە ئیدی لەم بەشەدا کار ناکات، وازی هێناوە... لەکاتی وازلێهێنانیشدا، قسەی زبری کرد و جوێنی پێداین، بە جۆرێک کە... بێحورمەتیی کرد... کوڕێکی سەرچڵە، تەنانەت

جێی ئومێدمان بوو، بڕوانە، ئەمەیش لاوە ڕەندەکانی ئێمە! لەوە دەچوو بیەوێت تاقیکردنەوە بکات، وەلێ ئێمە دەزانین، ئەوەندەی بەسە خۆی بگرێت و قسەی زل زل بکات. تاقیکردنەوەکە بەم ئەنجامە دەگات. ئاخر، ئەو نە وەک تۆ وایە نە وەک ڕازومیخینی هاوڕێت، کار و پیشەی ئێوە زانستە، شکستخواردن لە ڕێگەتان لانادات، دەتوانین بڵێین، بۆ ئێوە هەموو خۆشییە فریوودەرەکانی ژیان، هیچە، تۆ پیاوێکی خەڵوەتیت، دەستت لە دنیا شتووە و حەزت بە تەریکییە... تۆ سەروکارت لەگەڵ کتێب و قەڵەم و لێکۆڵینەوەی زانستیدایە... ڕۆحی تۆ ئەمانەی گەرەکە، خۆیشم تا ڕادەیەک... تۆ سەفەرنامەی "لیڤینگستون[1]"ت خوێندۆتەوە؟

- نەخێر.

- من خوێندومەتەوە، لەم ڕۆژانەدا نەهلیستییەکان لە زیادبووندان. باشە، دیارە لەبەرچییە، ئاخر، ئەمە چ دەوروزەمانێکە، لە تۆ دەپرسم؟ وەلێ من لەگەڵ تۆدا... ئاخر، بێگومان تۆ نەهلیستی نیت! حەزدەکەم وەڵامێکی ڕوون و بێ پێچوپەنام بدەیتەوە.

- نـ... نا.

- نا؟ دەتوانیت لەگەڵمدا زۆر بە ڕاشکاوی ڕای خۆت دەرببڕیت، شەرمی پێناوێت، لە تەنیایدا چۆنیت هەر وابە، کارمەندی شتێکە و... شتێکی ترە... ها، تۆ واتدەزانی دەڵێم "هاوڕێیەتی" نا، بۆچوونەکەت وا

---

[1] لیڤینگستون (livingstone): داڤید لیڤینگستون گەشتیارێکی ئینگلیزییە، گەشتی بە ناوەڕاست و باشووری ئەفریقادا کردووە. بە ناوی "دۆزینەوەکانی ناو ئەفریقای ناوەند" ساڵی ١٨٦٥ لە لەندەن بڵاو کراوەتەوە. ساڵی ١٨٦٧ نیکولاستراخوفی هاوڕێی دوستویفسکی کردوویەتی بە ڕووسی -و-.

دەرنەچوو. هاوڕێیەتی نالێم، وەلێ هەست بە ئەرکی مرۆڤایەتی، هەست بە مرۆدۆستی و عەشقی خودای مەزن. دەشێت من کارمەندی دەوڵەت بم و کاری ڕەسمی بکەم، بەڵام پێویستە لەسەرم هەمیشە مرۆڤ بم و هەست بە مرۆڤایەتی بکەم و ئاگاداریشی بم، بۆ نموونە، تۆ ئێستا باسی زامیوتۆفت کرد، ڕەنگە زامیۆتوف لە شوێنێکی بەدناودا، لەسەر شێوازی فەرەنسیەکان بیکات بە هەراوهوریا، تەنیا لەبەر ئەوەی پێکێک شامپانیا، یان ئارەقی خواردۆتەوە... بەڵێ، ئەمە زامیوتوفەکەی تۆیە، بەڵام من، ڕەنگە بتوانم بڵێم بە دڵسۆزییەوە کار دەکەم و سۆزە مەزن و باڵاکان دامدەگیرسێنن. پاشان من خاوەنی پلەوپایەی خۆمم و کارێکم بەدەستە. ژنم هێناوە و منداڵم هەیە، ئەو ئەرکە بەجێ دەهێنم، کە دەکەوێتە ئەستۆی هاونیشتمانییەک و مرۆڤێک. بەڵام مۆڵەتم بدەرێ بپرسم ئەو کێیە؟ هەڵسوکەوتی من لەگەڵ تۆدا ڕەفتاری کەسێکە لەگەڵ مرۆڤێکی ڕووناکبیردا، بەڕاست لەم دواییەدا ژمارەی مامان زۆری زیاد کردووە!

ڕاسکۆلنیکۆڤ بە سەرسامییەوە لێی ڕوانی، قسەکانی ئیلیا پترۆڤیچ، کە دەتوت تازە لەسەر سفرەی خوێندنەوەوە هێنابوونی، لە گوێیدا وەک کۆمەڵێک وشەی بێمانا زرنگانەوە. لەگەڵ ئەوەیشدا هەرچۆنێک بوو لە هەندێکیان تێگەیشت. لە حاڵەتێکی پرسیارئامێزدا وەستابوو و نەیدەزانی ئەم بەزمە کەی کۆتایی دێت.

ئیلیا پترۆڤیچ لەسەر قسەکانی بەردەوام بوو:

- مەبەستم لەو ژنانەیە کە قژیان دەبڕن، ناوم ناون مامان و بڕوایشم وایە کە ناوەکە پڕ بە پێستیانە، هە، هە، هە! لە زانکۆ دەخوێنن. توێکاری دەکەن. باشە، تووخوا پێم بڵێ، ئەگەر نەخۆش بکەوم، یەکێک لەو ژنانە دەهێنم بۆ چارەسەرکردنم؟ هە، هە، هە!

ئیلیا پتروڤیچ پێدەکەنی و بە قسە خۆشەکانی خۆی زۆر قایل بوو.
- با بڵێین ئەوانە زۆر تینووی فێربوون و ڕوناکبیرین، باشە، کە بوونە ڕوناکبیر و فێر بوون، ئیتر بەسە، وەلێ زامیوتوف زیادەڕۆیی دەکات. ئاخر بۆ دەبێت سووکایەتی بە مرۆڤی شەریف بکرێت؟ وەک ئەوەی زامیوتوفی بێچاوورِوو دەیکات؟ من لە تۆ دەپرسم بۆ دەبێت سووکایەتی بە من بکات؟ خۆکوژی چەندە زیادی کردووە، ناتوانیت وێنای بکەیت، ئەمانە دواپوولیان خەرج دەکەن و خۆیان دەکوژن، کچ، کوڕ، پیر... هەر ئەمڕۆ بەیانی لەبارەی پیاوێکی تازەهاتووەوە ئاگادار کراین.. جەنابی نیل پاڤلیچ، ئەو بەڕێزەی ئاگادار کراین لە شەقامێکی پترۆزبورگدا خۆی کوشتووە، ناوی چییە؟
لە ژوورێکی تەنیشتیدا، بە دەنگێکی گیراو و کەمتەرخەمانە یەکێک وەڵامی دایەوە:
- سڤیدریگایلۆڤ.
ڕاسکۆلنیکۆڤ لەرزی و هاواری کرد:
- سڤیدریگایلۆڤ! سڤیدریگایلوڤ خۆی کوشتووە!
- چۆن؟ تۆ سڤیدریگایلۆڤ دەناسیت؟
- بەڵێ... دەیناسم... تازە هاتۆتە ئێرە.
- وایە، تازە هاتووە، ژنەکەی مردووە، کەسێکی هەڵەشە و سەرەڕۆیە. لە ناکاوێکدا خۆی کوشتووە، لە بارێکی زۆر ناهەمواردا، چەند وشەیەکی لە دەفتەرێکدا نووسیووە کە بە بیرو هۆشێکی تەواو تەندروستەوە دەمرێت، داوایش دەکات کەس لە مردنیدا تاوانبار نییە. دەڵێن دەوڵەمەندە، تۆ لە کوێوە دەیناسیت؟
- من... دەیناسم، خوشکم لە ماڵیاندا پەرستار بووە.

- سەیرە، سەیرە! کەواتە دەتوانیت لەبارەیەوە زانیاریمان بدەیتێ، تۆ هەستت پێنەدەکرد.

- دوێنێشەو بینیم... شەرابی دەخواردەوە... ئاگام لە هیچ نەبوو.

ڕاسکۆلنیکۆڤ هەستی کرد بارێکی گرانی لەسەرە و خەریکە لەژێریدا دەپلیشێتەوە.

- لەوە دەچێت دیسان ڕەنگت هەڵبزرکابێت، هەوای ئێرە گەلێک خەفەخانە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ کەوتە ورتەورت:

- بەڵێ، دەبێت بڕۆم، ببوورە بێزارم کردیت...

- نا، هەرگیز، لە خزمەتتام، خۆشحاڵت کردم، زۆر شادمانم کە پێت بڵێم...

ئیلیا پتروڤیچ تەنانەت دەستیشی بۆ خواحافیزی درێژ کرد.

- من دەمویست.... تەنیا... هاتبووم بۆ لای زامیوتوف...

- دەزانم، دەزانم، شادمانت کردم.

ڕاسکۆلنیکۆڤ زەردەخەنەیەکی کرد و وتی:

- من... گەلێک شادمانم... خوات لەگەڵ.

چوە دەرەوە، لارەلارەی بوو، سەری بە جۆرێک گێژی دەخوارد نەیدەزانی بەسەر پێوە وەستاوە یان نا، لە کاتێکدا دەستی ڕاستی بە دیوارەکەوە گرتبوو، لە نەردەوانەکە دابەزی، وای هاتە بەرچاو کە دەرگاوانێک، دەفتەرێکی بەدەستەوە، بەرەو ژوورێکی پۆلیس دەچوو، بەرانبەر بەم هات و خۆی پێدا کێشا، سەگێک لە قاتی خوارەوە دەوەڕی، ژنێک بەردێکی گرتە سەگەکە و هاوارێکی لێکرد، کە گەیشتە خوارەوە، چووە ناو سالۆنەکە، لەوێ، نزیک بە دەرگای دەرەوە

سۆنیای بینی، ڕەنگی پەڕیوو وەک مردوو وەستا بوو، بە ترس و سەرسامییەوە تەماشای ئەمی دەکرد.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بەرانبەری وەستا، دەموچاوی کچەکە ئازار و نائومێدیی لێدەباری. سۆنیا دەستی ڕاوەشاند، زەردەخەنەیەکی ناهەمواری کەوتە سەر لێو، ڕاسکۆلنیکۆڤ وەستا، زەردەخەنەیەکی هاتێ و سەرلەنوێ بەرەو سەرەوە، بۆ دەفتەرخانەکەی پۆلیس کە تۆزێ لەو پێش لەوێ بوو، گەڕایەوە.
ئیلیا پتروڤیچ دانیشتبوو، پەڕە کاغەزەکانی بەردەمی سەروخوار دەکرد. هەمان ئەو پیاوەی کە تۆزێک لەمەوبەر، لەکاتی سەرکەوتنی پلیکانەکاندا خۆی پێداکێشا بوو، لەوێ بوو.
ئیلیا پتروڤیچ کە بینی، هاواری لێکرد:
- ها؟ خۆتیت؟ هیچت لە بیر چووە؟ باشە ئەوە چیتە؟
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە لێوی سپی داگەڕاو و ڕوانینێکی وشکەوە لەسەرخۆ لێی نزیک کەوتەوە، چووە پاڵ کورسییەکەی، دەستی نایە سەر، ویستی شتێک بڵێت، وەلێ نەیتوانی، تەنیا دەنگێکی بێمانای لێوە هات.
ئیلیا پتروڤیچ وتی:
- نەخۆشیت، فەرموو، دابنیشە، لەسەر کورسییەکە دابنیشە، ئاوی بۆ بهێنن.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بەسەر کورسییەکەدا کەوت، بەڵام چاوی لە ڕووی ئیلیا پتروڤیچ هەڵنەبڕی کە سەرسامی دایگرتبوو، هەردووکیان، بۆ چرکەساتێک لە یەکتریان ڕوانی و چاوەڕێ بوون، ئاوەکەیان بۆ هێنا.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە هێوری ئاوەکەی دایە دواوە، لەسەرخۆ بەڵام زۆر بە ڕوونی وتی:

- ئەوە من بووم کە ژنە سووخۆرەکە و لیزاڤیتای خوشکیم بە تەور کوشت و شتەکانیانم دزی.
ئیلیا پتروڤیچ دەمی داچەقاندبوو، لە هەموو لایەکەوە خەڵکەکە هاتن و دەوریان گرتن.
ڕاسکۆلنیکۆڤ دانپێدانانەکەی دووبارە کردەوە.

کۆتایی

١

سیبریا، لەسەر کەنارێکی چۆڵی ڕووبارێکی پانوپۆڕدا، شارێک هەیە یەکێکە لە مەڵبەندەکانی بەڕێوەبردن لە ڕووسیادا، لەو شارەدا قەڵایەک و لە ناو قەڵاکەیشدا زیندانێک هەیە، کەسێک بە ناوی ڕادیون ڕاسکۆلنیکۆڤەوە، نۆ مانگە لەو زیندانەدایە، فەرمانی گرتنەکەی پلەدووە، کە بریتییە لە دوورخستنەوە و کاری گران پێکردن. لەو ڕۆژەوەی تاوانەکەی تیا ئەنجام داوە تا ئێستا، نزیکەی ساڵونیوێک تێپەڕیووە.

دادگاییکردنەکەی بەبێ کێشە و دەردەسەری بەڕێوە چوو، چونکە تاوانبارەکە جەختی لەسەر دانپێدانانەکەی خۆی کرد و بە ڕوونی و وردییەوە دووبارەی کردەوە، بێ ئەوەی پێچوپەنا بخاتە کارەکەوە، بێ ئەوەی سوودی خۆی لەبەرچاو بگرێت، بێ ئەوەی بەڵگەیەکی درۆ بخاتە ڕوو، بێ ئەوەی بچووکترین ڕووداوی فەرامۆش کردبێت، تا دوانوختە، تەواوی بەسەرهاتی کوشتنەکەی گێڕایەوە. نهێنیی بارمتەکانی خۆی ڕوون کردەوە -ئەو قوتووەی بە کانزایەک چواردەوری گیرابوو و بە دەست پیرێژنە کوژراوەکەوە بوو- بە

درێژی باسی ئەوەی کرد کە چۆن کلیلەکانی لە گیرفانی کوژراوەکە دەرهێناوە. لە کلیلەکان دوا و چۆنیەتیی سندوقەکەی پیرێژن و ئەو شتانەی لە ناویدا بوون، تەنانەت بە جیاجیا ناوی هەندێک لەو شتانەی هێنا، کوشتنە نابەجێکەی لیزاڤێتایشی ڕوون کردەوە. باسی ئەوەی کە چۆن کوخ لە دەرگای داوە، دوای ئەویش چۆن قوتابیەک هاتووە و لە دەرگاکەی داوە. هەموو ئەو گفتوگۆیانەی لە نێوان ئەو دووانەدا کرابوون، گێڕانییەوە. پاشان هاتە سەر ئەوەی چۆن دوای ئەنجامدانی تاوانەکە بە ڕاکردن لە پلیکانەکان هاتۆتە خوارێ و گوێی لە هەراوزەنای نیکۆلاو دیمیتری بووە. چۆن لە ماڵە چۆڵەکەدا خۆی شاردۆتەوە و پاشان گەڕاوەتەوە ژوورەکەی خۆی. لە کۆتاییدا ناونیشانی ئەو بەردە گەورەیەی هەڵدا، کە لە شەقامی "ڤازنسنکی" لەژێر دەروازەیەکدایە و پارە و کیفە ڕەشەکەیان لەژێریدا دۆزییەوە. بە کورتی، بە پاککراوی هەموو شتەکان خرانە ڕوو. لێکۆڵەر و دادوەرەکان گەلێک لەوە سەرسام بوون کە کیفی پارە و شتەکانی لەژێر بەردێکدا شاردۆتەوە بێ ئەوەی سوودیان لێببینێت، وەلێ زیاتر لەوە سەریان سووڕما کە نەک تەنیا شتە دزراوەکانی بە درێژی لە بیر نەبوو بەڵکو لە ژمارەیشیاندا هەڵەی دەکرد. بە تایبەتی کە تاقە جارێک کیفی پارەکەی نەکردۆتەوە و نەیدەزانی چەندی تیا بووە، - پێدەچوو کیفەکە سێسەدوحەفتا ڕۆبڵ و سێ پارچەی بیست کوپیکیی تیا بووبێت، لەبەر زۆرمانەوەیان لەژێر بەردەکەدا، هەندێک لە دراوە کاغەزییەکان کە لەسەرەوە دانرابوون زیانیان پێکەوتبوو- دادوەرەکان ماوەیەکی زۆر هەوڵیاندا لەوە تێ بگەن کە بۆچی تاوانبارەکە تەنیا لەم نوختەیەدا درۆ دەکات، لە کاتێکدا لە هەموو مەسەلەکانی تردا خۆبەخۆ و بە ڕاستودروستی دانیان پێدا دەنێت؟

سەرئەنجام هەندێکیان -بەتایبەتی سایکۆلۆژییەکان- ئەوەیان سەلماند کە ڕەنگە تەماشای ناو کیفەکەی نەکردبێت، ئەوەیشیان ڕوون کردەوە کە ئەو نەیزانیووە ناو کیفەکە چی تیایە، بەڵکو هەروا بردویەتی و خستوویەتە ژێر بەردەکەوە. بۆیە گەیشتنە ئەو ئەنجامەی کە خودی تاوانەکە لە ئەنجامی نۆرەشێتییەکی کاتییەوە بووە کە چرکەساتێکە لە "مونومانیا"، واتا کوشتن و دزین بێ ئەوەی ئامانجی دووری لە دواوە بێت و حساب بۆ سوود و قازانج کرابێت.
لەو بارەیەوە پەنایان بردەبەر تێزێکی تازە دەربارەی تێکچوونی کاتیی ئەقڵ، کە لەو ڕۆژانەدا دەیانویست ئەو تێزە بەسەر هەندێک تاوانباردا ئەنجام بدەن، بێجگە لەمەیش، ئەو بیرپەرتی و نائومێدییەی بۆ ماوەیەکی زۆر ڕاسکۆلنیکۆڤی داگرتبوو، چەند کەسێک شایەتییان لەسەر دا، وەک دکتۆر زوسیموف، کۆنە هاوڕێکانی، خاوەن خانووەکە و کارەکەرەکە، هەموو ئەمانە یارمەتیدەری ئەو ڕایە بوون کە ڕاسکۆلنیکۆڤ نە لە بکوژ دەچێت و نە لە دز و ڕێگر، بەڵکو ئەم شتێکی ترە، کە جیاوازە لە تاوانباری ئاسایی. لەبەر ئەوەی خودی تاوانبارەکە تا ڕادەیەک بە هیچ جۆرێک بەرگریی لەخۆی نەکرد، ئەمەیش بوو بە هۆی ئەوەی کە لایەنگرانی ئەو تێزە زۆر تووڕە بن. تەنانەت کاتێک پرسیاری ئەوەی لێکرا کە هۆی خەڵککوشتن و دزیکردنی چی بووە، ڕاسکۆلنیکۆڤ تا ڕادەیەک بە ڕوونی و وردەکارییەوە وەڵامی دایەوە، کە ئەنگێزەی کارەکەی باری ژیان، هەژاری، بێتوانایی، ئارەزوومەندییەتی بۆ هەنگاونان و جێپێ خۆشکردن بۆ ژیانی ئایندە بووە، کە دەیتوانی بە هۆی سێ هەزار ڕۆبڵەوە کە بەهیوا بوو لای ژنە کوژراوەکە دەستی بکەوێت، دەهاتە دی. بڕیاری کوشتنەکەی لە ئەنجامی مێشکپووچی و بێغیرەتی و

ڕقێکەوە بووە، کە هاوسەنگ بووە لەگەڵ هەژاری و شکستخواردنەکانیدا. لە وەڵامی ئەو پرسیارەیشدا کە چی وای لێکردووە دان بە تاوانەکەدا بنێت، بێ سێودوو وەڵامی دایەوە: پەشیمانییەکی ڕاستگۆیانە، هەموو قسەکانیشی تا ڕادەیەک بە زمانی زبر دەوت...

لەگەڵ ئەوەیشدا دوافەرمانی دادگا لەسەر تاوانەکە زۆر لەوە سوکتر بوو کە چاوەڕێ دەکرا، ڕەنگە لەبەر ئەوە بووبێت کە خودی تاوانبار نەک نەیدەویست تاوانەکە لەسەر خۆی نەهێڵێت و ڕزگاری بێت، بەڵکو ئارەزووی لێبوو چەند بتوانێت زیاتر خۆی تاوانبار بکات. سەروبەندی مەسەلەکە بە هەموو تایبەتمەندی و نائاساییەکانییەوە لەبەرچاو گیرا. حاڵەتی نەخۆشی و نەبوونی تاوانبار پێش ئەنجامدانی تاوانەکە بچووکترین گومانی بۆ نەهێشتنەوە. ئەو خاڵەیش کە ڕاسکۆلنیکۆڤ لە شتە دزراوەکان هیچ سوودێکی نەدیبوو، تا ڕادەیەک درایە پاڵ ئەوەی کە هەستی بە پەشیمانی کردووە و لە لایەکی تریشەوە پەیوەندیی بە حاڵەتی ناسروشتیی ئەقڵیەوە هەبووە کە لە کاتی ئەنجامدانی تاوانەکەدا تووشی هاتووە. بە ڕێکەوت کوشتنەکەی لیزاڤیتایش تا ڕادەیەک ئەم بەڵگەیەی دوایی دەسەلماند: کەسێک دوان دەکوژێت، کەچی لە بیری دەچێت دەرگاکە کراوەتەوە! بێجگە لەوەی کە ئەم خۆبەدەستەوەدان و دانپیانانە لە کاتێکدایە کە بە هۆی دانپیانانێکی درۆی نائومێدێکی تری وەک نیکولاوە، لێکۆڵینەوەکە گەلێک ئاڵۆزی تێکەوتبوو، کە لەم حاڵەتەدا تاوانباری ڕاستەقینە نەک هیچ بەڵگەیەکی لەسەر نییە، بەڵکو تەنانەت بەدگومانیشیی لێناکرێت — پۆرفیری پترۆڤیچ بەڵێنەکەی خۆی بە چاکی بردە سەر- هەموو

ئەمانە بوون بە هۆی ئەوەی کە دادگا فەرمانی سزادانەکەی سووک بکات.

بێجگە لەمانە، هەندێک پێشهاتی چاوەڕواننەکراو ڕوویان دا کە زۆر لە قازانجی تاوانباردا بوون، ڕازومیخینی خوێندکاری پێشوو، کەس نەیدەزانی لە کوێوە چەند بەڵگەیەکی هێنابوو ئەوەیان دەسەلماند کە تاوانبار، کاتێک قوتابیی زانکۆ بوە، بەو دەرامەتە کەمەی لەبەر دەستیدا بووە، بۆ ماوەی شەش مانگ یارمەتی هاوڕێیەکی خۆی داوە، کە هەژار بووە و تووشی نەخۆشی سیل هاتووە، کە هاوڕێ جوامێرەکەی مردووە، ئینجا ڕاسکۆلنیکۆڤ کەوتۆتە هاریکاریکردنی باوکە نەخۆش و پیرەکەی ئەو قوتابیە (هەر لە تەمەنی سیانزە ساڵییەوە ئەو قوتابییە هەژارە تاقەکەسێک بووە یارمەتیی باوکی داوە و ژیاندویەتی). پاشانیش ڕاسکۆلنیکۆڤ ئەو پیرەمێردەی بردۆتە خەستەخانە، کە دوای ماوەیەک مردووە، ڕاسکۆلنیکۆڤ بە پارەی خۆی کفنودفنی کردووە. هەموو ئەم هەواڵانە کاریگەرییەکی باشی لەسەر چارەنووسی ڕاسکۆلنیکۆڤدا هەبوو. خاوەن ماڵە کۆنەکەی ڕاسکۆلنیکۆڤ کە دایکی دەزگیرانە کۆچکردووەکەی بوو، واتا خاتوو زارنیتسینای بێوەژن، ئەویش لای خۆیەوە شایەتیی دا کە کاتێک ئەوان لە خانوویەکی تردا بوون لە دەوروبەری شەقامی "پێنجی پێنجەم"، ڕاسکۆلنیکۆڤ لە شەوێکی ئاگربەربوونەوەدا دوو منداڵی لە ماڵێکدا ڕزگار کردبوو، کە کەمێک سووتابوون، خۆیشی لەو کارەدا ئازاری پێگەیشتبوو، زۆر بە وردی و لە ڕێگەی چەند شایەتێکەوە بە چاکی لەم مەسەلەیە کۆڵرایەوە، بە کورتی، بەسەرهاتەکە بەو شێوەیە کۆتایی پێهات کە تاوانبار، بە هۆی ڕێزلێگرتن و خۆبەدەستەوەدان و دانپێدانانی بە تاوانەکەیدا و هەندێک خاڵی دی کە سزاکەی سووک

دەکرد، دادگا فەرمانی تەنیا هەشت ساڵ گرتنی بەسەردا دا لەگەڵ کاری گران پێکردنی پلەدوودا.
هێشتا سەرەتای دادگاییکردنەکە بوو کە دایکی ڕاسکۆلنیکۆڤ نەخۆش کەوت. دونیا و ڕازومیخین توانیان بە درێژایی دادگاییکردنەکە بیبەنە دەرەوەی پترۆزبورگ. ڕازومیخین شارێکی هەڵبژارد کە لەسەر ڕێگەی ئاسن و نزیک بە پترۆزبورگ بوو، بۆ ئەوەی بتوانێت بەردەوام ئاگاداری بەسەرهاتەکانی نێو دادگا بێت و لە هەمان کاتیشدا بتوانێت هەندێکجار ئاڤدوتیا ڕۆمانۆڤنا ببینێت.
نەخۆشییەکەی پولخێریا ئەلێکساندرۆڤنا کەمێک سەیر و هاوزەمان بوو لەگەڵ حاڵەتی تووڕەیی و تێکچوونی مێشکیدا، دونیا، پاش گەڕانەوەی لە دوادیداری کاکی، دایکی لەوپەڕی نەخۆشی و تا و وڕێنەکردندا بینی، هەر لەو شەوەدا دونیا لەگەڵ ڕازومیخیندا ڕێکەوت، لە وەڵامی پرسیاری دایکیدا لەبارەی ڕاسکۆلنیکۆڤەوە، چی بڵێت. تەنانەت چیرۆکێکیان دروست کرد گوایا ڕاسکۆلنیکۆڤ بۆ ئەنجامدانی کارێکی تایبەتی، کە پارە و ناوبانگی لێ دەست دەکەوێت، ناچار بووە بەرەو شوێنێکی هەرە دووری سنووری ڕووسیا سەفەر بکات. بەڵام هەردووکیان سەریان لەوە سووڕما کە پولخێریا ئەلێکساندرۆڤنا، دەربارەی ئەم مەسەلەیە نە ئەوسا و نەدوایی پرسیارێکی نەکرد. بە پێچەوانەوە خۆی چیرۆکێکی بەداروباری لەبارەی سەفەرە کتوپڕەکەی کوڕەکەیەوە ڕازاندبووەوە. بەدەم فرمێسکڕشتنەوە باسی ئەوەی دەکرد چۆن ڕودیا بۆ خوداحافیزی لێکردنی هاتۆتە لای، ئاماژەی بەوە دەدا کە تەنیا ئەو لە گەلێک کاروبار و نهێنیی کوڕەکەی ئاگادارە و دەزانێت ڕودیا دوژمنی زۆر سەرسەختی هەن. بۆیە ناچارە خۆی بشارێتەوە، وەلێ دەربارەی

کاری ئاییندەی کوڕەکەی، کەمترین گومانی نەبوو کە دوای سەرکەوتن بەسەر هەندێک لەو کارە دژوارانەدا، ئاییندەیەکی ڕووناکی لە بەردەمدایە. تەنانەت ڕازومیخینی لەوە دڵنیا دەکرد کە کوڕەکەی لە ئاییندەدا دەبێتە یەکێک لە پیاوانی گەورەی دەوڵەت. بەڵگەیشی وتارەکەی و بەهرە ئەدەبیە درەوشاوەکەیەتی، بەردەوام ئەو وتارەی دەخوێندەوە، تەنانەت هەندێکجار بە دەنگی بەرز دەیخوێندەوە و تا ڕادەیەک بەدەمیشیەوە خەوی لێدەکەوت. لەگەڵ ئەمانەیشدا هەرگیز لە شوێنی ڕاسکۆلنیکۆڤی نەدەپرسی، هەرچەندە دەیزانی ئەوانەی دەوروبەری خۆیان لەو باسە گێل دەکەن، ئەمەیش لە خۆیدا دەشیا بەدگومانیی تێدا دروست بکات. وردەوردە بێدەنگییە سەرسوڕهێنەرەکەی پولخێریا ئەلێکساندرۆڤنا لەبارەی هەندێک کاروبارەوە ترس و نیگەرانی لای دونیا و ڕازومیخین دروست کرد. بۆ نموونە تەنانەت سکاڵای ئەوەی نەدەکرد کە بۆ کوڕەکەی نامەی بۆ نانێرێت. لە حاڵێکدا ئەو کاتەی لە شارە بچووکەکەی خۆیدا دەژیا، تەنیا بەهیوای گەیشتنی نامەی ڕودیای ئازیزەوە ژیانی بەسەر دەبرد. حاڵەتەکە نەدەزانرا چییە و دونیایشی نیگەران کردبوو. لەوە ترسا نەکا دایکی لەبارەی چارەنووسی سامناکی کوڕەکەیەوە هەستێکی کردبێت، لەبەر ئەوە ناپرسێت نەک هەواڵێکی ترسناکتر ببیستێت. تێکڕا دونیا چاک ئەوەی دەزانی کە پولێخریا ئەلێکساندرۆڤنا توانای ئەوەی نییە داوەرییەکی ڕاستودروست لەسەر مەسەلەکان بکات.
لەگەڵ ئەمانەیشدا دووجار وا ڕێک کەوت کە خودی پولێخریا ئەلێکساندرۆڤنا قسەکانی بە جۆرێک هێناوبرد کە مەحاڵ بوو لە وەڵامدانەوەیدا ئاماژەی بە شوێنی ئێستای ڕودیا نەکرێت. چونکە وەڵامەکان تەمومژاوی بوون و گومانیان تیا دروست دەکرد، بۆیە

لەپڕێکدا خەمێکی زۆر دایدەگرت، گرژ و بێدەنگ و تا ماوەیەک هەروا دەمایەوە. پاشان دونیا زانی درۆکردن و پاساوی جۆربەجۆر هێنانەوە کارێکی نادروستە، تەواو گەیشتە ئەو ئەنجامەی کەوا چاکترە لەبارەی هەندێک شتی تایبەتیەوە بێدەنگ بێت. وەلێ وردەوردە زیاد لە جاران ڕوون بووەوە کە دایکە بێچارەکە چاوەڕێی پێشهاتی گەلێک ترسناک دەکات. دونیا قسەی کاکی بیر کەوتەوە کە: دایکی لە شەوی پێش ڕۆژە شوومەکەدا و لەو دیمەنەدا کە لەگەڵ سڤیدریگایلۆفدا بۆی پێش هات، گوێی لە وڕێنەکردنی دونیا بووە. ئاخۆ بە ڕاستی دەشێت لەو کاتەدا گوێی لە شتێک نەبووبێت؟ زۆرجار ڕێک کەوتووە، دوای چەندین ڕۆژ یان هەفتەی بێدەنگییەکی ترسناک و فرمێسکی هێور، نەخۆشەکە بە جۆرێکی نائاسایی تووشی هەڵچوون و هیستیریا دەهات و لەناکاوێکدا بە دەنگی بەرز و بێبڕانەوە، لەبارەی کوڕەکەی و ئومێد و ئارەزووەکانییەوە دەدوا... هەندێکجار خەیاڵەکانی زۆر سەیر بوون، ئەوان دڵیان دەدایەوە، قسەکانیان دەسەلماند- ڕەنگە خۆیشی هەستی بەوە کردبێت کە لەبەر ئەو وا دەکەن- بەڵام لەگەڵ ئەوەیشدا هەر قسەی دەکرد...
دوای پێنج مانگ لە دانپێدانانی تاوانبار بە کارەکەیدا، بڕیاری دادگای بەسەردا درا. ڕازومیخین چەندە دەرفەتی هەبووایە، بۆ سەرلێدانی دەچوو بۆ زیندان، سۆنیایش هەروا، کە کاتی لێکدابڕانیش گەیشت، دونیا سوێندی بۆ کاکی خوارد کە ئەمە دابڕانی یەکجاری نییە. هەروەها ڕازومیخینیش سوێندی بۆ خوارد. لە بیری لاویەتی و پڕ لە جۆشوخرۆشی ڕازومیخیندا، پڕۆژەیەک تا دەهات زیاتر گەڵاڵە دەبوو، کە لە سێ چوار ساڵی داهاتوودا، ئەوەندەی بکرێت، زەمینەی دەرامەتێک بۆ خۆی فەراهەم بهێنێت، هەندێک پارە پاشەکەوت بکات و

بڕوات بۆ سیبریا، چونکە زەوی ئەوێ زۆر بەپیتە و دەستی کار و سەرمایە کەمە. هەر لەو شارەدا کە ڕودیا دەژی، ئەوانیش لەوێ نیشتەجێ بن.. هەموویش پێکەوە ژیانێکی نوێ بۆ خۆیان دەست پێبکەن.

ڕاسکۆلنیکۆڤ لە دوارۆژەکاندا گەلێک خەمبار بوو، بەردەوام هەواڵی دایکی دەپرسی و زۆر لێی دەترسا، دونیا گەلێک بەمە نیگەران بوو، کاتێک زانی دایکی نەخۆشە، تەواو تێک چوو، لەو ماوەیەدا زۆر کەم قسەی لەگەڵ سۆنیادا دەکرد. سۆنیا بە هۆی ئەو پارەیەوە کە سڤیدریگایلۆف بۆی دانابوو، دەمێک بوو خۆی ئامادە کردبوو دوای ئەو کاروانە زیندانییە بکەوێت کە ڕاسکۆلنیکۆڤیان لەگەڵدایە. لەو لایەنەوە هیچ قسەیەک لە نێوان ئەو و ڕاسکۆلنیکۆڤدا نەکرابوو. وەلێ هەردووکیان دەیانزانی مەسەلەکە هەروا دەشکێتەوە، لە دوامالئاواییدا ڕاسکۆلنیکۆڤ زەردەخەنەیەکی سەیری کەوتە سەرلێو، کاتێک لە دەمی خوشکی و ڕازومیخینەوە ئەو جەخت و دڵنیاییکردنەوەی بیست کە دەربارەی بەختەوەریی هەموویان دووبارەیان دەکردەوە دوای ئەوەی لە تاراوگە دەگەڕێتەوە، ئەو پێشبینیی دەکرد لە ئەنجامی ئەو نەخۆشییەوە دایکی بەم زووانە دەمرێت. سەرئەنجام لەگەڵ سۆنیادا ڕێگەی تاراوگەیان لەبەر گرت.

دوای دوو مانگ دونیا و ڕازومیخین زەماوەندیان کرد، زەماوەندێکی بێدەنگورەنگ. لە نێوان ئەوانەدا کە بانگهێشت کرابوون، پۆرفیری پترۆڤیچ و زوسیموفیان تیابوو. لە هەموو ڕۆژانی دواییدا ڕازومیخین سیمای پیاوێکی بەبڕوا و خاوەن بڕیاری هەبوو، دونیا بڕوای کوێرانەی پێی هەبوو، کە ڕازومیخین گشت بڕیارەکانی بەجێ دێنێت و نەیدەتوانی بڕوا نەکات کە پیاوێکە خاوەن ئیرادەیەکی ئاسنینە، لە

لایەکی ترەوە ڕازومیخین سەرلەنوێ دەستی کردەوە بە خوێندنی زانکۆ، بۆ ئەوەی ڕشتەکەی تەواو بکات. هەردووکیان نەخشەی ئاییندەی خۆیان دەکێشا، هەردووکیان ئەوەیان خستبووە بەرچاو کە دوای پێنج ساڵ هەر دەبێت بگەنە سیبریا، تا ئەو کاتەیش هەموو ئومێدێکیان بە سۆنیا بوو...

پولخێریا ئەلێکساندرۆڤنا بە زەماوەندی دونیا و ڕازومیخین خۆشحاڵ بوو، درووودی بۆ خوێندن، بەڵام دوایی خەم دایگرت و نائومێدتر بوو، بۆ ئەوەی دڵخۆش بێت، ڕازومیخین چیرۆکی قوتابییە نەخۆشەکە و باوکە پیرەکەی، چیرۆکی سووتان و لەناوجێکەوتنی پاری ڕودیا، واتا ئەو کاتەی کە دوو منداڵەکەی لە دەست مردن ڕزگار کرد، بۆ گێڕایەوە. هەردوو گوزارشتەکە لەڕادەبەدەر پولخێریا ئەلێکساندروڤنایان گەشاندەوە، هەرچەندە ئەقڵی کەمێک تێک چووبوو، بەڵام بەردەوام لەو باسانەی دەکرد، تەنانەت لەسەر شەقامەکانیشدا خەڵکی دەگرت و باسەکەی بۆ دەگێڕانەوە (هەرچەندە دونیا هەمیشە لەگەڵیدا بوو) لە ناو گالیسکە و پیشانگا و هەر جێگایەکی تردا دەربارەی کوڕەکەی و وتارەکەی و یارمەتی قوتابییەکە و سووتانی لە کاتی ئاگرکەوتنەوەدا، باسەکەی بۆ خەڵکی دەکرد، دونیا نەیدەزانی چۆن دایبمرکێنێت و هێوری بکاتەوە. چونکە بێجگە لەوەی ئەو هەڵچوونە ڕۆحییەی کاری دەکردە سەر تەندروستیی دایکی و مەترسیی هەبوو، لەوەیش دەترسا کە لەوانەیە یەکێک بە هۆی تازەیی دادگاییکردنەکەوە ناوی ڕاسکۆلنیکۆڤ بهێنێت و قسەی لەسەر بکات.

پولێخریا ئەلێکساندرۆڤنا تەنانەت ناونیشانی دایکی ئەو دوو منداڵەی دۆزییەوە، کە لە سووتان ڕزگاریان بووبوو، دەیویست هەرچۆنێک بووە، بڕوات و بیبینێت. سەر ئەنجام پەشێوی و تێکچوونەکەی دایە

مەترسی، لەپڕێکدا دەگریا، زۆرجار تا دەیگرت و دەکەوتە وڕێنە، سەرلەبەیانییەک کتوپڕ دەنگوی ئەوەی کرد کە بەم زوانە ڕودیا دەگەڕێتەوە، دەیگوت لە بیریەتی چۆن لە کاتی ماڵئاواییدا ڕودیا پێی وتووە دوای نۆ مانگ دەبێت ئەم چاوەڕێی گەڕانەوەی بێت. بۆیە کەوتبووە ڕێکوپێکخستنی ماڵ و ئامادەی پێشوازیکردنی بوو. ژوورێکی بۆ کوڕەکەی ڕازاندبووەوە -ژوورەکەی خۆی- مۆبیل و پەردە و شتەکانی تری پاک کردەوە. دونیا نیگەران بوو، بەڵام دەنگی نەکرد، تەنانەت یارمەتیی دایکی دا لە ڕێکخستن و ڕازاندنەوەی ژووری کاکیدا، دوای ڕۆژێک لە خەیاڵی بەردەوام و ئارەزووی خۆش و فرمێسکی نەبڕاوە، پولیخریا ئەلیکساندرۆڤنا شەو نەخۆش کەوت، لە بەرەبەیاندا تای لێهات و کەوتە وڕێنەکردن. نەخۆشیی پەرکەم لێی دیاری دا و دوای دوو هەفتە مرد.

لە کاتی وڕێنەکردنەکانیدا وتەی وای بە دەمدا دەهات، نیشانەی ئەوە بوون کە زیاد لەوەی کچەکەی و زاواکەی دەیزانن، ئەو لە چارەنووسی شوومی کوڕەکەی زۆرتر ئاگادارە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ تا ماوەیەکی زۆریش نەیزانی دایکی مردووە، هەرچەندە لە سەرەتای نیشتەجێبوونیانەوە لە سیبریا نامەیان لەگەڵ پترۆزبورگدا دەگۆڕییەوە. ئەم کارە هەموو مانگێک سۆنیا بە ڕێکوپێکی ئەنجامی دەدا، نامەی بۆ ڕازومیخین دەنارد و وەڵامی دەدرایەوە، لە سەرەتادا نامەکانی سۆنیا بە لای دونیا و ڕازومیخینەوە سارد و وشک دەهاتنە بەرچاو و بە هیچ جۆرێک قایلی نەدەکردن، وەلێ لە دواییدا هەردووکیان دڵنیابوون کە هەرگیز لەوە چاکتر نانووسرێت، چونکە لە نامەکاندا بە وردی و تێروتەسەلی ئاگاداری باری ژیان و چارەنووسی برا بەدبەختەکەیان دەبوون.

نامەکانی سۆنیا پڕ بوون لە گوزارشتی ژیانی ڕۆژانە، باسی زۆر سادە و وردی ژیانی تاراوگە و ئەو کارە گرانانەی بەسەر ڕاسکۆلنیکۆڤدا سەپێنرابوون، لە نامەکاندا نە باس لە ئاواتی ڕاسکۆلنیکۆڤ دەکرا نە لە خەونەکانی ئایندەی و هەست و سۆزە تایبەتییەکانی. لەباتیی دەرخستنی باری ڕۆحی و دەروونیی ئەو، تەنیا گوزارشت لە بەسەرهاتەکانی دەکرا، واتا: ئەو قسانەی ڕاسکۆلنیکۆڤ دەیکردن، زانیاری ورد دەربارەی تەندروستی، ئەو شتانەی لە کاتی بینیندا دەیویستن یان داوای لە سۆنیا دەکرد کە پێیان بگەیەنێت و شتی تریش. هەموو ئەم هەواڵانە بە دووردرێژی گوزارشتیان لێدەکرا. لە ئەنجامدا دونیا وێنەیەکی ڕوون و ئاشکرای برا نەگبەتەکەی خۆی بە وردی دەبینی، کە هیچ جێگای گومانی بۆ نەدەمایەوە، چونکە ئەوەی هەبوو، بریتی بوو لە ڕاستییەکی حاشاهەڵنەگر.

دونیا و مێردەکەی لە نامەکاندا، بەتایبەتی لەبەراییدا، دڵنیا نەبوون. سۆنیا بەردەوام هەواڵی ئەوەی دەدانێ کە ڕاسکۆلنیکۆڤ هەمیشە مڕومۆچ و کەمدووە، تەنانەت هەمووجارێک لە بیستنی هەواڵی ناو نامەکانی ئەوان بێدەربەستە و گوێی پێنادات. دەینووسی کە هەندێکجار ڕاسکۆلنیکۆڤ هەواڵی دایکی دەپرسێ، کە سۆنیا هەستی کرد ئەو ڕاستییەکەی پێشبینی کردووە، ئەمیش هەواڵی مەرگی دایکی پێوتووە، بەڵام زۆری بە لاوە سەیر بووە کە هەواڵەکە هیچ کاریگەرییەکی وای لەسەر دانەناوە، بەهەرحاڵ، وا هاتبووە بەرچاوی سۆنیا. هەر لەو نێوەندەدا، سۆنیا وای ڕاگەیاندبوو، کە هەرچەندە بە ڕووکەش ڕاسکۆلنیکۆڤ خۆی دەخواتەوەو گۆشەگیرە، وەلێ لەگەڵ ئەوەیشدا ڕاستودروست لە ژیانی تازەی خۆی دەڕوانێت. بە چاکی لە

حاڵوباری خۆی تێدەگات. چاوەڕێی ئەوەیش نییە بەم زووانە چارەنووسی باش بێت و چ ئاواتێکی نابەجێی نییە -ئاسایی وەک هەر زیندانییەک- هیچ سەریشی لەوە سوور نەماوە کە ئێستای هیچ لە ڕابوردووی ناکات. هەروەها سۆنیا دەینووسی تەندروستیی ڕاسکۆلنیکۆڤ زۆر باشە، ڕاست دەڕواتە سەر کار، نە ڕاڕایە و نە بێزار، نە جەختی درۆزنانەیشی لەسەر دەکات. لەبارەی خواردنەوە تا ڕادەیەک بێدەربەست و ساردە، وەلێ خۆراکیان بێجگە لە ڕۆژانی یەکشەممە و پشووەکان، ئەمەندە خراپ و بێکەڵکە، کە ڕاسکۆلنیکۆڤ خۆی داوای هەندێک پارە لە سۆنیا دەکات تا هەموو ڕۆژێک چای بۆ خۆی پێبکڕێت. بێجگە لەوە، داوای لە سۆنیا کردووە خەمی نەخوات و نیگەرانی نەبێت، چونکە بە دڵنیاییەوە بایەخپێدانی زۆری بێتاقەت و تووڕەی دەکات.

سۆنیا بۆی نووسیبوون کە ڕاسکۆلنیکۆڤ و زیندانییەکانی تر هەموویان لە یەک جێگادا پێکەوەن. ئەو خۆی ناو زیندانەکەی نەدیووە، بەڵام وەک بیستوویەتی، گەیشتۆتە ئەو ڕاستییەی کە شوێنەکە تەنگە، پیسە و هیچ مەرجێکی تەندروستیی تیا نییە، ڕاسکۆلنیکۆڤ لەسەر سەکۆیەک دەخەوێت و لبادێک لەژێریدا ڕادەخات، نایەوێت جێگایەکی تر بۆ خۆی پەیدا بکات. ئەم دژواری و ژیانە هەژارانەیە هەرگیز زادەی بیرێکی دیاریکراو و بڕیارێکی تایبەتی نییە. بەڵکو تەنیا لە بێدەربەستی و لە پشتگوێخستنی چارەنووسی خۆیدایە.

سۆنیا بە ڕاشکاوی دەینووسی کە ڕاسکۆلنیکۆڤ لە سەرەتادا نەک تەنیا خۆشیی لە دیدارەکانی نەهاتووە، بەڵکو تا ڕادەیەکیش زۆر پێی ناخۆش بووە. لەگەڵیدا کەم دواوە و بە زبری مامەڵەی کردووە، وەلێ

لە دواییدا خووی بەو دیدەنییانەوە گرتووە و تەنانەت وەک پێویستیی لێهاتووە. بە جۆرێک لە کاتی نەخۆشکەوتنی سۆنیادا کە بۆ چەند ڕۆژێک نەیتوانیبوو سەری لێبدات، ڕاسکۆلنیکۆڤ خەم دایگرتبوو. دیدارەکانیان لە ڕۆژانی پشوودا، لە پشت شیشە ئاسنینەکانی زیندان، یان بۆ چەند دەقیقەیەک لە ژووری پاسەوانەکاندا ئەنجام دەدرێت. لە ڕۆژانی ئاساییدا سۆنیا لە کاتی کارکردندا، لە کارگە، یان لە کارخانەی خشتدروستکردندا، یان لە ئەمبارەکانی پاڵ ڕووباری 'ئێرتیش'دا دەچوو بۆ لای.

سۆنیا لەبارەی خۆیەوە دەینووسی: توانیویەتی لە شارەکەدا هەندێک دۆست و ئاشنا پەیدا بکات، سەرگەرمی بەرگدرووونە، لەبەر ئەوەیش کە تا ڕادەیەک لە شارەکەدا بەرگدروو نییە، بۆیە گەلێک ماڵ پێویستیان پێی هەیە. بەڵام سۆنیا ئەوەی نەنووسیبوو کە بە هۆی ئەوەوە ڕاسکۆلنیکۆڤ لە لایەن بەڕێوەبەری بەندیخانەوە پشتیوانیی لێکراوە و ئەرکی کەمتر کراوەتەوە و خواردنی باشتر بووە.

سەرئەنجام هەواڵێک گەیشت کە ڕاسکۆلنیکۆڤ لە هەموو زیندانییەکان تەریک و دوورەپەرێزە. تەنانەت لە نامەکانی دوایی سۆنیادا دونیا هەستی بە نیگەرانی و شپرزەیی کرد، زانیی زیندانییەکان ڕاسکۆلنیکۆڤیان خۆش ناوێت، هەمیشە بە درێژایی ڕۆژ بێدەنگە و ڕەنگ بە ڕوویەوە نەماوە. لەپڕێکدا سۆنیا لە دوانامەیدا نووسی کە ڕاسکۆلنیکۆڤ زۆر نەخۆشە و لە نەخۆشخانەی زیندانەکەدا تیمار دەکرێت...

٢

ماوەیەکی زۆر بوو ڕاسکۆلنیکۆڤ نەخۆش بوو، بەڵام نە سەختیی ژیانی ناو بەندیخانە، نە کاری بەزۆر، نە بەدخۆراکی، نە سەرتاشین و نە کۆنەپۆشی، هیچ کام لەوانە نەبوونە هۆی ڕەنج و ئازاردانی. بە پێچەوانەوە تەنانەت خۆشیی لە کارکردن دەهات:
کە لە ئەنجامی کاری سەختەوە لەشی شەکەت دەبوو، دەیتوانی هیچ نەبێت چەند سەعاتێک خەوێکی خۆش بکات، خواردنیش، ئەو شۆربا کەلەرمەی پڕ بوو لە سیسرک، چ گرنگییەکی بۆی هەبوو؟ لە سەردەمی خوێندکاریدا هەندێکجار ئەوەیش دەست نەدەکەوت. بەرگی گەرم و لەگەڵ ئەو جۆرە ژیانەدا بە تەواوی دەگونجا، هەستی بە زنجیری پێی نەدەکرد، دەبێت شەرمی بەوە بێت کە سەری تاشراوە، یان چاکەتەکەی دوو ڕەنگە؟ ئەی لە کێ شەرم بکات؟ لە سۆنیا؟ سۆنیا لێی دەترسا، کەواتە چۆن دەبێت شەرمی لێبکات؟ ئەی کەواتە نهێنییەکە لە چیدایە، ئەو تەنانەت شەرمی لە سۆنیایەک دەکرد، کە لە دەست ڕەفتاری ناقۆڵا و بێزراوی ئازاری دەچەشت، ئەو کە هەستی بە شەرم دەکرد، لەبەر ئەوەنا کە سەری تاشرابوو یان زنجیری لە پێدا بوو. نا، بەڵکو لەبەر ئەوەی کە کەرامەتی بە سەختی بریندار کرابوو، ئەمەیش بوو بە هۆی نەخۆشکەوتنی، لە ڕاستیدا ئەو زۆر بەوە بەختەوەر دەبوو ئەگەر بیتوانیایە خۆی بە تاوانبار بزانێت. ئەگەر وابووایە، دەیتوانی بەرگەی هەموو شتێک، تەنانەت خەجاڵەتی و ڕسوایی بگرێت. بەڵام چەند لەبارەی خۆیەوە داوەرییەکەی سەخت و دڵڕەقانە بێت، هێشتا ویژدانی خۆگر و چ تاوانێکی گەورەی لە ڕابووردووی گومان نەدەبرد، تاقەتاوانی ڕەنگە ئەوە بێت کە

(نیشانەکەی نەپێکاوە) ئەمەیش ئاساییە و لە هەموو کەسێک ڕوو دەدات. ڕاسکۆلنیکۆڤ شەرمی بەوە دەهات کە کوێرانە تێکەوتبوو، گەوجانە دەستی دابوویە، نائومێدانە، بە هۆی قەدەرێکی کوێرەوە خۆی لەدەست دابوو. بۆیە دەبێت بە ناچاری خۆی بە دەست "گەوجایەتییەوە" بدات و سەری بۆ دابنەوێنێت، بۆ ئەوەی هێور بێت و ئاسوودەیی بۆ بگەڕێتەوە.

ئەوەی لە دنیادا بۆی مابووەوە، نیگەرانییەکی بێپاساو و بێئامانجی ئێستا بوو، قوربانیدانێکی بەردەوامیشە لە ئاییندەدا، ئەمانە بەچی دەچن! چ کەڵکێکی هەیە ئەگەر بە خۆی بڵێت دوای هەشت ساڵ تەمەنی دەگاتە سیودوو ساڵ و دەتوانێت ژیانێکی نوێ دەست پێبکات! ئەی بۆ بژی؟ چ ئامانجێکی لە پێشە؟ چ مەبەستێک هەیە بۆی تێبکۆشێت؟ ژیان تەنیا بۆ مانەوە؟ بەڵام ئەو لە ڕابووردووی تەمەنیدا هەزاران جار ئامادە بووە خۆی بکاتە قوربانی لەپێناوی بیروباوەڕێکدا، لە پێناوی ئامانجێک و تەنانەت لە ڕێگەی ئارەزوویەکدا. بوونی ڕووت هەرگیز بە لای ئەوەوە بەس نەبووە، ئەو هەمیشە خولیای زیاتری هەبووە، ڕەنگە توانای ئەو خولیایە تەنیا لەوەوە هاتبێت، کە لەو سەردەمەدا ئەو خۆی بە مرۆڤتر دانابێت و ئەوەی بە خۆی ڕەوا دیووە بۆ کەسانی تری بە ڕەوا نەزانیبێت. ئەگەر چارەنووس پەشیمانی بکردایەتەوە، پەشیمانییەکی سوتێنەر کە دڵی تێک بشکێنێت و خەوی لێبتۆرێنێت، پەشیمانییەک کە لە ئەنجامی ئازارەکانیدا سێدارە و خنکانی نێو ئاوی بهێنێتە بەرچاو. بێگومان ئەو پەشیمانییە بەختەوەری دەکرد، ئازار و فرمێسک جۆرێکن لە ژیان، بەڵام ڕاسکۆلنیکۆڤ لەو تاوانە پەشیمان نەبوو، کە کردبووی.

ئەگەر پەشیمان بووایە، لایەنی کەم دەیتوانی لە گەوجایەتییەکەی خۆی تورەبێت، هەروەک چۆن پێشتر لە کردەوە نادروست و گەلۆرانەکەی کە دواجار کێشایانە نێو بەندیخانە، توورە بوو. وەلێ ئێستا، لە زینداندا، دوای ئەوەی دەتوانێت "زۆر بە ئازادی" بیر لەو کردەوانە بکاتەوە و لێیان بکۆڵێتەوە، بە هیچ شێوەیەک ئەو کارانە نە بە گەمژەیی دادەنێت و نە بە ناشیرین، وەک پێشتر لە رۆژە شوومەکاندا وای دەبینین.

بە خۆی دەوت: "بۆ دەبێت بیروڕای من لەو بیر و تێزانە گەمژانەتر بن، کە لە سەرەتای ئافەریدەبوونەوە لەم گەردوونەدا هەبوون و بەر یەکتر کەوتوون؟ پێویستە بە چاوێکی کراوە و ئازاد و سەربەخۆ لە بیروڕا کۆنەکانی دی بڕوانین، بۆ ئەوەی تێبگەین بە هیچ جۆرێک بیروڕاکانی من ئەوەندە سەیروسەمەرە نین... ئەی گومڕاکان! ئەی بیرمەندان! بۆ لە ناوەڕاستی ڕێگەدا دەوەستن!"

دیسان دەیوت: "باشە ئاخر بۆ کارەکەی من لە ڕوانگەی ئەوانەوە هێند نەگریسە؟ لەبەر ئەوەی زوڵمە؟ زوڵم یانی چی؟ من ویژدانم ئاسوودەیە، هەڵبەتە لە دیدگای مافەوە تاوانێک کراوە... هەڵبەتە بە ڕووکەش یاسا بەزێنراوە و خوێن ڕژاوە، باشە، ئەگەر مەسەلەکە ڕووکەشیی یاسایە، فەرموو سەرم ببڕن... با ببڕێتەوە.

بەم پێودانگە بێت، گەلێک لە فریادڕەسە مرۆڤایەتییەکان کە دەسەڵاتیان بە میراتی بۆ نەماوەتەوە، بەڵکو خۆیان بەدەستیان هێناوە، دەبوو هەر لە یەکەم هەنگاویاندا سەریان بپەڕێنن. وەلێ ئەوان هەنگاوی خۆیان ناو گەیشتنە هەوار، بۆیە ئێستا لەسەر "هەقن"، بەڵام من بە ئامانج نەگەیشتم، کەواتە هەقی ئەوەم نییە ئەو ڕێگەیە بەخۆم بدەم".

تاقەتاوانێک کە ڕاسکۆلنیکۆڤ بە خۆی ڕەوا دەبینی، ئەوە بوو کە باش بیری لە کارەکە نەکردۆتەوە، سەری خۆبەدەستەوەدانی نەوی کردووە و دانی بە تاوانەکەیدا ناوە.
هەروەها خەیاڵی ئەوەیش ئازاری دەدا کە بۆ لەو کاتەدا خۆی نەکوشت؟ بۆ کە لەسەر ڕووبارەکە وەستابوو، خۆبەدەستەوەدان و دانپێدانانی بە باشتر زانی؟ بەڕاست خۆشەویستیی ژیان ئەمەندە بەهێزە و وەڕزبوون لێی ئەمەندە گران و دژوار؟ ئاخر، سڤیدریگایلۆف کە زۆر ڕقی لە مەرگ بوو، توانی بەسەر ڕقەکەیدا زاڵ بێت.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بە خەم و پەژارەیەکی زۆرەوە بەردەوام ئەم پرسیارەی لە خۆی دەکرد، لەوە نەدەگەیشت ئەو کاتەی بەسەر ڕووبارەکەوە بوو، ڕەنگە دەربارەی خۆی و بیروبۆچوونەکانی هەستێکی ناڕاستی بووبێت. دەرکی نەدەکرد کە لەوانەیە ئەو هەست و پێشبینییە لە ئاییندەدا وەرچەرخانێک لە ژیانیدا دروست بکات و هۆکارێک بێت بۆ ڕابوون و گەشەسەندنی بیری تازە تیایدا.
لەم مەسەلەیەدا گومانی لەوە دەکرد کە تەنیا هۆکار غەریزە بووە و ئەم نەیتوانیووە بەسەریدا زاڵ بێت، بێتواناییەکەیشی تەنیا لە لاوازی و ترسنۆکییەوە سەری هەڵداوە. لە زیندانییەکانی هاوڕێی دەڕوانی، سەری لەوە سووڕ دەما کە هەموویان چەندە ژیانیان خۆش دەوێت و بەهای بۆ دادەنێن. بە تایبەتی وای دەهاتە بەرچاو کە لە زیندانندا ژیانیان لا خۆشەویست و بەهادارترە وەک لە کاتی ئازادیدا. هەندێک لەوانە بەرگەی چ ئازار و ئەشکەنجەیەکی ترسناکیان گرتووە. بەتایبەتی ڕێگرەکانیان! ئاخۆ بە ڕاستی ڕووناکیی خۆر، دارستانی چڕ، کانییەکی ساردی لاڕێ کە لە سێ ساڵ لەمەوبەرەوە لە بیریاندا

مابوو، ئەمەندەیان لا گرنگ بێت کە وەک ژوانی دڵدار خەونی پێوە ببینن؟ گژوگیای سەوزی دەوروبەری کانییەکە، ئاوازی باڵندەی ناو بێشەکان، ئەمەندە شوێنی حەزو ئارەزوویان بێت؟ ڕاسکۆلنیکۆڤ چەند قووڵتر لەمە ڕادەما، تێگەیشتنی لا سەختتر دەبوو.

لە زینداندا، لەو ژینگەیەدا، گەلێک شت هەبوون سەرنجی نەدەدان، هەرگیز نەیشیدەویست سەرنجیان بداتێ، دەتوت بە چاوبەستراوی دەژی، بینینی دەوروبەری دەرد و ئازاری زیاد دەکرد. وەلێ زۆر شتیش هەبوو کە سەری بەسوور دەهێنا، بێ ویستی خۆی شتگەلێکی دەبینی کە پێشتر بە خەیاڵیدا نەدەهاتن: بەهەرحاڵ، ئەوەی زیاد لە هەر شتێکی دی سەرسامی دەکرد، ئەو هەڵدێرە ترسناکە بوو، کە کەوتبووە نێوان ئەو و خەڵکەکەی ترەوە و بڕینی مەحاڵ بوو. وای دەهاتە بەرچاو کە ئەو لەگەڵ ئەوانی تردا لە دوو نەتەوەی جیاوازن. بە گومان و دوژمنایەتییەوە لە یەکیان دەڕوانی. ڕاسکۆلنیکۆڤ هۆی ناتەباییەکەی دەزانی و تێی گەیشتبوو، وەلێ پێشتر هەرگیز ئەوەی بە بیردا نەهاتبوو، کە هۆکارەکان تا ئەو ڕادەیە قووڵ و گرنگ بن. لە بەندیخانەکەدا پۆڵۆنی تیابوو کە بە هۆی کاری سیاسییەوە پەرت کرابوونە ئەوێندەرێ. ئەوانە ڕێکوڕاست وەک شوان و بەندە لەوانی تریان دەڕوانی و سووک تەماشایان دەکردن. وەلێ ڕاسکۆلنیکۆڤ نەیدەتوانی ئەوە بکات. بە چاکی دەیبینی کە ئەو شوانانە لە زۆر لایەنەوە لە پۆڵۆنییەکان ئاقڵترن. هەر لە ناو زیندانییە ڕوسەکانیشدا کەسانێک هەبوون ئەوانیش سووکایەتیان بە هاوڕێ ڕووسەکانی تر دەکرد، لەوانە کۆنە ئەفسەرێک و دوو قوتابی، ڕاسکۆلنیکۆڤ دەیزانی ئەوانیش هەڵەن.

بەڵام خودی ڕاسکۆلنیکۆڤ کەس خۆشی نەدەویست و تەواو لێی تەریک بوون. لەو دواییەدا تەنانەت هەستی دەکرد کە ڕقیان لێیەتی، ئەمە بۆ؟ خۆیشی نەیدەزانی. هەندێکیان، کە زۆر لە ڕاسکۆلنیکۆڤ تاوانبارتر بوون، گاڵتە و سووکایەتییان پێدەکرد، تاوانەکەیان بە تیزوپێکەنینەوە باس دەکرد، پێیان دەوت:

- تۆ گەورەیت! کەی کاری تۆ بوو تەور هەڵبگریت، هەرگیز، ئەوە کاری پیاوی گەورە نییە!

هەفتەی دووەمی ڕۆژی "ڕۆژووی گەورە" ئەویش لەگەڵ هەموو ئەوانی تردا ناچاربوو ڕێوڕەسمەکە بەجێ بهێنێت. لەگەڵ ئەوانی دیدا چوو بۆ کڵێسە و نوێژی کرد. خۆیشی نەیزانی چۆن شەڕەکە هەڵگیرسا. هەموویان پێکەوە و دڵڕەقانە پەلاماریان دایە و هاواریان کرد:

- تۆ کافریت، تۆ بڕوات بە خودا نییە، هەقە بتکوژن.

ئەو هەرگیز لەگەڵیاندا باسی خودا و ئاینی نەکردبوو، بەڵام ئەوان دەیانویست وەک کافرێک بیکوژن. ئەو هیچی نەکرد و بێدەنگ بوو. یەکێک لە بەندییەکان زۆر بە ڕق و تووڕەییەوە ویستی پەلاماری بدات، ڕاسکۆلنیکۆڤ هێور و بێدەنگ وەستا، نە برۆی هێنانە یەک و نە گرییەک کەوتە نێوچاوی. پاسەوانێک زوو کەوتە نێوانیان، ئەگینا خوێنی تیا دەڕژا.

مەسەلەیەکی تریش لای ڕاسکۆلنیکۆڤ هەبوو، کە چارەسەر نەدەکرا: ئەویش ئەوە بوو بۆ هەموویان ئەوەندە سۆنیایان خۆش دەویست، سۆنیا بەدەستهێنانی دڵی ئەوانی مەبەست نەبوو، ئەوان بە دەگمەن دەیانبینی، تەنیا هەندێکجار لە کاتی کارکردندا، یان بۆ دەقیقەیەک کە بۆ بینینی ڕاسکۆلنیکۆڤ دەهات، کەچی هەموویان سۆنیایان دەناسی،

دەیانزانی کەوتۆتە دوای ڕاسکۆلنیکۆڤ، دەیانزانی لە کوێ و چۆن دەژی، سۆنیا پارەی پێنەدەدان و خزمەتی تایبەتی نەدەکردن، تەنیا جارێک نەبێت لە جەژنی لەدایکبوونی مەسیحدا نان و شیرینیی بۆ هەموو بەندییەکان هێنابوو، لەگەڵ ئەوەیشدا وردەوردە پەیوەندییەکی زیاتر لە نێوان ئەوان و سۆنیادا دروست بوو، نامەی ئەوانی بۆ کەسوکاریان دەنارد و نامەکانی لە پۆست دەنا، خزم و کەسوکاریان کە دەهاتنە شارەکەوە، لەسەر ڕاسپاردەی زیندانییەکان شتومەک و تەنانەت ئەو پارەیەی بۆیان دەهێنان، دەیاندایە دەستی سۆنیا، ژن و دڵدارەکانیان سۆنیایان دەناسی و دەچوونە لای، کە لەسەر کار دەچوو بۆ لای ڕاسکۆلنیکۆڤ، یان گرویەکی زیندانییەکانی دەبینی کە دەڕۆیشتن بۆ سەر کار، هەموویان لە بەرانبەریدا کڵاوی ڕێزیان بۆ دادەگرت و سڵاویان لێدەکرد. ئەو بەندییە دڵڕەق و داخلەدڵانە بەو بوونەوەرە گچکە و لاوازەیان دەگوت: "دایکە گیان، سۆنیا سمیونۆڤنا، خەمخۆرەکەمان" سۆنیا زەردەخەنەی بۆ دەکردن و سڵاوی دەسەندنەوە. هەموویان تەنانەت حەزیان لە ڕێڕۆیشتنەکەی بوو، ئاوڕیان دەدایەوە بۆ ئەوەی لە دواوە تەماشای بکەن کە چۆن دەڕوات. تاریفیان لێدەکرد، تەنانەت بە چکۆڵەییەکەیشیدا هەڵیاندەدا. بە کورتی، نەیاندەزانی چی بدۆزنەوە تا پیایدا هەڵبدەن، تەنانەت هەندێکیان داوای چارەسەرکردنی نەخۆشییان لەو دەکرد.

ڕاسکۆلنیکۆڤ هەموو ڕۆژەکانی ڕۆژوو و جەژنی لە خەستەخانە بەسەر برد. لە کاتی چاکبوونەوەیدا خەونەکانی خۆی دەهێنایەوە یاد، ئەو خەونانەی لە کاتی تالێهاتن و وڕێنەدا دیبوونی. لە کاتی نەخۆشییەکەیدا خەونی دەبینی، کە هەموو دنیا دەبێتە قوربانیی نەخۆشییەکی شووم و ترسناک، کە لەوەوپێش نەبینراوە.

نەخۆشییەکە لە قووڵایی ئاسیاوە بەرەو ئەورووپا هاتووە. دەبێت هەموو خەڵک بمرن، تەنیا هەندێکی زۆر کەمی هەڵبژاردە نەبێت، نەخۆشییەکە جۆرێکی تازەی مشەخۆریی میکرۆسکۆبیە، کە وەک خۆرە لە جەستەی مرۆڤەکان دەدات. بەڵام ئەو بوونەوەرە میکرۆسکۆبییانە خاوەن ئەقڵ و ئیرادە بوون، ئەو مرۆڤانەی تووشی دەهاتن، زۆر زوو شێتوهار دەبوون. وەلێ ئەوەندەی ئەو تووشبووانە خۆیان بە ئاقڵ و خاوەنی هەقیقەت دەزانی، هەرگیز کەسی تر خۆی بەوە نەزانیووە. هەرگیز گومانیان لەوە نەبووە کە ڕا و تیۆری زانستی و ئایدیای ئاکار و ئایینیان ڕاست نەبێت. گوند و شار و گەلێک نەتەوە دووچاری ئەم نەخۆشییە دەهاتن و شێت دەبوون، هەموو لە نێو ترس و دوودڵیدا دەژیان و لە یەکتر تێنەدەگەیشتن. هەریەکە بڕوای بەوە بوو کە ڕاستی تەنیا لای ئەوە و بینینی خەڵکی دی کێشەی بۆ دروست دەکات. لە سنگی خۆی دەدا، دەگریا و دەستی هەڵدەگلۆفت. نەیاندەزانی چۆن داوەریی خەڵکی بکەن و بڕیار لەسەر ئەوە بدەن کە کامە چاکەیە و کامە خراپەیە. نەیاندەزانی کێ تاوانبارە و کێ بێتاوانە، لە نێو ڕقێکی بێمانادا یەکتریان دەکوشت، بۆ لەناوبردن لەشکریان ڕێک دەخست، بەڵام کە سوپاکان بەڕێ دەکەوتن، لەپڕا دەکەوتنە گیانی یەکتر، ڕیزیان دەترازا و پەلاماری یەکدییان دەدا، یەکتریان سەردەبڕی و پارچەپارچەیان دەکرد و دەیانخوارد، لە شارەکاندا بە درێژایی ڕۆژ زەنگی مەترسی لێدەدرا، خەڵکەکە بانگهێشت دەکران. وەلێ کێ و بۆچی کۆ دەبوونەوە؟ کەس نەیدەزانی و هەموو نیگەران بوون، خەڵکەکە دەستبەرداری پیشە ئاساییەکانیان بووبوون. چونکە هەر کەسەو باری سەرنج و زاراوەی خۆی پێشنیاز دەکرد و نەیاندەتوانی ڕێک بکەون. کاری کشتوکاڵ

تەواو وەستابوو، لێرەولەوێ هەندێک کۆمەڵەیەکیان دروست دەکرد، پێکەوە لەسەر شتێک هاودەنگ دەبوون و سوێندیان دەخوارد جیا نەبنەوە، بەڵام زۆر زوو دەستیان بە کارێک دەکرد، کە جیاواز بوو لەوەی لەسەری ڕێک کەوتبوون، یەکتریشیان تاوانبار دەکرد و دەکەوتنە کوشتن و بڕینی یەکدی. ئاگر بەردەبووەوە و قاتوقڕی دەستی پێدەکرد، هەموو شتێک لەناو دەچوو، کەس نەدەما، لە سەرانسەری دنیادا تەنیا چەند کەسێک دەرباز دەبوون، ئەو هەڵبژاردانەی دەبوو بنیاتی خەڵکی تازە و ژیانی تازە بنێن، سەر زەوی پاک و نوێ بکەنەوە، بەڵام کەس ئەوانەی لە هیچ شوێنێکدا نەدیبوو، نە قسەی بیستبوون و نە گوێی لە دەنگیان بووبوو.

ئەوەی ئازاری ڕاسکۆلنیکۆڤی دەدا، ئەوە بوو کە ئەم وڕێنە بێمانایانە، دەرد و خەفەتێکی وایان لە هەناویدا دروست دەکرد، کە شوێنەواریان تا ماوەیەکی گەلێک زۆر نەدەبڕایەوە.

هەفتەی دووەمی دوای جەژن، ڕۆژانێکی فێنکی بەهار بوو، پەنجەرەی خەستەخانەکە کرایەوە –پەنجەرەکان شیشی ئاسنیان پێوە بوو، پاسەوانەکان لەژێریدا هاتوچۆیان دەکرد– لە هەموو ئەو ماوەیەدا کە ڕاسکۆلنیکۆڤ نەخۆش بوو. سۆنیا توانی تەنیا دووجار سەردانی بکات. دەبوو هەموو جارێکیش مۆڵەتی تایبەتی وەربگرێت و ئەمەیش ناخۆش و دژوار بوو. وەلێ زۆرجار دەهاتە حەوشەی خەستەخانەکە و ژێر پەنجەرەکە. بەتایبەتی دوای خۆرئاوابوون. تەنیا بۆ ئەوەی چەند دەقیقەیەک لە حەوشەکەدا بوەستێت و لە دوورەوە تەماشای پەنجەرەکە بکات. ئێوارەیەکیان، کە ڕاسکۆلنیکۆڤ تا ڕادەیەک چاکتر بووبوو، خەوی لێکەوت، کە لە خەو هەستا، بە ڕێکەوت ڕۆیشتە لای پەنجەرەکەوە، لەپڕێکدا لە دوورەوە لە بەردەم دەرگای

خەستەخانەکەدا سۆنیای بینی وەستابوو، لەوە دەچوو چاوەڕێی شتێک بێت، ڕاسکۆلنیکۆڤ وەک تیرێک بەر دڵی کەوتبێت، تەزوویەکی پێدا هات و لە پەنجەرەکە دوور کەوتەوە. بۆ بەیانی سۆنیا نەهات و بۆ دوو بەیانیش هەر نەهات. ڕاسکۆلنیکۆڤ هەستی کرد بە پەرۆشەوە چاوەڕوانیەتی.

پاشان لە خەستەخانە دەرچوو، کە گەڕایەوە زیندان لە بەندییەکانی بیست کە سۆنیا سیمونوڤنا نەخۆشە، لەماڵەوە کەوتووە و لە ژوورەکەی ناڕواتە دەرەوە.

ڕاسکۆلنیکۆڤ گەلێک نیگەران بوو، چەند جارێک خەڵکی نارد بۆ هەواڵپرسینی، زانی نەخۆشییەکەی مەترسیی نییە، سۆنیایش کە لای خۆیەوە زانی ڕاسکۆلنیکۆڤ بۆی پەرۆشە و نیگەرانیەتی، چەند دێڕێکی بە قەڵەم بۆ نووسی و ئاگاداری کرد کە تەندروستیی زۆر باشە، تەنیا سەرمای بووە و بەم زووانە، زۆر زوو بۆ بینینی دێتە سەر کار بۆ لای.

ڕاسکۆلنیکۆڤ لە کاتی نامە خوێندنەوەکەدا دڵە کوتێی پێکەوتبوو.

ئەم بەیانییەیش دنیا پاکوبێگەرد بوو، بەرەبەیان، سەعات شەش ڕاسکۆلنیکۆڤ بەرەو شوێنی کارەکەی، کە لە کەناری ڕووباردا بوو، بەڕێ کەوت، لە یەکێک لە ئەنبارەکانی ئەوێدا کوورەی پوختکردنی گەچ و خشتدروستکردن هەبوو، تەنیا سێ کرێکاریان لە بەندییەکان بۆ ئەوێ ناردبوو، یەکێکیان لەگەڵ پاسەوانێکدا بۆ هێنانی هەندێک کەلوپەل گەڕایەوە قەڵاکە. دووەمیان سەرقاڵی کۆکردنەوەی تەختەودار بوو بۆ بەگەڕخستنی کوورەکە، ڕاسکۆلنیکۆڤیش لە ئەنبارەکە هاتە دەرێ و بەرەو کەنارەکە چوو. لەسەر یەکێک لەو نیرگانە دانیشت، کە لە پاڵ ئەنبارەکەدا دانرابوون، کەوتە

تەماشاکردنی ڕووبارە چۆڵ و پانوبەرینەکە، مرۆڤ دەیتوانی لەو کەنارە بەرزەوە دەشتێکی زۆر فراوان ببینێت، لەوبەریشەوە گۆرانییەک بە ئاستەم دەهاتە بەرگوێ، لەوێ، لەو دەشتە بێکۆتاییەدا، لەبەر ڕووناکیی خۆردا خەیوەتی ڕەشی کۆچەرییەکان بە حاڵ دەبینران، ئەوێ پڕ بوو لە ئازادی، خەڵکانێک لەوێدا دەژین کە هیچ لە دانیشتوانی ئێرە ناکەن. دەتوت لەوێ زەمان وەستاوە و هێشتا سەردەمی برایمی پێغەمبەر و شوانییەکەیەتی.
ڕاسکۆلنیکۆڤ بێدەنگوسەنگ، بێ ئەوەی لە هیچی تر بڕوانێت، دانیشتبوو تەماشای ئەو دیمەنەی دەکرد، بیری تێکەڵ بە خەیاڵ و خەون دەبوو، بیری لە هیچ نەدەکردەوە، وەلێ خەمێک ئازاری دەدا و نیگەرانی دەکرد. لەناکاوێکدا سۆنیا لە بەردەمیدا قوت بووەوە، بە ئەسپایی هاتە نزیکییەوە و لە پاڵیدا دانیشت، هێشتا زۆر زوو بوو، بەیانییەکی سارد، سۆنیا پاڵتاوێکی کۆن و ڕزیووی لەبەردا و شاڵێکی سەوزی لە خۆیەوە پێچابوو، هێشتا ئاسەواری نەخۆشییەکە بە ڕوویەوە دیار بوو: لاواز و ڕەنگهەڵبزڕکاو. زەردەخەنەیەکی ناسک و شادمانانەی بۆ ڕاسکۆلنیکۆڤ کرد، بەڵام هەروەک جاران بە دوودڵییەوە دەستی بۆ درێژ کرد. ئەو هەمیشە بە دوودڵییەوە دەستی بۆ درێژ دەکرد و جاری وایش هەبوو هەر دەستی نەدەدایە. وەک لەوە بترسێت کە ڕاسکۆلنیکۆڤ دەستی بداتە دواوە. هەمیشە وا دەردەکەوت کە ڕاسکۆلنیکۆڤ بە ناچاری و بێزارییەوە دەستی بداتێ و بەردەوام بە ڕق و تووڕەییەوە پێشوازیی بکات، هەندێکجاریش لە تەواوی ئەو ماوەیەدا کە دەچوو بۆ بینینی ڕاسکۆلنیکۆڤ بێدەنگییەکی ناشیرینی لە خۆ دەگرت. هەندێکجار سۆنیا لە بەردەمیدا دەلەرزی، پاشان بە خەمێکی زۆرەوە لێی جیا دەبووەوە، بەڵام ئەمجارەیان

دەستیان لە یەکتر نەدەبووەوە، ڕاسکۆلنیکۆڤ تەماشایەکی خێرای سۆنیای کرد، هیچی نەوت، بەڵام چاوی لە زەوی بڕی، هەردووکیان تەنیا بوون. کەس نەیدەبینین، پاسەوانەکەیش لەو کاتەدا دوور کەوتبووەوە.

چی ڕووی دا، خودی ڕاسکۆلنیکۆڤیش نەیزانی! وەلێ لە ناکاوێکدا دەتوت شتێک ئەوی لە جێگاکەی بەرز کردەوە و خستی بەسەر پێی سۆنیادا. دەگریا و ئەژنۆی سۆنیای لە باوەش گرتبوو، لە سەرەتادا سۆنیا تۆقی و ڕەنگ بە ڕوویەوە نەما، لە شوێنەکەی هەستا و بەدەم لەرزینەوە لە ڕاسکۆلنیکۆڤی ڕوانی. وەلێ زۆر زوو، لە چاوتروکانێکدا، لە هەموو شتێک تێگەیشت، بەختەوەرییەکی بێسنوور لە چاویدا درەوشایەوە، ئیتر لەوە گەیشت و گومانی نەما کە ڕاسکۆلنیکۆڤ خۆشی دەوێت، زۆر خۆشی دەوێت. ئەمە ئەو چرکەساتەیە دڵخوازەیە کە دەبوو بگات.

دەیانویست لەگەڵ یەکدا قسە بکەن و نەیاندەتوانی، فرمێسک لە چاویاندا قەتیس مابوو، هەردووکیان ڕەنگیان زەرد و لاواز بوون. بەڵام لەو ڕووە بێڕەنگ و نەخۆشانەدا. پرشنگێک دەدرەوشایەوە لێوانلێو لە ئایندەیەکی تازە و ژیانێکی نوێ، ئەو دووانە خۆشەویستی زیندووی کردبوونەوە، دڵی هەریەکەیان سەرچاوەی ژیانێکی بێکۆتایی لە دڵی ئەوی تردا تەقاندبووەوە.

بڕیاریان دا چاوەڕێ بن و ئارام بگرن، دەبوو تا حەوت ساڵی تر لە سیبریادا بمێننەوە، بەرگەی ڕەنج و ئازارێک بگرن کە لە کێشدا نییە، بەڵام کۆتاییەکەی بەختەوەریەکی بێسنوورە. ڕاسکۆلنیکۆڤ سەرلەنوێ ژیابووەوە، خۆی بەمەی دەزانی و بە هەموو بوونی

تازەی خۆیەوە هەستی پێدەکرد. وەلێ سۆنیا، ئەی سۆنیا لەپێناوی ڕاسکۆلنیکۆڤدا نەدەژیا؟
ئەو شەوە، کە دەرگای زیندانیان داخست، ڕاسکۆلنیکۆڤ لەسەر جێگاکەی ڕاکشابوو و بیری لە سۆنیا دەکردەوە. بۆی دەرکەوت تەنانەت ئەو بەندییانەی پێشتر دوژمنایەتیان دەکرد، ئێستا بە چاوێکی ترەوە لێی دەڕوانن. تەنانەت خۆیشی کەوتە قسەکردن لەگەڵیاندا و ئەوانیش بە میهرەبانییەوە وەڵامیان دایەوە. ئەو ئێستا ئەمەی بە بیردا هات. بەڵام ئاخر، هەر نەدەبوو وابێت، نەدەبوو ئێستا هەموو شتێک بگۆڕێت؟
ڕاسکۆلنیکۆڤ بیری لە سۆنیا دەکردەوە، بیری کەوتەوە کە چۆن هەمیشە ئازاری داوە و دڵی ڕەنجاندووە، دەموچاوە ڕەنگپەڕیوو و لاوازەکەی هاتەوە بیر، بەڵام ئیدی ئەو یادەوەرییانە بێتاقەتیان نەدەکرد. دەیزانی بە خۆشەویستییە هەرە قووڵەکەی قەرەبووی هەموو ئەو ئێش و ژانانە دەکاتەوە.
پاشان ئێش و ژانی ڕابردوو چییە! هەموو شتێک، تەنانەت تاوانکارییەکەی، فەرمانی زیندانیکردن و تاراوگەکەی، لە ئێستادا کە هەستی جۆشاوە، سەیر دەهاتنە بەرچاوی و دەتوت هەموو ئەوانە تەنانەت پەیوەندییان بەوەوە نییە. بەگشتی، لەو شەوەدا ڕاسکۆلنیکۆڤ نەیدەتوانی بە دوورودرێژی و بەردەوام بیر بکاتەوە و هەموو هەست و هۆشی لە نوختەیەکدا کۆ بکاتەوە. لەو کاتەدا هەرگیز ئەو توانایەی نەبوو، کە چارەی گرفتێکیش بکات. ئەو تەنیا هەستی دەکرد و هیچی دی. لەباتیی فەلسەفاندن، ژیان هاتبووە گۆڕێ و دەبوو لە ویژدانیدا شتێکی تەواو تازە ئافەریدە بێت.

ئینجیلیک لەژێر سەرینەکەیدا بوو، لە خۆوە هەڵی گرت، کتێبەکە هی سۆنیا بوو، هەمان ئەو کتێبەی سۆنیا لەبارەی زیندووبوونەوەی ئیلیازرەوە لەوێدا بۆی خوێندبووەوە. لە سەرەتای دوورخستنەوە و زیندانییەکەدا، ڕاسکۆلنیکۆڤ وا بیری دەکردەوە کە سۆنیا بە باسوخواسی ئاینەکەی سەری گێژ دەکات. باسی ئینجیلی بۆ دەکات و دنەی خوێندنەوەی ئەو جۆرە کتێبەی دەدات. کەچی سەیر ئەوەیە سۆنیا بۆ تاقەجارێکیش لەو بارەیەوە قسەی نەکرد، تەنانەت بۆ جارێکیش پێشنیازی ئەوەی بۆ نەکرد کە ئینجیل بخوێنێتەوە. خودی ڕاسکۆلنیکۆڤ، کەمێک پێش نەخۆشکەوتنەکەی، داوای ئەو کتێبەی لە سۆنیا کردبوو، ئەویش بێدەنگ بۆی هێنابوو، وەلێ تا ئێستا ڕاسکۆلنیکۆڤ کتێبەکەی نەکردبووەوە، هەنووکەیش هەر نەیکردەوە، بەڵام وەک بروسکە بیرێکی بەسەردا هات:

"تۆ بڵێی بیروباوەڕی ئێستای ئەو وەک بیروباوەڕی من نەبێت؟ هەر هیچ نەبێت هەست و ئارەزووەکانی..."

سۆنیایش بە درێژایی ئەو ڕۆژە ئەوەندە شپرزە و نیگەران بوو، کە شەو نەخۆش کەوت. وەلێ ئەمەندە بەختیار بوو تەنانەت ترسی لە بەختەوەرییەکەی هەبوو. حەوت ساڵ، تەنیا حەوت ساڵ! لەو سەرەتای هەست بە بەختەوەریکردنەدا، هەردووکیان وایان هەست دەکرد کە ئەو حەوت ساڵە تەنیا حەوت ڕۆژە. ڕاسکۆلنیکۆڤ نەیدەزانی کە ژیانی نوێ بەخشیشێک نییە هەر ئاوا بیدرێتێ، بەڵکو دەبێت بە نرخێکی گران بەدەستی بهێنێت، دەبێت هەوڵ و تێکۆشانی گەورەی بۆ بکات...

ئیتر لەم قۆناغەدا چیرۆکێکی تازە دەست پێدەکات. چیرۆکی بەرەبەرە گۆڕانی مرۆڤێک، چیرۆکی زیندووبوونەوەی لەسەرخۆی، چیرۆکی تێپەڕینی لە دنیایەکەوە بۆ دنیایەکی تر، چیرۆکی ئاشنابوونی بە هەقیقەتێکی نوێ، کە تا ئێستا تەواو لێی بێئاگا بووە. دەشێت ئەمانە ببن بە کەرەسەی چیرۆکێکی تازە. بەڵام ئەم چیرۆکەی ئێستامان لێرەدا کۆتایی پێدێت.

Fyodor Dostoyevsky

Crime and Punishment

Translated by: Reouf Bêgerd

ڕۆمانی "تاوان و سزا" بەرهەمی ئەزموون و بیروباوەڕی دۆستۆیڤسکییە، کە دوای دە ساڵ ژیان لە سیبریا، زیندان و کاری قورس و پاشان دەستبەسەربوون و مانەوەی لەوێدا، لە ساڵی 1866دا نووسیویەتی. زۆربەی بیروڕا فەلسەفی و کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئایینییەکانی ئەو سەردەمەی ڕووسیا، کە چینە جیاوازەکان و لاوانی ئەوسای سەرقاڵ کردبوو، لە ڕێی کەسایەتی و بەسەرهاتەکانەوە دەرخراون. بەتایبەتی لە کاراکتەری سەرەکیی ڕۆمانەکەدا، کە ڕاسکۆڵنیکۆڤە و تەوەری کێشە و ڕەهەندە فرەلایەن و بۆچوونە جیاوازەکانە.

دیزاینی بەرگ: ئازاد سورخی